

RİSALE-İ NUR
KÜLLİYATINDAN

Taziye Risalesi

﴿BEDİÜZZAMAN SAİD NURSÎ﴾

 NESİL

RİSALE-İ NUR KÜLLİYATINDAN

TAZİYE RİSALESİ

Bediüzzaman Said Nursî

 NESİL

 NESİL
NESİL YAYINLARI

Sanayi Cad. Bilge Sk. No: 2
Yenibosna-Bahçelievler / İstanbul
Tel: (0212) 551 32 25 pbx ■ Fax: (0212) 551 26 59

www.nesil.com.tr
www.nesilyayinlari.com
www.erisale.com
www.risaleinur.com.tr
www.bediuzzaman.net
www.sozbasimyayin.com
e-posta: iletisim@sozbasimyayin.com

© Bu Eserin Yayın Hakkı
Nesil Basım Yayın
Gıda Tic. ve San. A.Ş.'ye aittir.

ISBN: 978-975-269-979-3

Baskı: Nesil Matbaacılık
Beymer San. Sit. 2. Cad. No: 23
Yakuplu-Beylikdüzü / İstanbul
Tel: (0212) 876 38 68

İstanbul – Temmuz 2011

İÇİNDEKİLER

On Yedinci Mektup	7
Üçüncü Lem'a	20
Dördüncü Şuâ.....	40
On Yedinci Söz	126
<i>Ey insan! Bekaya gidiyorsun:</i>	
21. Mektup, Yedinci Kelime	138
<i>Ölümün rahmet veçhesi:</i>	
1. Mektup.....	150
<i>Ölüm olmasaydı:</i>	
2. Şuâ	156
<i>Hakiki saadet kabrin arkasındadır:</i>	
3. Mektup.....	162
<i>Duyguların talebi: ebedî saadet:</i>	
Emirdağ Lâhikası II, 83. Mektup.....	167
<i>Ölüm ayrılık değil, kavuşmadır:</i>	
26. Lem'a	172
<i>Gafil kafaya bir tokmak ve bir ders-i ibret:</i>	
14. Sözün Hâtimesi.....	175

Kur'ân'dan gelen teselli:

26. Lem'a, 8. Rica181

Ölümü güzelleştiren nimet: iman:

26. Lem'a, 10. Rica195

Âhirete imanın dünyaya bakan neticeleri:

Meyve Risalesi, 8. Mesele.....204

İman ağacının meyveleri:

Meyve Risalesi, 11. Mesele256

Dünyanın ölümü:

29. Söz, İkinci Maksat289

Hız. Muhammed'in (a.s.m.) ibadeti:

Haşır Risalesi292

Ölüm nimettir:

Kastamonu Lâhikası, 138. Mektup308

Bediüzzaman'ın taziyeleri:

Kastamonu Lâhikası, 122. Mektup352

Allah dostlarına korku yoktur:

29. Lem'a, 6. Bab363

Rabıta-i mevt:

17. Lem'a365

İndeksler373

On Yedinci Mektup

(Yirmi Beşinci Lem'anın Zeyli)

Çocuk Taziyenâmesi

بِسْمِهِ ۞ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ ۱
Aziz âhîret kardeşim Hafız Halid Efendi,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ۞ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا
إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ۲

Kardeşim, çocuğun vefatı beni müteessir

۱ Onun adıyla. "Hiçbir şey yoktur ki Onu hamd ile tesbih etmesin." İsrâ Sûresi, 17:44.

۲ "Sabredenleri müjdele. O sabredenler ki, başlarına bir musibet geldiği zaman 'Biz Allah'ın kullarıyız; sonunda yine Ona döneceğiz' derler." Bakara Sûresi, 2:155-156.

âhîret: öteki dünya, öldükten sonraki sonsuz hayat

aziz: izzetli, çok değerli, saygın

lem'a: parıltı
müteessir etmek: üzmek, etkilemek

tâziyenâme: yeni ölmüş birisinin ya-

kınlarını teselli eden ve acılarını hafifleten mektup
zeyl: ek, ilâve

etti. Fakat, ¹ اَلْحُكْمُ لِلّٰهِ kazaya rıza, kadere teslim İslâmiyetin bir şîârıdır. Cenâb-ı Hak sizlere sabr-ı cemil versin; merhumu da, size zahîre-i âhîret ve şefaâtçi yapsın. Size ve sizin gibi müttaki mü'minlere büyük bir müjde ve hakikî bir teselli gösterecek Beş Noktayı beyan ederiz.

BİRİNCİ NOKTA

Kur'ân-ı Hakîmde ² وَلَدَانِ مُخَلَّدُونَ sırrı ve meâli şudur ki:

¹ "Hüküm Allah'ındır." Mü'min Sûresi, 40:12.

² "Ebediyen yaşlanmayacak olan çocuklar." Vâkıa Sûresi, 56:17; İnsan Sûresi, 76:19.

beyan: açıklama

Cenâb-ı Hak:

Hakkın ta kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah

hakikî: gerçek, doğru

kader: Allah'ın meydana gelecek hadiseleri olmadan önce bilmesi, takdir etmesi, plânlaması

kaza: olacağı Allah tarafından bilinen ve takdir olunan şeylerin za-

manı gelince yaratılması

Kur'ân-ı Hakîm:

her âyet ve sûresinde sayısız hikmet ve faydalar bulunan Kur'ân

meâl: anlam

merhum: rahmete kavuşmuş, vefat etmiş

mü'min: iman eden; Allah'a ve Allah'tan gelen her şeye inanan

müttaki: takva ehli; Allah'tan kor-

kan ve Onun emir ve yasaklarına titizlikle uyan

rıza: razı olma, hoşnutluk

sabr-ı cemîl: güzel sabır; rıza göstererek dayanıp katlanma

şefaâtçi: günahlarımızın bağışlanması için vesile

şîâr: sembol, diğer dinlerden ayıran işaret

zahîre-i âhîret: âhîret azığı

Mü'minlerin kablelbülûğ vefat eden evlâtları, Cennette ebedî, sevimli, Cennete lâayık bir surette, daimî çocuk kalacaklarını; ve Cennete giden peder ve validelerinin kucaklarında ebedî medar-ı sürurları olacaklarını; ve çocuk sevmek ve evlât okşamak gibi en lâtif bir zevki, ebeveynine temine medar olacaklarını; ve herbir lezzetli şeyin Cennette bulunduğunu; "Cennet tenasül yeri olmadığından, evlât muhabbeti ve okşaması olmadığını" diyenlerin hükümleri hakikat olmadığını; hem dünyada on senelik kısa bir zamanda teellümatla karışık evlât sevmesine ve okşamasına bedel, sâfi, elemsiz, milyonlar sene ebedî evlât sevmesini ve okşamasını kazanmak,

ebedî: sonu olmayan, sonsuz
ebeveyn: anne-baba
elem: acı, keder, sıkıntı
hakikat: doğru, gerçek
kablelbülûğ: ergenlik yaşına gelmeden önce

lâtif: ince, hoş, güzel
medar: sebep, vesile
medar-ı sürur: sevinç ve neşe kaynağı
muhabbet: sevgi
mü'min: iman eden; Allah'a ve Allah'tan gelen

her şeye inanan
peder: baba
sâfi: saf, hâlis, temiz
suret: şekil, biçim
teellümat: elemeler, acılar
temin: sağlama
tenasül: üreme
valide: anne

ehl-i imanın en büyük bir medar-ı saadeti olduğunu, şu âyet-i kerime, ¹ وَلَدَانِ مُخَلَّدُونَ¹ cümlesiyle işaret ediyor ve müjde veriyor.

İKİNCİ NOKTA

Bir zaman, bir zât, bir zindanda bulunuyor. Sevimli bir çocuğu yanına gönderilmiş. O biçare mahpus, hem kendi elemini çekiyor, hem veledinin istirahatini temin edemediği için, onun zahmetiyle müteellim oluyordu. Sonra, merhametkâr hâkim ona bir adam gönderir, der ki:

“Şu çocuk çendan senin evlâdındır. Fakat benim raiyetim ve milletimdir. Onu ben alacağım, güzel bir sarayda beslettireceğim.”

¹ “Ebediyen yaşlanmayacak olan çocuklar.” Vâkıa Sûresi, 56:17; İnsan Sûresi, 76:19.

âyet-i kerime: şerefli âyet, Kur’ân’ın herbir cümlesi

biçare: çaresiz, zavallı

çendan: gerçi, her ne kadar

ehl-i iman: müminler; Allah’a ve

Allah’tan gelen herşeye inanan kimseler

elem: acı, keder, sıkıntı

istirahat: rahatlık

mahpus: hapsedilmiş olan

medâr-ı saadet:

mutluluk kaynağı, sevinç vesilesi

merhametkâr:

merhametli

müteellim: elem

çeken, acı duyan

raiyet: halk, vatan-daş

veled: çocuk

O adam ağlar, sızlar, “Benim medar-ı tesellim olan evlâdımı vermeyeceğim” der.

Ona arkadaşları der ki: “Senin teessürâtın mânâsızdır. Eğer sen çocuğa acıyorsan, çocuk şu mülevves, ufunetli, sıkıntılı zindana bedel, ferahlı, saadetli bir saraya gidecek. Eğer sen nefsin için müteessir oluyorsan, menfaatini arıyorsan; çocuk burada kalsa, muvakkaten şüpheli bir menfaatinle beraber, çocuğun meşakkatlerinden çok sıkıntı ve elem çekmek var. Eğer oraya gitse, sana bin menfaati var. Çünkü padişahın merhametini celbe sebep olur, sana şefaathçi hükmüne geçer. Padişah onu seninle görüştürmek arzu edecek. Elbette görüşmek için onu zindana göndermeyecek, belki seni zindandan çıkarıp o saraya celb edecek, çocukla görüştürecektir—şu şartla

celb: çekme
elem: acı, keder, sıkıntı
medar-ı teselli: teselli kaynağı
menfaat: çıkar, yarar
meşakkat: zahmet, sıkıntı

muvakkaten: geçici olarak
mülevves: kirli, pis
müteessir: üzülme, etkilenme
nefs: insanı zevk ve lezzetlere sevk eden kuvvet

saadetli: mutlu
şefaathçi: günahların bağışlanma vesilesi
teessürât: teessürler, üzüntüler
ufunetli: kötü ve pis kokulu

ki, padişaha emniyetin ve itaatın varsa...”

İşte, şu temsil gibi, aziz kardeşim, senin gibi mü'minlerin evlâdı vefat ettikleri vakit şöyle düşünmeli:

Şu veled mâsumdur; onun Hâlıkı dahi Rahîm ve Kerîmdir. Benim nâkıs terbiye ve şefkatime bedel, gayet kâmil olan inâyet ve rahmetine aldı. Dünyanın elemli, musibetli, meşakkatli zindanından çıkarıp Cennetü'l-Firdevsine gönderdi. O çocuğa ne mutlu! Şu dünyada kalsaydı, kimbilir ne şekle girerdi! Onun için ben ona acımıyorum, bahtiyar biliyorum. Kaldı kendi

aziz: çok değerli, izzetli, saygın

bahtiyar: talihli, mutlu

Cennetü'l-Firdevs: Firdevs Cenneti; Cennetin en yüksek derecesi

elemli: acıklı, kederli

emniyet: güven

Hâlık: yaratıcı; herşeyi yoktan var eden Allah

inâyet: yardım, ih-san, iyilik

itaat: emre uyma, boyun eğme

kâmil: mükemmel olan, noksansız

Kerîm: ikram edici; cömertlik ve ikram sahibi olan Allah

mâsum: günahsız

meşakkat: güçlük, zahmet

musibetli: sıkıntılı, belâlı

mü'min: iman eden; Allah'a ve Allah'tan gelen her şeye inanan

nâkıs: eksik, noksan

Rahîm: rahmeti herşeyi kuşatan, sonsuz şefkat ve merhamet sahibi Allah

rahmet: şefkat, merhamet

şefkat: içten ve karşılıksız merhamet, sevgi

temsil: analoji, kıyaslama tarzında benzetme

veled: evlat, çocuk

nefsime ait menfaati için, kendime dahi acıımıyorum, elîm müteessir olmuyorum. Çünkü dünyada kalsaydı, on senelik muvakkat elemle karışık bir evlât muhabbeti temin edecekti. Eğer salih olsaydı, dünya işinde muktedir olsaydı, belki bana yardım edecekti. Fakat vefatıyla, ebedî Cennette on milyon sene bana evlât muhabbetine medar ve saadet-i ebediyeye vesile bir şefaâtçi hükmüne geçer. Elbette ve elbette, meşkûk, muaccel bir menfaati kaybeden, muhakkak ve müeccel bin menfaati kazanan, elîm teessürat göstermez, meyusâne feryad etmez.

ebedî: sonu olmayan, sonsuz

elem: acı, keder, sıkıntı

elîm: acı ve sıkıntı veren

feryad: bağıırıp çağırma

medar: sebep, vesile

menfaat: çıkar, yarar

meşkûk: şüpheli

meyusâne: ümit-

sizcesine

muaccel: peşin, hemen verilen

muhabbet: sevgi

muktedir: güç ve iktidar sahibi

muvakkat: geçici

müeccel: sonraya bırakılan

müteessir: etkilene-

me, üzülmeye

nefs: kişinin kendisi; insanı maddî

zevk ve isteklere

sevk eden kuvvet

saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk

salih: dinin emir ve yasaklarına uygun hareket eden, hayırlı, faydalı

şefaâtçi: günahların bağışlanması için vesile

teessürat: üzüntüler, etkilenmeler

temin: sağlama

ÜÇÜNCÜ NOKTA

Vefat eden çocuk, bir Hâlık-ı Rahîmin mahlûku, memlûkü, abdi ve bütün heyetiyle onun masnuu ve ona ait olarak ebeveyninin bir arkadaşı idi ki, muvakkaten ebeveyninin nezaretine verilmiş. Peder ve valideyi ona hizmetkâr etmiş. Ebeveyninin o hizmetlerine mukâbil, muaccel bir ücret olarak, lezzetli bir şefkat vermiş.

Şimdi, binden dokuz yüz doksan dokuz hisse sahibi olan o Hâlık-ı Rahîm, mukteza-yı rahmet ve hikmet olarak o çocuğu senin elinden alsa, hizmetine hâtime verse, surî bir hisse ile, hakikî bin hisse sahibine karşı şekvâyı andıracak bir tarzda me-

abd: kul
ebeveyn: anne-baba
hakikî: gerçek
Hâlık-ı Rahîm: Merhametli Yaratıcı; sonsuz merhamet ve şefkat sahibi olan ve herşeyi yoktan yaratan Allah
hâtime: son, nihayet

heyet: şekil, yapı
hizmetkâr: hizmetçi
mahlûk: yaratılmış
masnu: san'at eseri
memlûk: kul, köle
muaccel: peşin, hemen verilen
mukâbil: karşılık
mukteza-yı rahmet ve hikmet: Allah'ın rahmeti-

nin ve hikmetinin gereği
muvakkaten: geçici olarak
nezaret: gözetim
peder: baba
sûrî: şeklen
şefkat: içten ve karşılıksız merhamet, sevgi
şekvâ: şikâyet
valide: anne

yusâne hüznün ve feryad etmek ehl-i imana yakışmaz, belki ehl-i gaflet ve dalâlete yakışıyor.

DÖRDÜNCÜ NOKTA

Eğer dünya ebedî olsaydı, insan içinde ebedî kalsaydı ve firak ebedî olsaydı, elî-mâne teessürat ve meyusâne teellümâtın bir mânâsı olurdu. Fakat madem dünya bir misafirhanedir; vefat eden çocuk nereye gitmişse, siz de, biz de oraya gideceğiz. Ve hem bu vefat ona mahsus değil, umumî bir caddedir. Hem madem müfarakat dahi ebedî değil; ileride hem berzahta, hem Cennette görüşülecektir. ¹ الْحُكْمُ لِلَّهِ

¹ "Hüküm Allah'ındır." Mü'min Sûresi, 40:12.

berzah: kabir âlemi
ebedî: sonu olmayan, sonsuz
ehl-i gaflet ve dalâlet: âhirete ve Allah'ın emir ve yasaklarına karşı duyarsız ve hak yoldan sapmış kimseler

ehl-i iman: mü'minler; Allah'a ve Allah'tan gelen herşeye inanan kimseler
elîmâne: acı çekecek
feryad: bağırıp çağırma
firak: ayrılık

mahsus: has, özel
meyusâne: ümitsizcesine
mufarakat: ayrılık
teellümât: elemeler, acılar
teessürat: üzüntüler
umumî: genel, herkese ait

demeli. “O verdi, o aldı. Elhamdü lillâhi alâ külli hal” deyip sabırla şükretmeli.

BEŞİNCİ NOKTA

Rahmet-i İlâhiyenin en lâtif, en güzel, en hoş, en şirin civellerinden olan şefkat, bir iksir-i nuranîdir, aşktan çok keskindir. Çabuk Cenâb-ı Hakka vüsûle vesile olur. Nasıl aşk-ı mecazî ve aşk-ı dünyevî, pek çok müşkülâtla aşk-ı hakikîye inkılâp eder, Cenâb-ı Hakkı bulur. Öyle de, şefkat, fakat müşkülâtsız, daha kısa, daha safî bir tarzda, kalbi Cenâb-ı Hakka rapteder.

Gerek peder ve gerek valide, veledini bütün dünya gibi severler. Veledi elinden

aşk-ı dünyevî:

dünyevî aşk

aşk-ı hakikî: gerçek aşk, Allah aşkı

aşk-ı mecazî: mecazî, gerçek olmayan aşk

Cenâb-ı Hak:

Hakkın ta kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah

cilve: yansıma, görüntü

elhamdülillâhi alâ

külli hal: her hal

ve durumda Allah'a hamd olsun

iksir-i nûrânî: nuru ve çok tesirli ilâç

inkılâp: dönüşme

lâtif: güzel, hoş

müşkülât: zorluklar, güçlükler

peder: baba

rahmet-i İlâhiye:

İlâhî rahmet; Allah'ın şefkat ve merhameti

raptetmek: bağlamak

sâfi: saf, içten, samimi

şefkat: içten ve karşılıksız merhamet, sevgi

valide: anne

veled: evlat, çocuk

vüsûl: kavuşma, erişme

alındığı vakit, eğer bahtiyar ise, hakikî ehl-i iman ise, dünyadan yüzünü çevirir, Mün'im-i Hakikîyi bulur. Der ki: “Dünya madem fânidir, değmiyor alâka-i kalbe.” Veledi nereye gitmişse, oraya karşı bir alâka peydâ eder, büyük mânevî bir hal kazanır.

Ehl-i gaflet ve dalâlet, şu beş hakikatteki saadet ve müjdeden mahrumdurlar. Onların hali ne kadar elîm olduğunu şununla kıyas ediniz ki: Bir ihtiyar hanım gayet sevdiği sevimli birtek çocuğunu sekeratta görüp, dünyada tevehhüm-ü ebediyet hükmünce, gaflet veya dalâlet neticesinde,

alâka peydâ etmek: ilgi duymak
alâka-i kalb: kalben bağlanma
bahtiyar: talihli
dalâlet: hak yoldan sapkınlık, inançsızlık
ehl-i gaflet ve dalâlet: âhirete ve Allah'ın emir ve yasaklarına karşı duyarsız ve hak yoldan sapmış kimseler

ehl-i iman: mü'min; Allah'a ve Allah'tan gelen herşeye inanan kimse
elîm: acı ve sıkıntı veren
fânî: gelip geçici
gaflet: âhirete, Allah'ın emir ve yasaklarına duyarsız davranma hâli, umursamazlık
hakikat: gerçek,

doğru
mahrum: yoksun
Mün'im-i Hakikî: gerçek nimet verici; Allah
saadet: mutluluk
sekerat: can çekişme anı
tevehhüm-ü ebediyet: sonsuzluk kuruntusu; sonsuza kadar yaşayacağını sanmak
veled: evlat, çocuk

mevti adem ve firak-ı ebedî tasavvur ettiğinden, yumuşak döşegine bedel kabrin toprağını düşünüp, gaflet veya dalâlet cihetiyle, Erhamürrâhimînin cennet-i rahmetini, firdevs-i nimetini düşünmediğinden, ne kadar meyusâne bir hüzün ve elem çektiğini kıyas edebilirsin.

Fakat vesile-i saadet-i dâreyn olan iman ve İslâmiyet, mü'mine der ki: Şu sekeratta olan çocuğun Hâlık-ı Rahîmi, onu bu fâni dünyadan çıkarıp Cennetine götürecektir. Hem sana şefaâtçi, hem ebedî bir evlât

adem: yokluk
cennet-i rahmet:
 rahmet cenneti;
 rahmetin bir tecelisi olarak Allah'ın ikram ve ihsanı
cihet: yön, taraf
dalâlet: hak yoldan sapkınlık, inançsızlık
ebedî: sonu olmayan, sonsuz
Erhamürrâhimîn: merhametlilerin en merhametlisi olan Allah
fâni: gelip geçici

firak-ı ebedî: sonsuz ayrılık
firdevs-i nimet: nimet cenneti
gaflet: âhirete, Allah'ın emir ve yasaklarına duyar-sız davranma hâli, umursamazlık
Hâlık-ı Rahîm: Merhametli Yaratıcı; sonsuz merhamet ve şefkat sahibi olan ve herşeyi yoktan yaratan Allah
mevt: ölüm

meyusâne: ümitsizcesine
mü'min: iman eden; Allah'a ve Allah'tan gelen her şeye inanan
sekerat: can çekişme anı
şefaâtçi: günahların bağışlanması için vesile
tasavvur: düşünme, hayal etme
vesile-i saadet-i dâreyn: iki dünya mutluluğunun vesilesi

yapacak. Müfarakat muvakkattir, merak etme.

﴿﴾¹ اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿﴾² de,
sabret.

اَلْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي³

Said Nursî

¹ “Biz Allah’ın kullarıyız; sonunda yine Ona döneceğiz.” Bakara Sûresi, 2:155-156.

² “Hüküm Allah’a mahsustur.” Mü’min Sûresi, 40:12.

³ Bâkî olan sadece Odur.

mufarakat: ayrılık **muvakkat:** geçici

Üçüncü Lem'a

Bu Lem'aya bir derece his ve zevk karışmış. His ve zevkin coşkunlukları ise, aklın düsturlarını, fikrin mizanlarını çok dinlemediklerinden ve müraat etmediklerinden, bu Üçüncü Lem'a mantık mizanlarıyla tartılmamalı.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ¹

¹ "Herşey helâk olup gidicidir—Ona bakan yüzü müstesnâ. Hüküm sadece Ona aittir; siz de Ona döndürüleceksiniz." Kasas Sûresi, 28:88.

düstur: kural, ka-
nun
lem'a: parıltı

mizan: ölçü, den-
ge

müraat etme: uy-
ma

âyetinin meâlini ifade eden يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي

يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي ¹ ❁ iki cümlesi, mühim iki

hakikati ifade ediyorlar. Ondandır ki, Nakşîlerin rüesasından bir kısım, bu iki cümle ile kendilerine bir hatme-i mahsus yapıp muhtasar bir hatme-i Nakşiye hükmünde tutuyorlar. Madem o azîm âyetin meâlini bu iki cümle ifade ediyor. Biz bu iki cümlelerin ifade ettiği iki hakikat-i mühimmenin birkaç nüktesini beyan edeceğiz.

BİRİNCİ NÜKTE

Birinci defa يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي bir ameliyat-ı

¹ Bâkî kalan ancak Sensin, ey Bâkî. Bâkî kalan ancak Sensin, ey Bâkî.

azîm: büyük, yüce

beyan etme: açıklama

hakikat: doğru gerçek

hakikat-i mühimme: önemli gerçek

hatme-i mahsus:

Kur'ân'dan veya hadisten alınan belirli duaları okuyup bitirmek

hatme-i Nakşiye:

Nakşî tarikatı mensuplarının okuyup bitirdikleri belirli dualar

meâl: açıklama, anlam

muhtasar: kısa, özet

nükte: ince ve derin mânâlı söz

rüesa: reisler, önde gelenler

cerrahiye hükmünde kalbi mâsivâdan tecrit ediyor, kesiyor. Şöyle ki:

İnsan, mahiyet-i câmiyeti itibarıyla, mevcudatın hemen ekserîsiyle alâkadardır. Hem insanın mahiyet-i câmiasında hadsiz bir istidad-ı muhabbet derc edilmiştir. Onun için, insan da umum mevcudata karşı bir muhabbet besliyor. Koca dünyayı bir hanesi gibi seviyor. Ebedî Cennete bahçesi gibi muhabbet ediyor. Halbuki, muhabbet ettiği mevcudat durmuyorlar, gidiyorlar. Firaktan daima azap çekiyor. Onun o hadsiz muhabbeti, hadsiz bir mânevî azaba medar oluyor.

alâkadar: alâkalı, ilgili

ameliyat-ı cerrâhiye: cerrahî operasyon, ameliyat

azâp: acı, sıkıntı, ceza

derc edilmek: yerleştirilmek

ebedî: sonu olmayan, sonsuz

ekserî: çoğunluk

firâk: ayrılık

hadsiz: sınırsız,

sonsuz

hane: ev

istidad-ı muhabbet: sevme kabiliyeti

itibarıyla: açısından

mahiyet-i câmiyet/mahiyet-i câmia: pek çok özelliği üzerinde toplayan kapsamlı yapı

mânevî: mânâyâ ait, maddî olmayan

mâsivâ: Allah'ın dışındaki varlıklar

medar: sebep, kaynak

mevcudat: varlıklar

muhabbet: sevgi

tecrit etme: soyutlama, ayırma

umum: bütün

O azabı çekmekte kabahat, kusur ona aittir. Çünkü kalbindeki hadsiz istidad-ı muhabbet, hadsiz bir cemâl-ı bâkiye mâlik bir Zâta tevcih etmek için verilmiş. O insan sûiistimal ederek o muhabbeti fâni mevcudata sarf ettiği cihetle kusur ediyor, kusurunun cezasını firâkın azabıyla çekiyor.

İşte bu kusurdan teberri edip o fâni mahbubattan kat-ı alâka etmek, o mahbuplar onu terk etmeden evvel o onları terk etmek cihetiyle Mahbub-u Bâkîye hasr-ı muhabbeti ifade eden يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي¹ olan birinci cümlesi, “Bâkî-i Hakikî yalnız Sensin.

¹ Bâkî kalan ancak Sensin, ey Bâkî.

azâp: acı, sıkıntı, ceza

Bâkî-i Hakikî: gerçək mânâda varlığı sonsuza kadar devam eden Allah

cemâl-i bâki: devamlı ve kalıcı güzellik

cihet: taraf, yön
fâni: geçici olan, ölümlü

firâk: ayrılık

hadsiz: sınırsız,

sonsuz

hasr-ı muhabbet:

sevgiyi bir şeye odaklama

istidad-ı muhabbet: sevme kâbiliyeti

kat-ı alâka: ilgiyi kesmek

Mahbub-u Bâkî: sonsuz sevgili olan Allah

mahbubat: sevilenler

mâlik: sahip

mevcudat: varlıklar

muhabbet: sevgi

sarf etme: harcarma

sû-i istimal: birşeyi kötüye kullanma

teberri etme: uzak durma

tevcih etme: yöneltme

Mâsivâ fânidir. Fâni olan, elbette bâki bir muhabbete ve ezeli ve ebedî bir aşka ve ebed için yaratılan bir kalbin alâkasına medar olamaz” mânâsını ifade ediyor. “Madem o hadsiz mahbubat fânidirler, beni bırakıp gidiyorlar. Onlar beni bırakmadan evvel ben onları يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي¹ demekle bırakıyorum. Yalnız Sen bâkisin ve Senin ibkân ile mevcudat bekâ bulabildiğini bilip itikad ederim. Öyleyse, Senin muhabbetinle onlar sevilir. Yoksa alâka-i kalbe lâayık değiller” demektir.

İşte bu hâlette kalb hadsiz mahbubatından vazgeçiyor. Hüsün ve cemalleri üstünde fânilik damgasını görür, alâka-i kalbi

¹ Bâkî kalan ancak Sensin, ey Bâkî.

alâka: ilgi

alâka-i kalb: kalben bağlılık

bâki: devamlı, kalıcı

bekâ: devamlılık, kalıcılık

cemal: güzellik

ebed: sonsuzluk

ebedî: sonu olmayan, sonsuz

ezeli: başlangıcı olmayan, sonsuz

fâni: geçici olan, ölümlü

hadsiz: sınırsız, sonsuz

hâlet: durum, hâl

hüsün: güzellik

ibkâ: devamlılık özelliği verme

itikad etme: kesin inanma

mahbubat: sevilenler

mâsivâ: Allah'tan başka varlıklar

medar: sebep, kaynak

mevcudat: varlıklar

muhabbet: sevgi

keser. Eğer kesmezse, mahbupları adedin-ce mânevî cerihalar oluyor.

İkinci cümle olan يَا بَاقِي أَنْتَ الْبَاقِي o hadsiz cerihalara hem merhem, hem tiryak oluyor. Yani, “يَا بَاقِي” madem Sen bâkisin, yeter. Herşeye bedelsin. Madem Sen varsın, herşey var.”

Evet, mevcudatta sebab-i muhabbet olan hüsün ve ihsan ve kemal, umumiyetle Bâkî-i Hakikînin hüsün ve ihsan ve kemâlâtının işârâtı ve çok perdelerden geçmiş zayıf gölgeleridir, belki cilve-i Esmâ-i Hüsnânın gölgelerinin gölgeleridir.

bâki: devamlı, kalıcı

Bâkî-i Hakikî: gerçək mânâda varlığı sonsuza kadar devam eden Allah

ceriha: yara, hastalıklı uzuvlar

cilve-i Esmâ-i

Hüsnâ: Allah'ın güzel isimlerinin varlıklardaki yansıması, görüntü-

sü

hadsiz: sınırsız, sonsuz

hüsün: güzellik

ihsan: bağış, iyilik, lûtf, ikram

işârât: işaretler, belirtiler

kemal: mükemmellik, olgunluk

kemâlât: kusursuz özellikler, mükemmellikler

mahbup: sevgili

mânevî: mânâyâ ait, maddî olmayan

mevcudat: varlıklar

sebab-i muhabbet: sevginin sebebi

tiryak: derman, ilaç

umumiyetle: genellikle

İKİNCİ NÜKTE

İnsanın fıtratında bekâya karşı gayet şedit bir aşk var. Hattâ her sevdiği şeyde, kuvve-i vâhime cihetiyle bir nevi bekâ tevehhüm eder, sonra sever. Ne vakit zevâlini düşünse veya görse, derinden derine feryat eder. Bütün firaklardan gelen feryatlar, aşk-ı bekâdan gelen ağlamaların tercümanlarıdır. Eğer tevehhüm-ü bekâ olmazsa muhabbet edemez. Hattâ denilebilir ki, âlem-i bekânın ve ebedî Cennetin bir sebeb-i vücudu, şu mahiyet-i insaniyedeki o şiddetli aşk-ı bekâdan çıkan gayet kuvvetli arzu-yu bekâ ve bekâ için fitrî, umumî

âlem-i bekâ: devamlı ve kalıcı olan âhiret âlemi
arzu-yu bekâ: devamlı ve kalıcı olma arzusu, sonsuz yaşama isteği
aşk-ı bekâ: ebedî hayata olan aşk ve sevgi
bekâ: devamlılık, kalıcılık
cihet: taraf, yön
ebedî: sonsuz
feryat: bağırıp ça-

ğırma
fıtrat: yaratılış, mi-zaç
fitrî: doğal, yaratılıştan gelen
firâk: ayrılık
kuvve-i vâhime: olmayan birşeyi var gibi gösterme duygusu
mahiyet-i insaniye: insanın öz yapısı
muhabbet etmek:

sevmek
sebeb-i vücud: varlık sebebi
şedit: şiddetli
tevehhüm etmek: sanmak, zannetmek
tevehhüm-ü bekâ: sonsuza kadar yaşayacağını sanmak
umumî: genel
zevâl: geçicilik, yokluk

duadır ki, Bâkî-i Zülcelâl, o şedit, sarsılmaz, fitrî arzuyu, o tesirli, kuvvetli, umumî duayı kabul etmiştir ki, fâni insanlar için bâki bir âlemi halk etmiş.

Hem hiç mümkün müdür ki, Fâtır-ı Kerîm, Hâlık-ı Rahîm, küçük midenin cüz'î arzusunu ve muvakkat bir bekâ için lisan-ı hal ile duasını hadsiz envâ-ı mat'umat-ı leziziyenin icadıyla kabul etsin de, umum nev-i beşerin pek büyük bir ihtiyac-ı fitrîden gelen pek şiddetli bir arzusunu ve küllî ve daimî ve haklı ve hakikatli, kâlli, halli,

âlem: dünya, evren

bâki: devamlı, kalıcı

Bâkî-i Zülcelâl:
Kendi varlığı son-
suza kadar de-
vam eden, son-
suz haşmet sahibi
olan Allah

bekâ: devamlılık,
kalıcılık

cüz'î: az, küçük,
ferdî

daimî: devamlı,
süreklî

**envâ-ı mat'umat-ı
leziziyeye:** lezzetli,
çeşit çeşit yiye-

cekler

fâni: geçici olan

Fâtır-ı Kerîm: son-
suz kerem ve lü-
tuf sahibi olan ve
varlıkları benzer-
siz olarak yoktan
yaratan Allah

fitrî: doğal, yaratı-
lıştan gelen

hadsiz: sınırsız,
sayısız

hakikat: asıl,
esas, gerçek ma-
hiyet

Hâlık-ı Rahîm:
herşeyi yaratan
ve herbir varlığa
özel rahmet tecel-

lisi olan Allah

halk etmek: yarat-
mak

icad: var etme, ya-
ratma

ihtiyac-ı fitrî: ya-
ratılıştan gelen
doğal ihtiyaç

kâl: söz

küllî: geniş ve
kapsamlı

lisan-ı hal: hal ve
beden dili

muvakkat: geçici

nev-i beşer: in-
sanlar

şedit: şiddetli

umum: bütün

umumî: genel

bekàya dair gayet kuvvetli duasını kabul etmesin? Hâşâ, yüz bin defa hâşâ! Kabul etmemek mümkün değildir. Hem hikmet ve adaletine ve rahmet ve kudretine hiçbir cihetle yakışmaz.

Madem insan bekàya âşıktır; elbette bütün kemâlâtı, lezzetleri, bekàya tâbidir. Ve madem bekà Bâkî-i Zülcelâle mahsustur. Ve madem Bâkînin esmâsı bâkiyedir. Ve madem Bâkînin âyineleri Bâkînin rengini, hükmünü alır ve bir nevi bekàya mazhar olur. Elbette insana en lâzım iş, en mühim vazife, o Bâkiye karşı alâka peydâ etmektir ve esmâsına yapışmaktır. Çünkü Bâkî yoluna sarf olunan herşey bir nevi bekàya mazhar olur.

adalet: hak sahibi-ne hakkını verme, haksız cezalandırma

Bâkî: varlığı devamlı olan Allah

Bâkî-i Zülcelâl: Kendi varlığı son-suza kadar devam eden, sonsuz haşmet sahibi olan Allah

bekà: devamlılık, kalıcılık

cihet: taraf, yön

esmâ: isimler

hâşâ: asla öyle değil

hikmet: herşeyin bir fayda ve gayeye yönelik olarak, tam yerli yerinde olma, yaratılma

kemâlât: kusursuz

özellikler, mükemmellikler

kudret: güç, iktidar

mahsus: özgü, has

mazhar: nail olma, erişme

nev: çeşit, tür

peydâ etme: oluşturma, kazanma

rahmet: şefkat, merhamet, bağış

İşte ikinci ¹ **أَنْتَ الْبَاقِي** cümlesi bu hakikati ifade ediyor. İnsanın hadsiz mânevî yaralarını tedavi etmekle beraber, fitratındaki gayet şiddetli arzu-yu bekâyı onunla tatmin ediyor.

ÜÇÜNCÜ NÜKTE

Şu dünyada zamanın fenâ ve zevâl-i eşyadaki tesirâtı gayet muhtelifdir. Ve mevcudat ise, mütedahil daireler gibi birbiri içinde iken, hükümleri zeval noktasında ayrı ayrı oluyor.

Nasıl ki saatin saniyelerini sayan dairesi, dakikayı ve saati ve günleri sayan daireleri zâhiren birbirine benzer, fakat sür'atte birbirine muhaliftir. Öyle de, insandaki cisim,

¹ Bâkî kalan ancak Sensin, ey Bâkî.

arzu-yu bekâ: devamlı ve kalıcı olma arzusu, sonsuz yaşama isteği
cisim: beden
fenâ: geçici olma
fitrat: yaratılış, mizaç
hadsiz: sınırsız,

sayısız
hakikat: asıl, esas, gerçek mahiyet
mevcudat: varlıklar
muhalif: aykırılık gösteren
mütedahil: iç içe
sür'at: hız

tesirat: tesirler, etkiler
zâhiren: dış görünüş itibariyle
zeval: sona erme, yokluk
zevâl-i eşya: varlıkların kaybolup gitmesi

nefis, kalb, ruh daireleri öyle mütefavittir. Meselâ, cismin bekâsı, hayatı, vücudu, bulunduğu bir gün, belki bir saat olduğu ve mazi ve müstakbeli mâdum ve meyyit bulunduğu halde, kalbin hazır günden çok gün evvel, çok gün sonraki zamana kadar daire-i vücudu ve hayatı geniştir. Ruhun hazır günden seneler evvel ve seneler sonraki bir daire-i azîme, daire-i hayatına ve vücuduna dahildir.

İşte bu istidada binaen, hayat-ı kalbî ve ruhîye medar olan marifet-i İlâhiye ve muhabbet-i Rabbâniye ve ubudiyet-i Sübhâniye ve marziyât-ı Rahmâniye cihetiyle, bu

bekâ: sonsuzluk
cihet: taraf, yön
cisim: beden
daire-i azîme: büyük daire, alan
daire-i hayat: hayat alanı
daire-i vücud: varlık dairesi
hayat-ı kalbî ve ruhî: kalbin ve ruhun hayatı
hazır gün: şimdiki gün, yaşanan gün
istidad: yetenek

mâdum: yok, hiç olmuş
marifet-i İlâhiye: Allah'ı bilme ve tanıma
marziyât-ı Rahmâniye: Allah'ın rızasına uygun olan şeyler
mazi: geçmiş zaman
medar: dayanak noktası, kaynak
meyyit: ölü, cenaze

muhabbet-i Rabbâniye: Allah sevgisi
müstakbel: gelecek zaman
mütefavit: çeşitli, farklı
nefis: maddî lezzetlere düşkün olan duygu
ubudiyet-i Sübhâniye: bütün kusur ve noksanlıklardan uzak olan Allah'a edilen kulluk

dünyadaki fâni ömür, bâki bir ömrü tazammun eder ve ebedî ve bâki bir ömrü intaç eder ve bâki ve lâyemut bir ömür hükmüne geçer.¹

Evet, Bâkî-i Hakikînin muhabbet, marifet, rızası yolunda bir saniye, bir senedir. Eğer Onun yolunda olmazsa, bir sene bir saniyedir. Belki Onun yolunda bir saniye lâyemuttur, çok senelerdir. Ve dünya cihe-tinde ehl-i gafletin yüz senesi bir saniye hükmüne geçer.

Meşhur böyle bir söz var ki,

سِنَةُ الْفِرَاقِ سِنَةٌ وَسِنَةُ الْوِصَالِ سِنَةٌ Yani, “Firâkın bir saniyesi bir sene kadar uzundur ve visâlin bir senesi bir saniye kadar kısadır.”

¹ bk. Tevbe Sûresi, 9:111.

bâki: devamlı
olan, kalıcı

Bâkî-i Hakikî: ger-
çek mânâda son-
suza kadar varlığı
devam eden Allah

cihet: taraf, yön

ebedî: sonu olma-
yan, sonsuz

ehl-i gaflet: âhire-

te, Allah'ın emir
ve yasaklarına
karşı duyarsız
olanlar

fâni: geçici, ölümlü

firâk: ayrılık

intaç etme: sonuç
verme

lâyemut: ölümsüz

marifet: Allah'ı ta-

nima ve bilme

muhabbet: sevgi

rıza: memnuniyet,
hoşnutluk

tazammun etme:

içine alma, kap-
sama

visâl: ulaşma, ka-
vuşma

Ben bu fıkranın bütün bütün aksine diyorum ki:

Visal, yani, Bâkî-i Zülcelâlin rızası daire-sinde livechillâh bir saniye visal, değil yalnız böyle bir sene, belki daimî bir pencere-i visaldir. Gaflet ve dalâlet firâkı içinde değil bir sene, belki bin sene, bir saniye hükmündedir. O sözden daha meşhur şu söz var:

أَرْضُ الْفَلَاحَةِ مَعَ الْأَعْدَاءِ فَنَجَانٌ سَمُّ الْخِيَاطِ مَعَ
الْأَحْبَابِ مَيْدَانٌ¹

hükmümüzü teyid ediyor.

Meşhur evvelki sözün sahih bir mânâsı

¹ Düşmanla beraber sahrâ, bir fincan kadar dar; ahabpla beraber iğne deliği, bir meydan kadar geniştir. bk. İbnü'l-Cevzî, *el-Müdhîş*: 1:385; *el-Aclûnî*, *Keşfü'l-Hafâ*: 2:246.

Bâkî-i Zülcelâl:
varlığı sonsuza
kadar devam
eden ve sonsuz
heybet ve haşmet
sahibi olan Allah
dalâlet: hak yol-
dan ayrılma, sap-
kınlık
fıkra: kısa yazı

firâk: ayrılık
gaflet: sorumsuz-
luk, âhiretten ve
Allah'ın bildirdiği
şeylerden haber-
siz davranma
livechillâh: Allah
için
pencere-i visal:
kavuşmayı sağla-

yan pencere
rıza: memnuniyet,
hoşnutluk
sahih: doğru, sağ-
lıklı
teyid etmek: des-
teklemek
visâl: ulaşma, ka-
vuşma

budur ki: Fâni mevcudatın visâli madem fânidir; ne kadar uzun da olsa yine kısa hükmündedir. Senesi bir saniye gibi geçer, hasretli bir hayal ve esefli bir rüya olur. Bekâyı isteyen kalb-i insanî bir sene visalde, yalnız bir saniyecikte ancak zerre gibi bir zevkini alabilir. Fırak ise, saniyesi bir sene değil, senelerdir. Çünkü firâkın meydana genişler. Bekâyı isteyen bir kalbe, firak, çendan bir saniye de olsa, seneler kadar tahribat yapar. Çünkü hadsiz firakları ihtar eder. Maddî ve süflî muhabbetler için bütün mazi ve müstakbel firakla doludur.

Şu mesele münasebetiyle deriz: Ey insanlar! Fâni, kısa, faydasız ömrünüzü bâki, uzun, faydalı, meyvedar yapmak ister mi-

bâki: devamlı ve kalıcı olan

bekâ: devamlılık, kalıcılık

çendan: gerçi

esefli: üzüntü ve acı verici

fâni: geçici olan

firâk: ayrılık

hadsiz: sınırsız

hasretli: hasret

dolu

kalb-i insanî: insan kalbi

mazi: geçmiş zaman

mevcudat: varlıklar

meyvedar: meyveli

muhabbet: sevgi

münasebet: ilişki,

bağlantı

müstakbel: gelecek zaman

süflî: basit, seviyesiz, aşağı

tahribat: yıkıp bozma işlemleri

visâl: ulaşma, kavuşma

zerre: atom

siniz? Madem istemek insaniyetin iktizasıdır; Bâkî-i Hakikînin yoluna sarf ediniz. Çünkü Bâkîye müteveccih olan şey, bekânın cilvesine mazhar olur.

Madem her insan gayet şiddetli bir surette uzun bir ömür ister, bekâyâ âşıktır. Ve madem bu fâni ömrü bâki ömre tebdil eden bir çare var ve mânen çok uzun bir ömür hükmüne geçirmek mümkündür. Elbette, insaniyeti sukut etmemiş bir insan, o çareyi arayacak ve o imkânı bilfiile çevirmeye çalışacak ve tevfik-i hareket edecek.

İşte o çare budur: Allah için işleyiniz, Allah için görüşünüz, Allah için çalışınız. Lillâh, livechillâh, lieclillâh rızası dairesinde

bâki: devamlı ve kalıcı olan

Bâkî-i Hakikî: gerçek anlamda varlığı sonsuza kadar devam eden Allah

bekâ: devamlılık, kalıcılık

bilfiil: fiilen, uygulamalı olarak

cilve: yansıma

fâni: geçici olan

iktiza etme: gerektirme

insaniyet: insanlık

lieclillâh: Allah rızası için

lillâh: Allah için

livechillâh: Allah için

mazhar olma:

erişme, ulaşma

müteveccih olma:

yönelme

sarf etme: kullanma, harcama

sukut etmek: düşmek, alçalmak, işlevini yitirmek

suret: biçim, görünüş

tebdil etmek: değiştirmek

tevfik-i hareket: uygun hareket

hareket ediniz.¹ O vakit sizin ömrünüzün dakikaları, seneler hükmüne geçer.

Bu hakikate işareten, Leyle-i Kadir gibi birtek gece, seksen küsur seneden ibaret olan bin ay hükmünde olduğunu, nass-ı Kur'ân gösteriyor.² Hem bu hakikate işaret eden, ehl-i velâyet ve hakikat beyrinde bir düstur-u muhakkak olan “bast-ı zaman” sırrıyla, çok seneler hükmünde olan birkaç dakikalık zaman-ı Miraç, bu hakikatin vücudunu ispat eder ve bilfiil vukuunu gösteriyor. Miracın birkaç saat müddeti, binler seneler hükmünde vüs'atı ve ihatası ve

¹ bk. *Tirmizî*, Sünnet: 15; *Ebû Dâvud*, Kıyamet: 60; *Müsned*: 3:438, 440.

² bk. Kadir Sûresi, 97:3.

bast-ı zaman: zamanın uzaması, bereketlenmesi; az bir zamanda çok uzun bir zaman yaşamış gibi olmak

beyrinde: arasında

bilfiil: fiilen, uygulamalı olarak

düstur-u muhakkak: kesinlik ka-

zanmış kural

ehl-i velâyet: veliler, Allah dostları

ihata: içine alma, kapsama

Leyle-i Kadir: Kadir Gecesi

Miraç: Peygamberimizin (a.s.m.)

Allah'ın huzuruna yükseltildiği ve bütün kâinat

âlemlerini gezdiği yolculuk

nass-ı Kur'ân:

Kur'ân'ın açık ve kesin hükmü

vuku bulmak:

meydana gelmek

vücud: varlık

vüs'at: genişlik

zaman-ı Miraç:

Miracın gerçekleştirdiği zaman

uzunluğu vardır. Çünkü, o, Miraç yolunda bekà âlemine girdi. Bekà âleminin birkaç dakikası, şu dünyanın binler senesini tazammun etmiştir.

Hem şu hakikate bina edilen beyne'l-evliya kesretle vuku bulmuş olan bast-ı zaman hadiseleridir. Bazı evliya bir dakikada bir günlük işi görmüş, bazıları bir saatte bir sene vazifesini yapmış, bazıları bir dakikada bir hatme-i Kur'âniyeyi okumuş olduklarını rivayet edip ihbar ediyorlar. Böyle ehl-i hak ve sıdk, bilerek kizbe elbette tenezzül etmezler. Hem o derece hadsiz ve

âlem: dünya, kâinat

bast-ı zaman: zamanın uzaması, bereketlenmesi; az bir zamanda çok uzun bir zaman yaşamış gibi olmak

bekà: devamlılık, kalıcılık

beyne'l-evliya: Allah'ın sevgili kulları arasında

bina etme: üzerine kurma

ehl-i hak: hak ve doğru yolda olan kimseler

hadsiz: sayısız

hatme-i Kur'âniye: Kur'ân-ı Kerim baştan sona okuyup bitirme

ihbar etmek: haber vermek

kesret: çokluk

kizb: yalan söyleme, uydurma

Miraç: Peygamberimizin (a.s.m.)

Allah'ın huzuruna yükseltildiği ve bütün kâinat âlemlerini gezdiği yolculuk

rivayet: nakletme

sıdk: doğruluk

tazammun etme: içine alma, kapsama

tenezzül etmek: aşağı seviyeye düşmek, alçalmak

vuku bulmak: meydana gelmek

kesretli bir tevatürle bast-ı zaman **HAŞİYE** hakikatini aynen müşahede ettikleri medar-ı şüphe olamaz.

Şu bast-ı zaman, herkesçe musaddak bir nev'i, rüyada görünüyor. Bazan bir dakikada insanın gördüğü rüyayı, geçirdiği ahvâlî, konuştuğu sözleri, gördüğü lezzetleri

HAŞİYE [“اَلَيْسَ”] قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ
lerinden söze başlayan biri, ‘Bu halde ne kadar kaldık?’ diye sordu. ‘Bir gün, yahut daha da az’ dediler.” Kehf Sûresi,

18:19] âyetiyle وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا

âyetiyle [“Onlar mağaralarında üç yüz yıl kaldılar, buna dokuz yıl daha kattılar.” Kehf Sûresi, 18:25] âyeti tayy-ı zamanı

nı gösterdiği gibi, وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ,

[“Rabbinin katında bir gün, sizin hesabınıza göre bin yıl gibidir.” Hac Sûresi, 22:47] âyeti de bast-ı zamanı gösterir.

ahvâl: hâller, durumlar

bast-ı zaman: zamanın uzaması, bereketlenmesi; az bir zamanda çok uzun bir zaman yaşamış gibi olmak

haşiye: dipnot

kesret: çokluk

medar-ı şüphe:

şüphe kaynağı

musaddak: onaylanmış

müşahede etmek:

gözlemlemek

nev: çeşit

tayy-ı zaman: zamanın katlanma-

sı; çok uzun zamanı

kısa bir zamanı

kısa bir zamanda yaşamama

tevatür: yalanda

birleşmeleri im-

kânsız olan toplu-

luğun verdiği haber

ber

veya çektiği elemeleri görmek için, yakaza âleminde bir gün, belki günler lâzımdır.

Elhasıl: İnsan çendan fânidir; fakat bekâ için halk edilmiş ve bâki bir Zâtın âyinesi olarak yaratılmış ve bâki meyveleri verecek işleri görmekle tavzif edilmiş ve bâki bir Zâtın bâki esmâsının cilvelerine ve nakışlarına medar olacak bir suret verilmiştir. Öyleyse, böyle bir insanın hakikî vazifesi ve saadeti, bütün cihazatı ve istidadatıyla o Bâkî-i Sermedînin daire-i marziyâtında esmâsına yapışıp, ebed yolunda o Bâkîye müteveccih olup gitmektir. Lisanı

âlem: dünya, kâinat

bâki: devamlı, kalıcı

Bâkî: varlığı devamlı ve kalıcı olan Allah

Bâkî-i Sermedî: varlığı sonsuz ve süreklî olan Allah

bekâ: devamlılık, kalıcılık

cihazat: organlar, donanım

cilve: görünme, yansıma

çendan: gerçi

daire-i marziyât: Allah'ın rızası dairesindeki şeyler

ebed: sonsuzluk

elhasıl: özet olarak

esmâ: isimler

fânî: geçici, ölümlü

halk edilmek: yaratılmak

istidadat:

kabiliyetler, meziyetler

lisan: dil

medar: yansıma noktası, ayna

müteveccih olmak: yönelmek

tavzif etmek: görevlendirmek

yakaza: uyanıklık hali

Zât: Allah

هُوَ الْبَاقِي ۱ dediği gibi, kalbi, ruhu, ak-

lı, bütün letâifi

هُوَ الْبَاقِي هُوَ الْأَزَلِيُّ هُوَ الْأَبَدِيُّ هُوَ السَّرْمَدِيُّ هُوَ الدَّائِمُ هُوَ

الْمَطْلُوبُ هُوَ الْمَحْبُوبُ هُوَ الْمَقْصُودُ هُوَ الْمَعْبُودُ ۲

demeli.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ

الْحَكِيمُ ۳

رَبَّنَا لَا تُوَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا ۴

۲۰۰۳

۱ Bâkî kalan ancak Sensin, ey Bâkî.

۲ Varlığı sonsuza kadar devam eden Bâkî Odur; başlangıcı olmayan Ezeli ve sonu olmayan Ebedî Odur; Varlığı sürekli olan Daimî ve rızasına kavuşmak istenen Matlup Odur; sevilen Mahbub Odur; cemâliyle ve rızasıyla müşerref olunmak en büyük gaye olan Maksûd Odur; Kendisine ibadet ve mânevî kulluk hediyeleri takdim edilen Mâbûd Odur.

۳ "Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bilgimiz yoktur. Muhakkak ki Sen, ilmi ve hikmeti herşeyi kuşatan Âlîm-i Hakîmsin." Bakara Sûresi, 2:32.

۴ "Ey Rabbimiz, unutmur veya hataya düşer de bir kusur işlersek bizi onunla hesaba çekme." Bakara Sûresi, 2:286.

Dördüncü Şuâ

Mânen ve rütbeten Beşinci Lem'a ve sureten ve makamen Otuz Birinci Mektubun Otuz Birinci Lem'asının kıymettar Dördüncü Şuâi ve Âyet-i Hasbiyenin mühim bir nüktesidir.

İHTAR: Risale-i Nur, sair kitaplara muhalif olarak, başta perdeli gidiyor; gittikçe inkişaf eder. Hususan bu risalede Birinci Mertebe çok kıymettar bir hakikat olmakla bera-

Âyet-i Hasbiye: "Allah bize yeter; O ne güzel vekildir" anlamında Âl-i İmrân Sûresinin 173. âyeti
ihbar: hatırlatma, ikaz
inkişaf etmek:

açığa çıkmak
kıymettar: kıymetli, değerli
lem'a: parıltı
makamen: makam yönünden
mânen: mânâ bakımından
muhalif: aykırı, zıt

nükte: ince anlam-
lı söz
rütbeten: rütbe ve
değer açısından
sair: diğer, başka
suret: biçim, şekil
şuâ: ışık kayna-
ğından çıkan ışık
teli; ışın

ber çok ince ve derindir. Hem bu Birinci Mertebe, bana mahsus gayet ehemmiyetli bir muhakeme-i hissî ve gayet ruhlu bir muamele-i imanî ve gayet gizli bir mükâleme-i kalbî suretinde, mütenevvi ve derin dertlerime şifa olarak tebarüz etmiş. Bana tam tevafuk eden tam hissedebilir. Yoksa tam zevk edemez...

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹

Bir zaman ehl-i dünya beni herşeyden tecrit ettiklerinden, beş çeşit gurbetlere

¹ “Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.” “Allah bize yeter; O ne güzel vekildir.” Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

ehemmiyet: önem
ehl-i dünya: dünyaya dalıp âhireti düşünmeyenler
gayet: son derece
muamele-i imanî: imânı temel alarak yapılan uygulama

muhakeme-i hissî: bir mesele hakkında hislerle düşünme
mükâleme-i kalbî: kalpten konuşma
mütenevvi: çeşitli
suret: biçim, şekil
tebârüz etmek:

ortaya çıkmak
tecrit etmek: soyutlamak, başkalarıyla görüştürmemek
tevafuk etmek: uygun düşmek, uyumlu olmak

düşmüştüm. Ve ihtiyarlık zamanımda kısmen teessürattan gelen beş nevi hastalıklara giriftar olmuştum.

Sıkıntıdan gelen bir gafletle, Risale-i Nur'un teselli verici ve medet edici envarına bakmayarak, doğrudan doğruya kalbi-me baktım ve ruhumu aradım. Gördüm ki, gayet kuvvetli bir aşk-ı bekâ ve şedit bir muhabbet-i vücut ve büyük bir iştihak-ı hayat ve hadsiz bir acz ve nihayetsiz bir fakr bende hükmediyorlar. Halbuki müthiş bir fena o bekâyı söndürüyor. O hâletimde yanık bir şairin dediği gibi dedim:

Dîl bekâsı, Hak fenası istedi mülk-ü tenim.

acz: acizlik, güçsüzlük

aşk-ı bekâ: sonsuzluk aşkı

bekâ: devamlılık, kalıcılık

dîl: gönül

envar: nurlar

fakr: fakirlik, ihtiyaç hâli

fena: gelip geçicilik, yok olma

gaflet: Cenâb-ı

Haktan ve Âhi-
retten habersiz
davranma, dikkat-
sizlik

giriftar olmak: tutulmak

hadsiz: sınırsız

hâlet: durum, hâl

iştihak-ı hayat: hayatı aşk derecesinde istemek

medet: yardım

muhabbet-i vü-

cut: var olma

sevgisi

mülk-ü ten: insan

vücudu

nevi: tür

nihayetsiz: sonsuz

şedit: şiddetli

teessürat: üzüntüler, dış şartların

etkisinde kalma

Bir devasız derde düştüm, ah, ki Lokman bîhaber.

Meyusâne başımı eğdim. Birden

¹ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ âyeti imdadıma geldi, dedi: “Beni dikkatle oku.” Ben günde beş yüz defa okudum. Benim için aynelyakîn sûretinde inkişaf eden çok kıymettar envârından bir kısmını ve yalnız dokuz nurunu ve mertebesini icmalen yazıp, eskiden aynelyakîn ile değil, belki ilmelyakîn ile bilinen tafsîlâtını Risale-i Nur’a havale ediyorum.

BİRİNCİ MERTEBE-İ NURİYE-İ HASBİYE

Bendeki aşk-ı bekâ, bendeki bekâya de-

¹ “Allah bize yeter; O ne güzel vekildir.” Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

aşk-ı bekâ: sonsuzluk aşkı

aynelyakîn: gözle görerek kesin bilgi edinme

bekâ: devamlılık, kalıcılık

bîhaber: habersiz

devasız: çaresiz

envâr: nurlar

icmâlen: kısaca, özetle

ilmelyakîn: kesin bilgiye dayanarak, kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde öğrenme

imdad: yardım

inkişaf etmek:

açığa çıkmak

kıymettar: kıymetli

mer-te-be-i nuriye-i hasbiye: “Hasbünâ”nın nurlu mertebesi

meyusâne: ümitsizce

tafsîlât: ayrıntılar

ğil, belki sebepsiz ve bizzat mahbub olan kemâl-i mutlak sahibi Zât-ı Zülkemâlin ve Zülcemâlin bir isminin bir cilvesinin mâhiyetimde bir gölgesi bulunduğundan, fitratımda o Kâmil-i Mutlakın varlığına ve kemâline ve bekâsına müteveccih olan muhabbet-i fitriye, gaflet yüzünden yolunu şaşırmış, gölgeye yapışmış, âyinenin bekâsına âşık olmuştu. ¹ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ geldi, perdeyi kaldırdı. Gördüm ve hissettim ve hakkalyakîn zevkettim ki, bekâmın lezzet ve saadeti, aynen ve daha mükemmel

¹ "Allah bize yeter; O ne güzel vekildir." Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

mahbub: sevgili, sevilen

Kemâl-i Mutlak: tam ve sınırsız mükemmellik; Allah

Zât-ı Zülkemâl: sonsuz mükemmellik sahibi Zât, Allah

Zülcemâl: sonsuz güzellik sahibi olan Allah

cilve: görüntü, yansıma

mahiyet: bir varlığın temel yapısı

fitrat: yaratılış, mizaç

Kâmil-i Mutlak: sınırsız mükemmellik ve kusursuzluk sahibi Allah

kemâl: mükemmel ve kusursuz olma

bekâ: devamlılık, kalıcılık

müteveccih: yö-

nelik, yönelmiş

muhabbet-i fitriye: yaratılıştan var olan muhabbet, sevgi

gaflet: Cenâb-ı Hakktan ve âhi-retten habersiz olma, dikkatsizlik

hakkalyakîn: bizzat yaşayarak elde edilen kesin bilgi

saadet: mutluluk

bir tarzda Bâki-i Zülkemâlin bekâsına ve benim Rabbim ve İlâhım olduğuna iman-
nımda ve iz'ânımda ve îkanımda vardır.
Çünkü Onun bekâsıyla benim için lâye-
mut bir hakikat tahakkuk eder. Zira “Be-
nim mâhiyetim hem bâki, hem sermedî bir
ismin gölgesi olur; daha ölmez” diye şu-
ur-u imanî ile takarrur eder.

Hem o şuur-u imanla mahbub-u mutlak
olan Kemâl-i Mutlakın varlığı bilinmekle,
şedit ve fitrî olan muhabbet-i Zâtî tatmin
edilir. Hem Bâki-i Sermedînin bekâsına ve

bâki: devamlı, ka-
lıcı, ölümsüz

Bâki-i Sermedî:
varlığı sonsuz ve
sürekli olan Allah

Bâki-i Zülkemâl:
sonsuz kemâl sa-
hibi ve varlığı de-
vamlı ve kalıcı
olan Allah

bekâ: devamlılık,
kalıcılık

fitrî: doğal, yaratı-
lıştan gelen

hakikat: doğru,
gerçek

îkan: delil ve ispat

üzerine inanma

iz'an: şüpheden
uzak, kesin şekil-
de inanma

Kâmil-i Mutlak: sı-
nırsız mükemmel-
lik ve kusursuzluk
sahibi Allah

lâyemut: ölümsüz

Rab: bütün varlık-
ları terbiye eden
ve idaresi ve ta-
sarrufu altında
bulunduran Allah

mahbub-u mutlak:

sonsuz sevgili

mahiyet: bir varlı-

ğın temel yapısı

muhabbet-i Zâtî:

Allah'ın kendi Zâ-
tına karşı duyulan
sevgi

sermedî: daimî,
sürekli

şedit: şiddetli

şuur-u imanî:

imanî şuûr, imana
dayalı bilinç

takarrur etmek:

karar bulmak,
sağlamca yerleş-
mek

tahakkuk etmek:

gerçekleşmek

varlığına ait o şuur-u imanî ile kâinatın ve nev-i insanın kemâlâtı bilinir ve bulunur. Ve kemâlâta karşı fitrî meftuniyet, hadsiz elemelerden kurtulup zevk ve lezzetini alır.

Hem o şuur-u imanî ile o Bâki-i Sermedîye bir intisap ve o intisabın imanıyla umum mülküne bir münasebet peydâ olur. Ve o münasebet-i intisabî ile, hadsiz bir mülke bir nevi mâlikiyet gibi iman gözüyle bakar, mânen istifade eder.

Hem şuur-u imanî ile ve intisap ve münasebetle umum mevcudata bir alâka, bir nevi ittisal peydâ olur. Ve o halde, ikinci derecede vücud-u şahsîsinden başka hadsiz bir vücut, o şuur-u imanî ve intisap ve

alâka: ilgi

Bâki-i Sermedî:

varlığı sonsuz ve süreklî olan Allah
fitrî: doğal, yaratılıştan gelen

hadsiz: sınırsız

intisap: bağlanma, mensup olma

istifade etmek:

faydalanmak, yararlanmak

ittisal: bağlantı

kemâlât: mükemmel ve kusursuz özellikler

mâlikiyet: sahiplik

meftuniyet: düşkünlük

mevcudat: varlıklar

münasebet: bağlantı, ilgi

münasebet-i intisabî: bağlanmaya dayalı ilişki

nev-i insan: insan türü, insanlık

nevi: tür

peydâ: kazanma, elde etme, meydana gelme

şuur-u imanî: imanî şuur, imâna dayalı bilinç

umum: bütün

vücud-u şahsî:

şahsî varlık
vücut: varlık

münasebet ve alâka ve ittisal cihetinde güya onun bir nevi varlığıdır gibi var olur; varlığa karşı fitrî aşk teskin edilir.

Hem o şuur-u imanî ve intisap ve münasebet ve alâkadarlığı cihetiyle bütün ehl-i kemâlâta karşı bir uhuvvet peydâ olur. O halde Bâki-i Sermedînin varlığıyla ve bekâsıyla o hadsiz ehl-i kemâl mahvolmayıp zayi olmadıklarını bilmekle, takdir ve tahsinle merbut ve dost olduğu hadsiz dostlarının bekâları ve devam-ı kemâlâtı o şuur-u imanî sahibine ulvî bir zevk verir.

Hem o şuur-u imanî ve intisap ve münasebet ve alâkadarlık ve uhuvvet vasıtasıyla

alâka: ilgi

alâkadar: alâkalı, ilgili

Bâki-i Sermedî: varlığı sonsuz ve sürekli olan Allah

bekâ: devamlılık, kalıcılık

cihet: taraf, yön

devam-ı kemâlât: mükemmel özelliklerin devamı

ehl-i kemâl: kemâl sahibi olgun kim-seler

fitrî: doğal, yaratılıştan gelen

hadsiz: sınırsız

intisap: bağlanma, mensup olma

ittisal: bağlantı

merbut: bağlı

münasebet: bağlantı, ilgi

nevi: tür

peydâ: kazanma, elde etme, meydana gelme

şuur-u imanî:

imanî şuur, imâna dayalı bilinç

tahsin: beğenme, bir şeyin güzelliğini ilân etme

takdir: beğendiğini dile getirme

teskin etmek: sakinleştirmek

uhuvvet: kardeşlik

ulvî: yüce, yüksek, büyük

zayi olmak: kaybolup gitmek

bütün dostlarımın—ki hayatımı ve bekâmı maalmemnuniye onların saadetleri için fedâ ediyorum—onların mes’udiyetleri ile hadsiz bir saadet kendimde hissedebilir gördüm. Çünkü, bir samimi dostun saadetiyle şefkatli dostu dahi saadetlenir ve lezzetlenir. Şu halde Bâki-i Zülkemâlin bekâsı ve varlığıyla, başta Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ve âl ve ashabı olarak, umum sâdâtım ve ahababım olan enbiya ve evliya ve asfiya ve bütün sair hadsiz dostlarım idam-ı ebedîden kurtulduğunu

ahbab: dostlar, sevilenler

âl ve ashab: aile fertleri ve yakın dostlar; Peygamber Efendimizin âile bireyleri ve yakın dostları

Aleyhissalâtü

Vesselâm: Allah’ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

asfiya: hem velî hem âlim olan büyük zâtlar

Bâki-i Zülkemâl: sınırsız mükemmellik sahibi ve varlığı devamlı ve kalıcı olan Allah
bekâ: devamlılık, kalıcılık

enbiya: nebiler, peygamberler

evliya: veliler, Allah dostları

hadsiz: sınırsız

idam-ı ebedî: dirilmemek üzere sonsuz yok oluş

maalmemnuniye:

memnuniyetle
mes’udiyet: mutluluk

Resul-i Ekrem:

Allah’ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

saadet: mutluluk

sâdât: seyyidler; Peygamberimizin (a.s.m.) soyundan gelenler

sair: diğer, başka

umum: bütün

ve bir saadet-i sermediyeye mazhariyetlerini o şuur-u imanî ile hissettim. Ve münasebet, alâka, uhuvvet, dostluk sırrıyla saadetleri bana in'ikâs edip saadetlendirdiğini zevk ettim.

Hem o şuur-u imanî ile, rikkat-i cinsiye ve şefkat-i akraba yüzünden gelen hadsiz teellümattan kurtulup hadsiz bir zevk-i ruhanî duydum. Çünkü, hayatımı ve bekâmı maaliftihar onların tehlikelerden kurtulmaları için feda etmeyi fitrî arzu ettiğim, başta pederlerim ve validelerim ve bütün neslî ve nesebî ve mânevî akrabalarım, Bâkî-i Hakikînin bekâsı ve varlığıyla mahvdan ve

Bâkî-i Hakikî: gerçek anlamda sonsuzluğun tek sahibi olan Allah
bekâ: devamlılık, kalıcılık
fitrî: doğal, yaratılıştan gelen
hadsiz: sınırsız
in'ikâs etmek: yansımak
maaliftihar: iftiharla, memnuniyetle
mahv: yok olma
mazhariyet: bir nîmete nail olma,

erişme
münasebet: bağlantı, ilgi
nesebî: aynı nespten ve soydan olma
neslî: aynı nesilden olma
rikkat-i cinsiye: insanın kendi cinsinden olana acıması
saadet: mutluluk
saadet-i sermediye: sürekli devam eden mutluluk

saadetlendirmek: mutluluğa eriştirmek
şefkat-i akraba: akrabaya karşı duyulan şefkat
şuur-u imanî: imanî şuur, imana dayalı bilinç
teellümât: elemeler, acılar
uhuvvet: kardeşlik
valide: anne
zevk-i ruhanî: ruhun zevk alması

ademden ve idam-ı ebedîden ve hadsiz elemlerden kurtulup o hadsiz rahmetine mazhariyetlerini şuur-u imanî ile hissettim. Ve medar-ı gam ve elem olan cüz'î ve te-sirsiz şefkatime bedel, nihayetsiz bir rahmet, onlara nezaret ve himayet ettiğini duydum, hissettim. Bir valide veledinin lezzetiyle, zevkiyle, rahatıyla zevklenmesi gibi, ben de o bütün şefkat ettiğim zâtların, o rahmetin himayeti altındaki necatlarıyla ve istirahatleriyle zevklendim ve ferahlandım ve çok derin şükrettim.

Hem o şuur-u imanî ile, netice-i hayatım ve sebep-i saadetim ve vazife-i fıtratım olan Resâil-i Nur dahi ziya'dan, mahvdan,

adem: hiçlik, yokluk

cüz'î: az, küçük, ferdî

elem: acı, keder

hadsiz: sınırsız

himayet: koruma

idam-ı ebedî: dirilmemek üzere

sonsuz yok oluş

istirahat: dinlenme

mahv: yok olma

mazhariyet: bir nimete ulaşma, nâil olma

medar-ı gam: keder, acı sebebi

necat: kurtuluş

netice-i hayat: hayatın neticesi, gayesi

nezaret etme: gözetme

nihayetsiz: sınırsız, sonsuz

rahmet: şefkat, merhamet

sebeb-i saadet:

mutluluk sebebi

şuur-u imanî:

imanî şuur, imana dayalı bilinç

valide: anne

vazife-i fıtrat: yaratılış görevi

veled: evlat, çocuk

ziya': zayı olma, kaybolma

faidesiz kalmasından ve mânen kurumasından kurtulmalarını ve meyvedar, bâki kalmalarını o intisab-ı imanî ile bildim, hissettirdim, kanaat getirdim; kendi bekâmın lezzetinden çok ziyade bir mânevî lezzet duydum, tam hissettirdim. Çünkü, iman ettim ki, Bâkî-i Zülkemâlin bekâsı ve varlığıyla, Resâilü'n-Nur yalnız insanların hafızalarında ve kalblerinde nakşolmuyor. Belki, hadsiz zîşuur mahlûkatın ve ruhânîlerin bir mütalâagâhları olmakla beraber, rıza-i İlâhîye mazhar ise, Levh-i Mahfuzda ve elvâh-ı mahfuzada irtisam ederek sevap meyveleriyle tezeyyün eder. Ve bilhassa

bâki kalma: sürekliliği var olma

Bâki-i Zülkemâl: sınırsız mükemmellik sahibi ve varlığı devamlı ve kalıcı olan Allah

bekâ: devamlılık, kalıcılık

bilhassa: özellikle
elvâh-ı mahfuz: her şeyin kaderinin muhafaza edildiği mânevî levhalar

hadsiz: sınırsız
intisab-ı imanî:

imanla kurulan bağlantı

irtisam etmek: resim olarak yansıtmak

Levh-i Mahfuz: her şeyin bütün ayrıntılarıyla yazıldığı mânevî kâder levhası

mahlukât: varlıklar
mazhar: erişme, nail olma

meyvedar: meyveli

mütalâagâh: etraflıca düşünme ve inceleme yeri
rıza-i İlâhî: Allah'ın rızası

ruhanî: maddî yapısı olmayan, ruh âlemine ait varlık
tezeyyün etmek: süslenmek

zîşuur: şuur sahibi, bilinçli
ziyade: çok

Kur'ân'a mensubiyeti ve kabul-ü Nebevî ve inşaallah marzî-i İlâhî cihetiyle bir anda vücudu ve nazar-ı Rabbâniyeye mazhariyeti, umum ehl-i dünyanın takdirinden daha ziyade kıymettar bildim.

İşte hayatımı ve bekâmı o resâilin hakaik-ı imaniyeyi ispat eden herbir risalenin bekâsına, devamına, ifadesine, makbuliyetine feda etmeye her vakit hazır olduğumu ve saadetimi onların Kur'ân'a hizmet etmelerinde bildim. Ve o halde, bekâ-i İlâhî ile, yüz derece insanların tahsinlerinden daha ziyade bir takdire mazhariyetlerini o

bekâ: devamlılık, kalıcılık

bekâ-i İlâhî: Allah'ın varlığının baki olması, kalıcılık ve ebediliği

cihet: taraf, yön

ehl-i dünya: dünyaya dalıp, âhireti düşünmeyenler

hakaik-i imâniye: iman hakikatleri, gerçekleri

inşaallah: Allah izin verirse

kabul-ü Nebevî:

Hz. Muhammed'in (a.s.m.) kabul etmesi

kıymettar: kıymetli

marzî-i İlâhî: Allah'ın razı olduğu şey

mazhariyet: bir nîmete nâil olma, erişme

mensubiyet: bir yere bağlı olma

nazar-ı Rabbâniye: her bir varlığı terbiye edip idaresi ve egemenliği

altında bulunduran Allah'ın bakışı

resâil: risaleler

risale: mektup, kitapçık; *Risale-i Nur*'daki bölümlerden her birisi

saadet: mutluluk

tahsin: beğenme, bir şeyin güzelliğini ilân etme

umum: bütün

vücut: varlık, var oluş

ziyade: çok

intisab-ı imanî ile anladım. Bütün kuvvetimle **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ**¹ dedim.

Hem o şuur-u imanî ile, ebedî bir bekâ ve daimî bir hayat veren Bâki-i Zülcelâlin bekâsına ve vücuduna iman ve imanın a'mâl-i saliha gibi neticeleri, bu fânî hayatın bâki meyveleri ve ebedî bir bekânın ve sileleri olduğunu bildim. Meyvedar bir ağaca inkılâp etmek için kabuğunu terk eden bir çekirdek gibi, ben de o bâki meyveleri vermek için bu bekâ-i dünyevînin kabuğunu bırakmaya nefsimi kandırdım.

¹ "Allah bize yeter; O ne güzel vekildir." Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

a'mâl-i saliha: dinin emir ve yasaklarına uygun davranışlar, yararlı işler

bâki: devamlı, kalıcı, ölümsüz

Bâki-i Zülcelâl: sonsuz haşmet ve yücelik sahibi ve varlığı kalıcı ve devamlı olan Allah

bekâ: devamlılık, kalıcılık

bekâ-i dünyevî: dünya hayatında devamlılık, uzun ömür

ebedî: sonu olmayan, sonsuz

fânî: geçici olan, ölümlü

inkılâp etmek: dönüşmek

intisab-ı imanî:

iman ile Allah'a bağlanma

meyvedar: meyveli, meyve veren

nefis: kişinin kendisi; insanı hazır zevk ve isteklere sevk eden kuvvet

şuur-u imanî: iman şuuru, bilinci

vücut: varlık, var oluş

Neşsimle beraber ۱ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ
 “Onun bekâsı bize yeter” dedim.

Hem şuur-u imanî ve intisab-ı ubudiyetle toprak perdesinin arkası ışıktanmasını ve ağır tabaka-i türâbiye dahi ölülerin üstünden kalktığını ve kabir kapısıyla girilen yeraltı dahi adem-âlûd karanlıklar olmadığını ilmelyakîn ile bildim. Bütün kuvvetimle حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ dedim.

Hem gayet kat’î bir surette hissettim ve o şuur-u imanî ile hakkalyakîn bildim ki, fıtratımda çok şiddetli olan aşk-ı bekâ, Bâki-i Zülkemâlin bekâsına, varlığına iki cihetle

۱ “Allah bize yeter; O ne güzel vekildir.” Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

adem-âlûd: yoklukla karışık

aşk-ı bekâ: sonsuzluk aşkı

Bâki-i Zülkemâl: sınırsız mükemmellik sahibi ve varlığı devamlı ve ebedî olan Allah
bekâ: devamlılık, kalıcılık

cihet: taraf, yön
fıtrat: yaratılış, mi-zaç

hakkalyakîn: biz-zat yaşayarak kesin bilgi edinme

ilmelyakîn: kesin bilgiye dayanarak, kuşkuya yer bırakmayacak biçimde öğrenme

intisab-ı ubudi-

yet: kulluk bağı

nefis: kişinin kendisi; insanı hazır zevk ve isteklere sevk eden kuvvet

suret: biçim, şekil

şuur-u imanî:

iman şuuru, bilinci

tabaka-i türâbiye:

toprak tabakası

bakarken, enâniyetin perde çekmesiyle mahbubunu kaçırmış, âyinesine perestiş etmiş bir serseme dönmüş gördüm. Ve o çok derin ve kuvvetli aşk-ı bekà, bizzat ve sebepsiz, fitraten sevilen ve perestiş edilen kemâl-i mutlak bir isminin gölgesi vasıtasıyla mahiyetimde hükmedip o aşk-ı bekâyı vermiş. Ve muhabbet için hiçbir illet ve hiçbir garazı ve Zâtından başka hiçbir sebep iktiza etmeyen kemâl-i Zâtı perestişe kâfi ve vâfi iken, sâbikan beyan ettiğimiz ve herbirisine bir hayat ve bir bekà değil, belki elden gelse binler hayat-ı dünyevîye ve bekà feda edilmeye lâayık olan mezkûr bâki meyveleri dahi ihsan etmekle, o fitrî

aşk-ı bekà: sonsuzluk aşkı

bekà: devamlılık, kalıcılık

beyan etmek: açıklamak

enâniyet: benlik

fitraten: yaratılış itibarıyla

fitrî: doğal, yaratılıştan gelen

garaz: gaye, hedef, istek

hayat-ı dünyevîye: dünya hayatı

iktiza etmek: gerektirmek

illet: esas sebep, maksat

kâfi: yeterli

kemâl-i mutlak: her yönüyle tam bir mükemmellik

kemâl-i Zât: Cenâb-ı Hakkın Zâtına ait mükemmel-

lik, kusursuzluk

mahbup: sevgili

mahiyet: asıl nitelik, özellik

mezkûr: anılan, sözü geçen

muhabbet: sevgi

perestiş: kulluk, tapmak

sabikan: daha önceden belirtilen

vâfi: yeterli

aşkı şiddetlendirmiş hissettim. Elimden gelseydi bütün zerrât-ı vücûdumla

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹ diyecektim ve o niyetle dedim. Ve bekâsını arayan ve bekâyı İlâhîyi bulan o şuur-u imanî—ki bir kısım meyvelerine sâbikan “Hem... Hem... Hem”ler ile işaret ettim—bana öyle bir zevk ve şevk verdi ki, bütün ruhumla, bütün kuvvetimle, en derin kalbimde nefsimle beraber حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ dedim.

İKİNCİ MERTEBE-İ NURİYE-İ HASBİYE

Fıtratımdaki hadsiz aczimle beraber, ihti-

¹ “Allah bize yeter; O ne güzel vekildir.” Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

acz: acizlik, güçsüzlük
bekâ: devamlılık, kalıcılık
bekâ-yı ilâhî: Allah'ın varlığının devamlı ve kalıcı olması
fıtrat: yaratılış, mi-

zaç
hadsiz: sınırsız
mertebe-i nuriye-i hasbiye: “Hasbü-nâ”nın nurlu mertebesi
nefs: insanı daima kötülüğe, hazır zevk ve isteklere

sevk eden duygu
sabikan: daha önceden belirtilen
şuur-u imanî: imanî şuur, imana dayanan bilinç
zerrât-ı vücûd: bedeni oluşturan zerreler, atomlar

yarlık ve gurbet ve kimsesizlik ve tecridim içinde ehl-i dünya desiseleriyle, casuslarıyla bana hücum ettikleri hengâmda kalbimde dedim: “Elleri bağlı, zayıf ve hasta bir tek adama ordular taarruz ediyor. O bîçarenin (yani benim için) bir nokta-i istinad yok mu?” diye **حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ**¹ âyeti-ne müracaat ettim. Bana bildirdi ki:

“İntisab-ı imanî tezkeresiyle, Kadîr-i Mutlak öyle bir Sultana istinad edersin ki, zemin yüzünde her baharda dört yüz bin milletten mürekkep nebatat ve hayvanat

¹ “Allah bize yeter; O ne güzel vekildir.” Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

bîçare: çaresiz
desise: hile, aldatma
ehl-i dünya: sadece dünya hayatı için çalışanlar
hayvanat: hayvanlar
hengâm: ân, zaman
intisab-ı imanî: iman ile bağlanma
istinad etmek: da-

yanmak
Kadîr-i Mutlak: her şeye gücü yeten, sınırsız güç ve kudret sahibi Allah
müracaat etmek: başvurmak
mürekkep: birden fazla unsurdan meydana gelen
nebatat: bitkiler
nokta-i istinad:

dayanak noktası
Sultan: bütün kâinatı ve varlık âlemleri emri altında tutan Allah
taarruz etmek: saldırmak
tecrit: bir kişinin toplumdan ve insanlardan soyutlanması
tezkere: belge
zemin: yer, dünya

ordularının bütün cihazatlarını kemâl-i intizamla vermekle beraber, her sene eşcar ve tuyur denilen o iki muazzam ordusunun elbiselerini tazelendirerek yeni libaslar giydirir, urbalarını ve formalarını değiştirir; ve tavuğun ve kuşun fistanlarını ve çarşaflarını tazelendirdiği gibi, dağın libasını ve sahranın yüz örtüsünü değiştirir. Ve başta insan olarak hayvanatın muazzam ordusunun bütün erzaklarını, değil medenî insanların son zamanda keşfettikleri et ve şeker vesaire taamların hülâsaları gibi, belki yüz derece o medenî hülâsalardan daha mükemmel ve bütün taamların her nev'inden tohum ve çekirdek denilen Rahmânî hülâsalara koyup ve o hülâsaları dahi, onların pişirmelerine ve inbisatlarına dair kaderî

cihazat: cihazlar, âletler

erzak: rızıklar, yiyecek içecek şeyler

eşcar: ağaçlar

fistan: bir tür elbise

hülâsa: özet

inbisat: genişleme, yayılma

kaderî: kaderde yazılı olan

kemâl-i intizam: mükemmel ve kusursuz bir düzen

libas: elbise

muazzam: azametli, çok büyük

nevi: tür

Rahmanî: rahmet

ve merhameti sonsuz olan Allah tarafından gönderilen

sahra: ova, meydana

taam: yemek, yiyecek

tuyur: kuşlar

urba: bir tür elbise

târifeleri içine sarıp, muhafaza için küçücük sandukçalara koyup tevdi eder. O sandukçukların icadı *kâf-nûn* fabrikasından o kadar çabuk ve kolay ve çoklukladır ki, Kur'ân der: 'Bir emirle yapılır.' Hem o umum hülâsalar bir şehri doldurmadığı ve birbirine benzedikleri ve aynı madde oldukları halde, Rezzâk-ı Kerîm onlardan bir yaz mevsiminde pişirdiği gayet mütenevvi ve leziz taamlar zeminin bütün şehirlerini bir cihette doldurabilir. İşte sen, intisab-ı imanî tezkeresiyle böyle bir nokta-i istinad bulabildiğinden, hadsiz bir kuvvete ve kudrete dayanabilirsin."

cihet: taraf, yön
gayet: son derece
hadsiz: sınırsız
hülâsa: özet
icad: var etme, yapma
intisab-ı imanî: iman ile kurulan bağ
kâf-nûn: Arap alfabesinde yer alan iki harften oluşan ve Allah'ın varlıkları dilediği şekilde yaratmasını ifade eden

"kûn", yani "ol" emri
kudret: Allah'ın bütün varlığı kuşatan güç ve iktidarı
muhafaza: koruma
mütenevvi: çeşit çeşit
nokta-i istinad: dayanak noktası
Rezzâk-ı Kerîm: bütün varlıkların ihtiyaçları olan rızıklarını veren, sınırsız ikram ve

cömertlik sahibi Allah
sandukça: küçük sandık
taam: yemek, yiyecek
târife: bir şeyi lâzım olduğu şekilde anlatıp bildiren yazı
tevdi etmek: bırakmak, emanet etmek
tezkere: belge
umum: bütün
zemin: yer, dünya

Ben de, âyetten bu dersimi aldıkça öyle bir kuvve-i mâneviyeyi buldum ki, değil şimdiki düşmanlarıma, belki dünyaya meydan okutturabilir bir iktidar-ı imanî hissederek bütün ruhumla ¹حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ dedim. Ve hadsiz fakrım ve ihtiyacım cihe-
tinde dahi bir nokta-i istimdat için yine o âyete müracaat ettim. Bana dedi ki:

“Sen memlûkiyet ve ubûdiyet intisabıyla öyle bir Mâlik-i Kerîme mensup ve iâşe defterinde mukayyetsin ki, her bahar ve yazda gaybdan ve hiçten, umulmadığı yerden ve kuru bir topraktan kaldırır, indirir

¹ “Allah bize yeter; O ne güzel vekildir.” Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

cihet: taraf, yön
fakr: fakirlik, muhtaçlık
gayb: bilinmeyen ve görünmeyen âlem
hadsiz: sınırsız
iâşe: besleme, yetdirip içirme
iktidar-ı imanî: imandan kaynak-

lanan güç
intisab: bağlanma, mensup olma
kuvve-i mâneviye: mânevî güç, moral
Mâlik-i Kerîm: sonsuz ihsan ve ikram sahibi olan ve herşeyin ger-

çek sahibi Allah
memlûkiyet: Allah'ın kulu olma
mensup: bağlı
mukayyet: kayıtlı
nokta-i istimdat: yardım isteme noktası
ubudiyet: kulluk, ibadet

tarzında yüz defa zemin sofrasını ayrı ayrı yemekleriyle tezyin eder, serer. Güya zamanın seneleri ve her senenin günleri, birbiri arkasından gelen ihsan meyvelerine ve rahmet taamlarına birer kap ve bir Rezzâk-ı Rahîmin küllî ve cüz'î ihsanat mertebelerine birer meşherdirler. İşte sen böyle bir Ganiyy-i Mutlakın abdisin. Abdiyetine şuurun varsa, senin elîm fakrın leziz bir iştiha olur.”

Ben de o dersimi aldım. Nefsimle beraber “Evet evet, doğrudur” deyip mütevekkilâne ¹ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ dedim.

¹ “Allah bize yeter; O ne güzel vekildir.” Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

abd: kul

cüz'i: ferdî

elîm: acı ve sıkıntı veren

fakr: fakirlik, muhtaçlık

Ganiyy-i Mutlak: sınırsız zenginliğe sahip olan Allah

ihsan: bağış, iyilik, lûtf

ihsanat: ihsanlar, iyilikler, bağışlar

iştiha: iştah, arzu

ve istek

küllî: bütün fertleri içine alan, kapsamlı

leziz: lezzetli

meşher: sergi yeri

mütevekkilâne: Allah'a güvenip ve Onu vekil kabul eder bir şekilde

nefs: kişinin kendisi, hazır istek ve arzuları

rahmet: ilâhî şef-

kat, merhamet

Rezzâk-ı Rahîm:

bütün varlıkların rızkını tekrar tekrar veren sonsuz şefkat ve merhamet sahibi Allah

şuur: bilinç, anlayış

taam: yemek, yiyecek

tezyin etmek:

süslemek

zemin: yer, dünya

ÜÇÜNCÜ MERTEBE-İ NURİYE-İ HASBİYE

Ben o gurbetler ve hastalıklar ve mazlumiyetlerin tazyikiyle dünyadan alâkamı keşilmiş bularak, ebedî bir dünyada ve bâki bir memlekette, daimî bir saadete namzet olduğumu iman telkin ettiği hengâmda “of, of”tan vazgeçtim “oh, oh” dedim. Fakat bu gaye-i hayal ve hedef-i ruh ve netice-i fitratın tahakkuku ancak ve ancak bütün mahlûkatın bütün harekât ve sekenatlarını ve ahvâl ve a’mallerini kavlen ve fiilen bilen ve kaydeden ve bu küçücük ve âciz-i mutlak olan insanı kendine dost ve

a’mal: ameller, fiiller

âciz-i mutlak: güçsüzlüğü sınırsız olan

ahvâl: haller, durumlar

bâki: devamlı, kalıcı, ölümsüz

ebedî: sonu olmayan, sonsuz

gaye-i hayal: hayalin gayesi, hedefi

harekât: hareketler, davranışlar

hedef-i ruh: ruhun hedefi

hengâm: ân, zaman

kavlen: sözle

mahlukât: varlıklar

mazlumiyet: zulme uğramış olma

mertebe-i nuriye-i

hasbiye: “Hasbünâ”nın nurlu mertebesi

namzet: aday

netice-i fitrat: yaratılış neticesi

saadet: mutluluk

sekenat: durgunluklar, hareketsiz olmalar

tahakkuk: gerçekleşme

tazyik: baskı

telkin etme: bir fikri kabul ettirmek için tavsiyede bulunma

muhatap eden ve bütün mahlûkat üstünde bir makam veren bir Kadîr-i Mutlakın hadsiz kudretiyle ve insana nihayetsiz inayet ve ehemmiyet vermesiyle olabilir diye düşünüp, bu iki noktada, yani böyle bir kudretin faaliyeti ve zâhiren bu ehemmiyetsiz insanın hakikatli ehemmiyeti hakkında, imanın inkişafını ve kalbin itmi'nanını veren bir izah istedim. Yine o âyete müracaat ettim. Dedi ki: “حَسْبُنَا ۲ daki ۱ ya dikkat edip seninle beraber lisan-ı hal ve lisan-ı kâl ile kimler حَسْبُنَا'yı söylüyorlar, dinle” emretti.

۱ Bize yeter.

۲ Biz.

ehemmiyet: önem

hadsiz: sınırsız

hakikatli: gerçek

inayet: yardım, ih-san; özen gösterme

inkişaf: açığa çıkma, açılma

itmi'nân: emin olma, tereddütsüz inanma

Kadîr-i Mutlak: sınırsız güç ve kudret sahibi olan ve her şeye gücü yeten Allah

kudret: güç, iktidar

lisan-ı hâl: hâl ve beden dili

lisan-ı kâl: sözlü

olarak ifade

mahlukât: varlıklar

muhatap: kendisine hitap edilen, konuşulan

nihayetsiz: sınırsız, sonsuz

zahiren: görünüş itibariyle

Birden baktım ki, hadsiz kuşlar ve kuşçuklar ve sinekler ve hesapsız hayvanlar ve hayvancıklar ve nihayetsiz nebatlar, yeşilcikler ve gayetsiz ağaçlar ve ağaççıklar dahi benim gibi lisan-ı hal ile

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹ in mânâsını yâd ediyorlar ve yâda getiriyorlar ki, bütün şerait-i hayatiyelerini tekeffül eden öyle bir vekilleri var ki, birbirine benzeyen ve maddeleri bir olan yumurtalar ve birbirinin misli gibi katreler ve birbirinin aynı gibi habbeler ve birbirine müşabih çekirdeklerden kuşların yüz bin çeşitlerini ve hayvanların yüz bin tarzlarını, nebatatın yüz bin nev'ini, ağaçların yüz bin sınıfını yanlıssız, noksansız, il-

¹ "Allah bize yeter; O ne güzel vekildir." Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

habbe: dane, tohum

hadsiz: sınırsız

katre: damla

lisan-ı hâl: hâl ve beden dili

misli: benzer

müşabih: benzer

nebat: bitki

nebatat: bitkiler

nev': tür

nihayetsiz: sonsuz

şerâit-i hayatiye:

hayat şartları

tekeffül etmek:

kefil olmak

yâd etmek / yâda

getirmek: anmak, dile getirmek

mek

tibassız, süslü, mizanlı, intizamlı, birbirinden ayrı, fârikalı bir surette gözümüz önünde, hususan her baharda gayet çabuk, gayet kolay, gayet geniş bir dairede gayet çoklukla halk eder, yapar, kudretinin azamet ve haşmeti içinde beraberlik ve benzeyişlik ve birbiri içinde ve bir tarzda yapılmaları vahdetini ve ehadiyetini bize gösterir. Ve böyle hadsiz mu'cizatı ibraz eden bir fiil-i rububiyete ve bir tasarruf-u hallâkiyete müdahale ve iştirak mümkün olmadığını bildirir diye bildim.

azamet: büyüklük, yücelik

ehadiyet: Allah'ın birliğinin her bir varlıkta ayrı ayrı tecellî etmesi, yansması

fârikalı: diğer şeylerden farklı özelliği olan

fiil-i rububiyet: Cenab-ı Allah'ın bütün varlık âlemini kuşatan terbiye ve idare edicilik fiili

hadsiz: sınırsız

halk etmek: yaratmak

haşmet: büyüklük, görkem

hususan: özellikle

ibraz etmek: göstermek

iltibassız: karıştırmaksızın

intizam: disiplin, düzen

iştirak: katılma

kudret: Allah'ın bütün varlığı ku-

şatan güç ve iktidarı

mizan: ölçü, denge

mu'cizât: bir benzerini yapma konusunda başkalarını âciz bırakan olağanüstü şeyler

tasarruf-u hallâkiyet: Allah'ın varlıkları istediği şekilde yaratma faaliyeti

vahdet: birlik

Sonra ¹حَسْبُنَا'daki ²نَا'da bulunan *ene'*-ye, yani nefsim baktım, gördüm ki: Hayvanat içinde beni dahi menşeim olan bir katre sudan yaratan yaratmış, mu'cizâne yapmış, kulağımı açıp gözümü takmış, kafama öyle bir dimağ, sineme öyle bir kalb, ağzıma öyle bir dil koymuş ki, o dimağ ve kalb ve dilde rahmetin umum hazinelerinde iddihar edilen bütün Rahmânî hediyeleri, atiyeleri tartacak, bilecek yüzer mizancıkları, ölçücükleri ve Esmâ-i Hüsnâ'nın nihayetsiz cilvelerinin definelerini açacak, anlayacak binler âletleri yaratmış,

¹ Bize yeter.

² Biz.

atiye: hediye, bağış, ihsan

cilve: görüntü, yansıma

dimağ: akıl, şuur

ene: ben

Esmâ-i Hüsnâ: Allah'ın güzel isimleri

hayvanat: hayvanlar

iddihar: biriktirme,

depolama

katre: damla

menşe: kaynak, esas

mizan: ölçü, denge

mu'cizane: mu'cizeli bir şekilde

nefs: kişinin kendisi

nihayetsiz: sonsuz

Rahmânî: rahmet ve merhameti

sonsuz olan Allah tarafından gönderilen

rahmet: Allah'ın şefkat ve merhameti

sine: göğüs

umum: bütün, tamamı

yapmış, yazmış; kokuların, tatların, renklerin adedince târifeleri o âletlere yardımcı vermiş.

Hem kemâl-i intizamla bu kadar hassas duyguları ve hissiyatları ve gayet muntazam bu mânevî lâtifeleri ve bâtınî hâsseleri bu cismimde derc etmekle beraber, gayet san'atlı bu cihazatı ve cevârihi ve hayat-ı insaniyece gayet lüzumlu ve mükemmel bu kadar âzâ ve âletleri bu vücudumda kemâl-i hikmetle yaratmış. Tâ ki, nimetlerinin bütün nevilerini ve umum çeşitlerini bana tattırsın ve ihsas etsin ve hadsiz tecelliyat-ı esmâsının ayrı ayrı zuhurlarını o

âzâ: uzuvlar, organlar

bâtınî: insanın içinde bulunan, içsel

cevârih: organlar

cihazat: cihazlar, organlar

derc etmek: yerleştirmek

gayet: son derece

hadsiz: sınırsız

hâsse: duygu, his

hayat-ı insaniye: insan hayatı

hissiyat: hisler, duygular

ihsas etmek: hissettirmek

kemâl-i hikmet: mükemmel bir hikmet; herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde olması

kemâl-i intizam: kusursuz derece-

de düzenli olma

lâtime: insan ruhunda bulunan ince duygu

muntazam: düzenli, intizamlı

nev': tür

tecelliyât-ı esmâ: Allah'ın isimlerinin tecellileri, yansımaları

umum: bütün

zuhur: belirme, açığa çıkma

duygular ve hissiyatla ve hassasiyetle bana bildirsin, zevk ettirsin ve bu ehemmiyetsiz görünen hakir ve fakir vücûdumu, her mü'minin vücudu gibi kâinata bir güzel takvim ve rûznâme ve âlem-i ekbere muhtasar bir nüsha-i enver ve şu dünyaya bir misal-i musağgar ve masnuatına bir mu'cize-i azhar ve nimetlerinin her nev'ine talip bir müşteri ve medar ve rububiyetinin kanunlarına ve icraat tellerine santral gibi bir mazhar ve hikmet ve rahmet atiyelerine ve çiçeklerine nümune bahçesi gibi bir liste,

âlem-i ekber: en büyük âlem
atiyye: hediye, bağış, ihsan
ehemmiyetsiz: önemsiz
hakir: değersiz
hikmet: bir gaye ve faydaya yönelik olarak, mânâlı ve tam yerli yerinde olma
hissiyat: hisler, duygular
kâinat: evren
masnuat: san'at

eseri varlıklar
mazhar: erişme, nail olma
medar: eksen
misal-i musağgar: küçültülmüş nümune
mu'cize-i azhar: çok zahir ve açık mu'cize
muhtasar: kısa, özet
nev': tür
nüsha-i enver: en nurlu nüsha, kop-

ya
rahmet: ilâhî şefkat, merhamet
Rububiyet: Allah'ın bütün varlık âlemini kuşatan egemenliği, yaratıcılığı, idaresi ve terbiyesi
rûznâme: günlük, olayların zaman sırasına göre yazıldığı defter, takvim
vücud: beden

bir fihriste ve hitabât-ı Sübhâniyesine anlayışlı bir muhatap yaratmış olmakla beraber, en büyük bir nimet olan vücudu, bu vücudumda büyütme ve çoğaltmak için hayatı verdi. Ve o hayatla o nimet-i vücudum âlem-i şهادet kadar inbisat edebiliyor.

Hem insaniyeti verdi. O insaniyetle o nimet-i vücut mânevî ve maddî âlemlerde inkişaf ederek insana mahsus duygularla o geniş sofralardan istifade yolunu açtı.

Hem İslâmiyeti bana ihsan etti. O İslâmiyetle o nimet-i vücut âlem-i gayb ve şهادet kadar genişlendi.

Hem iman-ı tahkikîyi in'âm etti. O imanla o nimet-i vücut, dünya ve âhireti içine aldı.

âlem-i gayb ve şهادet: görünmeyen ve görünen âlemler
âlem-i şهادet: görünen âlem, dünya
fihriste: bir şeyin ana özelliklerinin sıralandığı liste
hitâbât-ı Sübhâniye: her türlü ku-

sur ve noksanlıktan uzak olan Allah'ın kendine has hitap ve konuşmaları

ihsan etmek: bağışlamak
iman-ı tahkikî: araştırma ve incelemeye dayanan iman

in'âm etmek: nimet vermek
inbisat etme: genişleme, yayılma
inkişaf etmek: açığa çıkmak
istifade: faydalanma
nimet-i vücut: varlık nimeti
vücut: beden

Hem o imanda mârifet ve muhabbetini verdi. Ve mârifet ve muhabbetle o nimet-i vücud içinde daire-i mümkinattan âlem-i vücuba ve daire-i esmâ-i İlâhiyeye kadar hamd ü senâ ile istifade için ellerini uzatabilir bir mertebe ihsan etti.

Hem hususî olarak bir ilm-i Kur'ânî ve hikmet-i imaniye verdi. Ve o ihsanıyla çok mahlûkat üstüne bir tefevvuk verdi.

Ve sâbık noktalar gibi çok cihetlerle öyle bir câmiyet vermiş ki, ehadiyetine ve samediyetine tam bir âyine ve küllî ve kudsî

âlem-i vücub: zorunlu âlem; Allah'ın zât, sıfat ve isimlerini ifade eden âlem

câmiyet: geniş kapsamlı oluş

cihet: şekil, yön

daire-i esmâ-i İlâhiyeye: Cenab-ı Hakkın isimlerinin tecellî ettiği daire

daire-i mümkinat: imkân âlemi; varlığı ve yokluğu imkân dahilinde olan ve Allah tarafından yaratılan

varlıklar âlemi

ehadiyet: Allah'ın birliğinin her bir varlıkta ayrı ayrı tecellî etmesi

hamd ü senâ: şükretme ve övme

hikmet-i imaniye: imana dayalı hikmet ilmi

hususî: özel

ihsan: bağış, iyilik, lûtf

ilm-i Kur'anî:

Kur'an ilmi

istifade: yararlanma

kudsî: kutsal

küllî: kapsamlı, geniş

mahlukât: yaratılmışlar, varlıklar

marifet: Allah'ı tanıma, bilme

muhabbet: sevgi

nimet-i vücud:

varlık nimeti

sâbık: önceki, geçmiş

samediyet: her şey Allah'a muhtaç olduğu halde, Onun hiçbir şeye muhtaç olmayışı

tefevvuk: üstün gelme

rububiyetine geniş ve küllî bir ubûdiyetle mukabele edebilen bir istidat vermiş. Ve enbiyalarla insanlara gönderdiği bütün mukaddes kitapların ve suhupların ve fermanların icmâıyla ve bütün enbiya ve evliya ve asfiyanın ittifakıyla bu bendeki bulunan emaneti ve hediyesi ve atiyesi olan vücudumu ve hayatımı ve nefsimi—âyet-i Kur'âniyenin nassıyla—benden satın alıyor. Tâ ki, elimde faidesiz zayi olmasın. Ve iade etmek üzere muhafaza edip satmak pahasına saadet-i ebediyeyi ve Cenneti vereceğini kat'î bir surette çok tekrarla va-

asfiya: Hz. Peygamberin yolundan giden ilim ve takvâ sahibi hâlis kullar

atiye: hediye, bağış, ihsan

âyet-i Kur'âniye: Kur'an âyeti

evliya: veliler, Allah dostları

enbiya: nebiler, peygamberler

ferman: emir, buyruk

icmâ: bir mesele hakkında görüş

birliğine varılması

istidat: kâbiliyet, yetenek

kat'î: kesin

küllî: kapsamlı, geniş

muhafaza: koruma

mukabele etmek: karşılık vermek

mukaddes: her türlü çirkinlik ve eksiklikten arınmış olan

nass: açık ve kesin hüküm

nefs: kişinin kendi-

si

Rububiyet: Allah'ın bütün varlık âlemini kuşatan egemenliği, yaratıcılığı, idaresi ve terbiyesi

saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk

suhuf: bâzı peygamberlere gelen sahife halindeki kitap

ubûdiyet: kulluk

zayi olma: kaybolma

ad ve ahdettiğini ilmelyakîn ve tam iman ile anladım.

Ve böyle hadsiz hayvanat ve nebatatın yüzbinler nevilerinin ve çeşitlerinin suretlerini, Fettah ismiyle, mahdut ve müteşabih katrelerden ve habbelerden gayet kolay ve çabuk ve mükemmel açan ve insana sabıkan beyan ettiğimiz gibi hayret verici bu kadar ehemmiyet veren ve rububiyetin ehemmiyetli işlerine medar yapan bir Zât-ı Zülcelâl ve'l-İkram olan Rabbim var olduğunu ve gelecek baharın icadı gibi kolay ve kat'î ve muhakkak bir surette haşri icad

ahdetmek: söz vermek

beyan etmek: açıklamak

Fettah: her şeyi lâîk olduğu şekil ve suretlerde açan, fetihler ve açılımlar veren, rahmet ve rızık kapılarını açan Allah

habbe: dane, tohum

hadsiz: sınırsız

haşr: insanların öldükten sonra tekrar diriltip Al-

lah'ın huzurunda toplanması

hayvanat: hayvanlar

icad: var etme, yaratma

ilmelyakin: kesin bilgiye dayanarak, kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde öğrenme

kat'î: kesin

katre: damla

mahdut: sınırlı

medar: dayanak

noktası, kaynak

muhakkak: kesin

müteşâbih: birbiri-

ne benzeyen

nebatat: bitkiler

nev': tür

Rububiyet: Allah'ın bütün varlık âlemini kuşatan egemenliği, yaratıcılığı, idaresi ve terbiyesi

sabıkan: bundan önce

Zât-ı Zülcelâl ve'l-

İkram: sonsuz

yücelik, haşmet sahibi olan, çok ihsan ve bağışta bulunan Allah

ve Cenneti ihsan ve saadet-i ebediyeyi halk edeceğini bu Âyet-i Hasbiyeden ders aldım. Elimden gelseydi bilfiil ve gelmediği için binniyet, bittasavvur, bilhayal, bütün mahlûkat dilleriyle ¹ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ dedim ve ebedü'l-âbidîn daima tekrar etmek istiyorum.

DÖRDÜNCÜ MERTEBE-İ NURİYE-İ HASBİYE

Bir vakit ihtiyarlık, gurbet, hastalık, mağlûbiyet gibi vücudumu sarsan ârızalar bir gaflet zamanıma rast gelip, şiddetli alâka-

¹ “Allah bize yeter; O ne güzel vekildir.” Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

Âyet-i Hasbiye:

“Allah bize yeter;
O ne güzel vekil-
dir” anlamında
Âl-i İmrân Sûresi-
nin 173. âyeti

bilfiil: fiilî olarak

bilhayal: hayal
ederek

binniyet: niyet
ederek

bittasavvur: ta-

savvur ederek, zi-
hinde şekillendi-
rerek

ebedü'l-âbidîn:

sonsuzların son-
suzu

gaflet: dalgınlık,
dikkatsizlik

halk etmek: yarat-
mak

ihsan: bağış, iyilik,
lûtuf

mağlubiye: yenil-
gi

mahlukât: varlık-
lar

mertebe-i nuriye-i

hasbiye: “Hasbü-
nâ”nın nurlu mer-
tebesi

saadet-i ebediye:
sonsuz mutluluk

vücud: beden

dar ve meftun olduğum vücudum, belki mahlûkatın vücutları ademe gidiyor diye, elîm bir endişe verirken, yine Âyet-i Hasbiyeye müracaat ettim. Dedi: “Mânama dikkat et ve iman dürbünüyle bak.”

Ben de baktım ve iman gözüyle gördüm ki, bu zerrecik vücudum hadsiz bir vücudun âyinesi ve nihayetsiz bir inbisatla hadsiz vücutları kazanmasına bir vesile ve kendinden daha kıymettar, bâki, müteaddit vücutları meyve veren bir kelime-i hikmet hükmünde bulunduğunu ve mensubiyet cihetiyle bir an yaşaması ebedî bir vücut kadar kıymettar olduğunu ilmelyakîn ile bildim.

adem: yokluk, hiçlik

alâkadar: alakalı, ilgili

Âyet-i Hasbiye:

“Allah bize yeter; O ne güzel vekildir” anlamında Â-i İmrân Sûresinin 173. âyeti

âyine: ayna

bâki: devamlı, kalıcı, ölümsüz

cihet: şekil, yön

ebedî: sonu olmayan, sonsuz

elîm: acı ve sıkıntı veren

hadsiz: sınırsız

ilmelyakîn: kesin bilgiye dayanarak, kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde öğrenme

inbisat: genişleme, yayılma

kelime-i hikmet:

hikmet ifade eden kelime

kıymettar: kıymetli

mahlukât: varlıklar

meftun: düşkün, tutulmuş

mensubiyet: bağlı ve ait olma

müteaddit: birçok, çeşitli

nihayetsiz: sınırsız

vücut: beden

Çünkü, şuur-u imanla bu vücudum Vâcibü'l-Vücudun eseri ve san'atı ve cilvesi olduğunu anlamakla, vahşî evhamın hadsiz karanlıklarından ve hadsiz mufarakat ve firakların elemelerinden kurtulup mevcudata, hususan zîhayatlara taallûk eden ef'âlde, esmâ-i İlâhiye adedince uhuvvet rabitalarıyla münasebet peydâ ettiğim bütün sevdiğim mevcudata muvakkat bir firak içinde daimî bir visâl var olduğunu bildim. Malûmdur ki, karyeleri ve şehirleri ve memleketleri veya taburları ve kumandanları ve üstadları gibi rabitaları bir olan adamlar sevimli bir uhuvvet ve dostâne bir arkadaşlık hissederler. Ve bu gibi rabitalar-

cilve: görüntü, yansıma
ef'âl: fiiller, işler
esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri
evham: kuruntular, şüpheler
firâk: ayrılık
hadsiz: sınırsız
husussan: özellikle
karye: köy
malûm: bilinen
mevcudat: varlık-

lar
mufârakat: ayrılık
muvakkat: geçici
münasebet peydâ etmek: ilgi ve bağ kurmak
rabita: bağ, ilgi
şuur-u imânî: imâna dayalı olan şuur, bilinç
taallûk etmek: ilişkili olmak, ait olmak

tabur: bir askerî birlik
uhuvvet: kardeşlik
Vâcibü'l-Vücud: varlığı zorunlu olan, var olmak için hiçbir sebebe ihtiyacı bulunmayan Allah
visâl: kavuşma
vûcud: beden
zîhayat: canlı, hayat sahibi

dan mahrum olanlar daimî, elîm karanlıklar içinde azap çekiyorlar. Hem bir ağacın meyveleri, şuurları olsa, birbirinin kardeşi ve birbirinin bedeli ve musahibi ve nâzırı olduklarını hissederler. Eğer ağaç olmazsa veya ondan koparılsa, herbiri o meyveler adedince firakları hissedecek.

İşte imanla, imandaki intisapla, her mü'min gibi, bu vücudum dahi hadsiz vücudların firaksız envârını kazanır; kendisi gitse de, onlar arkada kaldığından kendisi kalmış gibi memnun olur. Bununla beraber, Yirmi Dördüncü Mektup'ta tafsilen kat'î ispat edildiği gibi, her zîhayatın, hususan zîruhun vücudu bir kelime gibidir. Söylenir ve yazılır, sonra kaybolur. Fakat kendi vücuduna bedel ikinci derecede vücutları sayılan hem mânâsı, hem hüviyet-i

elîm: acı ve sıkıntı veren

envâr: nurlar

firak: ayrılık

hadsiz: sınırsız

husussan: özellikle

intisap: bağlanma, mensup olma

kat'î: kesin

musahib: sohbet eden, arkadaş

nâzır: bakan, gözetici

şuur: bilinç, anlayış

tafsilen: ayrıntılı olarak

vücud: varlık, beden

zîhayat: canlı, hayat sahibi

zîruh: ruh sahibi

misaliyesi ve sûreti, hem neticeleri, hem mübarek ise sevabı, hem hakikati gibi çok vücutlarını bırakır, sonra perde altına girdiği gibi; aynen öyle de, bu vücudum ve her zîhayatın vücudu, zâhirî vücuttan gitse, zîruh ise hem ruhunu, hem mânâsını, hem hakikatını, hem misalini, hem mahiyet-i şahsiyesinin dünyevî neticelerini ve uhrevî semerelerini, hem hüviyet ve suretini hafızalarda ve elvâh-ı mahfuzada ve sermedî manzaraların film şeritlerinde ve ilm-i ezelînin meşherlerinde ve kendini temsil eden ve bekâ veren fitrî tesbihatını defter-i

bekâ: devamlılık, kalıcılık, ölümsüzlük

defter-i a'mâl: iyi ve kötü işlerin kaydedildiği defter

elvâh-ı mahfuza: her şeyin kaderinin muhafaza edildiği manevî levhalar

fitrî: doğal, yaratılıştan gelen

hakikat: doğru, gerçek

hüviyet: kimlik

hüviyet-i misâli-

ye: mânevî misâl âlemine yansıyan hüviyet, şekil

ilm-i ezeli: Cenab-ı Hakkın sonsuz ilmi

mahiyet-i şahsi-

ye: şahsî mahiyet ve asıl kişilik

meşher: sergi, fuar

mübarek: bereketli, hayırlı

semere: meyve, netice

sermedî: daimi, sürekli

suret: biçim, şekil,

fotoğraf

temsil etme: birinin veya bir topluluğun adına davranma

tesbihat: Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lâyık ifadelerle anma

uhrevî: âhirete ait

vücut: varlık, beden

zâhirî: görünen

zîhayat: canlı, hayat sahibi

zîruh: ruh sahibi

a'mâlinde ve esmâ-i İlâhiyenin cilvelerine ve mukteziyatlarına fitrî mukabelelerini ve vücudî âyinedarlıklarını daire-i esmâda ve daha bunlar gibi zâhirî vücudundan daha kıymettar müteaddit mânevî vücutlarını kendi yerinde bırakır, sonra gider; ilmelyakîn sûretinde bildim.

İşte iman ve imandaki şuur ve intisapla bu mezkûr bâki, mânevî vücutlara sahip olunabilir. İman olmazsa, bütün o vücutlardan mahrum olmakla beraber, zâhirî vücudu dahi onun hakkında ademe ve hiçliğe gider gibi zâyi olur.

adem: yokluk, hiçlik

âyinedarlık: ayna olma

bâki: devamlı, kalıcı, ölümsüz

cilve: görüntü, yansıma

daire-i esmâ: Cenab-ı Hakkın isimlerinin tecelli ettiği daire

defter-i a'mâl: iyi ve kötü işlerin kaydedildiği defter

esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri

fitrî: doğal, yaratılıştan gelen

ilmelyakin: kesin bilgiye dayanarak, kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde öğrenme

intisap: bağlanma, mensup olma

kıymettar: değerli

mezkûr: anılan, sözü geçen

mukabele: karşılık verme

muktaziyat: gerektirici sebepler

müteaddit: birçok, çeşitli

suret: biçim, şekil, fotoğraf

şuur: bilinç, anlayış

vücut: varlık, beden

vücudî: varlıkla ilgili, varlığa ait

zâhirî: görünen

zayi olmak: kaybolup gitmek

Bir zaman bahar çiçeklerinin çabuk mahvolmalarına çok yazığım geliyordu; hattâ o nâzeninlere acıyordum. Burada beyan edilen hakikat-i imaniye gösterdi ki, o çiçekler âlem-i mânâda çekirdeklerdir. Sâbikan beyan ettiğimiz, ruhtan başka bütün o vücutları meyve veren birer ağaç, birer sümbül hükmünde nur-u vücut noktasında kazançları bire yüzdür. Zâhirî vücutları mahvolmaz, saklanır. Hem bâki olan hakikat-i nev'iyesinin tazelenen suretleridir. Geçen baharda yaprak, çiçek, meyve gibi mevcudatı, bu bahardakinin mislidirler. Fark yalnız itibârîdir. O itibârî fark dahi, bu hikmet kelimelerine ve rahmet söz-

âlem-i mânâ: mâ-nâ âlemi, mânâların kaydedildiği âlem

bâki: devamlı, kalıcı, ölümsüz

beyan etmek: açıklamak

hakikat-i imaniye: iman hakikatı, gerçeği

hakikat-i nev'ie: türün temel özelli-

ği, hakikati

hikmet: bir gaye ve faydaya yönelik olarak, mânâlı ve tam yerli yerinde olma

itibârî: öyle olduğu kabul edilen, var sayılan

mevcudat: varlıklar

misli: benzer

nâzenin: ince, nazik

nur-u vücut: varlık nuru

rahmet: ilâhî şefkat, merhamet

sabikan: daha önceden geçen

suret: biçim, şekil

vücut: varlık, beden

zâhirî: görünen

lerine ve kudret harflerine ayrı ayrı, müteaddit mânâları verdirmek içindir bildim. Yazıklar yerinde “Maşallah, bârekâllah” dedim.

İşte, imanın şuuruyla ve iman rabıtasıyla, Arz ve Semâvât San’atkârına intisap noktasında gökleri yıldızlarla, zemini çiçekler ve güzel mahlûklarla yapan, süslendiren ve böyle herbir san’atta yüzer mu’cize gösteren bir san’atkârın eser-i san’atı ve böyle hadsiz harikalı bir ustanın yapılışı olmak, ne kadar antika ve kıymettar ve şuuru varsa ne kadar iftihar eder ve şereflenir diye uzaktan hissettim. Hususan o nihayetsiz mu’cizekâr usta, koca semâvât ve arzın

Arz ve Semavat

San’atkârı: dünyayı ve gökleri mükemmel bir san’atla yaratan Allah

arz: yer, dünya

bârekâllah: Allah hayırlı ve bereketli kılsın

eser-i san’at:

san’at eseri

hadsiz: sınırsız

hususan: özellikle

iftihar etmek:

övünmek

intisap: bağlanma, mensup olma

kıymettar: kıymetli

kudret: Allah’ın bütün varlığı kuşatan güç ve iktidarı

mahluk: yaratılmış, varlık

Maşallah: Allah dilemiş ve ne güzel

yaratmış

mu’cizekâr: mu’cize gösteren

müteaddit: birçok, çeşitli

nihayetsiz: sonsuz

rabıta: bağ, ilgi

san’atkâr: san’atçı

semâvât: gökler

şuur: bilinç, anlayış

zemin: yer, dünya

büyük kitabını insan gibi küçük bir nüsha-
da yazsa, belki insanı o kitaba münthap
ve mükemmel bir hülâsa yapsa, o insan
ne kadar büyük bir şeref, bir kemâl, bir
kıymete medar ve iman ile mazhar ve şuur
ve intisap ile o şerefe sahip olacağını bu
âyetten ders aldığımdan niyet ve tasavvur
cihetinde bütün mevcudatın dilleriyle

¹ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ dedim.

BEŞİNCİ MERTEBE-İ NURİYE-İ HASBİYE

Yine bir vakit hayatım çok ağır şeraitle
sarsıldı, nazar-ı dikkatimi ömre ve hayata
çevirdi. Gördüm:

¹ "Allah bize yeter; O ne güzel vekildir." Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

cihet: şekil, yön
hülâsa: öz, özet
intisap: bağlan-
ma, mensup olma
kemâl: mükem-
mellik, olgunluk
mazhar: erişme,
nail olma
medar: eksen, ve-

sile
mer-te-be-i nuri-ye-i
hasbi-ye: "Hasbü-
nâ"nın nurlu mer-
tebesi
mevcu-dat: varlık-
lar
mün-te-hap: seçil-
miş, seçkin

nazar-ı dikkat:
dikkatli bakış
nüşa: kopya
şerâit: şartlar
şuur: bilinç, anla-
yış
tasavvur: düşün-
me, hayal etme

Ömrüm koşarak gidiyor; âhire yakınlaşmış hayatım dahi tazyikat altında sönmeye yüz tutmuş. Halbuki Hayy ismine dair risalede izah edilen hayatın mühim vazifeleri ve büyük meziyetleri ve kıymettar faidele-ri, böyle çabuk sönmeye değil, belki pek uzun yaşamaya lâyıktır diye müteellimâne düşündüm. Yine üstadım olan

¹ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ âyetine müracaat ettim. Dedi:

“Sana hayatı veren Zât-ı Hayy-ı Kayyûma göre hayata bak”

Ben de baktım, gördüm ki hayatımın bana bakması bir ise, Zât-ı Hayy ve Muhyîye

¹ “Allah bize yeter; O ne güzel vekildir.” Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

âhir: son

Hayy: gerçek hayat sahibi olan ve her canlıya hayat veren Allah

izah etmek: açıklamak

kıymettar: kıymetli

meziyet: üstün

özellik

müteellimâne:

elem çekerek, acı duyarak

risale: mektup, kitapçık; *Risale-i Nur*’u oluşturan bölümlerden her birisi

tazyikat: baskılar

Zât-ı Hayy ve Mu-

yî: hayatı ezeli ve

ebedî olan ve her

canlıya hayat veren Allah

Zât-ı Hayy-ı Kayyûm: hayatı ezeli ve ebedî olup her canlıya hayat veren ve Kendi varlığı hiçbir sebebe bağlı olmayıp her şeyi ayakta tutan Zât, Allah

bakması yüzdür. Bana ait neticesi bir ise, Hâlıkıma ait bindir. O cihet uzun zaman, belki zaman istemez; bir an yaşaması yeter. Bu hakikat Risale-i Nur'un risalelerinde bürhanlar ile izah edildiğinden, burada dört mesele içinde kısa bir hülâsasını beyan edilecek.

Birinci mesele

Hayatın mahiyeti ve hakikatı Hayy-ı Kayyûma baktığı cihetle baktım. Gördüm ki mahiyet-i hayatım esmâ-i İlâhiyenin definelerini açan anahtarların mahzeni ve nakışlarının bir küçük haritası ve cilvelerinin bir fihristesi ve kâinatın büyük hakikatlerine ince bir mikyas ve mizan ve Hayy-ı

beyan etmek:

açıklamak

bürhan: güçlü delil, sarsılmaz kanıt

cihet: şekil, yön

cilve: görüntü, yansıma

esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri

fihriste: içindekiler, indeks

hakikat: doğru, gerçek

Hâlık: her şeyi yaratan Allah

Hayy-ı Kayyûm: hayatı ezelî ve ebedî olup her canlıya hayat veren ve Kendi varlığı hiçbir sebebe bağlı olmayıp her şeyi ayakta tutan Allah

hülâsa: öz, özet

izah etmek: açık-

lamak

mahiyet: nitelik, asıl özellik

mahiyet-i hayat: hayatın niteliği, esası, içyüzü

mahzen: depo

mikyasa: ölçü

mizan: ölçü, denge

risale: mektup, kitapçık; *Risale-i Nur*'un bölümlerinden herbiri

Kayyûmun mânidar ve kıymettar isimlerini bilen, bildiren, fehmedip tefhim eden yazılmış bir kelime-i hikmettir anladım. Ve hayatın bu tarzdaki hakikati bin derece kıymet kazanıyor ve bir saat devamı bir ömür kadar ehemmiyet alır. Zamanı olmayan Zât-ı Ezeliyeye münasebeti cihetinde uzun ve kısalığına bakılmaz.

İkinci mesele

Hayatın hakiki hukukuna baktım. Gördüm ki:

Hayatım Rabbânî bir mektuptur; kardeşlerim olan zîşuur mahlûkata kendini okut-

cihet: şekil, yön
fehmetmek: anlamak
hakikat: doğru, gerçek
hakikî: gerçek, doğru
Hayy-ı Kayyûm: hayatı ezeli ve ebedî olup her canlıya hayat veren ve Kendi varlığı hiçbir sebebe bağlı olmayıp her şeyi ayakta tutan

Allah
kelime-i hikmet: hikmet ifade eden kelime, söz
kıymettar: değerli
mahlukât: varlıklar
mânidar: mânâlı, anlamlı
münasebet: bağlantı, ilgi
Rabbânî: her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muh-

taç olduğu şeyleri veren, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulunduran Allah'a ait
tefhim: anlatma
Zât-ı Ezeliye: varlığının başlangıcı olmayıp zaman üstü sonsuz olan Zât, Allah
zîşuur: şuur sahibi, bilinçli

turur, Yaratanı bildirir bir mütalâagâhtır.

Hem Hâlıkımın kemâlâtını teşhir eden bir ilânnâmeliktir.

Hem hayatı yaratanın hayatla ihsan ettiği kıymettar hediyeler ve nişanlarla bilerek süslenip hergün tekerrür eden resmî küşatta mü'minâne, şuurdarâne, şâkirâne, minnettârâne Padişah-ı Bîmisâlinin nazarına arz etmektir.

Hem hadsiz zîhayatların Hâlıklarına vâsıfâne tahiyyatlarını ve şâkirâne tesbihat he-

arz etmek: sunmak, ifade etmek

hadsiz: sınırsız

Hâlık: her şeyi yaratan Allah

ihsan etmek: bağışlamak

ilânnâme: ilân belgesi

kemâlât: mükemmel özellikler

kıymettar: değerli

minnettârâne: minnet duyarak, yapılan bir iyiliğe karşı teşekkür hissi taşıyarak

mü'minâne: mü'min bir şekilde, iman ederek

mütalâagâh: dikkatlice okuma ve inceleme alanı

nazar: bakış, görüş

Padişah-ı Bîmisâli: eşsiz ve benzersiz olan Padişah, Allah

resmî küşat: açılış merasimi

şâkirâne: şükreder bir şekilde

şuurdarâne: şuurlu

lu bir şekilde

tahiyyat: selamlar ve medhiyeler

tekerrür etmek: tekrarlanmak

tesbihat: Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lâyık ifadelerle anma

teşhir etmek: sergilemek

vâsıfâne: vasıfları dile getirerek

zîhayat: canlı, hayat sahibi

diyelerini anlamak, müşahede etmek ve şehadetle ilân etmektir.

Hem lisan-ı hal ve lisan-ı kâl ve lisan-ı ubudiyet ile Hayy-ı Kayyûmun mehâsin-i rubûbiyetini izhar etmektir.

İşte bunlar gibi hayatın yüksek hukukları uzun zaman istemediği gibi, hayatı bin derece i'lâ eder ve dünyevî olan hukuk-u hayatiyeden yüz derece daha kıymettardır diye ilmelyakîn ile bildim ve dedim: Sübhânallah! İman ne kadar kıymettar ve ha-

Hayy-ı Kayyûm:

hayatı ezeli ve ebedî olup her canlıya hayat veren ve Kendi varlığı hiçbir sebebe bağlı olmayıp her şeyi ayakta tutan Allah

hukuk-u hayatiye:

hayat sahibi olmaktan kaynaklanan haklar

i'lâ etmek: yüceltmek

ilmelyakîn: kesin bilgiye dayanarak, kuşkuyla yer

bırakmayacak biçimde öğrenme

izhar etmek: göstermek, ortaya çıkarmak

kıymettar: kıymetli, değerli

lisan-ı hâl: hâl ve beden dili

lisân-ı kâl: sözlü olarak ifade

lisan-ı ubudiyet: kulluk dili

mehâsin-i Rububiyet: Cenâb-ı

Hakkın herbir varlığa yaratılış gayelerine ulaşma-

ları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi ve onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurmasının güzelliği

müşahede etmek: görmek, gözlemlemek

Sübhânallah: "Allah her türlü eksiklikten sonsuz derecede yücedir"

şehadet: şahitlik, tanıklık

yattardır ki, hangi şeye girse canlandırır ve bir şûlesi böyle fâni hayatı, bâkiyâne hayatlandırır, üstündeki fenayı siler.

Üçüncü mesele

Hayatımın Hâlıkıma bakan fitrî vazifelerine ve mânevî faidelerine baktım. Gördüm ki hayatım, hayatın Hâlıkına üç cihetle âyinedarlık ediyor:

Birinci vecih: Hayatım, acz ve zaafıyla ve fakr ve ihtiyacıyla Hâlık-ı hayatın kudret ve kuvvetine ve gınâ ve rahmetine âyinedarlık eder.

Evet, nasıl ki açlık derecesiyle yemeğin lezzet dereceleri ve karanlığın mertebeleriyle ışık mertebeleri ve soğğun mikyası-

acz: acizlik, güçsüzlük

âyinedarlık: ayna olma

bâkiyâne: devamlı ve kalıcı bir şekilde

cihet: yön

fakr: fakirlik, muhtaç olma

fâni: geçici, ölümlü

fena: geçici olma

fitrî: doğal, yaratılıştan gelen

gınâ: zenginlik

Hâlık: her şeyi yaratan Allah

Hâlık-ı hayat: hayatı yoktan yaratan Allah

hayattar: canlı

kudret: Allah'ın

bütün varlığı kuşatan güç ve iktidarı

rahmet: ilâhî şefkat, merhamet

şûle: gür ışık

vecih: yüz, yön, tarz

zaaf: zayıflık, güçsüzlük

la hararetin mizan dereceleri bilinir; öyle de, hayatımdaki hadsiz acz ve fakr ile beraber hadsiz ihtiyaçlarımı izale ve hadsiz düşmanlarımı def etmek noktasında Hâlıkımın hadsiz kudret ve rahmetini bildim; sual ve dua ve iltica ve tezellül ve ubudiyet vazifesini anladım ve aldım.

İkinci vecih: Hayatımdaki cüz'î ilim ve irade ve sem' ve basar gibi mânâlarıyla Hâlıkımın küllî ve ihâtalı sıfatlarına ve şuûnâtına âyinedarlıktır.

Evet, ben kendi hayatımda ve şuurlu fiil-lerimde bilmek, işitmek, görmek, söyle-

acz: acizlik, güçsüzlük
âyinedarlık: ayna olma
basar: görme
cüz'î: bireysel, küçük, sınırlı
def etmek: ortadan kaldırmak
fakr: fakirlik, muhtaç olma
hadsiz: sınırsız
Hâlık: her şeyi yaratan Allah
hararet: ısı, sıcaklık

ihâtalı: kuşatıcı, kapsamlı
ilticâ: sığınma
irade: dileme, tercih
izale: giderme
kudret: Allah'ın bütün varlığı kuşatan güç ve iktidarı
küllî: geniş, kapsamlı
mikyas: ölçü
mizan: ölçü, denge
rahmet: İlâhî şefkat, merhamet
sem': işitme

şuûnât: Cenâb-ı Hakkın yüce sıfatlarının mahiyetlerinde bulunan ve onları tecelliye sevk eden Zâtına ait kutsal özellikler
şuur: bilinç, anlayış
tezellül: alçalma, kendisini küçük görme
ubudiyet: Allah'a kulluk
vecih: yüz, yön

mek, istemek gibi çok mânâlarıyla bildim ki, bu kâinatın şahsımdan büyüklüğü derecesinde daha büyük bir mikyasta Hâlıkımın muhit ilmini, iradesini, sem' ve basar ve kudret ve hayat gibi evsafını ve muhabbet ve gazap ve şefkat gibi şuûnâtını anladım; iman ederek tasdik ettim ve itiraf ederek bir mârifet yolunu daha buldum.

Üçüncü vecih: Hayatımda nakışları ve cilveleri bulunan esmâ-i İlâhiyeye âyinedarlıktır.

Evet, ben kendi hayatıma ve cismime baktıkça, yüzer tarzda mu'cizâne eserler, nakışlar, san'atlar görmekle beraber, çok

âyinedarlık: ayna olma

basar: görme

esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri

evsâf: vasıflar, özellikler

Hâlık: her şeyi yaratan Allah

irade: dileme, tercih

kâinat: evren

kudret: Allah'ın bütün varlığı ku-

şatan güç ve iktidarı

mârifet: Allah'ı tanıma, bilme

mikyas: ölçü

mu'cizane: mu'cizeli bir şekilde

muhabbet: sevgi

muhit: her şeyi kuşatan, kapsamlı

sem': işitme

şefkat: acıma,

merhamet

şuûnât: Cenâb-ı Hakkın yüce sıfatlarının mahiyetlerinde bulunan ve onları tecelliye sevk eden Zâtına ait kutsal özellikler

tasdik etmek:

doğrulamak, onaylamak

vecih: yüz, yön

şefkatkârâne beslendiğimi müşahede ettiğimden, beni yaratan ve yaşatan Zât, ne kadar fevkalâde sehâvetli, merhametli, san'atkâr, lütufkâr, ne derece hârika iktidarlı—tâbirde hata olmasın—maharetli, hüşyar, işgüzar olduğunu iman nuruyla bildim, tesbih ve takdis ve hamd ve şükür ve tekbir ve tâzim ve tevhid ve tehlil gibi fitrat vazifeleri ve hilkat gayeleri ve hayat neticeleri ne olduğunu bildim. Ve kâinatta en kıymettar mahlûk hayat olduğunun se-

fevkalâde: olağanüstü

fitrat: yaratılış, mizaç

hamd: övgü, minnet ve şükür

hilkat: yaratılış

hüşyar: uyanık

iktidar: güç, kudret

işgüzar: becerikli, iş görür

kâinat: evren

kıymettar: kıymetli, değerli

lütufkâr: iyilik ve bağışta bulunan

maharetli: becerikli, hünerli

mahluk: yaratılmış, varlık

müşahede etmek: görmek, gözlemlemek

san'atkâr: san'atçı

sehâvetli: cömert

şefkatkârâne: şefkatli bir şekilde

takdis: Allah'ı her türlü eksiklik ve çirkinlikten yüce tutma

tâzim: Allah'ın sonsuz azamet ve büyüklüğünü dile getirme

tehlil: "Allah'tan başka hiçbir ilah

yoktur" mânâsındaki "lâ ilâhe illallah" sözünü söyleme

tekbir: "Allah en büyüktür" mânâsında "Allahu Ekber" demek

tesbih: Allah'ı her türlü noksan ve kusurdan yüce tutarak şanına lâ-yık ifadelerle anma

tevhid: herşeyin bir olan Allah'a ait olduğunu bilme ve imân etme

bebini ve herşey hayata musahhar olmasının sırrını ve hayata karşı herkeste fitrî bir iştîyak bulunduğunun hikmetini ve hayatın hayatı iman olduğunu ilmelyakîn ile anladım.

Dördüncü mesele

“Dünyadaki bu hayatımın hakiki lezzeti ve saadeti nedir?” diye, yine bu

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ¹ âyetine baktım. Gördüm ki:

Bu hayatımın en saf lezzeti ve en halis saadeti imandadır. Yani, beni yaratan ve yaşatan bir Rabb-ı Rahîmin mahlûku ve masnuu ve memlûkü ve terbiyegerdesi ve

¹ “Allah bize yeter; O ne güzel vekildir.” Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

fitrî: doğal, yaratılıştan gelen
hâlis: samimi, saf, temiz
hikmet: gaye, sebep
ilmelyakîn: kesin bilgiye dayanarak, kuşkuya yer bırakmayacak bi-

çimde öğrenme
iştîyak: çok kuvvetli arzu ve istek
mahlûk: yaratılmış, varlık
masnu: san’at eseri varlık
memlûk: kul, köle
musahhar: emir altında boyun

eğen
Rabb-i Rahîm: her şeyin Rabbi olan, sonsuz şefkat ve merhamet sahibi Allah
saadet: mutluluk
terbiyegerde: terbiye edilmiş, yetiştirilmiş

nazarı altında olmasına ve Ona her vakit muhtaç bulunmasına ve O ise hem Rab-bim, hem İlâhım, hem bana karşı gayet merhametli ve şefkatli bulunduğuna kat'î imanım öyle kâfi ve vâfi ve elemsiz ve dai-mî bir lezzet ve saadettir ki, tarif edilmez.

Ve **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَى نِعْمَةِ الْاِيْمَانِ** 1 ne kadar yerin-dedir diye âyetten fehmettim.

İşte hayatın hakikatine ve hukukuna ve vazifelerine ve mânevî lezzetine ait olan bu dört mesele gösterdiler ki, hayat, Zât-ı Bâ-ki-i Hayy-ı Kayyûma baktıkça ve iman da-hi hayata hayat ve ruh oldukça, hem bekâ bulur, hem bâki meyveler verir. Hem öyle yüksekenir ki, sermediyet cilvesini alır; da-

1 İmân nimeti için Allah'a hamdolsun.

bâki: devamlı, ka-lıcı, ölümsüz
bekâ: devamlılık, kalıcılık, ölümsüz-lük
cilve: görüntü, yansıma
daimî: sürekli
fehmetmek: anla-mak

kâfi: yeterli
nazar: bakış, gö-rüş
saadet: mutluluk
sermediyet: de-vamlı olma, sü-reklilik
vâfi: yeterli
Zât-ı Bâki-i Hayy-i

Kayyûm: varlığı-nın sonu olma-yan, hayatı ezeli ve ebedî olan ve bütün varlıkların ayakta durmaları, devam ve bekâla-rı Kendine bağlı olan Zât; Allah

ha ömrün kısa ve uzunluğuna bakmaz diye bu âyetten dersimi aldım. Ve niyet ve tasavvur ve hayalce bütün hayatların ve zîhayatların namına ¹ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ dedim.

ALTINCI MERTEBE-İ NURİYE-İ HASBİYE

Mufarakat-ı umumiye hengâmı olan harab-ı dünyadan haber veren âhîrzaman hâdisâtı içinde müfarakat-ı hususiyemi ihtar eden ihtiyarlık ve âhîr ömrümde bir hassasiyet-i fevkalâde ile fîtratımdaki ce-

¹ “Allah bize yeter; O ne güzel vekildir.” Âl-i İmrân Sûresi, 3:173.

âhîr: son
âhîrzaman: dünya hayatının kıyame- te yakın son dev- resi
fîtrat: yaratılış, mi- zaç

hâdisât: hâdiseler, olaylar
harâb-ı dünya: bütün dünyanın

yıkılması; kıyâmet
hassasiyet-i fev- kalâde: olağa- nüstü duyarlılık
hengâm: ân, za- man

ihhtar etmek: hatırlatmak

mertebe-i nuriye-i hasbiye: “Hasbü-nâ”nın nurlu mer-

tebesi
mufarakat-ı umu- miye: umumî ayrılıklar, genel göç
müfarakat-ı husu- siye: özel göç, ki- şisel ayrılıklar
tasavvur: tasarla- ma, hayal etme
zîhayat: canlı, ha- yat sahibi

mâlperestlik ve güzellik sevdası ve kemâlâta meftuniyet hisleri inkişaf ettikleri bir zamanda, daimî ve tahribatçı olan zevâl ve fenâ ve mütemâdi ve tefrik edici olan mevt ve adem, dehşetli bir surette bu güzel dünyayı ve bu güzel mahlûkatı hırpaladığını, parça parça edip güzelliklerini bozduğunu fevkalâde bir şuur ve teessürle gördüm. Fıtratımdaki aşk-ı mecazî bu hale karşı şiddetli galeyan ve isyan ettiği zamanda bir medar-ı teselli bulmak için yine bu Âyet-i Hasbiyeye müracaat ettim. Dedi: “Beni oku ve dikkatle mânâma bak.” Ben de,

adem: hiçlik, yokluk

aşk-ı mecazî: mecazi aşk; varlıkların sırf dünyaya bakan yönlerine şiddetli sevgi besleme

Âyet-i Hasbiye: “Allah bize yeter; O ne güzel vekildir” anlamında Âl-i İmrân Sûresi'nin 173. âyeti

cemâlperest: güzelliğe düşkün

olan

daimî: sürekli

dehşetli: korkunç, ürkütücü

fenâ: gelip geçici olma

fıtrat: yaratılış, mizaç

galeyan etme: coşup taşma

inkişaf etmek:

açığa çıkmak

kemâlât: mükemmel özellikler

mahlukât: yaratılmışlar, varlıklar

medar-ı teselli:

teselli kaynağı

meftuniyet: düşkünlük

mevt: ölüm

mütemâdî: sürekli

suret: biçim, şekil

tahribatçı: tahrip edenler, yıkıp bozanlar

teessür: üzüntü

tefrik etmek: ayırmak

zevâl: batış, kayboluş

Sûre-i Nur'daki Âyet-i Nurun rasathanesi-ne girip imanın dürbünüyle Âyet-i Hasbiyenin en uzak tabakalarına ve şuur-u imanî hurdebîni ile en ince esrarına baktım, gördüm:

Nasıl ki âyineler, şişeler, şeffaf şeyler, hattâ kabarcıklar güneş zıyasının gizli ve çeşit çeşit cemâlini ve o ziyanın elvân-ı seb'a denilen yedi renginin mütenevvi güzelliklerini gösteriyorlar. Ve teceddüt ve teharrükleriyle ve ayrı ayrı kâbiliyetleriyle ve inkisaratlarıyla o cemâli ve o güzellikleri tazelandiriyorlar. Ve inkisaratlarıyla güneşin ve zıyasının ve elvân-ı seb'asının gizli güzelliklerini izhar ediyorlar. Aynen öyle

Âyet-i Hasbiye:

"Allah bize yeter;
O ne güzel vekil-
dir" anlamında
Âl-i İmrân Sûresi-
nin 173. âyeti

Âyet-i Nur: Nur
Sûresinin 35.
âyeti

cemâl: güzellik
elvân-ı seb'a: yedi
renk
esrar: sırlar, gi-

zemler

hurdebînî: mikros-
kobik

inkisarat: kırılma-
lar

izhar etmek: gös-
termek, ortaya çı-
karmak

mütenevvi: çeşitli

rasathâne: gök ci-
simlerinin hareket
ve yerlerini tespit
ve takip için kuru-

lan gözlem evi

Sûre-i Nur:

Kur'ân-ı Kerimin
24. sûresi

şuur-u imanî:

imana dayalı olan
şuur, bilinç

teceddüt: yenilen-
me

teharrük: hareket-
lenme

ziya: ışık, parlaklık

de, Şems-i Ezel ve Ebed olan Cemâl-i Zülcelâlin cemâl-i kudîsine ve nihayetsiz güzel olan Esmâ-i Hüsnâsının sermedî güzelliklerine âyinedarlık edip cilvelerini tazelendirmek için bu güzel masnular, bu tatlı mahlûklar ve bu cemâlli mevcudât hiç durmayarak gelip gidiyorlar. Kendilerinde görünen güzellikler ve cemâller kendilerinin malı olmadığını, belki tezahür etmek isteyen sermedî ve mukaddes bir cemâlin ve daimî tecelli eden ve görünmek isteyen mücerret ve münezzeh bir hüsnün işaretleri ve alâmetleri ve lem'aları ve cilveleri ol-

alâmet: belirti, işaret

âyinedarlık: ayna olma, aynalık

cemâl: güzellik

cemâl-i kudîs: mükemmel ve kusursuz güzellik

Cemâl-i Zülcelâl: heybet ve yücelik sahibi, güzelliği sonsuz olan Allah

cilve: görüntü, yansıma

Esmâ-i Hüsnâ: Allah'ın en güzel isimleri

hüsn: güzellik

lem'a: parıltı

mahlûk: yaratılmış, varlık

masnu: san'at eseri varlık

mevcudat: varlıklar

mukaddes: her türlü çirkinlik ve eksiklikten arınmış olan

mücerret: soyut

münezzeh: kusur ve çirkinliklerden arınmış olan

nihayetsiz: son-

suz

sermedî: daimî, sürekli

Şems-i Ezel ve

Ebed: Ezel ve Ebed Güneşi; ezelden ebede bütün varlık âlemini aydınlatıp güzelleştiren Cenâb-ı Hak

tecelli etmek: görünmek, yansımak

tezahür etmek: görünmek, ortaya çıkmak

duğu pek çok kuvvetli delilleriyle Risale-i Nur'da tafsilen izah edilmiş. Burada o burhanlardan üç tanesine kısaca işaret edilecek.

Birinci Burhan

Nasıl ki işlenmiş bir eserin güzelliği, işlemesinin güzelliğine; ve işlemek güzelliği, ustalığın o san'attan gelen ünvanın güzelliğine; ve ustadaki san'atkârlık ünvanının güzelliği, o san'atkârın o san'ata ait sıfatının güzelliğine; ve sıfatının güzelliği, kâbiliyet ve istidadının güzelliğine; ve kâbiliyetinin güzelliği, zâtının ve hakikatının güzelliğine derece-i bedahette gayet kat'î bir sûrette delâlet ettiği gibi, aynen öyle de, bu kâinatın baştan başa bütün güzel mahlûklarında ve yapıları güzel umum masnu- larındaki hüsün ve cemâl dahi, San'atkâr-ı

burhan: güçlü delil, sarsılmaz kanıt
cemâl: güzellik
delâlet: delil olma
derece-i bedahet: apaçıklık derecesinde
hakikat: doğru,

gerçek
hüsün: güzellik
istidat: yetenek, kâbiliyet
izah etmek: açıklamak
kat'î: şüphesiz, kesin

masnu: san'at eseri varlık
san'atkârlık: sanatçılık
sûret: şekil
tafsilen: ayrıntılı olarak
umum: bütün

Zülcelâldeki fiillerinin hüsün ve cemâline kat'î şehadet; ve ef'âlindeki hüsün ve cemâl ise, o fiillere bakan ünvanların, yani isimlerin hüsün ve cemâline şüphesiz delâlet; ve isimlerin hüsün ve cemâli ise, isimlerin menşei olan kudsî sıfatların hüsün ve cemâline kat'î şehadet; ve sıfatların hüsün ve cemâli ise, sıfatların mebd'e'i olan şuûnât-ı zâtiyenin hüsün ve cemâline kat'î şehadet; ve şuûnât-ı zâtiyenin hüsün ve cemâli ise, fâil ve müsemmâ ve mevsuf olan zâtının hüsün ve cemâline ve mâhiyetinin kudsî kemâline ve hakikatının mukaddes

cemâl: güzellik
delâlet: delil olma
ef'âl: fiiller, işler
Fâil: bir fiili gerçekleştiren; her işi mükemmel şekilde yapan, fiil sahibi Allah
hakikat: doğru, gerçek
hüsün: güzellik
kat'î: kesin
kemâl: mükemmellik, kusursuzluk
kudsî: kusursuz ve yüce

mahiyet: temel nitelik, özellik
mebd'e: temel, kök, başlangıç
menşe: kaynak, esas
mevsuf: bir sıfatla nitelenen
mukaddes: her türlü çirkinlik ve eksiklikten arınmış
müsemmâ: bir isim üzerinde taşıyan, ismin sahibi
San'atkâr-ı Zülce-

lâl: sonsuz haşmet ve görkem sahibi olan ve her şeyi san'atlı bir şekilde yaratan Allah
şehadet: şahitlik, tanıklık
şuûnât-ı zâtiye: Cenâb-ı Hakkın yüce sıfatlarının mahiyetlerinde bulunan ve onları tecellîye sevk eden Zâtına ait kutsal özellikler

güzelliğine bedahet derecede kat'î bir sûrette şehadet eder. Demek Sâni-i Zülcemâlin kendi Zât-ı Akdesine lââyık öyle hadsiz bir hüsn-ü cemâli var ki, bir gölgesi bütün mevcudâtı baştan başa güzelleştirmiş. Ve öyle münezzeh ve mukaddes bir güzelliği var ki, bir cilvesi kâinatı serbeser güzelleştirmiş ve bütün daire-i mümkinatı hüsn ve cemâl lem'alarıyla tezyin edip ışıklandırmış.

Evet, işlenmiş bir eser fiilsiz olmadığı gibi, fiil dahi fâilsiz olamaz. Ve isimler mü-

bedahet: çok açık

ve aşîkar olan

cemâl: güzellik

cilve: görüntü,

yansıma

daire-i mümkinat:

yaratılan varlıklar

rın hepsi, Al-

lah'tan başka bü-

tün varlıklar

Fâil: bir fiili ger-

çekleştiren; her işi

mükemmel şekil-

de yapan, fiil sa-

hibi Allah

hadsiz: sınırsız

hüsn-ü cemâl:

her açıdan güzel-

lik

hüsün: güzellik

kâinat: evren

kat'î: kesin

lem'a: parıltı

mevcudat: varlık-

lar

mukaddes: her

türlü çirkinlik ve

eksiklikten arın-

mış

münezzeh: arın-

mış, kusur ve ek-

siklikten yüce

Sâni-i Zülcemâl:

sonsuz güzellik

sahibi olan ve

herşeyi san'atlı

bir şekilde yara-

tan Allah

serbeser: baştan

baş

suret: biçim, şekil

şehadet: şahitlik,

tanıklık

tezyin etmek:

süslemek, donat-

mak

Zât-ı Akdes: bü-

tün kusurlardan,

çirkinliklerden, ek-

siklikten, benzer

ve ortak edinmek-

ten sonsuz dere-

cede yüce olan

Zât Allah

semmâsız olması muhâl olduğu gibi, sıfatlar dahi mevsufusuz mümkün değildir. Madem bir san'atın ve eserin vücudu, bedahetle o eseri işleyenin fiiline delâlet; ve o fiilin vücûdu, fâilinin ve ünvanının ve eseri intaç eden sıfatın ve isminin vücutlarına delâlet eder. Elbette bir eserin kemâli ve cemâli dahi, fiilin kendine mahsus kemâl ve cemâline, o da ismin kendine münasip, muvafık güzelliğine, o dahi zâtın ve hakikatın—fakat zâta ve hakikata lâıyk ve muvafık—kemâline ve cemâline ilmelyakîn ile ve bedahetle delâlet eder.

Aynen öyle de bu eserler perdesi altındaki faaliyet-i daime fâilsiz olması muhal

bedahet: çok açık

ve aşıkâr olan

cemâl: güzellik

delâlet: delil olma

faaliyet-i daime:

sürekli devam

eden faaliyet

Fâil: bir fiili ger-

çekleştiren; her işi

mükemmel şekil-

de yapan, fiil sa-

hibi Allah

hakikat: doğru,

gerçek

ilmelyakîn: kesin

bilgiye dayana-

arak, kuşkuya yer

bırakmayacak bi-

çimde öğrenme

intaç etmek: so-

nuç vermek

kemâl: mükem-

mellik, kusursuz-

luk

mevsuf: bir sıfatla

nitelenen

muhâl: olması im-

kânsız

muvafık: lâıyk, uy-

gun

müsemmâ: bir is-

mi üzerinde taşı-

yan, ismin sahibi

vücud: varlık, var

oluş

olduğu gibi, bu masnuat üstünde cilveleri ve nakışları gözle görünen isimler dahi müsemmâsız hiçbir cihetle mümkün olmadığı ve müşahede derecesinde hissedilen kudret, irade gibi sıfatlar dahi mevsufsuz olması muhâl olduğundan, şu kâinatta bütün eserler, mahlûklar, masnular hadsiz vücutlarıyla, Hâlık ve Sâni ve Fâillerinin vücud-u ef'âline ve esmâsının vücûduna ve evsafının vücuduna ve şuûnât-ı zâtiyesinin vücuduna ve Zât-ı Akdesinin vücub-u vücuduna kat'î bir surette delâlet et-

cihet: şekil, yön

cilve: görüntü, yansıma

esmâ: isimler

evsâf: sıfatlar, nitelikler

Fâil: bir fiili gerçekleştiren; her işi mukemmel şekilde yapan, fiil sahibi Allah

hadsiz: sınırsız

Hâlık: her şeyi yaratan Allah

masnu: san'at

eseri varlık

mevsuf: bir sıfatla nitelenen

muhâl: olması

imkânsız

müsemmâ: bir ismi üzerinde taşıyan, ismin sahibi

müşahede: görme, gözlemleme

Sâni: her şeyi mukemmel ve san'atlı bir şekilde yaratan Allah

şuûnât-ı zâtiye:

Cenâb-ı Hakkın yüce sıfatlarının mahiyetlerinde bulunan ve onları tecellîye sevk eden Zâtına ait kutsal özellikler

vücud: varlık, var oluş

vücub-u vücud: varlığının zorunlu oluşu ve var olmak için bir sebebe ihtiyacının olmayışı

vücud-u ef'âl: fiillerin varlığı

Zât-ı Akdes: bütün kusurlardan, çirkinliklerden, eksiklikten, benzer ve ortak edinmekten sonsuz derecede yüce olan Zât Allah

tikleri gibi, o masnuatın umumunda görünen muhtelif kemâlât ve ayrı ayrı cemâller ve çeşit çeşit güzellikler, Sâni-i Zülcelâlde olan fiillerin ve isimlerin ve sıfatların ve şe'nlerin ve Zâtının kendilerine mahsus, münasip ve lâıyk ve vâcibiyetine ve kudsiyetine muvafık olarak hadsiz kemâlâtlarına ve nihayetsiz cemâllerine ve ayrı ayrı ve umum kâinatın fevkinde güzelliklerine gayet sarıh şehadet ve gayet kat'î delâlet ederler.

İkinci Burhan'ın beş noktası var:

Birinci nokta: Meşreplerinde, mesleklerinde birbirinden ayrı ve uzak olan bütün

burhan: güçlü delil, sarsılmaz kanıt
cemâl: güzellik
delâlet etmek: delil olmak, işaret etmek
fevkinde: üstünde
hadsiz: sınırsız
kemâlât: mükemmel özellikler, olgunluklar
kudsiyet: kusur ve noksandan uzak oluş, kutsallık

masnuat: san'at eseri varlıklar
meşrep: hareket tarzı, metod
muhtelif: çeşitli, ayrı ayrı
muvafık: lâıyk, uygun
nihayetsiz: sonsuz
Sâni-i Zülcelâl: sonsuz yücelik ve haşmet sahibi olan ve her şeyi

san'atla yaratan Allah
sarih: açık
şe'n: Cenâb-ı Hakkın yüce sıfatlarının mahiyetlerinde bulunan ve onları tecelliye sevk eden Zâtına ait kutsal özellik
şehadet: şahitlik, tanıklık
vâcibiyet: varlığının zorunlu oluşu

ehl-i hakikatın reisleri, zevk ve keşfe istinad ederek, icma ile, ittifak ile iman edip hükmediyorlar ki, bütün mevcudattaki hüsün ve cemâl, bir Zât-ı Vâcibü'l-Vücudda bulunan mukaddes hüsün ve cemâlin gölgesi ve lemeâtı ve perdelerin arkasında cilvesidir.

İkinci nokta: Bütün güzel mahlûklar, kâfile kâfile arkasında durmayarak gelip gidiyorlar, fenâyâ girip kayboluyorlar. Fakat o âyineler üstünde kendini gösteren ve cilvelenen yüksek ve tebeddül etmez bir güzellik, tecellîsinde devam ettiğinden kat'î bir surette gösterir ki, o güzellikler o güzellerin

cemâl: güzellik

cilve: görüntü, yansıma

ehl-i hakikat: varlıkların ve hâdiselerin ardındaki gizli gerçeklere ulaşan kişiler

fenâ: gelip geçici olma

hüsün: güzellik

icmâ: oy birliği, görüş birliği

istinad etmek: dayanmak

ittifak: birleşme, birlik

kâfile: grup, topluluk

keşif: manevî âlemlerde bazı olaylara ve hakikatlere ulaşma

lemeât: parıltılar

mahlûk: yaratılmış, varlık

mevcudat: varlıklar

mukaddes: her

türlü çirkinlik ve eksiklikten arınmış

suret: biçim, şekil
tebeddül etmek: değişmek

tecellî: yansıma
Zât-ı Vâcibü'l-Vücud: varlığı zorunlu olan, var olmak için hiçbir sebebe ihtiyacı olmayan Zât, Allah

malı ve o âyinelerin cemâli değildir. Belki güneşin cemâl-i şuaâtı cereyan eden suyun üzerindeki kabarcıklarda görüldüğü gibi, sermedî bir cemâlin ışıklarıdır.

Üçüncü nokta: Nurun gelmesi elbette nuranîden ve vücut vermesi her halde mevcuttan ve ihsan ise gınâdan ve sehavet ise servetten ve talim ilimden gelmesi bedihî olduğu gibi, hüsün vermek dahi hasenden ve güzelleştirmek güzelden ve cemâl vermek cemilden olabilir, başka olmaz. İşte bu hakikate binaen iman ederiz ki, bu kâinattaki görünen bütün güzellikler öyle bir güzelden geliyor ki, bu mütemâdiyen değişen ve tazelenen kâinat, bütün mevcudatıyla âyinedarlık dilleriyle o güzelin cemâlini tavsif ve târif eder.

âyinedarlık: ayna

olma, aynalık

bedihî: açık, aşîkâr

binaen: dayanarak

cemâl: güzellik

cemâl-i şuaât: parıltıların güzelliği

cemil: güzel

cereyan eden:

akan (su)

gınâ: zenginlik

hakikat: doğru, gerçek

hasen: güzel

hüsün: güzellik

ihsan: bağış, iyilik, lütuf

mevcudat: varlıklar

mevcut: varlık

sehavet: cömertlik

sermedî: daimî, sürekli

talim: öğretme, eğitime

tavsif: bir sıfatla niteleme

vücut: varlık, var oluş

Dördüncü nokta: Nasıl ki ceset ruha dayanır, ayakta durur, hayatlanır; ve lâfız mânaya bakar, ona göre nurlanır; ve suret hakikata istinad eder, ondan kıymet alır. Aynen öyle de, bu maddî ve cismânî olan âlem-i şهادet dahi bir cesettir, bir lâfızdır, bir surettir; âlem-i gaybın perdesi arkasındaki esmâ-i İlâhiyeye dayanır, hayatlanır, istinad eder, can alır, ona bakar, güzelleşir. Bütün maddî güzellikler kendi hakikatlerinin ve mânâlarının mânevî güzelliklerinden ileri geliyor. Ve hakikatleri ise, esmâ-i İlâhiyeden feyz alırlar ve onların bir nevi gölgeleridir. Ve bu hakikat, Risale-i Nur'da kat'î ispat edilmiştir.

Demek bu kâinatta bulunan bütün güzelliklerin envâi ve çeşitleri, âlem-i gayb arkasında tecellî eden ve kusurdan mu-

âlem-i gayb: gayb âlemi, görünmeyen âlem
âlem-i şهادet: görünen âlem, dünya
cismânî: maddî yapısı olan

envâ: türler
esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri
feyz: bolluk, bereket, lütuf
hakikat: doğru, gerçek
istinad etmek: da-

yanmak
kâinat: evren
kat'î: kesin
lâfz: söz, ifade
suret: biçim, şekil
tecellî etmek: yansımak, görünmek

kaddes, maddeden mücerret bir cemâlin esmâ vasıtasıyla cilveleri ve işaretleri ve emârâtlarıdır. Fakat nasıl ki, Vâcibü'l-Vücudun Zât-ı Akdesi, başkalara hiçbir cihette benzemez ve sıfatları mümkünatın sıfatlarından hadsiz derece yüksektir. Öyle de, onun kudsî cemâli, mümkünatın ve mahlûkâtın hüsünlerine benzemez, hadsiz derecede daha âlidir.

Evet, koca Cennet bütün hüsün ve cemâliyle bir cilvesi bulunan ve bir saat müşahedesi ehl-i Cennete Cenneti unutturan bir cemâl-i sermedî, elbette nihayeti ve şe-

âli: yüce
cemâl: güzellik
cemâl-i sermedî: sürekli devam eden güzellik
cihet: taraf, yön
cilve: görüntü, yansıma
ehl-i Cennet: Cennet ehli, Cennetlikler
emârât: belirtiler, işaretler
esmâ: isimler
hadsiz: sonsuz
hüsün: güzellik

kudsî: kusursuz ve yüce
mahlukât: yaratılmışlar, varlıklar
mukaddes: her türlü çirkinlik ve eksiklikten arınmış, kutsal
mücerret: soyut
mümkinat: varlığı ile yokluğu imkân dahilinde olan ve Allah'ın var etmesine bağlı olan varlıklar
müşahede: göz-

lemleme
nihayet: son
Vâcibü'l-Vücud: varlığı zorunlu olan, var olmak için hiçbir sebebe ihtiyacı bulunmayan Allah
Zât-ı Akdes: bütün kusurlardan, çirkinliklerden, eksiklikten, benzer ve ortak edinmekten sonsuz derecede yüce olan Zât, Allah

bîhi ve nazîri ve misli olmaz. Malûmdur ki, herşeyin hüsnü kendine göredir; hem binler tarzda bulunur ve nevilerin ihtilafı gibi güzellikleri de ayrı ayrıdır. Meselâ, gözle hissedilen bir güzellik, kulakla hissedilen bir hüsün bir olmaması ve akılla fehmedilen bir hüsn-ü aklî, ağızla zevk edilen bir hüsn-ü taam bir olmadığı gibi; kalb, ruh ve sair zâhirî ve bâtınî duyguların istihsan ettikleri ve güzel hissettikleri güzellikler, onların ihtilâfı gibi muhtelifdir. Meselâ, imanın güzelliği ve hakikatın güzelliği ve nurun hüsnü ve çiçeğin hüsnü ve ruhun cemâli ve suretin cemâli ve şefkatin güzelliği ve adaletin güzelliği ve merhametin hüsnü ve hikmetin hüsnü ayrı ayrı oldukları gibi;

bâtınî: iç yüzü
cemâl: güzellik
fehmedilen: anlaşılan
hakikat: doğru, gerçek
hikmet: bir gaye ve faydaya yönelik olarak, mânâlı ve tam yerli yerinde olma

hüsn-ü aklî: akıl yoluyla anlaşılan güzellik
hüsn-ü taam: yemeğin güzelliği, lezzet
hüsün: güzellik
ihtilâf: farklılık
istihsan etmek: beğenmek, güzel bulmak

malûm: bilinen
misli: benzer
muhtelif: çeşitli, ayrı ayrı
nazir: benzer, eş
nevi: tür, çeşit
sair: diğer, başka
suret: biçim, şekil
şebîh: benzer
zahîrî: açık, görünürde

Cemîl-i Zülcelâlin nihayet derecede güzel olan Esmâ-i Hüsnâsının güzellikleri dahi ayrı ayrı olduğundan, mevcudatta bulunan hüsünler ayrı ayrı düşmüş.

Eğer Cemîl-i Zülcelâlin esmâsındaki hüsünlerin mevcudat âyinelerinde bir cilvesini müşahade etmek istersen, zeminin yüzünü bir küçük bahçe gibi temâşa edecek bir geniş, hayalî gözle bak. Ve hem bil ki, rahmâniyet, rahîmiyet, hakîmiyet, âdiliyet gibi tâbirler, Cenâb-ı Hakkın hem isim,

âdiliyet: Allah'ın haklıyı haksızı ayırması, her hakkı yerine getirmesi, sonsuz adalet sahibi olması

Cemîl-i Zülcelâl: sonsuz haşmet ve yücelik sahibi, güzelliği sınırsız olan Allah

Cenâb-ı Hak: Hakkın tâ kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah

cilve: görüntü,

yansıma
esmâ: isimler
Esmâ-i Hüsnâ: Allah'ın en güzel isimleri

hakîmiyet: Allah'ın her şeyi belirli gayelere yönelik olarak anlamalı ve yerli yerinde yaratması

hüsün: güzellik
mevcudat: varlıklar

müşahade etmek: görmek, gözlemek

nihayet derecede: sonsuz seviyede

rahîmiyet: Allah'ın herbir varlık üzerinde yansıyan şefkat ve merhamet ediciliği

rahmâniyet: Allah'ın bütün varlıkları kaplayan merhamet ediciliği

temâşâ etmek: bakmak, seyretmek

zemin: yer, dünya

hem fiil, hem sıfat, hem şe'nlerine işaret ederler.

İşte, başta insan olarak bütün hayvanatın muntazaman bir perde-i gaybdan gelen erzaklarına bak, Rahmâniyet-i İlâhiyenin cemâlini gör.

Hem bütün yavruların mu'cizâne iaşelerine ve başları üstünde ve annelerinin sinelerinde asılmış tatlı, sâfi, âb-ı kevser gibi iki tulumbacık süte temâşâ eyle, rahîmiyet-i Rabbâniyenin câzibedar cemâlini gör.

Hem bütün kâinatı envâyıyla beraber bir

âb-ı kevser: Cenneteki Kevser havuzunun suyu
câzibedar: çekici
cemâl: güzellik
envâ: çeşitler, türler
erzak: rızıklar
hayvanat: hayvanlar
iaşe: besleme, yedirip içirme
kâinat: evren
mu'cizane: mu'cizeli bir şekilde
muntazaman: dü-

zenli olarak
perde-i gayb: görünmeyen âlemle-ri gözümüzden gizleyen perde
rahîmiyet-i Rabbâniye: bütün varlıkları terbiye eden ve idaresi ve tasarrufu altında bulunduran Allah'ın herbir varlığa şefkat ve merhameti
Rahmâniyet-i İlâhiye: Allah'ın

merhamet ve şefkat edicilik vasfı
sâfi: duru, katıksız, temiz
şe'n: Cenâb-ı Hakkın yüce sıfatlarının mahiyetinde bulunan ve onları tecellîye sevk eden Zâtına ait mukaddes özellikler
temâşâ etmek: bakmak, seyretmek

kitab-ı kebîr-i hikmet ve öyle bir kitap ki, her harfi yüz kelime, her kelimesi yüzer satır, her satırı bin bab, her babı binler küçük kitap hükmüne getiren hakîmiyet-i İlâhiyenin cemâl-i bîmisâline bak, gör.

Hem kâinatı bütün mevcudatıyla mizanı altına alan ve bütün ecrâm-ı ulviye ve süfliyenin muvazenelerini idame ettiren ve güzelliğin en mühim bir esası olan tenasübü veren ve herşeye en güzel vaziyeti verdiren ve her zîhayata hakk-ı hayatı verip ihkak-ı hak eden ve mütecavizleri durduran ve cezalandıran bir âdiliyetin haşmetli güzelliğine bak, gör.

âdiliyet: Allah'ın haklıyı haksızı ayırması, her hakkı yerine getirmesi, sonsuz adalet sahibi olması
bab: bir kitabın bölümlerinden her biri
cemâl-i bîmisâl: benzersiz güzellik
ecrâm-ı ulviye ve süfliye: yerdeki ve gökteki büyük

cisimler
hakîmiyet-i İlâhiye: Allah'ın her şeyi belli bir amaç ve fayda doğrultusunda yerli yerinde yaratması
hakk-ı hayat: yaşama hakkı
haşmetli: görkemli, heybetli
idame etmek: devam ettirmek
ihkak-ı hak: hak

sahibine hakkını verme
kâinat: evren
kitab-ı kebîr-i hikmet: hikmetli büyük kitap
mevcudat: varlıklar
mizan: ölçü, denge
muvazene: denge
mütecaviz: saldırgan, haddi aşan
tenasüb: uygunluk
zîhayat: canlı, hayat sahibi

Hem insanın geçmiş tarihçe-i hayatını buğday tanesi küçüklüğündeki kuvve-i hafızasında ve her nebat ve ağacın gelecek tarihçe-i hayat-ı saniyesini çekirdeğinde yazmasına ve her zîhayatın muhafazasına lüzumu bulunan âlât ve cihazata, meselâ arının kanatçıklarına ve zehirli iğnesine ve dikenli çiçeklerin süngücüklerine ve çekirdeklerin sert kabuklarına bak ve hafiziyet ve hâfiziyet-i Rabbâniyenin letafetli cemâlini gör.

Hem zemin sofrasında Kerîm-i Mutlak olan Rahmân-ı Rahîmin misafirlerine rahmet tarafından ihzar edilen hadsiz taamla-

âlât: âletler, organlar

cemâl: güzellik

cihazat: cihazlar, donanım

hafiziyet: Allah'ın her şeyi koruyup saklaması

hâfiziyet-i Rabbâniye: her bir varlığı terbiye ve idare eden Allah'ın her şeyi koruyup saklaması

ihzar etmek: ha-

zırlamak

Kerîm-i Mutlak:

lütuf ve cömertliği sınırsız olan Allah

kuvve-i hafıza:

hafıza duygusu, bellek

letâfetli: güzel,

hoş, şirin

muhafaza: koruma, saklama

nebat: bitki

Rahmân-ı Rahîm:

kullarına karşı sınırsız rahmet sa-

hibi olan ve rah-

metinin eserleri

dünya ve âhireti

dolduran Allah

rahmet: ilâhî şef-

kat, merhamet

tarihçe-i hayat:

hayat hikâyesi

tarihçe-i hayat-ı

saniye: ikinci hayatın tarihçesi

zemin: yer, dünya

zîhayat: canlı, hayat sahibi

rın ayrı ayrı ve güzel kokularına ve muhtelif, süslü renklerine ve mütenevvi, hoş tatlarına ve her zîhayatın zevk ve safâsına yardım eden cihazlara bak, ikram ve kerîmiyet-i Rabbâniyenin gayet şirin cemâlini ve gayet tatlı güzelliğini gör.

Hem Fettâh ve Musavvir isimlerinin tecellîleriyle başta insan olarak bütün hayvanatın su katrelerinden açılan pek çok mânidar suretlerine ve bahar çiçeklerinin habbe ve zerreciklerinden açtırılan çok cazibedar simalarına bak, fettâhiyet ve musavviriyet-i İlâhiyenin mu'cizatlı cemâlini gör.

cazibedar: cazibeli, çekici

cemâl: güzellik

Fettâh: herşeyi lâ-yık olduğu şekil ve suretlerde açan, fetihler ve açılımlar müyes-ser eden Allah

fettâhiyet: Allah'ın herşeyi lâ-yık olduğu şekil ve suretlerde açması

habbe: dane, tohum

ikram: bağış, ih-

san

katre: damla

kerîmiyet-i Rab-

bâniye: her şeyi idare ve terbiye eden Allah'ın sonsuz ikram ve cömertliği

mânidar: mânâlı, anlamlı

mu'cizatlı: mu'cizeler gösteren

muhtelif: çeşitli, ayrı ayrı

Musavvir: her şeye kendine lâ-yık

güzel şekil ve suretler veren Allah
musavviriyet-i İlâhiye: Allah'ın her şeye kendine lâ-yık güzel şekil ve suretler vermesi
mütenevvi: çeşitli
sima: görünüş, yüz

suret: biçim, şekil

taam: yemek

tecellî: yansıma, görünme

zîhayat: canlı, hayat sahibi

İşte, bu mezkûr misallere kıyasen, Esmâ-i Hüsnânın herbirisinin kendine mahsus öyle kudsî bir cemâli var ki, birtek cilvesi koca bir âlemi ve hadsiz bir nev'i güzelleştiriyor.

Birtek çiçekte bir ismin cilve-i cemâlini gördüğün gibi, bahar dahi bir çiçektir. Ve Cennet dahi görülmedik bir çiçektir. Baharın tamamına bakabilirsen ve Cenneti iman gözüyle görebilirsen bak, gör, cemâl-i sermedînin derece-i haşmetini anla. O güzelliğe karşı iman güzelliğiyle ve ubûdiyet cemâliyle mukabele etsen çok güzel bir mahlûk olursun. Eğer dalâletin hadsiz çirkinliğiyle ve isyanın menfur kubhuyla mukabele edip karşılasan, en çirkin bir mahlûk olmakla beraber, bütün güzel

cemâl: güzellik
cemâl-i sermedî:

sürekli devam
eden güzellik

cilve: görüntü,
yansıma

cilve-i cemâl: güzelliğin görüntüsü

dalâlet: hak yoldan ayrılma, sapkınlık

derece-i haşmet:

heybet ve görkemin derecesi

Esmâ-i Hüsnâ: Allah'ın en güzel isimleri

hadsiz: sınırsız

kubh: çirkinlik

kudsî: kusursuz ve yüce

mahlûk: yaratılmış

menfur: nefret edilen

mezkûr: anılan, sözü geçen

mukabele etmek: karşılık vermek

nev': tür

ubûdiyet: Allah'a kulluk

mevcudatın mânen menfurları olursun.

Beşinci nokta: Nasıl ki yüzer hüner ve san'at ve kemâl ve cemâlleri bulunan bir zât, herbir hüner kendini teşhir etmek ve herbir güzel san'at kendini takdir ettirmek ve herbir kemâl kendini izhar etmek ve her bir cemâl kendini göstermek istemesi kaidesinde, o zât dahi bütün hünerlerini ve san'atlarını ve kemâlâtını ve gizli güzelliklerini târif edecek, teşhir edecek, gösterecek olan bir harika sarayı yapmış. Her kim o mu'cizeli sarayı temâşâ etse, birden ustasının ve sahibinin hünerlerine ve mehâsinine ve kemâlâtına intikal eder ve gözleriyle görür gibi inanır, tasdik eder ve der ki: "Her cihetle güzel ve hünerli olmayan bir

cemâl: güzellik
cihet: taraf, yön
hüner: beceri
intikal etmek: zihin yoluyla bir noktadan diğerine ulaşmak
izhar etmek: göstermek, ortaya çıkarmak
kaide: prensip, kural

kemâl: mükemmellik, kusursuzluk
kemâlât: mükemmel özellikler
mânen: mânevî yönden
mehâsin: güzellikler, iyilikler
menfur: nefret edilen

mevcudat: varlıklar
mu'cizeli: mu'cize özelliği taşıyan
tasdik etmek: onaylamak
temâşâ etmek: gözlemlemek, seyretmek
teşhir etmek: sergilemek

zât, böyle her cihetle güzel bir eserin masdarı, mûcidi ve taklitsiz muhterii olamaz. Belki onun mânevî hüsünleri ve kemâlleri bu sarayla tecessüm etmiş gibidir” hükmeder.

Aynen öyle de, bu kâinat denilen dünyadan, meşher-i acaip ve saray-ı muhteşemin hüsünlerini gören ve aklı çürük ve kalbi bozuk olmayan elbette intikal edecek ki, bu saray bir âyinedir; başkasının cemâlini ve kemâlini göstermek için böyle süslenmiş. Evet, madem bu saray-ı âlemin başka emsâli yok ki güzellikleri ondan iktibas edip taklit edilsin. Elbette ve herhalde bunun ustası kendi zâtında ve esmâsında kendine lâayık güzellikleri var ki, kâinat on-

cemâl: güzellik
cihet: taraf, yön
emsâl: benzer
esmâ: isimler
hüsün: güzellik
iktibas: alıntı yapma, kopyalama
intikal etmek: zihin yoluyla bir noktadan diğerine ulaşmak

kâinat: evren
kemâl: mükemmellik, kusursuzluk
masdar: kaynak
meşher-i acaip: şaşırtıcı şeylerin sergilendiği yer
mucid: icad eden, yoktan var eden
muhteri: icad

eden, yeni bir şey meydana getiren
saray-ı âlem: bir sarayı andıran âlem
saray-ı muhteşem: ihtişamlı, görkemli saray
tecessüm etmek: cisim haline gelmek, maddi yapıya bürünmek

dan iktibas ediyor ve ona göre yapılmış ve onları ifade etmek için bir kitap gibi yazılmış.

Üçüncü Burhan'ın üç nüktesi var.

Birinci nükte: Otuz İkinci Sözün Üçüncü Mevkıfında gayet güzel bir tafsil ve kuvvetli hüccetlerle beyan edilen bir hakikattır. Tafsilini ona havale ederek burada kısa bir işaretle ona bakacağız. Şöyle ki:

Bu masnuata, hususan hayvanat ve nebatata bakıyoruz, görüyoruz ki, kast ve iradeyi gösteren ve ilim ve hikmeti bildiren daimî bir tezyin, bir süslemek ve tesadüfe hamli imkânsız bir tanzim, bir güzelleştirmek hükmediyor.

beyan etmek:

açıklamak

burhan: güçlü delil, sarsılmaz kanıt

hakikat: doğru,

gerçek

haml: yüklenme

hayvanat: hayvanlar

hikmet: bir gaye

ve faydaya yönelik olarak, mânâlı

ve tam yerli yerinde olma niteliği

hususan: özellikle

hüccet: sağlam

delil, sarsılmaz

kanıt

iktibas: alıntı yapma, kopyalama

irade: dileme, tercih etme

masnuat: san'at

eseri varlıklar

mevkıf: bölüm, kısım

nebatat: bitkiler

nükte: ince anlam

tafsil: ayrıntılı

açıklama

tanzim: düzenleme, düzene koyma

ma

tezyin: süsleme

Hem kendi san'atını beğendirmek ve nazar-ı dikkati celb etmek ve masnuunu ve seyircilerini memnun etmek için herşeyde öyle bir nazik san'at ve ince hikmet ve âlî zînet ve şefkatli bir tertib ve tatlı vaziyet görünüyor; bedahet derecesinde anlaşılır ki, kendini zîşuurlara bildirmek ve tanıttırmak isteyen perde-i gayb arkasında öyle bir san'atkâr var ki, herbir san'atıyla çok hünerlerini ve kemâlâtını teşhirle kendini sevdirmek ve medh ü senâsını ettirmek ister.

Hem zîşuur mahlûkları minnettar ve mesrur ve kendine dost etmek için tesadüfe havâlesi imkân haricinde ve umulmadı-

âlî: yüce, yüksek

bedahet derecesinde: çok açık bir şekilde

celb etmek: kendine çekmek

hikmet: bir gaye ve faydaya yönelik olarak, mânâlı ve tam yerli yerinde olma niteliği

hüner: beceri

kemâlât: mükem-

mel özellikler

mahlûk: yaratılmış, varlık

masnu: san'at eseri varlık

medh ü senâ: övme ve yüceltme

mesrur: sevinçli, mutlu

nazar-ı dikkat: dikkatli bakış

perde-i gayb: görünmeyen âlemle-

rin önündeki perde

san'atkâr: san'atçı, her işini san'atlı bir şekilde yapan

tertib: düzenleme

teşhir: sergileme

vaziyet: durum, hal

zînet: süs

zîşuur: şuur sahibi, bilinçli

ğı yerden leziz nimetlerin her çeşidini onlara ihsan ediyor.

Hem derin bir şefkati ve yüksek bir merhameti ihsas eden mânevî ve kerîmâne bir muamele, bir muarefe ve lisan-ı hal ile ve dostâne bir mükâleme ve dualarına rahîmâne bir mukabele görünüyor.

Demek bu güneş gibi zâhir olan tanıtırmak ve sevdirmek keyfiyeti arkasında müşahede edilen lezzetlendirmek ve nimetlendirmek ikramı ise, gayet esaslı bir irade-i şefkat ve gayet kuvvetli bir arzu-yu merhametten ileri geliyor. Ve böyle kuvvetli bir irade-i şefkat ve rahmet ise, hiçbir cihette ihtiyacı olmayan bir Müstağnî-i Mutlakta bulunması elbette ve herhalde

arzu-yu merhamet: merhamet etme arzusu
cihet: taraf, yön
gayet: son derece
ihsan: bağış, iyilik, lûtf
ihsas etme: hissetirme
ikram: bağış, ihsan
irade-i şefkat: şefkat göstermeyi dileme, isteme

kerîmâne: lûtfkâr ve cömert bir şekilde
lisan-ı hâl: hâl ve beden dili
muarefe: karşılıklı görüşme, tanışma
muamele: davranış, uygulama
mukabele: karşılık verme
mükâleme: karşılıklı konuşma

Müstağni-yi Mutlak: hiç bir şeye ihtiyacı olmayan, sınırsız zenginlik sahibi olan Allah
müşahede etmek: görmek, gözlemlemek
rahîmâne: merhametli bir şekilde
rahmet: ilâhî şefkat, merhamet
zâhir: açık, âşikar

kendini âyinelerde görmek ve göstermek isteyen ve tezahür etmek, mâhiyetinin muktezası ve tebarüz etmek, hakikatinin şe'ni bulunan nihayet kemâlde bir cemâl-i bîmisâl ve ezelî bir hüsn-ü lâyezâli ve sermedî bir güzellik vardır ki, o cemâl kendini muhtelif âyinelerde görmek ve göstermek için merhamet ve şefkat suretine girmiş, sonra zîşuur âyinelerinde in'âm ve ihsan vaziyetini almış, sonra tahabbüb ve taarrûf, yani kendini tanıttırmak ve bildirmek keyfiyetini takmış, sonra masnuatı ziynetlendirmek, güzelleştirmek ışığını vermiş.

cemâl: güzellik
cemâl-i bîmisâl: benzersiz güzellik
ezelî: varlığının başlangıcı olmayan, sonsuz
hakikat: doğru, gerçek
hüsn-ü lâyezâli: sonu olmayan güzellik
ihsan: bağış, iyilik, lûtf
in'âm: nimet verme
kemâl: mükemmellik, kusursuz-

luk
keyfiyet: durum, nitelik
mahiyet: asıl özellik, nitelik
masnuat: san'at eseri varlıklar
muhtelif: çeşitli, ayrı ayrı
mukteza: bir şeyin gereği
nihayet: son
sermedî: daimî, sürekli
suret: biçim, şekil
şe'n: özellik, belirleyici nitelik

şefkat: acıma, merhamet
taarrûf: kendini tanıtma
tahabbüb: kendini sevdirmek
tebarüz etmek: açık bir şekilde ortaya çıkmak
tezahür etmek: görünmek, ortaya çıkmak
zîşuur: şuur sahibi, bilinçli
ziynetlendirmek: süslemek

İkinci nükte: Nev-i insanda, hususan yüksek tabakasında, meslekleri ayrı ayrı hadsiz zâtlarda, gayet esaslı bir surette bulunan şedit bir aşk-ı lâhutî ve kuvvetli bir muhabbet-i Rabbâniye, bilbedahe misilsiz bir cemâle işaret, belki şehadet eder.

Evet, böyle bir aşk öyle bir cemâle bakar, iktiza eder ve öyle bir muhabbet böyle bir hüsün ister. Belki bütün mevcudatta lisan-ı hal ve lisan-ı kâl ile edilen umum hamd ve senâlar, o ezelî hüsne bakıyor, gidiyor. Belki Şems-i Tebrizî gibi bir kısım âşıkların nazarında, bütün kâinatta bulu-

aşk-ı lâhutî: Cenâb-ı Hakka olan sevgi ve aşk

bilbedâhe: çok açık bir şekilde

cemâl: güzellik

ezelî: varlığının başlangıcı olmayan, sonsuz

gayet: son derece

hadsiz: sınırsız

hamd: övgü ve şükür

hususan: özellikle

hüsün: güzellik

iktiza etmek: gerektirmek

kâinat: evren

lisan-ı hâl: hâl ve beden dili

lisan-ı kal: söz ile anlatım

mevcudat: varlıklar

misilsiz: benzersiz

muhabbet: sevgi

muhabbet-i Rabbâniye: her şeyin Rabbi olan Al-

lah'a duyulan sevgi

nev-i insan: insan türü, insanlık

nükte: ince anlam-
lı söz

senâ: övme ve yüceltme

suret: biçim, şekil

şedit: şiddetli

şehadet etmek:

şahitlik, tanıklık yapmak

umum: bütün

nan umum incizaplar, cezbeler, câzibeler, câzibedar hakikatler, ezeli ve ebedî bir hakikat-ı câzibedara işaretlerdir. Ve ecranı ve mevcudâtı Mevlevî-misâl pervane gibi raks ve semaa kaldıran cezbedarâne harekât ve deveran, o hakikat-ı câzibedarın cemâl-i kudsîsinin hükümdârâne tezahüratı karşısında âşıkane ve vazifedarâne bir mukabeledir.

Üçüncü nükte: Bütün ehl-i tahkikin icmâıyla, vücut hayr-ı mahzdır, nurdur.

âşıkane: âşık gibi
câzibe: çekim gücü
câzibedar: çekici
cemâl-i kudsî: mükemmel ve kusursuz güzellik
cezbedârâne: kendinden geçerek
deveran: devirler, dolaşımlar
ebedî: sonu olmayan, sonsuz
ecram: gök cisimleri, yıldızlar
ehl-i tahkik: gerçeği bütün detaylarına kadar araştıranlar

ezeli: varlığının başlangıcı olmayan, sonsuz
hakikat-ı cazibedar: çekici hakikat, gerçek
harekât: hareketler
hayr-ı mahz: sırf hayırdan ibaret, saf iyilik
hükümdârâne: hükmederek
icmâ: fikir birliği
incizap: bir şeyin çekiciliğine kapılma
mevcudat: varlıklar
Mevlevî-misâl:

Mevlevîlik tarikatına mensup olan ve Allah aşkıyla kendi etraflarında dönenler gibi
mukabele: karşılık verme
nükte: ince anlamlı söz
raks: oyun
semaa kalkmak: Mevlevî dervişlerinin kollarını iki yana açıp dönmeleri
tezâhürât: görünmeler, belirmeler
vazifedarâne: vazifeli olarak
vücut: var olma

Adem şerr-i mahzdır, zulmettir. Bütün hayırlar, iyilikler, güzellikler, lezzetler, tahlil neticesinde vücuttan neş'et ettiklerini ve bütün fenalıklar, şerler, musibetler, elemeler, hattâ mâsiyetler ademe râci olduğunu ehl-i akıl ve ehl-i kalbin büyükleri ittifak etmişler.

Eğer desen: Madem bütün güzelliklerin menbaı vücuttur, vücutta küfür ve enâniyet-i nefsiye dahi var?

Elcevap: Küfür ise, hakaik-ı imaniyeyi inkâr ve nefy olduğundan ademdir. Enâniyetin vücudu ise, haksız temellük ve âyinedarlığını bilmemek ve mevhumu muhak-

adem: hiçlik, yokluk

ehl-i akıl: akıl yoluyla meselelere yaklaşanlar

ehl-i kalb: kalb yoluyla meselelere yaklaşanlar

enâniyet: benlik, gurur

enâniyet-i nefsiye: nefsin kendini beğenmesi, beccilliği

hakaik-i imaniye:

iman hakikatleri

ittifak etmek: birleşmek

küfür: inkârcılık

mâsiyet: günah, isyan

menba: kaynak

mevhum: gerçekte olmadığı halde var sayılan

musibet: belâ, büyük sıkıntı

nefy: inkâr, red

neş'et etmek:

doğmak, kaynak-

lanmak

râci olmak: ait olmak, dönük olmak

şer: kötülük, fenalık

şerr-i mahz: sırf şerden ibaret, sırf kötülük

temellük: sahip-
lenme

vücut: var olma

zulmet: koyu karanlık

kak bilmekten ileri geldiğinden vücut rengini ve suretini almış bir ademdir.

Madem bütün güzelliklerin menbaı vücuttur ve bütün çirkinliklerin mâdeni ademdir. Elbette vücudun en kuvvetlisi ve en yükseği ve en parlağı ve ademden en uzağı vâcib bir vücud ve ezelî ve ebedî bir varlık, en kuvvetli ve en yüksek ve en parlak ve kusurdan en uzak bir cemâl ister, belki öyle bir cemâli ifade eder, belki öyle bir cemâl olur. Güneşe, ihatalı bir ziyanın lüzumu gibi Vâcibü'l-Vücud dahi sermedî bir cemâl istilzam eder; onunla ışık verir.

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى نِعْمَةِ الْإِيمَانِ ١

١ "İmân nimeti için Allah'a hamdolsun."

adem: hiçlik, yokluk

cemâl: güzellik

ebedî: sonu olmayan, sonsuz

ezelî: başlangıcı olmayan, sonsuz

ihatalı: kuşatıcı, kapsamlı

istilzam etmek: gerektirmek

menba: kaynak

sermedî: daimî, sürekli

suret: biçim, şekil

vâcib: varlığı zorunlu olan

Vâcibü'l-Vücud:

varlığı zorunlu olan, var olmak için hiçbir sebebe ihtiyacı bulunmayan Allah

vücud: var olma

ziya: ışık, parlaklık

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا ۚ¹
 سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ
 الْحَكِيمُ ۚ²

İHTAR: Âyet-i Hasbiye-i Nuriyenin meratibinden dokuz mertebesi yazılacaktı, fakat bazı esbaba binaen şimdilik üç mertebe tehir edildi.

TENBİH: Risale-i Nur, Kur'ân'ın ve Kur'ân'dan çıkan burhanî bir tefsir olduğundan, Kur'ân'ın nükteli, hikmetli, lü-

¹ “Ey Rabbimiz! Unutur veya hataya düşer de bir kusur işlersek bizi onunla hesaba çekme.” Bakara Sûresi, 2:286.

² “Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bilgimiz yoktur. Muhakkak ki ilmi ve hikmeti herşeyi kuşatan Sensin.” Bakara Sûresi, 2:32.

Âyet-i Hasbiye-i

Nuriye: “Allah bize yeter; O ne güzel vekildir” anlamında Âl-i İmrân Sûresinin 173. âyeti.

binaen: dayanarak

burhanî: delillere

dayalı ispat yöntemi

kullanan

esbab: sebepler

hikmetli: mânâlı,

faydalı ve tam
 yerli yerinde

ihtar: hatırlatma,

ikaz

meratib: mertebeler,

dereceler

mertebe: derece

nükte: ince ve derin mânâlı söz, parça

tefsir: açıklama, yorum

tehir etmek: ertelemek, sonraya bırakmak

tenbih: ikaz, uyarı

zumlu, usandırmayan tekrarâtı gibi onun da lüzumlu, hikmetli, belki zarurî ve maslahatlı tekrarâtı vardır. Hem Risale-i Nur, zevk ve şevkle dillerde usandırmayan, daima tekrar edilen kelime-i tevhidin delilleri olmasından, zaruri tekrarâtı kusur değil; usandırmaz ve usandırmamalı.

hikmetli: mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde

Kelime-i Tevhid: "Allah'tan başka

ilâh yoktur" anlamına gelen "Lâ ilâhe illallah" cümlesi.

maslahat: fayda,

gaye

tekrarat: tekrarlar

zarurî: zorunlu, gerekli

On Yedinci Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لِّهَا لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ
عَمَلًا ﴿١﴾ وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا ﴿٢﴾
وَمَا الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهُوَ ﴿٣﴾

*Bu Söz, iki âli Makam ve bir parlak
Zeylden ibarettir.*

¹ “Yeryüzünde ne varsa Biz dünya için bir süs olarak yarattık ki, insanlardan hangisi daha güzel işler yapacak diye imtihan edelim. Onun üzerindeki herşeyi Biz elbette kup kuru bir toprak haline getireceğiz.” Kehf Sûresi, 18:7-8.

² “Dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadan başka birşey değildir.” En’âm Sûresi, 6:32.

HÂLIK-I RAHÎM ve Rezzâk-ı Kerîm, ve Sâni-i Hakîm şu dünyayı, âlem-i ervah ve ruhaniyat için bir bayram, bir şehrayin suretinde yapıp, bütün esmâsının garaib-i nukuşuyla süslendirip, küçük büyük, ulvî süflî herbir ruha, ona münasip ve o bayramdaki ayrı ayrı hesapsız mehasin ve in'âmattan istifade etmeye muvafık ve havas ile mücehhez bir ceset giydirir, bir vücud-u cismanî verir, bir defa o temâşâgâha gönderir.

Hem zaman ve mekân cihetiyle pek geniş olan o bayramı asırlara, senelere, mevsimlere, hattâ günlere, kıt'alara taksim

âlem-i ervah: ruhlar âlemi

cihet: yön

esmâ: isimler

garaib-i nukuş: nakışlardaki hari-kâliklar

Hâlık-ı Rahîm: rahmeti herşeyi kuşatan ve herşeyi yoktan yaratan Allah

havas: hisler, duyular

in'âmat: nimetlendirmeler

istifade: faydalanma, yararlanma

mehasin: güzellikler

muvafık: uygun

mücehhez: donatılmış

Rezzâk-ı Kerîm: sonsuz ikram sahibi ve gerçek rızık verici olan Allah

ruhaniyat: ruhanî varlıklar

Sâni-i Hakîm: her şeyi hikmetle ve san'atlı bir şekilde yaratan Allah

süflî: aşağı, alçak

şehrayin: şenlik

temâşâgâh: seyir yeri

ulvî: yüce, yüksek

vücud-u cismanî: maddî vücut, beden

ederek herbir asrı, herbir seneyi, herbir mevsimi, hattâ bir cihette herbir günü, herbir kıt'ayı, birer taife ruhlu mahlûkatına ve nebatî masnuatına birer resmigeçit tarzında bir ulvî bayram yapmıştır. Ve bilhas- sa rû-yi zemin, hususan bahar ve yaz zamanında, masnuat-ı sağirenin taifelerine öyle şaşaalı ve birbiri arkasında bayramlardır ki, tabakat-ı âliyyede olan ruhaniyatı ve melâikeleri ve sekene-i semâvâtı seyre celb edecek bir cazibedarlık görünüyor. Ve ehl-i tefekkür için öyle şirin bir mütalâagâh oluyor ki, akıl tarifinden âcizdir.

Fakat bu ziyafet-i İlâhiye ve bayram-ı

âciz: güçsüz, zayıf

bilhasa: özellikle

cazibedarlık: çekicilik

celb etmek: çekmek

cihet: yön

ehl-i tefekkür: tefekkür edenler, düşünenler

husussan: özellikle

mahlûkat: yaratıklar

masnuat: san'at

eseri varlıklar

masnuat-ı sağire: san'at eseri küçük varlıklar

melâike: melekler

mütalâagâh: inceleme ve düşünme yeri

nebatî: bitkisel

ruhaniyat: ruhanî

varlıklar

rû-yi zemin: yer-

yüzü

sekene-i sema-

vat: semada yaşayan varlıklar

şaşaalı: gösterişli, göz alıcı

tabakat-ı âliye:

yüce katlar, makamlar

taife: topluluk

ulvî: yüce, yüksek

ziyafet-i ilâhiye:

ilâhi ziyafet

Rabbâniyedeki ism-i Rahmân ve Muhyî'nin tecellîlerine mukabil, ism-i Kakhâr ve Mümît, firak ve mevtle karşılına çıkıyorlar. Şu ise, **وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ** ¹,

rahmetinin vüs'at-i şümulüne zahiren muvafık düşmüyor. Fakat hakikatte birkaç cihet-i muvafakati vardır. Bir ciheti şudur ki:

Sâni-i Kerîm, Fâtır-ı Rahîm, herbir taife-nin resmigeçit nöbeti bittikten ve o resmi-geçitten maksut olan neticeler alındıktan

¹ “Rahmetim herşeyi kaplamıştır.” A'râf Sûresi, 7:156.

bayram-ı Rabbâniye: Rabbânî bayram
cihet: yön
cihet-i muvafakat: uygunluk yönü
Fâtır-ı Rahîm: rahmeti herşeyi kuşatan ve benzersiz şeyleri üstün sanatıyla yaratan Allah
firak: ayrılık
hakikat: gerçek doğru, esas
Kakhhar: herşeye

her zaman mutlak galip gelen ve kahretmeye gücü yeten Allah
maksut olan: istenilen, hedeflenen
mevt: ölüm
Muhyî: bütün canlılara hayat veren Allah
mukabil: karşılık
muvafık: uygun
Mümît: ölümü yaratan Allah
Rahmân: rahmetinin eserleri bütün varlık âlemini ku-

şatan Allah
rahmet: şefkat, merhamet
Sâni-i Kerîm: sonsuz cömertlik ve kerem sahibi ve herşeyi san'atla yaratan Allah
taife: topluluk
tecellî: görünüm, yansıma
vüs'at-i şümul: kapsamının genişliği
zahiren: görünürde

sonra, ekseriyet itibarıyla, dünyadan merhametkârâne bir tarzla tenfir edip usandırıyor, istirahat bir meyil ve başka bir âleme geçmeye bir şevk ihsan ediyor; ve vazife-i hayattan terhis edildikleri zaman, vatan-ı aslîlerine bir meyelân-ı şevk-engiz, ruhlarında uyandırıyor.

Hem o Rahmân'ın nihayetsiz rahmetinden uzak değil ki, nasıl vazife uğrunda, mücahede işinde telef olan bir nefere şehadet rütbesini veriyor ve kurban olarak kesilen bir koyuna, âhirette cismanî bir vücud-u bâki vererek Sırat üstünde, sahibine burâk gibi bir bineklik mertebesini vermek-

burak: Cennete mahsus bir binek
cismanî: maddi yapısı olan
ekseriyet: çoğunluk
ihsan: bağış, iyilik
merhametkârâne: merhametli bir şekilde
meyelân-ı şevk-engiz: şevk verici eğilim
meyil: eğilim
mücahede: cihad

etme, savaş
nefer: asker, er
nihayetsiz: sonsuz
Rahmân: rahmetinin eserleri bütün varlık âlemini kuşatan Allah
rahmet: şefkat, merhamet
Sırat: Cehennem üzerine kurulu olan ve Cennete gitmek için geçilmesi gereken

köprü
şehadet: şehitlik
şevk: şiddetli arzu ve istek
tenfir: nefret ettirme
terhis: göreve son verme
vatan-ı aslî: asıl vatan
vazife-i hayat: hayat görevi
vücut-u bâki: devamlı ve kalıcı varlık

le mükâfatlandırıyor.¹ Öyle de, sair zîruh ve hayvanatın dahi, kendilerine mahsus vazife-i fitriye-i Rabbâniyelerinde ve evâmîr-i Sübhâniyenin itaatlerinde telef olan ve şiddetli meşakkat çeken zîruhlardan, onlara göre bir çeşit mükâfat-ı ruhaniye ve onların istidatlarına göre bir nevi ücret-i mâneviye, o tükenmez hazine-i rahmetinden baîd değil ki bulunmasın; dünyadan gitmelerinden pek çok incinmesinler, belki memnun olsunlar. *Lâ ya'lemu'l-ğaybe illallah.*

Lâkin, zîruhlardan en eşrefi ve şu bayramlarda kemiyet ve keyfiyet cihetiyle en ziya-

¹ bk. Ed-Deylemî, *el-Müsne'd* 1:85; el-Gazâlî, *el-Vasît* 7:31; el-Kurtubî, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân* 15:111; es-Serahsî, *el-Mebsût* 12:10; el-Kâsânî, *Bedâiu's-Sanâi'* 5:80.

baîd: uzak
eşref: en şerefli
evâmîr-i Sübhâniye: her türlü kusur ve noksandan yüce olan Cenab-ı Allah'ın emirleri
hayvanat: hayvanlar
hazine-i rahmet: rahmet hazinesi
istidat: kabiliyet,

yetenek
kemiyet: çokluk, nicelik
keyfiyet: kalite, nitelik
lâ ya'lemu'l-ğaybe illallah: gaybı Allah'tan başkası bilemez
lâkin: fakat
meşakkat: güçlük, sıkıntı

mükâfat-ı ruhaniye: ruhanî ödül
nevi: çeşit, tür
sair: diğer
ücret-i mâneviye: mânevî ücret
vazife-i fitriye-i Rabbâniye: Allah'ın herbir varlığa yüklediği yaratılış görevi
zîruh: ruh sahibi

de istifade eden insan, dünyaya pek çok meftun ve müptelâ olduğu halde, dünyadan nefret ve âlem-i bekâya geçmek için, eser-i rahmet olarak, iştîyak-engiz bir halet verir. Kendi insaniyeti dalâlette boğulmayan insan o haletten istifade eder, rahat-ı kalble gider. Şimdi, o haleti intaç eden vecihlerden, nümune olarak beşini beyan edeceğiz.

Birincisi: İhtiyarlık mevsimiyle, dünyevî, güzel ve cazibedar şeyler üstünde fena ve zevâlin damgasını ve acı mânâsını gösterek o insanı dünyadan ürkütüp, o fâniye bedel, bir bâki matlubu arattırıyor.¹

İkincisi: İnsanın alâka peyda ettiği bütün

¹ bk. Âl-i İmran Sûresi, 3:185; Nisâ Sûresi, 4:77; En'âm Sûresi, 6:70, 130; A'râf Sûresi, 7:51.

alâka peyda etmek: ilgi duymak
âlem-i bekâ: devamlı ve kalıcı olan âlem
bâki: sürekli olan, sonsuz
cazibedar: cazibeli, çekici
dalâlet: hak yol-

dan sapkınlık, inançsızlık
eser-i rahmet: rahmet eseri
fena: gelip geçicilik
hâlet: hal, durum
intaç eden: netice veren
iştîyak-engiz: çok

arzulu ve istekli
matlup: istek, istenilen
meftun: düşkün
müptelâ: bağımlı
rahat-ı kalb: kalp rahatlığı
vecih: yön
zevâl: yokluk, sona erme

ahbaplardan yüzde doksan dokuzu dünyadan gidip diğer bir âleme yerleştikleri için, o ciddî muhabbet saikasıyla, o ahbabın gittiği yere bir iştîyak ihsan edip, mevt ve eceli mesrurâne karşılatırıyor.¹

Üçüncüsü: İnsandaki nihayetsiz zayıflık ve âcizliği bazı şeylerle ihsas ettirip, hayat yükü ve yaşamak tekâlifi ne kadar ağır olduğunu anlattırıp, istirahatate ciddî bir arzu ve bir diyar-ı âhara gitmeye samimî bir şevk veriyor.

Dördüncüsü: İnsan-ı mü'mine nur-u imanla gösterir ki, mevt, idam değil, tebdil-i mekândır. Kabir ise, zulümatlı bir kuyu ağzı değil, nuraniyetli âlemlerin kapısı-

¹ bk. Âl-i İmran Sûresi, 3:157, 169; Tevbe Sûresi, 9:111; Yûnus Sûresi, 10:7; Tâhâ Sûresi, 20:72; Hac Sûresi, 22:58; Kaf Sûresi, 50:43; Hadîd Sûresi, 57:21.

âcizlik: güçsüzlük
ahbab: sevilenler, dostlar
diyar-ı âhar: başka memleket
idam: yok etme
ihsan: bağış, iyilik
ihsas: hissettirme
insan-ı mü'min: imanlı insan

iştîyak: şiddetli arzu ve istek
mesrurâne: sevinçli bir şekilde
mevt: ölüm
muhabbet: sevgi
nihayetsiz: sonsuz
nuraniyetli: nurlu, aydınlık

nur-u iman: iman nuru
saikasıyla: sebebiyle
tebdil-i mekân: yer değiştirme
tekâlif: yükümlülükler
zulümatlı: karanlık

dır. Dünya ise, bütün şaşaaıyla, âhirete nisbeten bir zindan hükmündedir. Elbette zindan-ı dünyadan bostan-ı cinâna çıkmak ve müz'îç dağdağa-i hayat-ı cismaniyeden âlem-i rahata ve meydan-ı tayeran-ı ervâha geçmek ve mahlûkatın sıkıntılı gürültüsünden sıyrılıp huzur-u Rahmân'a gitmek, bin can ile arzu edilir bir seyahattir, belki bir saadettir.¹

Beşincisi: Kur'ân'ı dinleyen insana, Kur'ân'daki ilm-i hakikati ve nur-u hakikatle dünyanın mahiyetini bildirmekliğiyle, dünyaya aşk ve alâka pek mânâsız oldu-

¹ bk. Bakara Sûresi, 2:1554; Âl-i İmran Sûresi, 3:14; Nisâ Sûresi, 4:74, 94; Tevbe Sûresi, 9:38; Nahl Sûresi, 16:30, 122; Furkan Sûresi, 25:15; Ankebût Sûresi, 29:64; A'lâ Sûresi, 87:16.

âlem-i rahat: rahat âlemi

bostan-ı cinân:

Cennet bahçeleri

dağdağa-i hayat-ı

cismaniye: mad-dî hayatın sıkıntıları

huzur-u Rahmân:

Rahmân olan Allah'ın huzuru, Al-

lah'ın katı

ilm-i hakikat: hakikat ilmi

mahiyet: nitelik, özellik, iç yüz

mahlûkat: yaratılmışlar, varlıklar

meydan-ı tayeran-ı ervâh: ruhların uçtuğu

meydan

müz'îç: rahatsız edici

nisbeten: kıyasla

nur-u hakikat: hakikat nuru

şaşaa: gösteriş, parlaklık

zindan-ı dünya: dünya zindanı

ğunu anlatmaktır.¹ Yani, insana der ve ispat eder ki:

“Dünya bir kitab-ı Samedânîdir. Huruf ve kelimâtı nefislerine değil, belki başkasının Zât ve sıfât ve esmâsına delâlet ediyorlar. Öyle ise mânâsını bil, al; nukuşunu bırak, git.

“Hem bir mezraadır.² Ek ve mahsulünü al, muhafaza et; muzahrafatını at, ehemmiyet verme.

“Hem birbiri arkasında daim gelen, geçen âyineler mecmuasıdır. Öyle ise onlarda tecellî edeni bil, envârını gör ve onlarda tezahür eden esmânın tecelliyâtını anla

¹ bk. Nisâ Sûresi, 4:94, 134; Yûnus Sûresi, 10:24; Kehf Sûresi, 18:45-46; Tâhâ Sûresi, 20:131.

² bk. el-Gazâlî, *İhyâu Ulûmi'd-Dîn* 4:19; es-Sehâvî, *el-Makâsîdül-Hasene* s. 497.

âyine: ayna
delâlet: işaret
envâr: nurlar
esmâ: isimler
huruf: harfler
kelimât: kelimeler
kitab-ı Samedânî-
ye: herşey Kendi-

şu halde Kendisi
 hiçbir şeye muh-
 taç olmayan Al-
 lah'ın kitabı
mahsul: ürün
mecmua: topluluk
mezraa: tarla
muzahrafat: atık-
 lar

nefis: kendisi
nukuş: nakışlar
sıfât: vasıf, özellik
tecellî: yansıma,
 görünüm
tecelliyât: yansı-
 malar
tezahür: görünme,
 belirme

ve Müsemmâlarını sev; ve zevâlê ve kırıl-maya mahkûm olan o cam parçalarından alâkanı kes.

“Hem seyyar bir ticaretgâhtır. Öyle ise alışverişini yap, gel; ve senden kaçan ve sana iltifat etmeyen kafilelerin arkalarından beyhude koşma, yorulma.

“Hem muvakkat bir seyrangâhtır. Öyle ise nazar-ı ibretle bak ve zahirî, çirkin yüzüne değil, belki Cemîl-i Bâkîye bakan gizli, güzel yüzüne dikkat et, hoş ve faideli bir tenezzüh yap, dön; ve o güzel manzaraları irâe eden ve güzelleri gösteren perdelerin kapanmasıyla, akılsız çocuk gibi ağlama, merak etme.

“Hem bir misafirhanedir. Öyle ise, onu yapan Mihmandar-ı Kerîmin izni dairesin-

beyhude: boşuna
Cemîl-i Bâkî: sı-
 nırsız güzellik sa-
 hibi ve varlığı de-
 vamlı ve sonsuz
 olan Allah
irâe eden: göste-
 ren
kafile: topluluk
Mihmandar-ı Ke-

rîm: ikramı bol ve
 çok cömert olan
 misafir sahibi, Al-
 lah
muvakkat: geçici
Müsemmâ: en gü-
 zel isimlerin sahi-
 bi olan Allah
nazar-ı ibret: ib-
 retle bakış

seyrangâh: gezin-
 ti yeri
seyyar: hareketli,
 gezici
tenezzüh: gezinti
ticaretgâh: alışve-
 riş yeri
zahirî: görünürde-
 ki
zevâl: sona erme

de ye, iç, şükret. Kanunu dairesinde işle, hareket et. Sonra arkana bakma, çık, git. Herzekârâne, fuzulî bir surette karışma. Senden ayrılan ve sana ait olmayan şeylerle mânâsız uğraşma ve geçici işlerine bağlanıp boğulma” gibi zahir hakikatlerle, dünyanın iç yüzündeki esrarı gösterip dünyadan mufarakati gayet hafifleştirir, belki hüşyar olanlara sevdirebilir ve rahmetinin herşeyde ve her şe’inde bir izi bulunduğunu gösterir.

İşte Kur’ân şu beş veche işaret ettiği gibi, başka hususî vecihlere dahi âyât-ı Kur’âniye işaret ediyor. Veyl o kimseye ki, şu beş vecihten bir hissesi olmaya.

âyât-ı Kur’âniye:
Kur’ân-ı Kerimin
âyetleri
esrar: sırlar, gizli
gerçekler
fuzulî: lüzumsuz

hakikat: gerçek,
doğru
herzekârâne: saç-
malayarak
hüşyar: uyanık
mufarakat: ayrılık

rahmet: şefkat,
merhamet
şe’n: durum, hal
vecih: yön
veyl: yazık
zahir: görünen

Ey insan! Fenâya değil, bekaya gidiyorsun

*(Yirminci Mektup'un
Birinci Makamından)*

YEDİNCİ KELİME

وَيْمِيتُ Yani, mevti veren Odur. Yani, hayat vazifesinden terhis eder, fâni dünyadan yerini tebdil eder, külfet-i hizmetten âzâd eder. Yani, hayat-ı fânîyeden, seni hayat-ı bâkiyeye alır. İşte şu kelime, şöylece fâni cin ve inse bağırır, der ki:

**Sizlere müjde! Mevt idam değil,
hiçlik değil, fenâ değil, inkıraz değil,
sönmek değil, firak-ı ebedî değil,**

âzâd: serbest bırakma

bekâ: devamlılık, kalıcı olma

cin ve ins: cinler ve insanlar

fâni: gelip geçici

fenâ: son bulma,

yok oluş

firak-ı ebedî: sonsuz ayrılık

hayat-ı bâkiye:

devamlı ve kalıcı hayat

hayat-ı fâniye: gelip geçici hayat

inkıraz: son bulma

külfet-i hizmet: hizmet yükü

mevt: ölüm

tebdil: değiştirme

terhis: serbest bırakma

adem değil, tesadüf değil, fâilsiz bir in'idam değil. Belki, bir Fâil-i Hakîm-i Rahîm tarafından bir terhistir, bir tebdil-i mekândır. Saadet-i ebediye tarafına, vatan-ı aslîlerine bir sevkıyattır. Yüzde doksan dokuz ahbabın mecmaı olan âlem-i berzaha bir visal kapısıdır.

SEKİZİNCİ KELİME

وَهُوَ حَىٌّ لَا يَمُوتُ Yani, bütün kâinatın mevcudatında görünen ve vesile-i muhabbet olan kemâl ve hüsün ve ihsanın hadsiz bir derece fevkinde bir cemâl ve kemâl ve

adem: yokluk

âlem-i berzah:

dünya ile âhiret arasındaki kabir âlemi

cemâl: güzellik

fâil: bir işi yapan; fiilin sahibi

Fâil-i Hakîm-i Rahîm: herşeyi sonsuz hikmet ve rahmetle yapan Allah

fevkinde: üstünde

hadsiz: sınırsız

hüsün: güzellik

ihsan: bağış, nimet

in'idam: yok oluş

kâinat: evren, yaratılmış her şey

kemâl: mükemmellik, kusursuzluk

mecma: toplanma yeri

mevcudat: varlıklar, var edilenler

saadet-i ebediye:

sonsuz mutluluk

sevkıyat: toplu halde gönderme

tebdil-i mekân:

mekân değişikliği

terhis: serbest bırakma

vatan-ı aslî: asıl yurt

vesile-i muhabbet: sevgi sebebi

visal: kavuşma

ihsanın sahibi ve bütün mahbuplara bedel, birtek cilde-i cemâli kâfi gelen bir Mâbud-u Lemyezel, bir Mahbub-u Lâyezâlin ezelî ve ebedî bir hayat-ı daimesi var ki, şaibe-i zevâl ve fenâdan münezzeh ve avâ- rız-ı naks ve kusurdan müberrâdır. İşte şu kelime, cin ve inse ve bütün zîşuura ve ehl-i muhabbet ve aşka ilân eder ki:

Sizlere müjde! Mahbuplarınızdan nihayetsiz firakların yaralarını tedavi edip merhem süren bir Mahbub-u Bâkî var. Madem O var ve bâkidir; başkaları ne olursa

avâ- rız-ı naks:
noksanlık arızala-
rı

cilde-i cemâl: gü-
zelliğin yansıması

cin ve ins: cinler
ve insanlar

ehl-i muhabbet:
muhabbet sahip-
leri, sevgi ehli

ezelî ve ebedî:
başlangıcı ve so-
nu olmayan, son-
suz

firak: ayrılık

hayat-ı daime: sü-
rekli hayat

ihsan: bağış, ni-
met

**Mâbud-u Lemye-
zel:** varlığı asla
son bulmayan ve
ibadete lâyık tek
ilâh olan Allah

Mahbub-u Bâkî:
varlığı hiçbir za-
man son bulma-
yan ve herşeyden
daha sevgili olan
Allah

**Mahbub-u Lâye-
zâl:** hiçbir zaman
kaybolup gitme-

yecek, yegâne
sevgili olan Allah

mahbup: sevgili
müberrâ: fenalık-
tan uzak, noksan-
sız

münezzeh: arın-
mış; kusurdan
uzak

nihayetsiz: son-
suz

**şaibe-i zeval ve
fenâ:** yok olup
gitme ve gelip ge-
çicilik kuşkusu

zîşuur: şuur sahibi

olsun, merak çekmeyiniz. Belki o mahbuplarda sebep-i muhabbetiniz olan hüsün ve ihsan, fazl ve kemâl, o Mahbub-u Bâkînin cilve-i cemâl-i bâkisinden çok perdelerden geçip, gayet zayıf bir gölgenin gölgesidir. Onların zevâlleri sizleri incitmesin. Çünkü onlar bir nevi âyinelerdir. Âyinelerin değişmesi, şâşaa-i cemâlin cilvesini tazeleştirir, güzelleştirir. Madem O var, herşey var.

DOKUZUNCU KELİME

بَيْدِهِ الْخَيْرُ Yani, her hayır Onun elindedir.

Her yaptığınız hayrat Onun defterine geçer. Her işlediğiniz a'mâl-i salih, yanında kaydedilir. İşte, şu kelime, cin ve inse nidâ edip müjde veriyor. Diyor ki:

a'mâl-i salih: Allah için yapılan iyi işler

âyine: ayna

cilve: yansıma

cilve-i cemâl-i bâki: sonsuz güzelliğin bir yansıması

cin ve ins: cinler ve insanlar

fazl: cömertlik, ih-

san

hayrat: hayırlar, iyilikler

hüsün: güzellik

ihsan: bağış, nimet

kemâl: mükemmellik, kusursuzluk

Mahbub-u Bâkî: varlığı hiçbir zaman son bulmayan ve herşeyden

daha sevgili olan Allah

mahbup: sevgili

nidâ etmek: seslenmek

sebeb-i muhabbet: sevgi sebebi

şâşaa-i cemâl: güzelliğin parıltısı, gösterişi

zevâl: yok oluş

Ey biçareler! Mezaristana göçtüğünüz zaman, “Eyvah, malımız harap olup sa’yimiz hebâ oldu. Şu güzel ve geniş dünyadan gidip dar bir toprağa girdik” demeyiniz, fer-yad edip me’yus olmayınız. Çünkü sizin herşeyiniz muhafaza ediliyor. Her ameliniz yazılmıştır. Her hizmetiniz kaydedilmiştir. Hizmetinizin mükâfâtını verecek ve her hayır elinde ve her hayrı yapabilecek bir Zât-ı Zülcelâl sizi celb edip yeraltında muvakkaten durdurur, sonra huzuruna aldırır. Ne mutlu sizlere ki, hizmetinizi ve vazifenizi bitirdiniz. Zahmetiniz bitti; rahata ve rahmete gidiyorsunuz. Hizmet, meşakkat bitti; ücret almaya gidiyorsunuz.

Evet, geçen baharın defter-i a’mâlinin sahifeleri ve hidemâtının sandukçaları olan

biçare: çaresiz, zavallı

celb etmek: çekmek

defter-i a’mâl:

amel defteri; yapılan iyi ve kötü işlerin kaydedildiği defter

hayır: iyilik

hebâ: boş, faydasız

hidemât: hizmetler

me’yus: ümitsiz

meşakkat: zorluk

muhafaza: koruma

muvakkaten: geçici olarak

sa’y: çalışma

sandukça: küçük sandık

Zât-ı Zülcelâl:

sonsuz haşmet ve yücelik sahibi Zât, Allah

tohumları, çekirdekleri muhafaza eden ve ikinci baharda gayet şâşaalı, belki yüz derece aslından daha bereketli bir tarzda muhafaza eden, neşreden Kadîr-i Zülcelâl, elbette sizin de netâic-i hayatınızı öyle muhafaza ediyor ve hizmetinize pek kesretli bir surette mükâfat verecektir.

(...)

ON BİRİNCİ KELİME

وَالْيَه الْمَصِيرُ Yani, ticaret ve memuriyet için, mühim vazifelerle bu dâr-ı imtihan olan dünyaya gönderilen insanlar, ticaretlerini yapıp, vazifelerini bitirip ve hizmetlerini itmam ettikten sonra, yine onları gönderen Hâlık-ı Zülcelâllerine dönecekler ve Mevlâ-yı Kerîmlerine kavuşacaklar. Yani,

dâr-ı imtihan: imtihan yeri

Hâlık-ı Zülcelâl: sonsuz haşmet ve yücelik sahibi olan ve her şeyi yoktan yaratan Allah

itmam: tamamlama

ma

Kadîr-i Zülcelâl: sonsuz haşmet ve yücelik sahibi ve kudreti herşeyi kuşatan Allah

kesretli: çok

Mevlâ-yı Kerîm: ikramı bol olan

dostumuz ve gözeticimiz Allah

muhafaza: koruma

neşreden: yayan

netâic-i hayat: hayatın neticeleri

suret: şekil, biçim

şâşalı: gösterişli, parlak

bu dâr-ı fâniden gidip dâr-ı bâkide huzur-u Kibriyâya müşerref olacaklar. Yani, esbab dağdağasından ve vesâitin karanlık perdelerinden kurtulup, Rabb-i Rahîmlerine, makarr-ı saltanat-ı ebedîsinde perdesiz kavuşacaklar. Doğrudan doğruya, herkes, kendi Hâlıkı ve Mâbudu ve Rabbi ve Seyyidi ve Mâlikî kim olduğunu bilecek ve bulacaklar.

İşte, şu kelime, bütün müjdelerin fevkinde şöyle müjde eder ve der ki:

Ey insan! Bilir misin nereye gidiyorsun ve nereye sevk olunuyorsun? Otuz İkinci Sözün âhirinde denildiği gibi, dünyanın bin sene mes'udâne hayatı, bir saat haya-

âhir: son
dağdağa: kargaşa
dâr-ı bâkî: sonsuzluk yurdu
dâr-ı fânî: gelip geçici olan dünya yurdu
esbab: sebepler
fevkinde: üstünde
Hâlık: yaratıcı; her şeyi yaratan Allah
huzur-u Kibriya: sonsuz büyüklük sahibi olan Al-

lah'ın huzuru
makarr-ı saltanat-ı ebedî: sonsuz ilâhî saltanatın merkezi
Mâbud: Kendisine ibadet edilen, Allah
Mâlik: sahip; her şeyin gerçek sahibi olan Allah
mes'udâne: mutlu bir şekilde
müşerref olmak:

şereflemek
Rabb-i Rahîm: sonsuz şefkat ve merhamet sahibi olan ve herbir varlığı terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulunduran Allah
Seyyid: efendimiz ve sahibimiz olan Allah
vesâit: vasıtalar

tına mukâbil gelmeyen Cennet hayatının; ve o Cennet hayatının dahi bin senesi, bir saat rüyet-i cemâline mukâbil gelmeyen bir Cemîl-i Zülcelâlin daire-i rahmetine ve mertebe-i huzuruna gidiyorsun. Müptelâ ve meftun ve müştak olduğunuz mecazî mahbuplarda ve bütün mevcudat-ı dünyeviye-
 viyedeki hüsün ve cemâl, Onun cilve-i cemâlinin ve hüsn-ü esmâsının bir nevi gölgesi; ve bütün Cennet, bütün letâfetiyle, bir cilve-i rahmeti; ve bütün iştiyaklar ve muhabbetler ve incizaplar ve câzibeler, bir lem'a-i muhabbeti olan bir Mâbud-u Lem-

câzibe: çekim
cemâl: güzellik
Cemîl-i Zülcelâl: sınırsız yücelik ve heybetiyle beraber, sonsuz güzellik sahibi Allah
cilve-i cemâl: İlâhî güzelliğin yansımaları
cilve-i rahmet: İlâhî rahmetin yansımaları
daire-i rahmet: rahmet dairesi
hüsn-ü esmâ: İlâ-

hî isimlerin güzelliği
hüsün: güzellik
incizap: kapılma, çekim
iştiyak: şiddetli arzu ve istek
lem'a-i muhabbet: İlâhî sevginin parıltısı
letâfet: hoşluk, güzellik
mahbup: sevgili
mecazî: gerçek olmayan
meftun: düşkün

mertebe-i huzur: Cenâb-ı Hakkın yüce huzuruna çıkma seviyesi
mevcudat-ı dünyeviye: dünyadaki varlıklar
muhabbet: sevgi
mukâbil: karşılık
müptelâ: bağımlı, tutkun
müştak: âşık
nevi: tür
rüyet-i cemâl: Rabbimizin güzelliğini seyretme

yezelin, bir Mahbub-u Lâyezâlin daire-i huzuruna gidiyorsunuz. Ve ziyafetgâh-ı ebedîsi olan Cennete çağırılıyorsunuz. Öyle ise, kabir kapısına ağlayarak değil, gülerek giriniz.

Hem şu kelime şöyle müjde veriyor, diyor ki:

Ey insan! Fenâya, ademe, hiçliğe, zulümata, nisyana, çürümeye, dağılmaya ve kesrette boğulmaya gittiğinizi tevehhüm edip düşünmeyiniz. Siz fenâya değil, bekâya gidiyorsunuz. Ademe değil, vücud-u daimîye sevk olunuyorsunuz. Zulümata değil, âlem-i nura giriyorsunuz. Sahip ve

adem: yokluk
âlem-i nur: nur ve aydınlık âlemi
bekâ: devamlılık, kalıcı olma
daire-i huzur: huzur daire-i
fenâ: son bulma, yok oluş
kesret: çokluk
Mâbud-u Lemye-

zel: varlığı asla son bulmayan ve ibadete lâyık tek ilâh olan Allah
Mahbub-u Lâyezâ: asla kaybolup gitmeyecek yegâne sevgili olan Allah
nisyan: unutulma
tevehhüm: kurun-

tuya kapılma, evhamlanma
vücud-u daimî: ölümsüz, devamlı vücut
ziyafetgâh-ı ebedî: sonsuz ziyafet yurdu
zulûmat: karanlıklar

Mâlik-i Hakikînin tarafına gidiyorsunuz. Ve Sultan-ı Ezelînin payitahtına dönüyorsunuz. Kesrette boğulmaya değil, vahdet dairesinde teneffüs edeceksiniz. Firaka değil, visale müteveccihsiniz.

firak: ayrılık
kesret: çokluk
Mâlik-i Hakikî: her şeyin gerçek sahibi olan Allah
müteveccih: yö-

nelmiş, yönelen
payitaht: merkez, başkent
Sultan-ı Ezelî: hüküm ve saltanatının başlangıcı ol-

mayan Allah
teneffüs: nefes alma
vahdet: birlik
visal: kavuşma

(On Altıncı Mektup'tan)

BEŞİNCİ MESELE: Dünya madem fâni-
dir. Hem madem ömür kısadır. Hem ma-
dem gayet lüzumlu vazifeler çoktur. Hem
madem hayat-ı ebediye burada kazanıla-
caktır. Hem madem dünya sahipsiz de-
ğil. Hem madem şu misafirhane-i dünyanın
gayet Hakîm ve Kerîm bir müdebbiri var.
Hem madem ne iyilik ve ne fenalık cezasız
kalmayacaktır. Hem madem

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا¹ sırrınca teklif-i
mâlâyutak yoktur. Hem madem zararsız

¹ "Allah kimseye gücünden fazlasını yüklemeyiz." Bakara Sû-
resi, 2:286.

fâni: gelip geçici,
ölümlü

fenalık: kötülük

Hakîm: herşeyi
hikmetle, belirli
gayelere yönelik
olarak, mânâlı,
faydalı ve tam
yerli yerinde yara-

tan Allah

hayat-ı ebediye:

sonsuz hayat

Kerîm: sınırsız ik-
ram ve cömertlik
sahibi Allah

misafirhane-i

dünya: dünya mi-
safirhanesi

müdebbir: idare
eden, çekip çevi-
ren

teklif-i mâlâyutak:
kişinin yapmaya-
cağı, gücünün
yetmeyeceği bir
şeyi ona yükleme

yol, zararlı yola müreccahtır. Hem madem dünyevî dostlar ve rütbeler kabir kapısına kadardır.

Elbette, en bahtiyar odur ki, dünya için âhireti unutmasın, âhiretini dünyaya feda etmesin, hayat-ı ebediyesini hayat-ı dünyeviye için bozmasın, mâlâyânî şeylerle ömrünü telef etmesin, kendini misafir telâkki edip misafirhane sahibinin emirlerine göre hareket etsin, selâmetle kabir kapısını açıp saadet-i ebediye girsin. HASIYE

HASIYE Bu *madem*'ler içindir ki, şahsıma karşı olan zulümlere, sıkıntılara aldırmiyorum ve ehemmiyet vermiyorum. "Meraka değmiyor" diyorum ve dünyaya karışmıyorum.

âhiret: öteki dünya, öldükten sonraki sonsuz hayat
bahtiyar: talihli
dünyevî: dünya ile ilgili
ehemmiyet: değer, önem
hasiye: dipnot,

açıklayıcı not
hayat-ı dünyeviye: dünya hayatı
hayat-ı ebediye: sonsuz hayat
mâlâyânî: anlamsız, faydasız
müreccah: tercih edilmiş, tercih

edilen
saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk
selâmet: güven, esenlik
telâkki: kabul etme
telef: zayi etme, harcama

Ölümün rahmet veçhesi

(Birinci Mektup'tan)

İKİNCİ SUAL: Furkan-ı Hakîmde,

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ
أَحْسَنُ عَمَلًا¹

gibi âyetlerde, “Mevt dahi hayat gibi mahlûktur; hem bir nimettir” diye ifham ediliyor. Halbuki, zâhiren mevt inhilâldir, ademdir, tefessühtür, hayatın sönmesidir, hâdimü'l-lezzâtıdır. Nasıl mahlûk ve nimet olabilir?

¹ “Hanginiz daha güzel işler yapacaksınız diye sizi imtihan etmek için ölümü de, hayatı da yaratan Odur.” Mülk Sûresi, 67:2.

adem: yokluk, hiçlik

Furkan-ı Hakîm: doğru ile yanlış birbirinden ayıran hikmetli Kur'ân

hâdimü'l-lezzât:

lezzetleri yok eden

ifham: anlatma, bildirme

inhilâl: çözülme, dağılma

mahlûk: yaratılmış

mevt: ölüm

nimet: iyilik, lütuf, ihsan

tefessüh: çürüyüp bozulma

vech: yön

zâhiren: görünürde

Elcevap: Birinci sualin cevabının âhîrinde denildiği gibi, mevt, vazife-i hayattan bir terhistir, bir paydostur, bir tebdil-i mekânıdır, bir tahvil-i vücuttur, hayat-ı bâkiye bir davettir, bir mebde'dir, bir hayat-ı bâkiyenin mukaddimesidir. Nasıl ki hayatın dünyaya gelmesi bir halk ve takdirledir. Öyle de, dünyadan gitmesi de bir halk ve takdirle, bir hikmet ve tedbirledir. Çünkü, en basit tabaka-i hayat olan hayat-ı nebâtiyenin mevti, hayattan daha muntazam bir eser-i san'at olduğunu gösteriyor. Zira, meyvelerin, çekirdeklerin, tohumların mevti tefessühle, çürümek ve dağılmakla

âhîr: son
eser-i san'at: san'at eseri
halk: yaratma
hayat-ı bâkiye: devamlı ve kalıcı olan âhîret hayatı
hayat-ı nebâtiye: bitkilerin hayatı
hikmet: herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde

olması
mebde: başlangıç
mevt: ölüm
mukaddime: başlangıç, giriş
muntazam: düzenli
tabaka-i hayat: hayat tabakası
tahvil-i vücut: vücudun başka hâle girmesi, değişmesi
takdir: Allah'ın

ezelî ilmiyle belirlenmesi
tebdil-i mekân: yer değişikliği
tedbir: idare etme, çekip çevirme
tefessüh: çürüyüp bozulma
terhis: göreve son verme
vazife-i hayat: hayat vazifesi
zira: çünkü

göründüğü halde, gayet muntazam bir muamele-i kimyeviye ve mizanlı bir imtizâcât-ı unsuriye ve hikmetli bir teşekkülât-ı zerreviyeden ibaret olan bir yoğurmaktır ki, bu görünmeyen intizamlı ve hikmetli ölümü, sümbülün hayatıyla tezahür ediyor. Demek çekirdeğin mevti, sümbülün mebde-i hayatıdır; belki ayn-ı hayatı hükümünde olduğu için, şu ölüm dahi hayat kadar mahlûk ve muntazamdır.

Hem zîhayat meyvelerin yahut hayvanların mide-i insaniyede ölümleri, hayat-ı insaniyeye çıkmalarına menşe olduğundan, o mevt onların hayatından daha muntazam ve mahlûk denilir.

ayn-ı hayat: hayatın ta kendisi

hayat-ı insaniye: insanî hayat

hikmet: herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde olması

intizâcât-ı unsuriye: elementlerin kaynaşması, kim-

yevî birleşme

intizam: düzen, tertip

mahlûk: yaratılmış

mebde-i hayat: hayatın başlangıcı

menşe: kaynak, esas

mevt: ölüm

mide-i insaniye:

insanın midesi

mizan: ölçü

muamele-i kimyeviye: kimyasal işlem

muntazam: düzenli

teşekkülât-ı zerreviye: atomların teşekkülü, oluşması

tezahür: belirme, ortaya çıkma

zîhayat: hayat sahibi, canlı

İşte, en ednâ tabaka-i hayat olan hayat-ı nebâtiyenin mevti böyle mahlûk, hikmetli ve intizamlı olsa, tabaka-i hayatın en ulvîsi olan hayat-ı insaniyenin başına gelen mevt, elbette, yeraltına girmiş bir çekirdeğin hava âleminde bir ağaç olması gibi, yeraltına giren bir insan da âlem-i berzah-ta elbette bir hayat-ı bâkiye sünbülü verecektir.

Amma mevt nimet olduğunun ciheti ise, çok vücuhundan dört vechine işaret ederiz.

Birincisi: Ağırlaşmış olan vazife-i hayat-tan ve tekâlif-i hayatiyeden âzâd edip,

âlem-i berzah:

dünya ile âhiret arasındaki kabir âlemi

âzâd etme: hürriyetine kavuşturma

cihet: yön

ednâ: en aşağı, en önemsiz

hayat-ı bâkiye: devamlı ve kalıcı olan âhiret hayatı

hayat-ı insaniye:

insanî hayat

hayat-ı nebâtiye:

bitkilerin hayatı

hikmet: herşeyin

belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde olması

intizam: düzen, tertip

mahlûk: yaratılmış

mevt: ölüm

nimet: iyilik, lütuf,

ihsan

tabaka-i hayat:

hayat tabakası

tekâlif-i hayat: hayatla ilgili sorumluluklar ve yükümlülükler

ulvî: yüksek, yüce

vazife-i hayat: hayat vazifesi

vech: yön

vücuh: vecihler, yönler

yüzde doksan dokuz ahabına kavuşmak için âlem-i berzahta bir visal kapısı olduğundan, en büyük bir nimettir.

İkincisi: Dar, sıkıntılı, dağdağalı, zelzeleli dünya zindanından çıkarıp, vüs'atli, sürurlu, ıztırapsız, bâki bir hayata mazhariyetle, Mahbûb-u Bâkînin daire-i rahmetine girmektir.

Üçüncüsü: İhtiyarlık gibi, şerâit-i hayatiyeyi ağırlaştıran birçok esbab vardır ki, mevti, hayatın pek fevkinde nimet olarak gösterir. Meselâ, sana ıztırıp veren pek ihtiyar olmuş peder ve validenle beraber, ceddin cedleri, sefalet-i halleriyle senin önünde şimdi bulunsaydı, hayat ne kadar

ahbap: sevilenler, dostlar

âlem-i berzah: dünya ile âhiret arasındaki kabir âlemi

bâki: devamlı, kalıcı

ced: dede, ata

dağdağa: sıkıntı, kargaşa

daire-i rahmet: rahmet dairesi

esbab: sebebler

fevkinde: üstünde

ıztırıp: acı, sıkıntı

Mahbûb-u Bâkî: varlıklar tarafından çok sevilen ve varlığının sonu olmayan sonsuz sevgili, Allah

mazhariyet: sahip olma, erişme

mevt: ölüm

nimet: iyilik, lütuf, ihsan

peder: baba

sefalet-i hal: perişan ve yoksul bir hal, yaşayış

sürurlu: mutlu, sevinçli

şerâit-i hayatiye: hayat şartları

valide: anne

visal: kavuşma

vüs'atli: geniş

zelzele: sarsıntı, deprem

nikmet, mevt ne kadar nimet olduğunu bilecektin. Hem meselâ, güzel çiçeklerin âşıkları olan güzel sineklerin, kışın şedâidi içinde hayatları ne kadar zahmet ve ölümleri ne kadar rahmet olduğu anlaşılır.

Dördüncüsü: Nevm, nasıl ki bir rahat, bir rahmet, bir istirahatır-hususan musibetzedeler, yaralılar, hastalar için. Öyle de, nevm-in büyük kardeşi olan mevt dahi, musibetzedelere ve intihara sevk eden belâlarla müptelâ olanlar için ayn-ı nimet ve rahmettir. Amma ehl-i dalâlet için, müteaddit Sözlerde kat'î ispat edildiği gibi, mevt dahi hayat gibi nikmet içinde nikmet, azap içinde azaptır; o bahisten hariçtir.

ayn-ı nimet ve rahmet: rahmetin ve nimetin ta kendisi
bahis: konu
ehl-i dalâlet: doğru ve hak yoldan sapmış inançsız kimseler
hususan: bilhas-

sa, özellikle
kat'î: kesin
mevt: ölüm
musibetzede: musibete, belâyaya uğrayan kimse
müptelâ: imtihana tabi tutulmuş
müteaddit: birçok, çeşitli

nevm: uyku
nikmet: azap, ceza; nimetin zıttı
nimet: iyilik, lütuf, ihsan
rahmet: şefkat, merhamet, ihsan
şedâid: şiddetler; sıkıntılı ve zahmetli durumlar

Ölüm olmasaydı...

(İkinci Şuâ, Birinci Makam'dan)

Bir zaman yüksek bir dağ başındaydım. Gafleti dağıtacak bir intibah-ı ruhî vasıtasıyla, kabir tam mânâsıyla, ölüm bütün çıplaklığıyla ve zevâl ve fenâ ağlattırıcı levhalarıyla bana göründü. Herkes gibi fitratımdaki fitrî aşk-ı bekâ, birden zevâle karşı isyan edip galeyana geldi. Ve muhabbet ve takdirle pek çok alâkadar olduğum ehl-i kemâlât ve meşahir-i enbiya ve evliya ve asfiyanın sönmelerine ve mahvolmalarına

alâkadar: alâkalı, ilgili

asfiya: Hz. Peygambere vâris olup onun yolundan giden hem âlim hem velî olan büyük zâtlar

aşk-ı bekâ: sonsuzluk aşkı

ehl-i kemâlât: olgunluk ve mü-

kemmellik sahibi kişiler

fitrat: yaratılış, mizaç

fitrî: doğal, yaratılıştan gelen

gaflet: umursamazlık, âhirete ve Allah'ın emir ve yasaklarına karşı duyarsız olma hâli

galeyan: coşup taşma, azgınlık

intibah-ı ruhî: ruhî uyanış

meşahir-i enbiya ve evliya: evliya ve peygamberlerin en meşhurları

muhabbet: sevgi

zeval: yok olma, kaybolup gitme

karşı mahiyetimdeki rikkat-i cinsiye ve şefkat-i nev'îye dahi kabre karşı tuğyan edip feveran etti. Ve altı cihete istimdatkârâne baktım; hiç bir teselli, bir medet göremedim. Çünkü, zaman-ı mâzi tarafı, bir mezar-ı ekber; ve müstakbel bir karanlık; ve yukarı bir dehşet; ve aşağı ve sağ ve sol taraflarından elîm ve hazîn haller, hadsiz muzır şeylerin tehâcümâtını gördüm.

Birden sırr-ı tevhid imdadıma yetişti, perdeyi açtı, hakikat-i halin yüzünü gösterdi. “Bak” dedi.

En evvel, beni çok korkutan ölümün yüzüne baktım. Gördüm ki, ölüm, ehl-i iman

cihet: yön
ehl-i iman: iman edenler, Allah'a ve Ondan gelen herşeye inananlar
elîm: elemli, acı veren
feveran etmek: öfke ve sinirden köpürüp taşmak
hadsiz: sayısız, sınırsız
hakikat-i hâl: bir hâlin gerçek yüzü
hazîn: hüznünlü,

acıklı
istimdatkârâne: yardım diler bir şekilde
mahiyet: esas, nitelik
medet: yardım
mezar-ı ekber: çok büyük mezar
muzır: zararlı
müstakbel: gelecek zaman
rikkat-i cinsiye: kendi cinsinden olana karşı duyulan

acıma hissi
sırr-ı tevhid: herşeyin bir olan Allah'a ait olduğunu bilme ve inanma sırrı
şefkat-i nev'îye: kendi cinsine duyulan şefkat
tehâcümât: hücumlar, saldırılar
tuğyan: azgınlık, taşkınlık
zaman-ı mâzi: geçmiş zaman

için bir terhistir. Ecel terhis tezkeresidir, bir tebdil-i mekândır, bir hayat-ı bâkiyenin mukaddimesi ve kapısıdır. Zindan-ı dünyadan çıkmak ve bağıştan-ı cinâna bir uçmaktır. Hizmetinin ücretini almak için huzur-u Rahmân'a girmeye bir nöbettir ve dâr-ı saadete gitmeye bir davettir diye kat'î anladığımdan, ölümü ve mevti sevmeye başladım.

bağıştan-ı cinân:

Cennet bahçeleri

dâr-ı saadet: mutluluk yurdu, Cennet

ecel: ölüm zamanı

hayat-ı bâkiye: devamlı ve kalıcı olan âhiret hayatı

huzur-u Rahmân:

Allah'ın huzuru

kat'î: kesin

mevt: ölüm

mukaddime: başlangıç, giriş

tebdil-i mekân:

yer değiştirme

terhis tezkeresi:

görevini tamamlayan bir kişiyi serbest bırakma

terhis: göreve son verme

zindan-ı dünya:

âhirete göre bir zindanı andıran dünya

(İşârâtü'l-İ'câz,
Bakara Suresinin tefsirinden)

Üçüncü mes'ele: ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ukdesini açar. Evet, mevtin de hayat gibi mahlûk olduğuna, mevtin idam ve adem-i mahz olmadığına delâlet eder. Mevt, ancak, ruhun ceset kafesinden çıkmasıyla tebdil-i mekân etmesinden ibarettir.

Ve keza, nev-i beşerde mevcut emârât ve işârât-ı kesireden kat'iyetle anlaşılır ki, insan öldükten sonra birşeyi bâki kalır; o şeyi de, ancak ruhtur. Demek, ruhun bekası, hâsse-i zâtiyedir. Bu hâsse-i zâtiyenin

adem-i mahz: sırf yokluk
bâki: devamlı, kalıcı, ölümsüz
bekâ: devamlılık ve kalıcılık
delâlet etme: delil olma, işaret etme
emârât: izler, belirtiler

hâsse-i zâtiye: bir şeyin zâtına, kendine ait temel özellik
idam: yok etme
işârât-ı kesire: çok işaretler
kat'iyet: kesinlik
keza: bunun gibi
mahlûk: yaratılmış

mevcut: var olan, bulunan
mevt: ölüm
nev-i beşer: insanlar
tebdil-i mekân: mekân, yer değiştirme
ukde: düğüm

bir fertte mevcut olması nev'in tamamında mevcut olmasını istilzam etmekle, mûcibe-i cüz'iyenin mûcibe-i külliye hükmünde olduğuna bir misal teşkil ediyor. Binaenaleyh, mevt, hayat gibi bir mu'cize-i kudrettir. Yoksa, hayat şartları bulunmadığından ademin dairesine girmiş değildir.

S - Ölüm nasıl nimet olur ve ne suretle nimetlerin sırasına dahil edilmiştir?

C - *Evvelâ*: Ölüm, saadet-i ebediyeye mukaddemedir; bu itibarla nimet sayılabilir. Çünkü nimetin mukaddemesi de nimettir. Nitekim vâcibin mukaddemesi vâcip, haramın mukaddemesi haramdır.

Saniyen: Ölüm, muzır hayvanlarla dolu

adem: hiçlik, yokluk
binaenaleyh: bundan dolayı
fert: birey
istilzam etme: gerektirme
itibarla: özellikle
mevcut: var olan, bulunan
mevt: ölüm
mûcibe-i cüz'ie: olumlu tikel öner-

me
mûcibe-i külliye: olumlu tümel önerme
mu'cize-i kudret: Allah'ın kudret mu'cizesi
mukaddeme: hazırlık, başlangıç
muzır: zararlı
nev'i: tür
saadet-i ebediye:

sonu olmayan, sonsuz mutluluk
saniyen: ikinci olarak
teşkil etme: meydana getirme, oluşturma
vâcib: dinî bakımdan yapılması şart ve kesin olan ve yapılması istenen emir

bir hapisten geniş bir sahrâya çıkmak gibidir. Binaenaleyh, ruh, ceset kafesinden çıkarsa necat bulur.

Salisen: Ölüm olmasaydı, küre-i arz nev-i beşeri istiab edemezdi ve nev-i beşer müthiş perişaniliyetlere maruz kalırdı.

Rabian: İhtiyarlık yüzünden öyle bir dereceye gelenler var ki, tekâlif-i hayatiyeye kâdir olamaz, daima ölümünü isterler.

İşte bunun için, ölüm nimettir.

binaenaleyh: bundan dolayı
istiab etme: içine alma, sığdırma
kâdir olma: gücü yetirme, üstesinden gelme
küre-i arz: yer küre, dünya

necat bulmak: kurtuluşa ermek
nev-i beşer: insanlar
perişaniliyet: perişanlık
rabian: dördüncü olarak

sahrâ: çöl, meydan
salisen: üçüncü olarak
tekâlif-i hayatiye: hayatın yükümlülükleri, sorumlulukları

Hakiki saadet kabrin arkasındadır

(Yirmi Üçüncü Mektup'tan)

YEDİNCİ SUALİNİZ:

(...)

Bir iki gün evvel bir hâfız, Sûre-i Yusuf'tan bir aşır, tâ

تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَالْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ¹ e kadar okudu. Birden âni bir nükte kalbe geldi. Kur'ân'a ve imana ait herşey kıymetlidir; zâhiren ne kadar küçük olursa olsun kıymetçe büyüktür. Evet, saadet-i ebediyeye yardım eden, küçük değildir. Öyle ise, “Şu küçük bir nüktedir; şu izaha ve ehemmiye-

¹ “Müslüman olarak canımı al ve beni salih kullarına kat.” Yusuf Sûresi, 12:101.

aşır: Kur'ân-ı Kerimden on âyetten oluşan bir bölüm

hâfız: Kur'ân-ı Kerimi ezberleyen kişi

nükte: ince ve anlamlı söz

saadet: mutluluk

saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk
Sûre-i Yusuf:

Kur'ân-ı Kerimin 12. sûresi, Yusuf Sûresi

zâhiren: görünürde

te değmez” denilmez. Elbette şu çeşit me-sâilde en birinci talebe ve muhatap olan ve nûket-i Kur’âniyeyi takdir eden İbrahim Hulûsi, o nükteyi işitmek ister. Öyle ise dinle:

En güzel bir kıssanın güzel bir nüktesidir. Ahsenü'l-kasas olan kıssa-i Yusuf Aleyhisselâmın hâtimesini haber veren

تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَالْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ¹ âyetinin ulvî ve lâtif ve müjdeli ve i'câzkârâne bir nüktesi şudur ki:

Sair ferahlı ve saadetli kıssaların âhirin-deki zevâl ve firak haberlerinin acıları ve

¹ “Müslüman olarak canımı al ve beni salih kullarına kat.” Yusuf Sûresi, 12:101.

âhir: en son
ahsenü'l-kasas: Kur’ân’daki kıssaların en hoş ve güzel olanı

Aleyhisselâm: Allah’ın selâmı onun üzerine olsun

firâk: ayrılık

hâtîme: sonuç, son

i'câzkârâne: benzerini yapmaktan insanları aciz bırakacak şekilde
kıssa: Kur’ân-ı Kerimde yer alan ibretli hikâye

kıssa-i Yusuf: Hz. Yusuf’un hikâyesi

lâtîf: güzel, hoş

mesâil: meseleler
muhatap: kendisi-

ne karşı konuşulan

nûket-i Kur’âniye: Kur’ân-ı Kerimdeki ince noktalar

nûkte: ince ve anlamlı söz

saadet: mutluluk

sair: diğer, başka

ulvî: yüce, büyük

zevâl: kaybolma

elemi, kıssadan alınan hayalî lezzeti acılaştırıyor, kırıyor. Bahusus kemâl-i ferah ve saadet içinde bulunduğunu ihbar ettiği hengâmda mevtini ve firakını haber vermek daha elîmdir; dinleyenlere eyvah dedirtir. Halbuki şu âyet, kıssa-i Yusuf'un en parlak kısmı ki, Aziz-i Mısır olması, peder ve validesiyle görüşmesi, kardeşleriyle sevişip tanışması olan, dünyada en büyük saadetli ve ferahlı bir hengâmda, Hazret-i Yusuf'un mevtini şöyle bir surette haber veriyor ve diyor ki:

Şu ferahlı ve saadetli vaziyetten daha saadetli, daha parlak bir vaziyete mazhar olmak için, Hazret-i Yusuf kendisi Cenâb-ı Haktan vefatını istedi ve vefat etti, o saa-

Aziz-i Mısır: Mısır
Mâliye Bakanı

bahusus: özellikle

Cenâb-ı Hak:

Hakkın tâ kendisi
olan, şeref ve yü-
celik sahibi Allah

elem: acı, keder

elîm: acı ve sıkıntı
veren

ferahlı: sevinçli,

huzurlu, neşeli

firâk: ayrılık

hayalî: hayale da-
yalı

hengâm: zaman,
dönem

ihbar: haber ver-
me

kemâl-i ferah: mü-
kemmell bir rahat-
lık, huzur, neşe

kıssa: Kur'ân-ı Ke-
rimde yer alan ib-
retli hikâye

kıssa-i Yusuf: Hz.
Yusuf'un hikâyesi

mazhar olma: ka-
vuşma, erişme

mevt: ölüm

peder: baba

saadet: mutluluk

suret: biçim, şekil

dete mazhar oldu. Demek, o dünyevî lezzetli saadetten daha cazibedar bir saadet ve ferahlı bir vaziyet, kabrin arkasında vardır ki, Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm gibi hakikatbîn bir zât, o gayet lezzetli dünyevî vaziyet içinde, gayet acı olan mevti istedi, tâ öteki saadete mazhar olsun.

İşte, Kur'ân-ı Hakîmin şu belâğatine bak ki, kıssa-i Yusuf'un hâtimesini ne suretle haber verdi. O haberde dinleyenlere elem ve teessüf değil, belki bir müjde ve bir sürur ilâve ediyor. Hem irşad ediyor ki:

Kabrin arkası için çalışınız; hakikî saadet ve lezzet ondadır.

Aleyhisselâm: Allah'ın selâmı onun üzerine olsun

belâğat: sözün düzgün ve kusursuz, hâlin, makamın icabına göre yerinde söylenmesi

cazibedar: çekici

elem: acı, sıkıntı

ferahlı: sevinçli,

huzurlu, neşeli

hakikatbîn: hakikati gören

hakikî: asıl, gerçek

hâtime: sonuç

irşad: doğru yolu gösterme

kıssa-i Yusuf: Hz. Yusuf'un kıssası,

hikâyesi

Kur'ân-ı Hakîm:

her âyet ve sûresinde sayısız hikmet ve faydalar bulunan Kur'ân

mazhar olma: kavuşma, erişme

mevt: ölüm

saadet: mutluluk

suret: biçim, şekil

sürur: mutluluk

teessüf: üzüntü

duyma

Hem Hazret-i Yusuf'un âli sıddıkiyetini gösteriyor ve diyor:

Dünyanın en parlak ve en sürurlu hâleti dahi ona gaflet vermiyor, onu meftun etmiyor; yine âhireti istiyor.

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي¹

¹ Bâkî olan sadece Odur.

âhiret: öldükten
sonraki sonsuz
hayat
âli: yüce, yüksek
gaflet: umursa-
mazlık, dinin bil-

dirdiği hususlara
karşı duyarsız
davranma hâli
hâlet: durum
meftun: düşkün,
tutkun

sıddıkiyet: Allah'a
olan bağlılığın en
ileri derecede ol-
ması
sürur: mutluluk

Duyguların talebi: ebedî saadet

(Emirdağ Lâhikası II, 83. Mektup'tan)
(...)

Evet, her insan, kendi vücudunun mahvolmasıyla müteellim olduğu gibi, hanesinin harap olmasıyla da elem çekiyor. Ve vatanının bozulmasıyla gayet müteessir oluyor. Ahbabının firak ve vefatıyla derinden derine kalbi acıyor. Dünya kadar büyük, has ve hususî dünyasının zeval ve firak ve âhirde tamamen mahvolmasını düşünmesi, mânevî bir cehennem gibi ruhunu ve vicdanını yandırıyor.

İşte, akli başında herbir adam ruhsuz, kalbsiz, akılsız olmamak şartıyla bilecek ki, Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâ-

ahbab: dostlar,
sevilenler

âhir: son

Aleyhissalâtü

Vesselâm: Allah'ın salât ve se-

lâmı onun üzerine
olsun

firak: ayrılık

hane: ev

has: özel

hususî: özel

müteellim: acı çeken

müteessir: etkilenen, üzüntülü

zeval: gelip geçici olma

mın Mirac gecesinde gözüyle gördüğü saadet-i ebediyenin müjdesini ve ehl-i imanın Cennetteki hayat-ı bakiyesinin beşaretini ve insanın alâkadar olduğu sevdiklerinin mahvolmadıklarını ve onların zevallerinden sonra yine görüşmelerinin muhakkak olacağının gayet sürurlu, mânevî hediyesine karşı umum âlem-i İslâm hergün çok defa **اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ** ¹ dediği gibi, onun da getirdiği hediye-i mâneviyesiyle, hem kâinat sahifeleri ve tabakaları mektubat-ı Samedaniye olmasına, hem mahlû-

¹ Ey Peygamber, Allah'ın selâmı üzerine olsun.

alâkadar: alâkalı, ilgili

âlem-i İslâm: İslâm âlemi

beşaret: müjde

ehl-i iman: Allah'a ve Allah'tan gelen her şeye inananlar, mü'minler

hayat-ı bâkiye: sürekli ve kalıcı olan hayat; âhiret hayatı

hediye-i mâneviye: mânevî hedi-

ye

kâinat: evren, yaratılmışlar

mahvolmak: yok olmak

mektubat-ı Samedâniye: Samed olan Allah'a ait ve herbiri birer mektup gibi mânâlar ifade eden varlıklar

Miraç: Peygamberimizin (a.s.m.) Allah'ın huzuruna

yükseldiği ve bu esnada bütün kâinat âlemlerini gezdiği yolculuk
muhakkak: gerçekliği kesin olarak bilinen

saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk

sürur: mutluluk, sevinç

tabaka: derece

umum: bütün, genel

zeval: geçip gitme

katın hakikî kıymetleri ve kemalâtları onun risaletiyle tezahür etmesine mukabil, bütün mahlûkat mânen ¹ اَيْهَا النَّبِيُّ bu mezkûr hakikatin lisanıyla derler.

Ve ümmet mabeyninde şeâir-i İslâmiye-den olan birbirine اَلْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ demeleri sünnet olması, bu büyük hakikatin şuaı olmasındandır.

اَلْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي ²

Said Nursî

¹ Ey Peygamber, Allah'ın selâmı üzerine olsun.

² Bâkî olan sadece Odur.

hakikat: asıl, esas, gerçek

hakikî: asıl, gerçek

kemâlât: faziletler, iyilikler, olgunluklar ahlâk ve huy güzellikleri

lisan: dil

mabeyninde: arasında

mahlûkat: yaratıl-

mışlar

mezkûr: zikredilen, sözü geçen

mukabil: karşılık

risalet: peygamberlik

sünnet: Peygamberimizin söz, fiil ve hareketlerine dayanan yüce prensipler

şeâir-i İslâmiye:

İslâma sembol olmuş iş ve ibâdetler

şua: parıltı, ışık hüzmeleri

tezahür: belirme, görünme

ümmet: Peygamber Efendimize inanıp onun yolundan gidenler

(Mesnevî-i Nûriye, Onuncu Risale'den)

İ'lem eyyühe'l-aziz! İnsanın ba'del-mevt, Hâlık-ı Rahmân ve Rahime rücûu hakkında ilânat yapan şu;

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ¹ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ² وَإِلَيْهِ

الْمَصِيرُ³ وَإِلَيْهِ الْمَأْبُ⁴

gibi âyetlerde büyük bir beşâret ve tesellî olduğu gibi, ehl-i isyana da büyük tehditleri imâ vardır.

¹ "Hepinizin dönüşü Onadır." En'âm Sûresi, 6:60; Yûnus Sûresi, 10:4.

² "Hepiniz Ona döndürüleceksiniz." Bakara Sûresi, 2:245.

³ "Herkesin dönüşü sadece Onun huzurudur." Mâide Sûresi, 5:18.

⁴ "Sadece dönüş Onadır." Ra'd Sûresi, 13:36.

ba'delmevt: ölüm-den sonra

beşâret: müjde, sevindirici haber

ehl-i isyan: isyan edenler

Hâlık-ı Rahmân ve Rahim: Rahmeti herşeyi kaplayan ve herbir varlıkta rahmet ve

şefkati tecelli eden yaratıcı, Allah

İ'lem eyyühe'l-aziz: "Bil ey aziz, saygıdeğer kardeşim!" mânâsında muhatabı uyarmak ve dikkatini çekmek için kullanılan bir de-

yim

ilânat: ilânlar, duyurular

imâ: dolaylı olarak işarette bulunma, üstü kapalı bir şekilde belirtme

rücû: dönme, dönüş

tesellî: avutma, rahatlatma

Evet, bu âyetlerin sarahatine göre, ölüm, zeval, firak, adem kapısı ve zulümat kuyusu olmayıp ancak Sultan-ı Ezel ve Ebedin huzuruna girmek için bir medhaldir. Bu beşâretin işaretiyle, kalb adem-i mutlak korkusundan, eleminden kurtulur. (...)

adem: hiçlik, yokluk

adem-i mutlak: sınırsız yokluk; bir daha geri gelmemek üzere her şeyiyle beraber yokluğa gitme

âyet: Kur'ân'ın her bir cümlesi

beşâret: müjde, sevindirici haber

elem: acı, keder, sıkıntı

firak: ayrılık

medhal: kapı, giriş

sarahat: açıklık

Sultan-ı Ezel ve

Ebed: saltanatının başlangıcı ve

sonu olmayan Sultan; hüküm ve saltanatı ezelden ebede devam eden Sultan, Allah

zeval: geçip gitme, sona erme

zulümat: karanlıklar

Ölüm ayrılık değil, kavuşmadır

(Yirmi Altıncı Lem'a'dan)

DÖRDÜNCÜ MERTEBE-İ NURİYE-İ HASBİYE: Bir vakit ihtiyarlık, gurbet, hastalık, mağlûbiyet gibi vücudumu sarsan arızalar, bir gaflet zamanıma rast gelip, şiddetle alâkadar ve meftun olduğum vücudumu, belki mahlûkatın vücutlarını ademe gidiyor diye elîm endişe verirken, yine bu âyet-i hasbiyeye müracaat ettim. Dedi: “Mânâma dikkat et ve iman dürbünüyle bak.”

Ben de baktım ve iman gözüyle gördüm

adem: yokluk, hiçlik

alâkadar: alakalı, ilgili

âyet-i hasbiye:

“Allah bize yeter; O ne güzel vekildir” mânâsındaki “Hasbünallâhü ve ni'me'l-vekîl” âyeti

elîm: acı ve sıkıntı

veren

gaflet: umursamazlık, dalgınlık

gurbet: yabancılık, vatanından uzak olma

mağlûbiyet: yenilgi

mahlûkat: varlıklar

meftun: düşkün

meretebe-i nuriye-i

hasbiye: “Hasbünallâhu ve ni'me'l-vekîl (Allah bize yeter, O ne güzel vekildir.)” âyetinin mertebesi, derecesi

vücud: varlık

ki, bu zerrecik vücudum, her mü'minin vücudu gibi, hadsiz bir vücudun âyinesi ve nihayetsiz bir inbisatla hadsiz vücutları kazanmasına bir vesile ve kendinden daha kıymettar, bâki, müteaddit vücutları meyve veren bir kelime-i hikmet bulunduğunu ve mensubiyet cihetiyle bir an yaşaması, ebedî bir vücut kadar kıymettar olduğunu ilmelyakin ile bildim. Çünkü, şuur-u imanla bu vücudum Vâcibü'l-Vücudun eseri ve san'atı ve cilvesi olduğunu anlamakla, vahşî evhamdan ve hadsiz firaklardan ve hadsiz mufarakat ve firakların elemlelerinden kurtulup, mevcudata, hususan zîha-

bâki: devamlı, kalıcı, sonsuz

cihet: yön

cilve: görüntü, yansıma

ebedî: sonsuz

evham: kuruntular, şüpheler

firak: ayrılık

hadsiz: sayısız, sınırsız

hususan: özellikle

ilmelyakîn: ilim yoluyla kesin bilgi sahibi olma

inbisat: genişle-

me, yayılma

kelime-i hikmet:

hikmet ifade eden kelime

kıymettar: değerli

mensubiyet: mensup olmak, bağlı ve ait olmak

mevcudat: varlıklar

mufarakat: ayrılık

mü'min: Allah'a ve Ondan gelen

herşeye inanan

müteaddit: bir

çok, çeşitli

nihayetsiz: sınırsız

şuur-u iman:

iman şuurı, bilinci

Vâcibü'l-Vücud:

varlığı gerekli olan, var olmak için hiçbir sebebe ihtiyacı bulunmayan Allah

vahşî: ilkel, korkutucu

vücut: varlık

zerrecik: atom, maddenin en küçük parçası

yalara taallûk eden ef'âl ve esmâ-i İlâhiye adedince uhuvvet rabitalarıyla münasebet peydâ eylediğim, bütün sevdiğim mevcudata, muvakkat bir firak içinde daimî bir visal var olduğunu bildim. İşte, iman ile ve imandaki intisap ile, her mü'min gibi, bu vücudum dahi hadsiz vücutların firaksız envârını kazanır. Kendi gitse de onlar arkada kaldığından, kendisi kalmış gibi memnun olur.

Hülâsa, ölüm firak değil, visaldir, tebdil-i mekândır, bâki bir meyveyi sümbül vermektir.

bâki: devamlı, kalıcı, sonsuz
daimî: devamlı, sürekli
ef'âl: fiiller, davranışlar
envâr: nurlar
esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri
firak: ayrılık
hadsiz: sayısız

hülâsa: özet olarak
intisap: bağlanma
mevcudat: varlıklar
muvakkat: geçici
mü'min: Allah'a ve Ondan gelen herşeye inanan
münasebet peydâ etmek: bağlantı

kurmak
rabita: bağlantı
taallûk eden: ilgilendiren, ait olan
tebdil-i mekân: yer değiştirme
uhuvvet: kardeşlik
visal: kavuşma
vücut: varlık
zîhayat: canlı

(On Dördüncü Söz'ün Hâtimesi)

Gafil kafaya bir tokmak ve bir
ders-i ibrettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ¹

EY GAFLETE DALIP ve bu hayatı tatlı
görüp ve âhireti unutup, dünyaya talip
bedbaht nefsim! Bilir misin, neye benzer-
sin? Devekuşuna! Avcıyı görür, uçamıyor;
başını kuma sokuyor, ta avcı onu görme-

¹ “Dünya hayatı, aldatıcı bir menfaatten başka birşey değildir.” Âl-i İmrân Sûresi, 3:185.

âhiret: öteki dün-
ya, öldükten son-
raki hayat

bedbaht: talihsiz

ders-i ibret: ibret
dersi

gafil: duyarsız, so-
rumsuz, âhiretten

ve Allah'ın emir
ve yasaklarından
habersiz davra-
nan

gaflet: duyarsızlık,
sorumsuzluk, âhi-
retten ve Allah'ın

emir ve yasakla-
rından habersiz
davranma

hâtîme: sonuç,
son bölüm

nefis: kişinin ken-
disi

sin. Koca gövdesi dışarıda; avcı görür. Yalnız o, gözünü kum içinde kapamış, görmez.

Ey nefis! Şu temsile bak, gör, nasıl dünyaya hasr-ı nazar, aziz bir lezzeti elîm bir eleme kalb eder. Meselâ, şu karyede, yani Barla'da, iki adam bulunur. Birisinin yüzde doksan dokuz ahababı İstanbul'a gitmişler, güzelce yaşıyorlar. Yalnız birtek buradadır kalmış. O dahi oraya gidecek. Bunun için şu adam İstanbul'a müştaktır. Orayı düşünür, ahababa kavuşmak ister. Ne vakit ona denilse, "Oraya git"; sevinip gülererek gider. İkinci adam ise, yüzde doksan dokuz dostları buradan gitmişler. Bir kısmı mahvolmuşlar. Bir kısmı ne görür, ne de görünür yerlere sokulmuşlar. Perişan olup gitmişler zanneder. Şu biçare adam ise,

ahbap: dostlar, sevilenler
aziz: izzetli, yüce, değerli
biçare: çaresiz
elem: acı, keder, üzüntü
elîm: üzücü, acı

veren
hasr-ı nazar: sadece bir şeye yönelme
kalb etmek: dönüştürmek
karye: köy

müştak: arzulu, çok istekli, aşık
nefis: kişinin kendisi
temsîl: kıyaslama tarzında benzetme, analogi

bütün onlara bedel, yalnız bir misafire ünsiyet edip teselli bulmak ister. Onunla o elîm âlâm-ı firakı kapamak ister.

Ey nefis! Başta Habibullah, bütün ahbabın, kabrin öbür tarafındadırlar. Burada kalan bir iki tane ise, onlar da gidiyorlar. Ölümden ürküp, kabirden korkup başını çevirme. Merdâne kabre bak, dinle, ne talep eder? Erkekçesine ölümün yüzüne gül, bak, ne ister. Sakın gafil olup ikinci adama benzeme.

Ey nefsim! Deme, “Zaman değişmiş, asır başkalaşmış. Herkes dünyaya dalmış, hayata perestiş eder, derd-i maişetle sarhoştur.” Çünkü ölüm değişmiyor. Firak, bekâya kalb olup başkalaşmıyor. Acz-i beşerî,

acz-i beşerî: insanın acizliği

ahbab: dostlar, sevenler

âlâm-ı firak: ayrılık elemeleri, acıları

bedel: karşılık

bekâ: devamlılık, kalıcılık

derd-i maişet: geçim derdi

elîm: üzücü, acı veren

firak: ayrılık

gafil: duyarsız, sorsuz, âhiretten ve Allah'ın emir ve yasaklarından habersiz davranan

Habibullah: Allah'ın en sevdiği kul olan Peygam-

ber Efendimiz Hz. Muhammed (a.s.m.)

kalb etmek: dönüştürmek

merdâne: mertçe

nefis: kişinin kendisi

perestiş: taparcasına bağlanmak

ünsiyet: dostluk, yakınlık

fakr-ı insanî değişmiyor, ziyadeleşiyor. Beşer yolculuğu kesilmiyor, sür'at peydâ ediyor.

Hem deme, “Ben de herkes gibiyim.” Çünkü herkes sana kabir kapısına kadar arkadaşlık eder. Herkesle musibette beraber olmak demek olan teselli ise, kabrin öbür tarafında pek esassızdır.

Hem kendini başıboş zannetme. Zira şu misafirhane-i dünyada, nazar-ı hikmetle baksan, hiçbir şeyi nizamsız, gayesiz göremezsin. Nasıl sen nizamsız, gayesiz kalabilirsin? Zelzele gibi vakıalar olan şu hadisat-ı kevniye, tesadüf oyuncağı değiller. Meselâ, zemine nebatat ve hayvanat envâından giydirilen, birbiri üstünde, birbiri

beşer: insan

envâ: çeşitler, türler

fakr-ı insanî: insanın fakirliği

hadisat-ı kevniye: kâinat ve yaratılışla ilgili olaylar

hayvanat: hayvanlar

misafirhane-i

dünya: dünya misafirhanesi

nazar-ı hikmet: varlıklardaki anlam ve ince sırları araştıran bakış

nebatat: bitkiler

nizam: düzen

sür'at peyda et-

mek: hız kazanmak

tesadüf: rastlantı

vakıa: olay

zelzele: deprem, sarsıntı

zemin: yer

ziyadeleşmek: artmak, fazlalaşmak

içinde gayet muntazam ve gayet münakkaş gömlekler, baştan aşağıya kadar gayelerle, hikmetlerle müzeyyen, mücehhez olduklarını gördüğün ve gayet âli gayeler içinde kemâl-i intizamla meczup mevlevî gibi devredip döndürmesini bildiğin halde, nasıl oluyor ki, küre-i arzın, benî Âdemden, bahusus ehl-i imandan beğenmediği bir kısım etvâr-ı gafletin sıklet-i mâneviyesinden omuz silkmeye benzeyen zelzele gibi **HÂŞİYE** mevtâlûd hadisat-ı hayatiyesini, bir mülhidin neşrettiği gibi gayesiz, tesadüfî zannederek, bütün musibetzedelerin elîm

HÂŞİYE İzmir'in zelzelesi münasebetiyle yazılmıştır.

âli: yüce
bahusus: özellikle
benî Âdem:
 Âdemoğulları, insanlar
ehl-i iman: iman edenler, mü'minler
elîm: acıklı, üzücü
etvâr-ı gaflet: gaflet davranışları
hadisat-ı hayatiye: hayata ait olaylar
haşiye: dipnot,

açıklayıcı not
hikmet: gaye, fayda
kemâl-i intizam:
 tam bir düzenlilik
küre-i arz: yerküre, dünya
mezczup: cezbeye kapılmış, kendinden geçmiş
mevlevî: Mevlevîlik tarikatına mensup kimse
mevtâlûd: ölümcül
muntazam: düzenli

musibetzedede: felâkete uğrayan
mücehhez: cihazlanmış, donanmış
mülhid: dinsiz
münakkaş: nakışlı
müzeyyen: süslenmiş
neşretmek: yaymak
sıklet-i mâneviye: mânevî ağırlık
tesadüfî: rastlantı
zelzele: deprem, sarsıntı

zayıyatını bedelsiz, hebâen mensur gösterip müthiş bir ye'se atarlar. Hem büyük bir hata, hem büyük bir zulüm ederler. Belki öyle hadiseler, bir Hakîm-i Rahîmin emriyle, ehl-i imanın fâni malını sadaka hükmüne çevirip ibkâ etmektir ve küfran-ı nimet-ten gelen günahlara kefarettir.

Nasıl ki bir gün gelecek, şu musahhar zemin, yüzünün ziyneti olan âsâr-ı beşeriye şirk-âlûd, şükürsüz görüp çirkin bulur. Hâlıkın emriyle, büyük bir zelzele ile bütün yüzünü siler, temizler. Allah'ın emriyle ehl-i şirki Cehenneme döker; ehl-i şükre "Haydi, Cennete buyurun" der.

âsâr-ı beşeriye: insanların eserleri
ehl-i iman: iman edenler, mü'minler
ehl-i şirk: Allah'a ortak koşanlar
ehl-i şükür: şükür ehli, Allah'a şükredenler
fâni: gelip geçici, yok olucu
Hakîm-i Rahîm: herşeyi hikmetle, belirli gayelere yönelik olarak,

mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde yaratan ve çok şefkatli ve merhametli olan Allah
Hâlık: herşeyi yaratan Allah
hebâen mensur: boşu boşuna
ibkâ etmek: devamlı ve kalıcı hale getirmek
kefare: günahların bağışlanması

na vesile olan şey
küfran-ı nimet: nimete karşı nankörlük
musahhar: boyun eğen, itaat eden
şirk-âlûd: şirk karışmış
ye's: ümitsizlik
zayıyat: kayıplar
zelzele: deprem, sarsıntı
zemin: yer
ziynet: süs

Kur'ân'dan gelen teselli

(Yirmi Altıncı Lem'a'dan)

SEKİZİNCİ RİCA

İhtiyarlığın alâmeti olan beyaz kıllar saçılma düştüğü bir zamanda, gençliğin derin uykusunu daha ziyade kalınlaştıran Harb-i Umumînin dağdağaları ve esaretimin keşmekeşlikleri ve sonra İstanbul'a geldiğim vakit, ehemmiyetli bir şan ve şeref vaziyeti, hattâ Halifeden, Şeyhülislâm'dan, Başkumandandan tut, tâ medrese talebelerine kadar, haddimden çok ziyade bir hüsn-ü teveccüh ve iltifat gösterdikleri cihetle,

alâmet: belirti, işaret

cihet: taraf, yön

dağdağa: kargaşa, dağınıklık

esaret: esirlik, tut-saklık

had: yetki, sınır

Halife: bütün Müslümanların dinî lideri olan Osmanlı

padişahı

Harb-i Umûmî: Birinci Dünya Savaşı

hüsn-ü teveccüh: insanların güzel ilgi ve alakâ göstermesi

iltifat: övgü

keşmekeşlik: karışıklık

medrese: din eği-

timi veren yüksek okul

rica: ümit

şan ve şeref: büyüklük, yücelik

Şeyhülislâm: Osmanlı Devletinde din işlerinde en yüksek makamda bulunan kişi

ziyade: çok, fazla

gençlik sarhoşluğu ve o vaziyetin verdiği hâlet-i ruhiye, o uykuyu o derece kalınlaştırmıştı ki, adeta dünyayı daimî, kendimi de lâyemûtâne dünyaya yapışmış bir vaziyet-i acibede görüyordum.

İşte o zamanda, İstanbul'un Bayezid cami-i mübarekine, Ramazan-ı Şerifte ihlâslı hafızları dinlemeye gittim. Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan, semâvî yüksek hitabıyla beşerin fenâsını ve zîhayatın vefatını haber veren gayet kuvvetli bir surette

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ¹ fermanını, hafızların lisanıyla ilân etti. Kulağıma girip, tâ kalbi-

¹ "Her nefis ölümü tadıcıdır." Âl-i İmrân Sûresi, 3:185.

Bayezid cami-i mübareki: mübarek Bayezid Camii
beşer: insanlık
fenâ: yokluk, gelip geçici olma
hâlet-i ruhiye: ruh hâli, psikolojik durum
hitab: konuşma,

seslenme
ihlâslı: ibadet ve davranışlarında sadece Allah'ın rızasını gözeten
Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan: açıklamalarıyla mu'cize olan Kur'ân
lâyemûtâne: ölme-

yecekmişçesine, ölümsüz olarak
Ramazan-ı Şerif: mübarek Ramazan ayı
semâvî: Allah tarafından olan
vaziyet-i acibe: şaşırtıcı durum
zîhayat: canlı

min içine yerleşip, o pek kalın gaflet ve uyku ve sarhoşluk tabakalarını parça parça etti. Camiden çıktım. Daha çoktan beri başımda yerleşen o eski uykunun sersemliğiyle birkaç gün başımda bir fırtına, dumanlı bir ateş ve pusulasını şaşırılmış gemi gibi kendimi gördüm. Âyinede saçıma baktıkça, beyaz kıllar bana diyorlar: “Dikkat et!”

İşte o beyaz kılların ihtarıyla vaziyet tavazzuh etti. Baktım ki, çok güvendiğim ve ezvâkına meftun olduğum gençlik elveda diyor. Ve muhabbetiyle pek çok alâkadar olduğum hayat-ı dünyeviye sönmeye başlıyor ve pek çok alâkadar ve adeta âşık olduğum dünya bana uğurlar olsun deyip, misafirhaneden gideceğimi ihtar ediyor. Kendisi de Allahısmarladık deyip, o da gitmeye hazırlanıyor. Kur'ân-ı Mu'cizü'l-

alâkadar: alakalı, ilgili

ezvâk: zevkler, lezzetler

gaflet: Allah'ın emir ve yasakları-

na duyarsız davranma hâli

hayat-ı dünyeviye: dünya hayatı

ihtar etmek: hatırlamak, uyarmak

meftun: düşkün

tabaka: kat, sınıf

tavazzuh etmek: aydınlanmak, açıklığa kavuşmak

Beyan 1 **كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ** âyetinin külliyyetinde, “Nev-i insanî bir nefistir; dirilmek üzere ölecek. Ve küre-i arz dahi bir nefistir; bâki bir surete girmek için o da ölecek. Dünya dahi bir nefistir; âhiret suretine girmek için o da ölecek” mânâsı, âyetin işa-retinden kalbe açılıyordu.

İşte bu hâlette vaziyetime baktım ki, medar-ı ezvak olan gençlik gidiyor; menşe-i ahzân olan ihtiyarlık, yerine geliyor. Ve gayet parlak ve nuranî hayat gidiyor; zâhîrî karanlıklı, dehşetli ölüm, yerine gelmeye hazırlanıyor. Ve o çok sevimli ve daimî zannedilen ve gafillerin mâşukası olan

1 “Her nefis ölümü tadıcıdır.” Âl-i İmrân Sûresi, 3:185.

âhiret: öteki dünya, öldükten sonraki sonsuz hayat

âyet: Kur'an'da yer alan her bir cümle

bâki: devamlı, sonsuz

gafil: Allah'ı düşünmeyen ve sorumluluklarından

habersiz

hâlet: durum, hâl

Kur'ân-ı Mu'ci-zü'l-Beyan: açıklamalarıyla mu'cize olan Kur'ân

külliyyet: bütünlük, kapsamlılık

küre-i arz: yerküre

mâşuk: aşık olunan, sevilen

medar-ı ezvak:

zevklerin, lezzetlerin kaynağı

menşe-i ahzân: hü-zünlerin kaynağı

nefis: varlık, kişi

nev-i insanî: insan türü, insanlık

suret: biçim, şekil

zâhîrî: dış görünüşte

dünya, pek sür'atle zevâle kavuşuyor gördüm. Kendi kendimi aldatmak ve yine başımı gaflete sokmak için, İstanbul'da hadimden çok fazla gördüğüm makam-ı içtimaînin ezvâkına baktım, hiçbir faidesi olmadı. Bütün onların teveccühü, iltifatı, tessellileri, yakınımnda olan kabir kapısına kadar gelebilir, orada söner. Ve şöhretperestlerin bir gaye-i hayali olan şan ve şerefin süslü perdesi altında sakîl bir riyâ, soğuk bir hodfuruşluk, muvakkat bir sersemlik suretinde gördüğümünden, anladım ki, beni şimdiye kadar aldatan bu işler, hiçbir teselli veremez ve onlarda hiçbir nur yok.

Yine tam uyanmak için, Kur'ân'ın semâvî dersini işitmek üzere, yine Bayezid Camiindeki hafızları dinlemeye başladım. O

ezvâk: zevkler, lezzetler

gaflet: Allah'ın emir ve yasaklarına duyarsız davranma hâli

gaye-i hayal: hayal edilen gaye, hayalin hedefi

had: yetki, seviye

hodfuruşluk: kendi kendini beğenme

iltifat: övgü

makam-ı içtimaî: sosyal hayattaki makam, mevki

muvakkat: geçici

riyâ: gösteriş

sakîl: çirkin, ağır karşılanan

semâvî: Allah tarafından olan, ilâhî

suret: biçim, şekil

sür'at: hız

şöhetperest:

şöhret düşkünü

teveccüh: yönelme, ilgi gösterme

zevâl: son bulma, bitiş

vakit, o semâvî dersten ¹وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا (ilâ âhir) nev'inden kudsî fermanlarla müjdeler işittim. Kur'ân'dan aldığım feyizle hariçten teselli aramak değil, belki dehşet ve vahşet ve meyusiyet aldığım noktalar içinde teselliyi, ricayı, nuru aradım. Cenâb-ı Hakka yüz bin şükür olsun ki, ayn-ı dert içinde dermanı buldum. Ayn-ı zulmet içinde nuru buldum. Ayn-ı dehşet içinde teselliyi buldum.

En evvel, herkesi korkutan, en korkunç tevehhüm edilen ölümün yüzüne baktım. Nur-u Kur'ân ile gördüm ki, ölümün peçesi gerçi karanlık, siyah, çirkin ise de, fakat

¹ “İman edenleri müjdele...” Bakara Sûresi, 2:25.

ayn-ı dehşet: tam bir dehşet

ayn-ı dert: tam bir dert

ayn-ı zulmet: tam bir karanlık

Cenâb-ı Hak: Hakkın tâ kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah
derman: ilâç

evvel: önce

ferman: buyruk

feyiz: mânevî gıda, bereket

hariçten: dışarıdan

ilâ âhir: ve sonuna kadar

kudsî: kutsal

meyusiyet: ümitsizlik

nev': tür

Nur-u Kur'ân:

Kur'ân'ın nuru, aydınlığı

rica: ümit

semâvî: Allah tarafından olan, ilâhî

tevehhüm etmek: sanmak

vahşet: ürküntü, korku

mü'min için asıl siması nuranîdir, güzeldir gördüm. Ve çok risalelerde bu hakikati kat'î bir surette ispat etmişiz. Sekizinci Söz ve Yirminci Mektup gibi çok risalelerde izah ettiğimiz gibi, ölüm, idam değil, firak değil, belki hayat-ı ebediyenin mukaddemesidir, mebdeidir. Ve vazife-i hayat külfetinden bir paydostur, bir terhistir, bir tebdil-i mekândır. Berzah âlemine göçmüş kabile-i ahababa kavuşmaktır. Ve hâkezâ, bunlar gibi hakikatlerle ölümün hakikî güzel simasını gördüm. Korkarak değil, belki bir cihetle müştakane mevtin yüzüne bak-

berzah âlemi: öldükten sonra ruhların kıyamete kadar kalacakları mânevî âlem, ka-

cihet: yön, taraf

firak: ayrılık

hâkezâ: bunun gibi

hakikat: doğru gerçek, bir şeyin iç yüzü

hayat-ı ebediye: sonsuz hayat, âhiret hayatı

idam: hiçlik, yok-

luk

kabile-i ahabab: dostların oluşturduğu topluluk

kat'î: kesin

külfet: zahmet, zorluk

mebde: başlangıç

mevt: ölüm

mukaddeme: başlangıç

mü'min: Allah'a ve Ondan gelen herşeye inanan

müştakane: aşk derecesinde, çok

isteyerek

nuranî: nurlu, parlak

risale: *Risale-i Nur'u* oluşturan bölümlerden her birisi

sima: yüz, görünüş

suret: biçim, şekil

tebdil-i mekân:

yer değiştirme

terhis: göreve son verme

vazife-i hayat: hayat görevi

tım. Ehl-i tarikatçe rabıta-i mevtin bir sırrını anladım.

Sonra, herkesi zevâliyle ağlatan ve herkesi kendine meftun ve müştak eden ve günah ve gafletle geçen ve geçmiş gençliğime baktım. O güzel, süslü çarşafı (elbisesi) içinde gayet çirkin, sarhoş, sersem bir yüz gördüm. Eğer mahiyetini bilmeseydim birkaç sene beni sarhoş edip güldürmesine bedel, yüz sene dünyada kalsam beni ağlattıracaktı. Nasıl ki öylelerden birisi ağlayarak demiş:

لَيْتَ الشَّبَابَ يَعُودُ يَوْمًا ❁ فَأُخْبِرُهُ بِمَا فَعَلَ الْمَشِيبُ

Yani, “Keşke gençliğim birgün dönseydi, ihtiyarlık benim başıma ne kadar hazîn haller getirdiğini ona şekvâ edip söyleyecektim.”

ehl-i tarikat: tarikata mensup olanlar

gaflet: Allah'ın emir ve yasaklarına duyarsız davranma hâli

hazîn: hüzün ve-

ren, acıklı

mahiyet: nitelik, özellik

meftun: düşkün

müştak: arzulu, istekli

rabıta-i mevt: her

an ölümü düşünen ahiret için çalışmak

şekvâ etmek: şikâyet etmek

zevâl: gelip geçicilik, yokluk

Evet, bu zat gibi gençliğin mahiyetini bilmeyen ihtiyarlar, gençliklerini düşünüp teessüf ve tahassürle ağlıyorlar. Halbuki gençlik, eğer ehl-i kalb, ehl-i huzur ve aklı başında ve kalbi yerinde bulunan mü'minlerde olsa, ibadete ve hayrâta ve ticaret-i uhreviye'ye sarf edilse, en kuvvetli bir vesile-i ticaret ve güzel ve şirin bir vasıta-i hayrattır. Ve o gençlik, vazife-i diniyesini bilip sû-i istimal etmeyenlere, kıymettar, zevkli bir nimet-i İlâhiyedir. Eğer istikamet, iffet, takvâ beraber olmazsa, çok tehlikeleri var; taşkınlıklarıyla saadet-i ebediyesini ve ha-

ehl-i huzur: kendisini her an Allah'ın huzurunda hissedenler

ehl-i kalb: kalb ehli, mânevî derecelere yükselen kişiler

hayrât: iyilikler, sevap kazandıran işler

iffet: namusluluk, haram ve yasak şeylere yeltenmemek

istikamet: doğru yolu takip etme

kıymetli: değerli
mahiyet: öz nitelik, özellik

mü'min: Allah'a ve Ondan gelen herşeye inanan

nimet-i İlâhiye: Allah'ın nimeti

saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk
sarf etmek: harcamak

sû-i istimal: kötüye kullanma

tahassür: özlem, hasret çekme

takvâ: Allah'ın

emirlerini yerine getirip, günahlardan sakınmak

teessüf: üzüntü

ticaret-i uhreviye: âhîret mutluluğunu kazanmak için yapılan ticaret

vasıta-i hayrat: hayırlı işler yapma aracı

vazife-i diniye: dini görev, sorumluluk

vesile-i ticaret: ticaret aracı

yat-ı uhreviyesini zedeler. Belki hayat-ı dünyeviyesini de berbat eder. Belki bir iki sene gençlik zevkine bedel, ihtiyarlıkta çok seneler gam ve keder çeker.

Madem ekser insanlarda gençlik zararlı düşüyor. Biz ihtiyarlar Allah'a şükretmeliyiz ki, gençlik tehlikelerinden ve zararlarından kurtulduk. Herşey gibi, elbette gençliğin dahi lezzetleri gidecek. Eğer ibadete ve hayra sarf edilmişse, o gençliğin meyveleri onun yerinde bâki kalıp, hayat-ı ebediye-de bir gençlik kazanmasına vesile olur.

Sonra, ekser nâsın âşık ve müptelâ olduğu dünyaya baktım. Nur-u Kur'ân ile gördüm ki, birbiri içinde üç küllî dünya var: Birisi esmâ-i İlâhiyeye bakar, onların âyinesidir. İkinci yüzü âhirete bakar, onun

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat
bâki: devamlı olan, sonsuz
bedel: karşılık
ekser: pek çok
esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri

gam ve keder: sıkıntı ve üzüntü
hayat-ı dünyeviye: dünya hayatı
hayat-ı ebediye: sonsuz hayat, âhiret hayatı
hayat-ı uhreviye: ahiret hayatı
küllî: geniş, kap-

samlı
müptelâ olmak: bağımlı olmak
nâs: insanlar
nur-u Kur'ân: Kur'ân'ın nuru, aydınlığı
sarf etmek: harcamak
vesile: aracı

mezraasıdır. Üçüncü yüzü ehl-i dünyaya bakar, ehl-i gafletin mel'abegâhıdır.

Hem herkesin bu dünyada koca bir dünyası var. Adeta insanlar adedince dünyalar birbirini içine girmiş. Fakat herkesin hususî dünyasının direği, kendi hayatıdır. Ne vakit cismi kırılrsa, dünyası başına yıkılır, kıyameti kopar. Ehl-i gaflet, kendi dünyasının böyle çabuk yıkılacak vaziyetini bilmediklerinden, umumî dünya gibi daimî zannedip perestîş eder.

Başkalarının dünyası gibi çabuk yıkılır, bozulur, benim de hususî bir dünyam var. “Bu hususî dünyam, bu kısacık ömrümle ne faydası var?” diye düşündüm. Nur-u Kur’ân ile gördüm ki:

Hem benim, hem herkes için, şu dünya muvakkat bir ticaretgâh; ve hergün dolar,

ehl-i dünya: dünyaya dalıp, âhireti düşünmeyenler
ehl-i gaflet: âhirette, Allah'ın emir ve yasaklarına karşı duyarsız olanlar
hususî: özel; ger-

çek
mel'abegâh: oyun yeri
mezraa: tarla
muvakkat: geçici
nur-u Kur'ân: Kur'ân'ın nuru, aydınlığı
perestîş etmek:

aşırı derece sevmek ve bağlanmak
ticaretgâh: alışveriş yeri, ticaret yapma yeri
umumî: genel, herkese ait

boşalır bir misafirhane; ve gelen geçenlerin alışverişi için yol üstünde kurulmuş bir pazar; ve Nakkaş-ı Ezelînin teceddüd eden, hikmetle yazar bozar bir defteri ve her bahar, bir yaldızlı mektubu ve herbir yaz bir manzum kasidesi; ve o Sâni-i Zülcelâlin cilve-i esmâsını tazelandiren, gösteren âyineleri; ve âhiretin fidanlık bir bahçesi; ve rahmet-i İlâhiyenin bir çiçekdanlığı; ve âlem-i bekâda gösterilecek olan levhaları yetiştirmeye mahsus muvakkat bir tezgâhı mahiyetinde gördüm. Bu dünyayı bu surette yaratan Hâlık-ı Zülcelâle yüz bin

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat

âlem-i bekâ: devamlı ve kalıcı olan âhiret âlemi

cilve-i esmâ: Allah'ın isimlerinin yansması

Hâlık-ı Zülcelâl: sonsuz haşmet sahibi ve her şeyin yaratıcısı olan Allah

hikmet: herşeyin belirli gayelere

yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde yapılması

levha: tablo

mahiyet: öz nitelik, özellik

mahsus: özgü

manzum kaside: kâfiyeli bir şekilde yazılan şiir

muvakkat: geçici

Nakkaş-ı Ezelî: varlığının başlangıcı ve sonu olmayan, ve her bir varlığı güzel na-

kışlar halinde yaratan Allah

rahmet-i İlâhiye:

Allah'ın herşeyi kuşatan sonsuz rahmeti

Sâni-i Zülcelâl:

büyüklik ve haşmet sahibi olan ve her şeyi san'atlı bir şekilde yaratan Allah

suret: biçim, şekil

teceddüd eden:

yenilenen

tezgâh: iş yeri

şükrettim. Ve anladım ki, dünyanın, âhirete ve esmâ-i İlâhiyeye bakan güzel içyüzlerine karşı nev-i insana muhabbet verilmişken, o muhabbeti sû-i istimal ederek fâni, çirkin, zararlı, gafletli yüzüne karşı sarf ettiğinden, ¹ حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ hadis-i şerifinin sırrına mazhar olmuşlar.

İşte, ey ihtiyar ve ihtiyareler! Ben Kur'ân-ı Hakîmin nuruyla ve ihtiyarlığımın ihtarıyla ve iman dahi gözümü açmasıyla bu hakikati gördüm. Ve çok risalelerde

¹ "Dünya sevgisi bütün hataların başıdır." el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, 1099; Süyûtî, *ed-Dürrü'l-Müntesire*, 97; İsfehânî, *Hilyetü'l-Evliyâ*, 6:388; el-Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, 3:368, no: 3662.

âhiret: öldükten sonra yaşanacak olan sonsuz hayat
esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri
fâni: geçici olan, ölümlü
gafletli: insanı gaflete yönelten
hadis-i şerif: Peygamber Efendimizin (a.s.m.) mübarek söz, fiil ve hareketi veya

onun onayladığı başkasına ait söz, iş veya davranış
hakikat: asıl, esas, gerçek mahiyet
ihhtar: hatırlatma, uyarı
ihtiyare: yaşlı kadın
Kur'ân-ı Hakîm: her âyet ve sûresinde sayısız hikmet ve faydalar bulunan Kur'ân

mazhar olmak: erişmek, nail olmak
muhabbet: sevgi
nev-i insan: insan türü, insanlık
risale: *Risale-i Nur*'u oluşturan bölümlerden her birisi
sarf etmek: harcamak
sû-i istimal: kötüye kullanma

kat'î burhanlarla ispat ettim. Kendime hakikî bir teselli ve kuvvetli bir rica ve parlak bir ziya gördüm. Ve ihtiyarlığıma memnun oldum ve gençliğin gitmesinden mesrur oldum. Siz de ağlamayınız ve şükrediniz. Madem iman var ve hakikat böyledir; ehl-i gaflet ağlasın, ehl-i dalâlet ağlasın.

burhan: güçlü ve sarsılmaz delil
ehl-i dalâlet: doğru ve hak yoldan sapanlar, inançsız kimseler
ehl-i gaflet: âhire-

te, Allah'ın emir ve yasaklarına karşı duyarsız olanlar
hakikat: asıl, esas, gerçek mahiyet

hakikî: asıl, gerçek
kat'î: kesin
mesrur olmak: sevinmek
rica: ümit
ziya: ışık

Ölümü güzelleştiren nimet: iman

(İhtiyarlar Risalesi'nden)

ONUNCU RİCA

Bir zaman, esaretten geldikten sonra, İstanbul'da bir iki sene yine gaflet galebe etti. Siyaset havası, nazarımı nefsimden kaldırıp âfâka dağıtmışken, birgün İstanbul'un Eyüp Sultan kabristanının dereye bakan yüksek bir yerinde oturuyordum. İstanbul etrafındaki âfâka baktım. Birden, bakıyorum, benim hususî dünyam vefat ediyor, bazı cihette ruh çekiliyor gibi bir hâlet-i hayaliye bana geldi. Dedim “Acaba bu kabristanın mezar taşlarındaki yazıları mıdır ki, bana böyle hayal veriyor?” diye

âfâk: kişiyi ilgilendirmeyen dışarıdaki şeyler
cihet: taraf, yön
gaflet: dalgınlık, dünya ile ilgili

şeylere dalma
galebe etmek: üstün gelmek
hâlet-i hayaliye: hayalî hâl
kabristan: mezar-

lık
nazar: bakış, dikkat
nefis: insanın kendisi
rica: ümit

nazarımı çektim. Uzağa değil, o kabristana baktım. Kalbime ihtar edildi ki:

“Bu senin etrafındaki kabristanın, yüz İstanbul, içinde vardır. Çünkü yüz defa İstanbul buraya boşalmış. Bütün İstanbul’un halkını buraya boşaltan bir Hâkim-i Kadîrin hükmünden kurtulup müstesna kalmazsın; sen de gideceksin.”

Ben kabristandan çıkıp, bu dehşetli hayal ile Sultan Eyüp Camiinin mahfelindeki küçük bir odaya, çok defa girdiğim gibi, bu defa da girdim. Düşündüm ki, ben üç cihette misafirim. Bu menzilikte misafir olduğum gibi, İstanbul’da da misafirim, dünyada da misafirim. Misafir, yolunu düşünmeli. Nasıl ki bu odadan çıkacağım, birgün de İstanbul’dan da çıkacağım, diğer birgün de dünyadan çıkacağım.

cihet: taraf, yön
Hâkim-i Kadîr:
 sonsuz kuvvet ve kudret sahibi ve her şeyi hikmetle yaratan Allah

ihtar etmek: hatırlatma
kabristan: mezarlık
mahfel: kapalı bölme, oda

menzil: ev, mekan
müstesna: dışında
nazar: bakış, dikkat

İşte bu hâlette, gayet rikkatli ve firkatli, elemli bir hüznün ve gam, kalbime, başıma çöktü. Çünkü ben yalnız bir iki dostu kaybetmiyorum. İstanbul'da binler sevdiğim dostlarımdan mufarakat gibi, çok sevdiğim İstanbul'dan da ayrılacağım. Dünyada yüz binler dostlarımdan iftirak gibi, çok sevdiğim ve müptelâ olduğum o güzel dünyadan da ayrılacağım diye düşünürken, yine kabristanın o yüksek yerine gittim. Ara sıra sinemaya ibret için gittiğimden, bana, İstanbul içindeki insanlar, o dakikada, sinemada geçmiş zamanın gölgelerini hazır zamana getirmek cihetiyle, ölmüş olanları ayakta gezer suretinde gösterdikleri gibi, aynen ben de, o vakit gördüğüm insanları, ayakta gezen cenazeler vaziyetinde gördüm. Hayalim dedi ki: Madem bu kabristanda olanlardan bir kısmı, sinemada, gezer gibi görülüyor; ileride kat'iyen bu kab-

cihet: taraf, yön
firkat: ayrılık
gam: sıkıntı, üzüntü
hâlet: durum, hâl

iftirak: ayrılık
kabristan: mezarlık
mufarakat: ayrılık

müptelâ: bağımlı
rikkatli: dokunaklı, acıklı
suret: biçim, şekil

ristana girecekleri, girmiş gibi gör. Onlar da cenazelerdir, geziyorlar.

Birden, Kur'ân-ı Hakîmin nuruyla ve Gavs-ı Âzam Şeyh Geylânî Hazretlerinin irşadıyla, o hazîn hâlet, sürurlu ve neş'eli bir vaziyete inkılâp etti. Şöyle ki:

O hazîn hale karşı Kur'ân'dan gelen nur böyle ihtar etti ki: Senin, şimal-i şarkîde, Kosturma'daki gurbetinde bir iki esir zabıt dostun vardı. Bu dostların herhalde İstanbul'a gideceklerini biliyordun. Sana birisi deseydi, "Sen İstanbul'a mı gideceksin, yoksa burada mı kalacaksın?" Elbette, zerre miktar aklın varsa, İstanbul'a ferah ve sürurla gitmesini kabul edecektin. Çünkü bin birden, dokuz yüz doksan dokuz ahba-

ahbap: dostlar, sevgililer

ferah: rahatlık

Gavs-ı Âzam

Şeyh Geylânî:

Abdulkâdir-i Geylânî (k.s.)

gurbet: yalnızlık, yabancılik, vatan-dan uzak kalma

hâlet: durum, hal

hazîn: hüznü,

acıklı

ihtar etmek: hatırlatmak

inkılâp etmek: değişmek, dönüşmek

irşad: doğru yolu gösterme

Kur'ân-ı Hakîmin

nuru: her âyet ve sûresinde sayısız hikmet ve fayda-

lar bulunan

Kur'ân'ın nuru, yol göstermesi, aydınlığı

sürur: mutluluk, sevinç

şimal-i şarkî: kuzey doğu

zabıt: subay

zerre miktar: azıcık

bın İstanbul'dadırlar. Burada bir iki tane kalmış; onlar da oraya gidecekler. Senin için İstanbul'a gitmek hazîn bir firak, elîm bir ıftırak değil. Hem de geldin, memnun olmadın mı? O düşman memleketindeki pek karanlık, uzun gecelerinden ve pek soğuk fırtına kışlarından kurtuldun. Bu güzel, dünya cenneti gibi İstanbul'a geldin.

Aynen öyle de, senin küçüklüğünden bu yaşına kadar, sevdiklerinden yüzde doksan dokuzu, sana dehşet veren kabristana göçmüşler. Bu dünyada kalan bir iki dostun var; onlar da oraya gidecekler. Dünyada vefatın firak değil, visaldir, o ahbablara kavuşmaktır. Onlar, yani o ervâh-ı bâkiye, eskimiş yuvalarını toprak altında bırakıp, bir kısmı yıldızlarda, bir kısmı âlem-i berzah tabakatında geziyorlar diye ihtar edildi.

ahbab: dostlar, sevgililer

âlem-i berzah: dünya ile âhiret arasındaki kabir âlemi

dehşet: korku, ürküntü

elîm: acı ve sıkıntı veren

ervâh-ı bâkiye: kalıcı ve devamlı ruh

firak: ayrılık

hazîn: hüznü, acıklı

ıftırak: ayrılık

ihtar etmek: hatırlatmak

kabristan: mezarlık

tabakat: tabakalar, dereceler

visal: kavuşma

Evet, bu hakikati Kur'ân ve iman o derece kat'î bir surette ispat etmiştir ki, bütün bütün kalbsiz, ruhsuz olmazsa veyahut dalâlet kalbini boğmamışsa, görüyor gibi inanmak gerektir. Çünkü bu dünyayı hadsiz envâ-ı lütuf ve ihsanıyla böyle tezyin edip mükrimâne ve şefikane rububiyetini gösteren ve tohumlar gibi en ehemmiyet-siz cüz'î şeyleri dahi muhafaza eden bir Sâni-i Kerîm ve Rahîm, masnuatı içinde en mükemmel ve en câmi, en ehemmiyetli ve en çok sevdiği masnuu olan insanı, elbette ve bilbedahe, sureten görüldüğü gi-

bilbedahe: apaçık bir şekilde

câmi: kapsamlı, içine alan

cüz'î: ferdî, az, küçük

dalâlet: hak yoldan sapkınlık, inançsızlık, inkâr fikrî

ehemmiyet:

önem, değer

envâ-ı lütuf: iyilik çeşitleri

hadsiz: sayısız

hakikat: gerçek, esas

ihsan: bağış, iyilik

kat'î: kesin olarak

masnu: san'at eseri

masnuat: san'at eseri varlıklar

muhafaza etmek: korumak

mükrimâne: cömertçe

Rahîm: rahmeti her şeyi kuşatan her bir varlığa ayrı ayrı şefkatini gösteren Allah

rububiyet: Allah'ın bütün varlık âle-

mini kuşatan ege-menliği, yaratıcılığı, idaresi ve terbiyesi

Sâni-i Kerîm: sonsuz kerem ve cömertlik sahibi ve her şeyi san'atla yaratan Allah

suret: biçim, şekil

sureten: görünüş-te

şefikane: şefkatlice, merhametli olarak

tezyin etmek: süslemek

bi böyle merhametsiz, âkîbetsiz idam etmez, mahvetmez, zayi etmez. Belki bir çiftçinin toprağa serptiği tohumlar gibi, başka bir hayatta sümbül vermek için, Hâlık-ı Rahîm o sevgili masnuunu, bir rahmet kapağı olan toprak altına muvakkaten atar. **HÂŞİYE**

İşte bu ihtar-ı Kur'ânîyi aldıktan sonra, o kabristan, İstanbul'dan ziyade bana ünsiyetli oldu. Halvet ve uzlet, bana sohbet ve muaşeretten daha ziyade hoş geldi. Ben de Boğaz tarafındaki Sarıyer'de, bir hal-

HÂŞİYE Bu hakikat, iki kere iki dört eder derecesinde, sair risalelerde, hususan Onuncu ve Yirmi Dokuzuncu Sözlerde ispat edilmiştir.

akîbetsiz: neticesiz

hakikat: asıl, gerçek, doğru

Hâlık-ı Rahîm: sınırsız şefkat sahibi ve yaratıcı olan Allah

halvet: yalnızlık, tek başına kalma

hususan: özellikle

idam etmek: yok etmek

ihtar-ı Kur'ânî: Kur'ân'ın ihtar,

hatırlatması

kabristan: mezarlık

mahvetmek: bozmak, dağıtmak

masnu: san'at eseri

merhametsiz: acımasız, şefkatsiz

muaşeret: insanlarla birlikte yaşayıp iyi geçinmek, insanların içine girme

muvakkaten: ge-

çici olarak

rahmet: şefkat, merhamet

risale: *Risale-i Nur'u* oluşturan bölümlerden her birisi

sair: diğer, başka

uzlet: yalnızlığa çekilmek

ünsiyet: arkadaş, dost

zayi etmek: kaybetmek

ziyade: çok, fazla

vethane kendime buldum. Gavs-ı Âzam (r.a.) *Fütuhu'l-Gayb*'ıyla bana bir üstad ve tabip ve mürşid olduğu gibi, İmam-ı Rabbânî de (r.a.) *Mektubat*'ıyla bir enîs, bir müşfik, bir hoca hükmüne geçti. O vakit, ihtiyarlığa girdiğimden ve medeniyetin ezvâkından çekildiğimden ve hayat-ı içtimaiyeden sıyrıldığımın pek çok memnun oldum, Allah'a şükrettim.

İşte, ey benim gibi ihtiyarlık içine giren ve ihtiyarlığın ihtarıyla vefatı çok tahattur eden zatlar! Kur'ân'ın verdiği ders-i iman nuruyla, ihtiyarlığı ve vefatı ve hastalığı hoş görmeliyiz, belki bir cihette sevmeliyiz.

cihet: yön, taraf

ders-i iman: iman dersi

enîs: dost

ezvâk: zevkler, lezzetler

Fütuhu'l-Gayb:

Abdülkâdir-i Geylânî'nin (k.s.) sohbet meclislerinde, tekke ve medresede yaptığı konuşmaların, oğlu Abdürrezzâk tarafından derlenme-

siyle meydana gelmiş eseri

Gavs-ı Âzam: Abdulkâdir-i Geylânî (k.s.)

halvethane: yalnızca ibadet etmek ve çile durmak için kapalı yer

hayat-ı içtimai: sosyal hayat

ihtar: hatırlatma

İmam-ı Rabbânî:

(1564-1624) Hindistan'da yetişen büyük velî ve âlim

Mektubat: İmam-ı Rabbânî'nin bir eseri

mürşid: doğru yol gösteren

müşfik: şefkatli

tabip: doktor

tahattur eden: hatırlayan

üstad: hoca, öğretmen

Madem iman gibi hadsiz derecede kıymet-
tar bir nimet bizde vardır. İhtiyarlık da hoş-
tur, hastalık da hoştur, vefat da hoştur.
Nâhoş birşey varsa o da günahtır, sefahet-
tir, bid'atlardır, dalâlettir.

bid'at: dinde ol-
mayıp sonradan
dine zarar vere-
cek şekilde ortaya
çıkan şey
dalâlet: hak yol-

dan sapkınlık,
inançsızlık, inkâr
hadsiz: sınırsız,
sayısız
kıymettar: değerli
nâhoş: hoş olma-

yan
sefahet: yasak
zevk ve eğlence-
lere düşkünlük,
beyinsizce davra-
nış, budalalık

Âhirete imanın dünyaya bakan neticeleri

(Meyve Risalesi'nden)

Sekizinci Meselenin Bir Hülâsası

Yedincide haşri çok makamattan soracaktık. Fakat Hâlıkımızın isimleriyle verdiği cevap o derece kuvvetli yakîn ve kanaat verdi ki, daha başka sorgulara ihtiyaç bırakmadığından, orada kısa kestik. Şimdi bu meselede, âhiret imanının, hem âhiretin saadetine, hem dünya saadetine dair temin ettiği faideler ve neticelerinden yüzden biri hülâsa edilecek. Saadet-i uhreviyeye ait

âhiret: öteki dünya, öldükten sonraki sonsuz hayat

Hâlık: her şeyi yaratan Allah

haşir: öldükten sonra âhirette

tekrar diriltilip Allah'ın huzurunda toplanma

hülâsa: öz, özet, esas

makamat: makamlar

saadet: mutluluk

saadet-i uhreviye: âhiret hayatındaki mutluluk

yakîn: şüphesiz ve kesin olarak bilme

kısmı, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyânın izahatı daha hiç bir beyana ihtiyaç bırakmamış. Onu ona havale ederek ve saadet-i dünyeviyeye ait kısmı izah cihetini Risale-i Nur'a bırakıp, yalnız kısa bir hülâsa ile insanın hayat-ı şahsiye ve hayat-ı içtimaiyesine ait yüzer neticelerinden üç-dört tanesini beyan ederiz.

Birincisi

İnsan, sair hayvanata muhalif olarak, hanesiyle alâkadar olduğu misillü, dünya ile alâkadardır. Ve akaribiyle münasebettar olduğu gibi, nev-i beşer ile de ciddî ve fitrî münasebettardır. Ve dünyada muvakkat

akarib: akrabalar, yakınlar

alâkadar: alâkalı, ilgili

beyan: açıklama

cihet: taraf, yön

hayat-ı içtimaiye: sosyal hayat

hayat-ı şahsiye: kişisel hayat

hayvanat: hayvanlar

hülâsa: öz, özet, esas

izahat: açıklamalar

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-

Beyan: açıklamalarıyla ve anlatımıyla benzerini

yapmakta akılları âciz bırakan, mu-

cize olan Kur'ân

misillü: gibi

muhalif olmak:

zıt, aykırı olmak

muvakkat: geçici

münasebettar: ilgili, bağlantılı

nev-i beşer: insanlar, insan türü

saadet-i dünyevi-

ye: dünya hayatındaki mutluluk

sair: diğer, başka

bekasını arzuladığı gibi, bir dâr-ı ebedîde bekasını, aşk derecesinde arzuluyor. Ve midesinin gıda ihtiyacını temin etmeye çalıştığı gibi, dünya kadar geniş, belki ebede kadar uzanan sofraları ve gıdaları, akıl ve kalb ve ruh ve insaniyet mideleri için tedarik etmeye fitraten mecburdur, çabalıyor. Ve öyle arzuları ve matlapları var ki, ebedî saadetten başka hiçbir şey onları tatmin etmiyor. Hattâ, Onuncu Sözde işaret edildiği gibi, bir zaman, küçüklüğümde, hayalimden sordum: “Sana bir milyon sene ömür ve dünya saltanatı verilmesini, fakat sonra ademe ve hiçliğe düşmesini mi istersin? Yoksa, bâki fakat âdi ve meşakkatli bir vücudu mu istersin?” dedim. Baktım, ikincisini arzulayıp birincisinden “Ah!” çekti. “Cehennem de olsa bekâ isterim” dedi.

adem: hiçlik, yokluk

âdi: basit, değersiz

bâki: kalıcı, devamlı

bekâ: kalıcılık, süreklilik

dar-ı ebedî: sonsuzluk yurdu

ebed: sonsuzluk

ebedî: sonu olmayan, sonsuz

fitraten: yaratılış gereği

insaniyet: insanlık

matlap: istek

meşakkatli: sıkıntılı

saadet: mutluluk

tatmin etmek: ikna etmek

tedarik etmek: elde etmek

İşte, madem mahiyet-i insaniyenin bir hizmetkârı olan kuvve-i hayaliyeyi bu dünyaya lezzetleri tatmin etmiyor; elbette gayet câmi' mahiyet-i insaniye, ebediyetle fitraten alâkadardır. İşte bu hadsiz arzu ve emellere bağlı olduğu halde, sermayesi bir cüz'î cüz-ü ihtiyarî ve fakr-ı mutlak bir insana, âhirete iman ne derece kuvvetli ve kâfi ve vâfi bir hazine, bir medar-ı saadet ve lezzet, bir medar-ı istimdat, bir merci ve dünyanın hadsiz gamlarına karşı bir medar-ı tesellî olduğu öyle bir meyve ve faidedir ki, onu kazanmak yolunda dünya hayatını feda etse yine ucuzdur.

âhiret: öteki dünya, öldükten sonraki sonsuz hayat
alâkadar: alakalı, ilgili
câmi': kapsamlı, içine alan
cüz'î: ferdî, az, küçük
cüz-i ihtiyarî: insandaki irade, seçme gücü
ebedî: sonu olmayan, sonsuz
emel: arzu, istek

fakr-ı mutlak: mutlak, sınırsız fakirlik
fitraten: yaratılış gereği
gam: sıkıntı, üzüntü
hadsiz: sayısız, sınırsız
kâfi: yeterli
kuvve-i hayaliye: hayal gücü
mahiyet-i insaniye: insanın mahiyeti, iç yüzü

medar-ı istimdat: medet, yardım isteme kaynağı
medar-ı saadet: mutluluk sebebi
medar-ı tesellî: teselli kaynağı, vesilesi
merci: kaynak, başvurulacak yer
sermaye: servet, varlık
tatmin etmek: ikna etmek
vâfi: yeterli

İkinci meyvesi ve hayat-ı şahsiyeye bakan bir faidesi:

Üçüncü Meselede izah edilen ve Gençlik Rehberinde bir haşiye bulunan çok ehemmiyetli bir neticedir.

Evet, her insanın, her zaman düşündüğü en ehemmiyetli endişesi, mezaristana giren kendi dostları ve akrabaları gibi o idamhaneye girmek keyfiyetidir. Birtek dostu için ruhunu feda eden o bîçare insanın, binler, belki milyonlar, milyarlar dostları ebedî bir müfarakat içinde idam olmalarını tevehhüm edip Cehennem azabından beter bir elem, o düşünmek ucundan görüldüğü vakit, âhirete iman geldi, gözünü açtırdı ve perdeyi kaldırdı... “Bak” dedi. O, imanla baktı. Cennet lezzetinden haber veren bir lezzet-i ruhâniyeyi, o dost-

âhiret: öteki dünya, öldükten sonraki sonsuz hayat
bîçare: çaresiz
ebedî: sonu olmayan, sonsuz
elem: acı, keder
hayat-ı şahsiye:

kişisel hayat
idamhane: idam yeri
izah: açıklama
keyfiyet: durum, nitelik
lezzet-i ruhâniye: ruhun aldığı lez-

zet
mezaristan: mezarlık
müfarakat: ayrılıklar
tevehhüm etmek: kuruntuya kapılmak, zannetmek

ları ebedî ölümlerden ve çürümelerden kurtulup mesrurâne bir nuranî âlemde onu da bekliyorlar vaziyetinde müşahadesiyle aldı.

Risale-i Nur'da bu netice hüccetlerle iza-hına iktifaen kısa kesiyoruz.

Hayat-ı şahsiyeye ait üçüncü bir faidesi:

İnsanın sair zîhayatlar üstündeki tefevvuku ve rütbesi ise, yüksek seciyeleri ve cemiyetli istidatları ve küllî ubudiyetleri ve geniş vücudî daireleri itibarıyla. Halbuki o insan hem mâdum, hem ölü, hem karanlık olan geçmiş ve gelecek zamanların ortasında sıkışmış bir kısa zaman olan ha-

cemiyetli: kapsamlı, geniş
ebedî: sonu olmayan, sonsuz
hayat-ı şahsiye: kişisel hayat
hüccet: güçlü delil
istidat: kâbiliyet, yetenek
iktifaen: yetinerek
itibarıyla: özelli-

ğiyle
küllî: büyük ve kapsamlı, tür
mâdum: yok, ölü
mesrurâne: sevinçli bir şekilde
müşahede: gözlem
nuranî: nurlu, aydınlık

sair: diğer, başka
seciye: huy, karakter
tefevvuk: üstünlük
ubûdiyet: Allah'a kulluk
vücudî: varlıkla ilgili
zîhayat: canlı, hayat sahibi

zır vaktin mikyasıyla, ölçüsüyle hamiyeti, muhabbeti, kardeşliği, insaniyeti gibi seciyeler alır.

Meselâ, eskiden tanımadığı ve ayrılıktan sonra da hiç göremeyeceği babasını, kardeşini, karısını, milletini ve vatanını sever, hizmet eder. Ve tam sadakate ve ihlâsa pek nâdir muvaffak olabilir; o nisbette kemâlâtı ve seciyeleri küçülür. Değil hayvanların en ulvîsi, belki baş aşağı, akıl cihetiyle en biçaresi ve aşağısı olmak vaziyetine düşeceği sırada, âhirete iman imdada yetişir. Mezar gibi dar zamanını, geçmiş ve gelecek zamanları içine alan pek geniş bir zamana çevirir ve dünya kadar, belki ezel-den ebede kadar bir daire-i vücut gösterir.

âhiret: öteki dünya, öldükten sonraki sonsuz hayat
biçare: çaresiz
cihet: taraf, yön
daire-i vücut: varlık dairesi
ebed: sonu olmayan, sonsuzluk
ezel: başlangıcı olmayan, sonsuzluk
hamiyet: din gibi

mukaddes değerleri ve aile ve vatanı koruma duygusu ve gayreti
ihlâs: içtenlik, samimiyet; ibadet ve davranışlarda sadece Allah'ın rızasını gözetme
insaniyet: insanlık
kemâlât: faziletler, iyilikler, mükem-

mel özellikler
mikyas: ölçü
muhabbet: sevgi
muvaffak olmak: başarılı olmak
nisbet: oran, ölçü
sadâkat: bağlılık, doğruluk
seciye: huy, karakter
ulvî: yüce, yüksek

Babasını dâr-ı saadette ve âlem-i ervahta dahi pederlik münasebetiyle ve kardeşini tâ ebede kadar uhuvvetini düşünmesiyle ve karısını Cennette dahi en güzel bir refika-i hayatı olduğunu bilmesi haysiyetiyle sever, hürmet eder, merhamet eder, yardım eder. Ve o büyük ve geniş daire-i hayatta ve vücuttaki münasebetler için olan ehemmiyetli hizmetleri, dünyanın kıymetsiz işlerine ve cüz'î garazlarına ve menfaatlerine âlet etmez. Ciddi sadakate ve samimi ihlâsa muvaffak olarak, kemâlâtı ve hasletleri, o nisbette, derecesine göre yükselmeye başlar, insaniyeti teâli eder. Hayat

âlem-i ervah: ruhlar âlemi

cüz'î: ferdî, az, küçük

daire-i hayat: hayat dairesi

dâr-ı saadet ve ebediyet: sonsuzluk ve mutluluk yeri

ebed: sonu olmayan, sonsuzluk

ehemmiyetli: önemli

garaz: kötü kasıt

haslet: huy, özellik, karakter

haysiyetiyle: özellikle

ihlâs: içtenlik, samimiyet; ibadet ve davranışlarda sadece Allah'ın rızasını gözetme

kemâlât: faziletler, iyilikler, mükemmel özellikler

menfaat: fayda,

yarar

muvaffak olmak: başarılı olmak

münasebet: bağlantı, ilişki

nisbet: oran, ölçü

refika-i hayat: hayat arkadaşı, eş

sadâkat: bağlılık, doğruluk

teâli etmek: yücelmek, yükselmek

uhuvvet: kardeşlik

vücut: varlık

lezzetinde serçe kuşuna yetişmeyen o insan, bütün hayvanat üstünde, kâinatın en müntehap ve bahtiyar bir misafiri ve Sahib-i Kâinatın en mahbup ve makbul bir abdi olmasıdır. Bu netice dahi Risale-i Nur'da hüccetlerle izahına iktifaen kısa kesildi.

Dördüncü bir faidesi ki, insanın hayat-ı içtimaiyesine bakıyor:

Risale-i Nur'dan Dokuzuncu Şuâda beyan edilen o neticenin bir hülâsası şudur:

Nev-i insanın dörtten birini teşkil eden çocuklar, âhiret imanıyla insanca yaşayabilirler ve insaniyetin istidatlarını taşıyabilirler. Yoksa, elîm endişeler içinde, kendini

abd: kul
âhiret: öteki dünyaya, öldükten sonraki sonsuz hayat
bahtiyar: talihli, mutlu
beyan etmek: açıklamak
elîm: acıklı, üzücü
hayat-ı içtimaiye: sosyal hayat

hayvanat: hayvanlar
hüccet: güçlü delil
hülâsa: öz, özet
iktifaen: yetinerek
istidat: kabiliyet, yetenek
izah: açıklama
kâinat: evren, yaratılan herşey
mahbup: sevgili

makbul: kabul gören, geçerli
müntehap: seçilmiş
nev-i insan: insanlar, insanlık
Sahib-i Kâinat: evrenin ve herşeyin sahibi olan Allah
teşkil etmek: meydana getirmek

uyutturmak ve unutturmak için çocukça oyuncaklarıyla, haylâz bir hayatla yaşayacak. Çünkü, her vakit etrafında onun gibi çocukların ölmesiyle onun nazik dimağında ve ileride uzun arzuları taşıyan zayıf kalbinde ve mukavemetsiz ruhunda öyle bir tesir yapar ki, hayatı ve akli o biçareye âlet-i azap ve işkence edeceği zamanda, âhiret imanının dersiyle, görmemek için oyuncaklar altında onlardan saklandığı o endişeler yerinde, bir sevinç ve genişlik hissederek der:

“Bu kardeşim veya arkadaşım öldü, Cennetin bir kuşu oldu. Bizden daha iyi keyf eder, gezer. Ve validem öldü, fakat rahmet-i İlâhiyeye gitti, yine beni Cennette kucağına alıp sevecek ve ben de o şefkatli anneciğimi göreceğim” diye insaniyete lâ-yık bir tarzda yaşayabilir.

âhiret: öteki dünya, öldükten sonraki sonsuz hayat
âlet-i azap: azap âleti, sıkıntı veren unsur

biçare: çaresiz
dimağ: akıl, bilinç, beyin
mukavemetsiz: karşı konulmaz, direnilmez

rahmet-i İlâhiye: Allah'ın rahmeti
şefkat: acıma, merhamet
tesir: etki

Hem insanın bir rub'unu teşkil eden ihtiyarlar, yakında hayatlarının sönmesine ve toprağa girmelerine ve güzel ve sevimli dünyalarının kapanmasına karşı tesellîyi, ancak ve ancak âhîret imanında bulabilirler. Yoksa o merhametli muhterem babalar ve fedakâr şefkatli analar, öyle bir vâveylâ-yı ruhî ve bir dağdağa-i kalbî çekeceklerdi ki, dünya onlara meysûsâne bir zindan ve hayat işkenceli bir azap olurdu. Fakat âhîret imanı onlara der:

“Merak etmeyiniz. Sizin ebedî bir gençliğiniz var, gelecek ve parlak bir hayat ve nihayetsiz bir ömür sizi bekliyor. Ve zâyî ettiğiniz evlât ve akrabalarınızla sevinçlerle görüşeceksiniz. Ve ettiğiniz bütün iyilikleriniz muhafaza edilmiş; mükâfatlarını göre-

âhîret: öteki dünya, öldükten sonraki sonsuz hayat
dağdağa-i kalbî: kalp sıkıntısı, huzursuzluğu
ebedî: sonsuz, sonu olmayan
meysûsâne: ümit-

sizce
muhafaza etmek: korumak
muhterem: hürmete lâayık, saygıdeğer
mükâfat: ödül
nihayetsiz: sınırsız, sonsuz

rub': dörtte bir
şefkat: acıma, merhamet
teşkil etmek: yapmak, meydana getirmek
vaveylâ-i ruhî: ruhun feryadı
zayî: ziyan, kayıp

ceksiniz” diye, iman-ı âhîret onlara öyle bir tesellî ve inşirah verir ki; her birinin yüz ihtiyarlık birden başlarına toplansa onları meyus etmez.

Nev-i insanın üçten birisini teşkil eden gençler, hevesatları galeyanda, hissiyata mağlûp, cüretkâr akıllarını her vakit başına almayan o gençler, âhîret imanını kaybet-seler ve Cehennem azabını tahattur etmez-lerse, hayat-ı içtimaiyede, ehl-i namusun malı ve ırzı ve zayıf ve ihtiyarların rahatı ve haysiyeti tehlikede kalır. Bazı, bir dakika lezzeti için bir mes’ut hanenin saadetini mahveder ve bu gibi, hapiste dört beş se-ne azap çeker, canavar bir hayvan hük-müne geçer. Eğer iman-ı âhîret onun im-

âhîret: öteki dün-ya, öldükten son-raki sonsuz hayat
cüretkâr: cesur, atıl-gan
ehl-i namus: na-musuna düşkün olanlar
galeyan: coş-up taşma, azgınlık
hane: ev
hayat-ı içtimaiye: sosyal hayat

haysiyet: şeref, onur, itibar
hevesat: heves ve arzular
hissiyat: duygular, hisler
ırz: şan ve şeref, nâmus
iman-ı âhîret: âhi-rete iman
imdad: yardım
inşirah: ferahla-ma, rahatlık, hu-

zur
mağlûp: yenilen
mes’ut: mutlu
meyus: ümitsiz
nev-i insan: in-sanlar, insanlık
saadet: mutluluk, huzur
tahattur etmek: hatıra getirmek
teşkil etmek: yap-mak, meydana getirmek

dadına gelse, çabuk aklını başına alır. “Gerçi hükümet hafiyeleri beni görmüyorlar ve ben onlardan saklanabilirim. Fakat Cehennem gibi bir zindanı bulunan bir Padişah-ı Zülcelâlin melâikeleri beni görüyorlar ve fenalıklarımı kaydediyorlar. Ben başıboş değilim ve vazifedar bir yolcuym. Ben de onlar gibi ihtiyar ve zayıf olacağım” diye, birden, zulmen tecavüz etmek istediği adamlara karşı bir şefkat, bir hürmet hissetmeye başlar. Bu mânânın dahi Risale-i Nur’da burhanlarıyla izahına iktifaen kısa kesiyoruz.

Hem nev-i beşerin ehemmiyetli bir kısmı, hastalar ve mazlumlardan bizim gibi musibetzedeler ve fakirler ve ağır ceza alan mahpuslar, eğer iman-ı âhiret onların im-

burhan: sağlam ve sarsılmaz delil
ehemmiyetli: önemli
fenalık: kötülük
hafiye: gizli çalışan
iktifaen: yetinerek
iman-ı âhiret: âhirete iman

imdad: yardım
izah: açıklama
mahpus: hapsedilmiş, mahkum
mazlum: zulme uğramış, suçsuz
melâike: melekler
musibetzedede: felâkete uğrayan
nev-i beşer: in-

sanlar, insan türü
Padişah-ı Zülcelâlin: sonsuz haşmet ve yücelik sahibi Padişah, Allah
tecavüz etmek: saldırmak, sataşmak
vazifedar: görevli

dadına yetişmezse, her vakit hastalığın ihtarıyla gözü önüne gelen ölüm ve intikamını alamadığı ve namusunu elinden kurtaramadığı zâlimin mağrurâne ihaneti ve büyük musibetlerde boşu boşuna malını, evlâdını kaybetmekle gelen elîm meyusiyeti ve bir-iki dakika veya bir iki saat keyif yüzünden beş on sene böyle bir hapis azabını çekmekten gelen kederli sıkıntı, elbette o biçarelere dünyayı zindan ve hayatı bir işkenceli azaba çevirir. Eğer âhirete iman imdatlarına yetişse, birden onlar nefes alırlar; sıkıntıları, meyusiyetleri ve endişeleri ve intikam hiddetleri, derece-i imanına göre kısmen ve bazan tamamen zâil olur.

Hattâ diyebilirim ki, benim ve bir kısım kardeşlerimin bu sebepsiz hapsimizde ve dehşetli musibetimizde, eğer iman-ı âhiret

biçare: çaresiz
derece-i iman:
 iman derecesi
elîm: acıklı, üzücü
ihtar: hatırlatma,
 uyarıp ikaz etme

iman-ı âhiret: âhirete iman
imdad: yardım
mağrurâne: gururlu bir şekilde
meyusiyet: ümit-

sizlik
musibet: belâ,
 dert, felâket
zâil olmak: geçip
 gitmek, yok olmak

yardım etmeseydi, bir gün dayanmak, ölüm kadar tesir edip bizi hayattan istifa etmeye sevk edecekti. Fakat hadsiz şükür olsun, benim canım kadar sevdiğim pek çok kardeşlerimin bu musibetten gelen elemelerini de çektiğim ve gözüm kadar sevdiğim binler Risale-i Nur risaleleri ve benim yaldızlı ve süslü ve çok kıymetli kitaplarımın ziyaları ve ağlamalarından teessüflerini çektiğim ve eskiden beri az bir ihaneti ve tahakkümü kaldıramadığım halde; sizi kasemle temin ederim ki, iman-ı bil'âhiret nuru ve kuvveti bana öyle bir sa- bir ve tahammül ve tesellî ve metanet, belki mücahidâne, kârlı bir imtihan dersinde daha büyük mükâfatı kazanmak için bir şevk verdi ki, ben bu risalenin başında de-

elem: acı, keder

hadsiz: sayısız, sınırsız

iman-ı bil'âhiret: "âhiret gününe iman"

kasem: yemin

kıymetli: kıymet-

li, değerli

metanet: sağlam-
lık, kararlılık

musibet: belâ,
dert, felâket

mücahidâne: ci-
had edercesine

mükâfat: ödül

tahakküm: baskı,
zorbalık

tahammül: dayan-
ma, katlanma

teessüf: eseflen-
me, üzüleme

ziya: ışıık

diğim gibi, kendimi medrese-i Yusufiye ünvanına lâayık bir güzel ve hayırlı medrese de biliyorum. Arasıra gelen hastalıklar ve ihtiyarlıktan neş'et eden titizlikler olmasaydı, mükemmel ve rahat-ı kalb ile derslerime daha ziyade çalışacaktım. Her ne ise, bu makam münasebetiyle saded harici girdi; kusura bakılmasın.

Hem her insanın küçük bir dünyası, belki küçük bir cenneti dahi kendi hanesidir. Eğer iman-ı âhîret o hanenin saadetinde hükmetmezse, o aile efradı, herbiri şefkat ve muhabbet ve alâkadarlığı derecesinde elîm endişeler ve azaplar çeker. O cenneti, cehenneme döner veyahut muvakkat eğlenceler ve sefahetlerle aklını tenvim edip

alâkadarlık: ilgili olma
efrad: fertler, bireyler
elîm: acıklı, üzücü
hane: ev
iman-ı âhîret: âhîrete iman
medrese-i Yusufiye: Hz. Yusuf'un (a.s.) hapiste kalmasına benzetile-

rek, iman ve Kur'ân hizmetinden dolayı tutuklananların hapsedildiği yer mânâsında hapishaneye verilen ad
muhabbet: sevgi
muvakkat: geçici
neş'et etmek: çıkmak, yetişmek
rahat-ı kalb: kalp

rahatlığı
saadet: mutluluk
saded: asıl mevzu, konu
sefahet: gayri meşru zevk ve eğlenceye düşkünlük
tenvim etmek: uyutmak, uyuşturmak
ziyade: çok, fazla

uyutur. Devekuşu gibi avcıyı görür, kaçamıyor, uçamıyor. Başını kuma sokar, tâ görünmesin. Başını gaflete sokar, tâ ölüm ve zevâl ve firak onu görmesin. Divanece, muvakkat iptal-i his nev'inden bir çare bulur. Çünkü, meselâ valide, ruhunu feda ettiği evlâdını daima tehlikelere mâruz gördükçe titrer. Ve pederini ve kardeşini eksik olmayan belâlardan kurtaramayan evlâtlar, daim bir keder, bir korkaklık hisseder. Buna kıyasen, bu dağdağalı, kararsız hayat-ı dünyeviyede, o mes'ut zannedilen aile hayatı çok cihetlerle saadetini kaybeder. Ve kısacık bir hayattaki münasebet ve karâbet dahi, hakiki sadakati ve samimî ihlâsı ve garazsız bir hizmeti ve muhabbeti

cihet: taraf, yön
dağdağalı: karışık, sıkıntılı, gürültülü
divanece: akılsızca, delice
firak: ayrılık
gaflet: âhirete, Allah'ın emir ve yasaklarına duyar-sız davranma hâli, umursamazlık
garaz: kötü kasıt,

art niyet
hakiki: gerçek
hayat-ı dünyeviye: dünya hayatı
ihlâs: içtenlik, samimiyet; ibadet ve davranışlarda sadece Allah'ın rızasını gözetme
iptal-i his: hisleri uyuşturma, duyguları vazifelerini yapamaz hâle ge-

tirme
karâbet: yakınlık
kıyasen: kıyas ederek, karşılaştı-rarak
muhabbet: sevgi
muvakkat: geçici
münasebet: ilgi, bağlantı
nev'î: tür
saadet: mutluluk
zevâl: geçip gitme, yok olma

vermez. Ahlâk o nisbette küçülür, belki sukut eder.

Eğer âhirete iman o haneye girse, birden ışıklandırarak. Ortalarındaki münasebet ve şefkat ve karâbet ve muhabbet, kısacık bir zaman ölçüsüyle değil, belki dâr-ı âhirette, saadet-i ebediyede dahi o münasebetlerin devamı ölçüsüyle samimî hürmet eder, sever, şefkat eder, sadakat eder, kusurlarına bakmaz gibi ahlâk yükseklenir. Hakikî insaniyet saadeti o hanede başlar inkişafa.

Bu mânâ dahi hüccetlerle Risale-i Nur'da beyanına binaen kısa kesildi.

Hem herbir şehir kendi ahalisine geniş bir hanedir. Eğer iman-ı âhîret o büyük aile efradında hükmetmezse, güzel ahlâkın

beyan: açıklama
binaen: -dayana-
 rak
dâr-ı âhîret: öteki
 dünya, âhîret yur-
 du
efrad: fertler, bi-
 reyler
hakiki: gerçek
hane: ev

hüccet: güçlü delil
iman-ı âhîret: âhi-
 rete iman
inkişaf: açığa çık-
 ma, ortaya çıkma
insaniyet: insanlık
karâbet: yakınlık
muhabbet: sevgi
münasebet: ilgi,
 bağlantı

nisbet: kıyas, ölçü
saadet: mutluluk
saadet-i ebediye:
 sonsuz mutluluk
sadâkat: bağlılık,
 doğruluk
sukut etmek: düş-
 mek, alçalmak
şefkat: acıma,
 merhamet

esaları olan ihlâs, samimiyet, fazilet, hamiyet, fedakârlık, rıza-yı İlâhî, sevab-ı uhrevî yerine garaz, menfaat, sahtekârlık, hodgâmlık, tasannu, riya, rüşvet, aldatmak gibi haller meydan alır. Zâhirî âsâyiş ve insaniyet altında anarşistlik ve vahşet mânâları hükmeder; o hayat-ı şehriye zehirlenir. Çocuklar haylâzlığa, gençler sarhoşluğa, kavîler zulme, ihtiyarlar ağlamaya başlarlar.

Buna kıyasen, memleket dahi bir hanedir ve vatan dahi bir millî ailenin hanesidir. Eğer iman-ı âhîret bu geniş hanelerde

anarşistlik: kural tanımama, her türlü düzen ve otoriteye karşı çıkma

âsâyiş: huzur, emniyet

fazilet: değer ve üstünlük

garaz: kötü kasıt, art niyet

hamiyet: din gibi mukaddes değerleri ve aile ve vatani koruma duygusu ve gayreti

hane: ev

hayat-ı şehriye: şehir hayatı

hodgâmlık: ben-cillik

ihlâs: içtenlik, samimiyet; ibadet ve davranışlarda sadece Allah'ın rızasını gözetme

iman-ı âhîret: âhîrete iman

insaniyet: insanlık

kavî: güçlü, kuvvetli

kıyasen: kıyas ederek, karşılaştırarak

menfaat: fayda, çıkar

rızâ-yı İlâhî: Allah'ın rızası

riya: gösteriş

samimiyet: içtenlik

sevab-ı uhrevî: âhîret sevabı

tasannu: yapmacık hareket, zorla birşeyi daha iyi göstermeye çalışma

vahşet: ürküntü, korku

zâhirî: görünürde

hükmetse, birden samimî hürmet ve ciddî merhamet ve rüşvetsiz muhabbet ve mua-venet ve hilesiz hizmet ve muaşeret ve ri-yâsız ihsan ve fazilet ve enâniyetsiz büyük-lük ve meziyet o hayatta inkişafa başlarlar.

Çocuklara der: “Cennet var, haylazlığı bırak.” Kur’ân dersiyile temkin verir.

Gençlere der: “Cehennem var, sarhoşlu-ğu bırak.” Akli başlarına getirir.

Zâlîme der: “Şiddetli azap var, tokat yi-yeceksin.” Adaletle başını eğdirir.

İhtiyarlara der: “Senin elinden çıkmış bütün saadetlerinden çok yüksek ve daimî bir uhrevî saadet ve taze, bâki bir gençlik seni bekliyorlar. Onları kazanmaya çalış.” Ağlamasını gülmeye çevirir.

Bunlara kıyasen, cüz’î ve küllî herbir tai-

bâki: devamlı, ka-
lıcı

cüz’î: ferdî, az, kü-
çük

enaniyetsiz: ken-
dini beğenmeme,
gurursuz

fazilet: değer ve
üstünlük

ihsan: bağış, ik-
ram

inkişaf: açığa çık-
ma, ortaya çıkma

küllî: büyük, ge-
niş, kapsamlı, tür

meziyet: üstün
özellik

muaşeret: birlikte

yaşayıp iyi geçin-
me, görgü

muavenet: yardım

riya: gösteriş

riyâsız: gösterişsiz

saadet: mutluluk

temkin: ağırbaşlı-

lık, ölçülü hareket
uhrevî: âhirete ait

fede hüsn-ü tesirini gösterir, ışıklandırır. Nev-i beşerin hayat-ı içtimaiyesiyle alâkadar olan içtimaiyyun ve ahlâkıyyûnların kulakları çınlasın! İşte, iman-ı âhiretin binler faidelerinden, işaret ettiğimiz beş altı nümunelerine sairleri kıyas edilse, kat'î anlaşılır ki, iki cihanın ve iki hayatın medar-ı saadeti yalnız imandır.

Risale-i Nur'da, Yirmi Sekizinci Sözde ve başka risalelerinde, haşrin cismaniyeti cihetinde gelen zayıf şüphelere kuvvetli cevaplarına iktifaen burada yalnız bir kısa işaretle deriz ki:

Esmâ-i İlâhiyenin en cemiyetli âyinesi cismâniyettedir. Ve hilkat-i kâinattaki ma-

ahlâkıyyun: ahlâk bilimciler

alâkadar: alâkalı, ilgili

cemiyetli: kapsamlı, geniş

cihan: dünya

cihet: taraf, yön

cismaniyet: bedenle, maddî vücutla ilgili oluş

esmâ-i İlâhiye:

Cenab-ı Allah'ın isimleri

haşrin cismaniye-

ti: insanların öldükten sonra tekrar diriltilip Allah'ın huzurunda toplanmasının hem beden, hem de ruh itibarıyla olması

hayat-ı içtimaiye:

sosyal hayat

hilkat-i kâinat:

kâinatın, evrenin yaratılışı

hüsn-ü tesir: iyi,

güzel tesir

içtimaiyyun: sosyologlar

iktifaen: yetinerek

iman-ı âhiret: âhirete iman

kat'î: kesin bir şekilde

medar-ı saadet:

mutluluk, huzur kaynağı, vesilesi

nev-i beşer: insanlar, insanlık

sair: diğer, başka

taife: grup, topluluk

kàsıd-ı İlâhiyenin en zengini ve faal merkezi cismaniyettedir. Ve ihsanat-ı Rabbâniyenin en çok çeşitleri ve rengârenkleri cismaniyettedir. Ve beşerin ihtiyacat dilleriyle Hâlıkına karşı dualarının ve teşekküratının en kesretli tohumları yine cismaniyettedir. Mâneviyat ve ruhâniyat âlemlerinin en mütenevvi çekirdekleri yine cismaniyette-dir.

Bunlara kıyasen, yüzer küllî hakikatler cismaniyette temerküz ettiğinden, Hâlık-ı Hakîm, zemin yüzünde cismaniyeti çoğaltmak ve mezkûr hakikatlere mazhar eyle-

beşer: insan

cismaniyet: bedenle, maddî vücutla ilgili oluş

faal: çalışkan, hareketli

hakikat: doğru, gerçek

Hâlık: her şeyi yaratan Allah

Hâlık-ı Hakîm: herşeyi hikmetle, belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde

yaratan Allah

ihsânât-ı Rabbâniye: Allah'ın lütuf ve bağışları

ihtiyacat: ihtiyaçlar

kesretli: çok sayıda

küllî: büyük, geniş, kapsamlı, tür

makâsıd-ı İlâhiye: Allah'ın gözettiği yüce maksatlar, gayeler

mâneviyat: mânevî âleme ait olan

şeyler

mazhar eylemek: erişirmek, ayna yapmak

mezkûr: anılan, sözü geçen

mütenevvi: çeşitli

ruhâniyat âlemleri: ruhlar âlemi

temerküz etmek: odaklaşmak, toplanmak

teşekkürat: teşekkürler

zemin: yer

mek için, öyle sür'atli ve dehşetli bir faaliyetle kàfile kàfile arkasına mevcudata vücut giydiren, o meşhere gönderir. Sonra onları terhis eder, başkalarını gönderir. Mütemadiyen kâinat fabrikasını işlettirir. Cismanî mahsulâtı dokuyup, zemini âhirette ve Cennete bir fidanlık bahçesi hükmüne getirir. Hattâ insanın cismânî midesini memnun etmek için o midenin hâl diliyle bekâsına dair duasını kemâl-i ehemmiyetle dinleyip kabul ederek fiilen cevap vermek için, hadsiz ve hesapsız ve yüz binler tarzlarda ve binler çeşit çeşit lezzetlerde gayet san'atlı taamları ve gayet kıymetli nimetleri cismaniyete ihzar etmek, bedahetle ve şek-

âhiret: öteki dünya, öldükten sonraki sonsuz hayat
bedâhet: ap açıklık
bekâ: kalıcılık, devamlılık
cismanî: maddi vücuda sahip
cismaniyet: bedenle, maddî vücutla ilgili oluş
dehşetli: korkunç,

ürkütücü
hadsiz: sayısız, sınırsız
ihzar etmek: hazırlamak
kàfile: grup, topluluk
kemâl-i ehemmiyet: tam ve mükemmel bir önem
mahsulat: ürünler
meşher: sergi
mevcudat: varlık-

lar
mütemadiyen: sürekli olarak
şeksiz: kuşkusuz, şüphesiz
taam: gıda, yiyecek
terhis etmek: görevi son vermek
vücut giydirmek: var etmek, bir bedene sokmak
zemin: yer

siz gösterir ki, dâr-ı âhirette Cennetin en çok ve en mütenevvi lezzetleri cismanîdir. Ve saadet-i ebediyenin en ehemmiyetli ve herkesin istediği ve ünsiyet ettiği nimetleri cismanîdir.

Acaba hiçbir cihet-i ihtimali ve imkânı var mı ki, bu âdi midenin hal diliyle bekâ duasını kabul edip nihayetsiz mu'cizatlı maddî taamlarla onu minnettar ederek, her vakit tesadüfsüz, kastî olarak fiilen cevap veren bir Kadîr-i Rahîm, bir Alîm-i Kerîm, kâinatın en ehemmiyetli neticesi ve arzın halifesi ve o Hâlıkın güzidesi ve pe-

âdi: basit, normal
Alîm-i Kerîm: sonsuz cömertlik ve ikram sahibi ve her şeyi hakkıyla bilen, ilmi herşeyi kuşatan Allah
arz: dünya
bekâ: kalıcılık, devamlılık
cihet-i ihtimal: ihtimal yönü
cismanî: maddi vücuda sahip
dâr-ı âhiret: öteki dünya, âhiret yurdu
ehemmiyet: önem

güzide: seçilmiş, seçkin
Hâlık: her şeyi yaratan Allah
halife: yeryüzünde Allah namına hareket eden insan
Kadîr-i Rahîm: gücü herşeye yeten, rahmetinin çok özel tecellîleri olan ve sonsuz şefkat ve merhamet sahibi Allah
kastî: bilerek ve isteyerek yapma
minnettar etmek:

nimetlendirmek, borçlu kılmak
mu'cizât: mu'cizeler; bir benzerini yapma konusunda başkalarını âciz bırakan olağanüstü şeyler
mütenevvi: çeşit çeşit
nihayetsiz: sınırsız, sonsuz
saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk
taam: gıda, yiyecek
ünsiyet etmek: alışmak

restişkârı olan nev-i insanın insaniyet mide-i kübrâsı ile küllî ve yüksek ve daima arzu ettiği ve ünsiyet ettiği ve fitraten istediği cismanî lezzetleri, dâr-ı bekâda verilmesine dair hadsiz umumî duaları kabul olmasın ve haşr-i cismânî ile fiilen cevap verilmesin, onu ebedî minnettar etmesin? Adeta sineğin sesini işitsin, gök gürültüsünü işitmesin! Ve âdi bir neferin kemâl-i ehemmiyetle techizatına baksın; orduya hiç bakmasın, ehemmiyet vermesin! Bu yüz derece muhal ve bâtıldır.

وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ ¹

¹ “Orada canların çekeceği, gözlerin zevk alacağı herşey vardır.” Zuhruf Sûresi, 43:71.

âdi: basit, normal
bâtıl: doğru olmayan, yalan, yanlış
cismanî: maddi vücuda sahip
dâr-ı bekâ: devamlı ve kalıcı olan yer, âhiret
ebedî: sonu olmayan, sonsuz
hadsiz: sayısız, sınırsız
haşr-i cismanî: insanların öldükten

sonra âhirette diriltilip Allah'ın huzurunda toplanmasının hem beden, hem de ruh itibarıyla olması
insaniyet: insanlık
kemâl-i ehemmiyet: tam ve mükemmel bir önem
külfî: büyük, geniş, kapsamlı; tür
mide-i kübrâ: büyük mide

minnettar etmek: nimetlendirmek, borçlu kılmak
muhal: imkansız
nefer: asker, er
nev-i insan: insanlar, insanlık
perestişkâr: tapan, ibadet eden
techizat: donanım
umumî: genel, herkese ait
ünsiyet etmek: alışmak

âyetinin sarahat-i kat'iyesiyle, insan, en ziyade ünsiyet ettiği ve dünyada nümunesini tatmış olduğu cismanî lezzetleri Cennete lâayık bir tarzda görecek, tadacak. Ve lisan, göz ve kulak gibi âzâların ettikleri hâlis şükürler ve hususî ibadetlerin mükâfatları, o uzuvlara mahsus cismânî lezzetler ile verilecektir. Kur'ân-ı Mucizü'l-Beyan, o derece cismanî lezzetleri sarîh bir surette beyan eder ki, başka te'villerle mânâ-yı zâhîrîyi kabul etmemek imkân haricindedir.

İşte, iman-ı âhiretin meyveleri ve neticeleri gösteriyorlar ki, nasıl ki âzâ-yı insanîden midenin hakikati ve ihtiyacı, taamla-

âzâ: azalar, organlar

âzâ-yı insanî: insanın azaları, organları

beyan etmek: açıklamak

cismanî: maddi vücuda sahip

hakikat: gerçek yapı, mahiyet

hâlis: içten, katıksız, samimi

hususî: özel

ihtiyacat: ihtiyaçlar

iman-ı âhiret: âhirete iman

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-

Beyan: açıklama-larıyla ve anlatımıyla benzerini yapmakta akılları âciz bırakan, mu-

cize olan Kur'ân

mânâ-i zâhîrî: görünürdeki mânâ

mükâfat: ödül

nümune: örnek, misal

sarahat-i kat'îye: kesin açık mânâ

sarîh: açık

suret: biçim, şekil

taam: gıda, yiyecek

te'vil: yorum

uzuv: organ

ünsiyet etmek: alışmak

ziyade: çok, fazla

rın vücuduna kat'î delâlet eder; öyle de, insanın hakikati ve kemâlâtı ve fitrî ihtiyacı ve ebedî arzuları ve iman-ı âhiretin mezkûr netice ve faidelerini isteyen hakikatleri ve istidatları daha kat'î olarak âhirete ve Cennete ve cismanî bâki lezzetlere delâlet ve tahakkuklarına şehadet ettiği gibi, bu kâinatın hakikat-i kemâlâtı ve mânidar tekvînî âyâtı ve insaniyetin mezkûr hakikatlerle alâkadar bütün hakikatleri, dâr-ı âhiretin vücuduna ve tahakkukuna ve haşrin gelmesine ve Cennet ve Cehennemin açılmasına delâlet ve şehadet ettiklerini,

alâkadar: alakalı, ilgili

bâki: devamlı, kalıcı

cismanî: maddi vücuda sahip

dâr-ı âhiret: âhiret yurdu

delâlet: delil olma, işaret etme

ebedî: sonu olmayan, sonsuz

fitrî: doğal, yaratılıştan gelen

hakikat: gerçek yapı, mahiyet

hakikat-i kemâlât:

mükemmelliklerin esası, gerçeği

haşr: insanların öldükten sonra âhirette diriltilip muhakeme için Allah'ın huzurunda toplanması

ihtiyacat: ihtiyaçlar

iman-ı âhiret: âhirete iman

insaniyet: insanlık

istidat: kâbiliyet, yetenek

kat'î: kesin bir şekilde

kemâlât: faziletler, iyilikler, mükemmel özellikler

mânidar: anlamlı

mezkûr: anılan, sözü geçen

şehadet: şahitlik, tanıklık

tahakkuk: gerçekleşme

tekvînî âyât: yaratmaya, var etmeye dâir âyetler, deliller

vücut: varlık, var oluş

Risale-i Nur eczaları ve bilhassa Onuncu ve Yirmi Sekizinci (iki makamı), Yirmi Dokuzuncu Sözler ve Dokuzuncu Şuâ ve Münâcât risaleleri hüccetlerle, parlak ve şüphe bırakmaz bir tarzda ispat etmişler. Onlara havale ederek bu uzun kıssayı kısa kesiyoruz.

Cehenneme dair beyanat-ı Kur'âniye o kadar vâzih ve zâhirdir ki, başka izahata ihtiyaç bırakmamış. Yalnız bir iki zayıf şüpheyi izale edecek iki üç nükteyi, tafsilini Risale-i Nur'a havale edip gayet kısa bir hülâsasını beyan edeceğiz.

Birinci Nükte

Cehennem fikri, geçmiş iman meyvelerinin lezzetlerini korkusuyla kaçırmıyor.

beyan etmek:
açıklamak

beyanat-ı Kur'âniye: Kur'ân'ın açıklamaları

bilhassa: özellikle

ecza: kısımlar, parçalar

havale etmek:
göndermek

hüccet: delil
hülâsa: özet

izahat: açıklamalar

izale etmek: gidermek, ortadan kaldırmak

kıssa: ibretli hikâye

münâcât: Allah'a yalvarış, dua

nükte: ince anlamalı söz

risale: mektup; *Risale-i Nur Külliyyatı*'ndan her bir bölüm

tafsil: ayrıntı

vâzih: açık, âşikâr

zâhir: açık, görünen

Çünkü, hadsiz rahmet-i Rabbâniye, o korkan adama der: “Bana gel, tevbe kapısıyla gir. Tâ Cehennem vücutu, değil korkutmak, belki sana Cennetin lezzetlerini tam bildirsin ve senin ve hukuklarına tecavüz edilen hadsiz mahlûkatın intikamlarını alsın, sizi keyiflendsin.”

Eğer sen dalâlette boğulup çıkamıyorsan, yine Cehennem vücutu bin derece idam-ı ebedîden hayırlıdır ve kâfirlere de bir nevi merhamettir. Çünkü insan, hattâ yavrulu hayvanat dahi, akrabasının ve evlâdının ve ahababının lezzetleriyle ve saadetleriyle lezzetlenir, bir cihette mes’ut olur. Şu halde, sen ey mülhid, dalâletin itibariyle ya idam-ı ebedî ile ademe düşe-

ahbab: dostlar, sevilenler

adem: yokluk, hiçlik

cihet: şekil, yön

dalâlet: hak yoldan ayrılma, sapkınlık

hadsiz: sayısız, sınırsız

hayvanat: hayvanlar

idam-ı ebedî: dirilmemek üzere

sonsuz yok oluş

mahlukât: yaratıklar

mes’ut: mutlu

mülhid: dinsiz

nevi: tür

rahmet-i Rabbâniye: herbir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları

için muhtaç olduğu şeyleri veren, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulunduran Allah’ın sonsuz merhamet ve rahmeti

saadet: mutluluk

vücut: varlık, var oluş

ceksin veya Cehenneme gireceksin. Şerr-i mahz olan adem ise, senin bütün sevdiklerin ve saadetleriyle memnun ve bir derece mes'ut olduğun umum akraba ve asıl ve neslin, seninle beraber idam olmasından, binler derece Cehennemden ziyade senin ruhunu ve kalbini ve mahiyet-i insaniyeni yandırır. Çünkü Cehennem olmazsa Cennet de olmaz. Herşey senin küfrünle ademe düşer. Eğer sen Cehenneme girsen, vücut dairesinde kalsan, senin sevdiklerin ve akrabaların ya Cennette mes'ut veya vücut dairelerinde bir cihette merhametlere mazhar olurlar. Demek, herhalde Cehennem vücutuna taraftar olmak sana lâzımdır. Cehennem aleyhinde bulunmak ademe taraftar olmaktır ki, hadsiz dostlarının saadetlerinin hiç olmasına taraftarlıktır.

Evet, Cehennem ise, hayr-ı mahz olan

adem: yokluk, hiçlik
cihet: şekil, yön
hadsiz: sayısız, sınırsız
hayr-ı mahz: mutlak hayır, hayrın tâ kendisi

mahiyet-i insaniye: insanın niteliği, iç yüzü
mazhar olmak: erişmek, nail olmak
mes'ut: mutlu

saadet: mutluluk
şerr-i mahz: mutlak kötülük, kötülüğün ta kendisi
vücut: varlık, var oluş
ziyade: çok, fazla

daire-i vücudun Hâkim-i Zülcelâlinin hakîmâne ve âdilâne bir hapishane vazifesini gören dehşetli ve celâlli bir mevcut ülkesidir. Hapishane vazifesini de görmekle beraber, başka pek çok vazifeleri var. Ve pek çok hikmetleri ve âlem-i bekâya ait hizmetleri var. Ve zebânî gibi pek çok zîhayatın celâldarâne meskenleridir.

İkinci Nükte

Cehennemnin vücudu ve şiddetli azabı, hadsiz rahmete ve hakiki adalete ve israf-sız, mizanlı hikmete zıddiyeti yoktur. Belki

âdilâne: adaletli bir şekilde
âlem-i bekâ: devamlı ve kalıcı olan âhiret âlemi
celâl: büyüklük, azamet ve haşmet
celâldarâne: haşmetlice, heybetli ve görkemli bir şekilde
daire-i vücud: varlık dairesi
dehşetli: korkunç, ürkütücü
hadsiz: sayısız,

sınırsız
hakîmâne: hikmetli bir şekilde
Hakîm-i Zülcelâl: sonsuz yücelik ve haşmet sahibi olan ve herşeyi hikmetle yapan Allah
hikmet: fayda, gaye; herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde olması
mesken: ev, mekân

mevcut: var
mizanlı: ölçülü, dengeli
nükte: ince anlam-lı söz
rahmet: ilâhî şefkat, merhamet
vücut: varlık, var oluş
zebânî: cehennemlikleri Cehenneme atmakla vazifeli melekler
zıddiyet: zıtlık, karşıtlık
zîhayat: canlı, hayyat sahibi

rahmet ve adalet ve hikmet, onun vücudunu isterler. Çünkü, nasıl bin mâsumların hukukunu çiğneyen bir zâlimi cezalandırmak ve yüz mazlum hayvanları parçalayan bir canavarı öldürmek, adalet içinde mazlumlara bin rahmettir. Ve o zâlimi affetmek ve canavarı serbest bırakmak, birtek yolsuz merhamete mukâbil, yüzer biçarelere yüzer merhametsizliktir.

Aynen öyle de, Cehennem hapsine girenlerden olan kâfir-i mutlak, küfrüyle hem esmâ-i İlâhiyenin hukukuna inkâr ile tecavüz, hem o esmâya şهادet eden mevcudatın şهادetlerini tekzip ile hukuklarına tecavüz ve mahlûkatın o esmâya karşı tesbihkârâne yüksek vazifelerini inkâr

biçare: çaresiz
esmâ: isimler
esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri
hikmet: fayda, gaye; herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde olması

kâfir-i mutlak: hiçbir dinî değere inanmayan inkârcı
mahlukât: yaratılmışlar
mazlum: zulme uğramış, suçsuz
mevcudat: varlıklar

mukâbil: karşılık
rahmet: İlâhî şefkat, merhamet
şهادet: şahitlik, tanıklık
tekzip: yalanlama
tesbihkârâne: tesbih ederek
vücut: varlık, varoluş

etmekle hukuklarına tecavüz ve kâinatın gaye-i hilkatî ve bir sebep-i vücudu ve bekâsı olan tezâhür-ü rububiyet-i İlâhiyeye karşı ubûdiyetlerle mukabelelerini ve âyinedarlıklarını tekzip ile hukukuna bir nevi tecavüz ettiği haysiyetiyle öyle azîm bir cinayet, bir zulümdür ki, affa kâbiliyeti kalmaz, ¹ **âyetinin** **tehdidine** müstehak olur. Onu Cehenneme atmamak, bir yersiz merhamete mukâbil, hukuklarına taarruz edilen hadsiz dâvâcılara hadsiz merhametsizlikler olur. İşte o dâvâcılar Cehennemin vücudunu istedikleri

¹ "Muhakkak ki Allah, Kendisine ortak koşulmasını affetmez." Nisâ Sûresi, 4:48.

âyinedarlık: aynalık, yansıtma
azîm: büyük
gaye-i hilkat: yaratılış gayesi
hadsiz: sayısız, sınırsız
haysiyetiyle: itibarıyla, özelliğiyle
kâbiliyet: kabul edilebilirlik
mukabele: karşılık
mukâbil: karşılık

müstehak: lâayık, hak etmiş
nevi: tür
sebeb-i vücud ve bekâ: varlık ve varlığın kalıcılık sebebi
taarruz etmek: saldırmak
tekzip: yalanlama
tezâhür-ü rububiyet-i İlâhiye: Allah'ın herbir varlığına

ğâ yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesinin, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurmasının açıkça görülmesi
ubûdiyet: Allah'a kulluk
vücud: varlık, var oluş

gibi, izzet-i celâl ve azamet-i kemâl dahi kat'î isterler.

Evet, nasıl bir serseri âsi ve raiyete tecavüz eden bir adam, oranın izzetli hâkimine dese, “Beni hapse atamazsın ve yapamazsın” diye izzetine dokunsa, elbette o şehirde hapis olmasa da o edepsiz için bir hapis yapacak, onu içine atacaktır. Aynen öyle de, kâfir-i mutlak, küfrüyle izzet-i celâline şiddetle dokunuyor. Ve azamet-i kudretine inkâr ile dokunduruyor. Ve kemâl-i rububiyetine tecavüzüyle ilişiyor. Elbette Cehennem'in pek çok vazifeler için pek çok esbab-ı mucibesi ve vücudunun hikmetleri olmasa da, öyle kâfirler için bir Cehenne-

âsi: isyan eden
azamet-i kemâl: kusursuzluk ve mükemmelliğin büyüklüğü
azamet-i kudret: güç ve iktidarın büyüklüğü, yüceliği
esbab-ı mucibe: gerektirici sebepler
hâkim: idâreci, yö-

netici
hikmet: fayda, gaye; herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde olması
izzet: itibar, mağlubiyeti kabul etmeyen bir yücelik
izzet-i celâl: haşmet, azamet ve

yüceliğin izzeti
kâfir-i mutlak: hiçbir dinî değere inanmayan inkârcı
kemâl-i rububiyet: Allah'ın varlıkları terbiye ve idare edişindeki mükemmellik
raiyet: halk, tabi olanlar

mi halk etmek ve onları içine atmak, o izzet ve celâlin şe'nidir.

Hem mahiyet-i küfür dahi Cehennemi bildirir. Evet, nasıl ki imanın mahiyeti eğer tecessüm etse, lezzetleriyle bir cennet-i hususiye şekline girebilir ve Cennetten bu noktadan gizli haber verir. Aynen öyle de, Risale-i Nur'da delilleriyle ispat ve baştaki meselelerde dahi işaret edilmiş ki, küfrün ve bilhassa küfr-ü mutlakın ve nifakın ve irtidadın öyle karanlıklı ve dehşetli elemeleri ve mânevî azapları var, eğer tecessüm etse, o mürted adama bir hususî cehennem olur ve büyük Cehennemden bu cihette gizli haber verir. Ve bu fidanlık dünya

bilhassa: özellikle
celâl: büyüklük,
 haşmet
cennet-i hususi-
ye: özel cennet
cihet: taraf, yön
dehşetli: korkunç,
 ürkütücü
elem: acı, keder
halk etmek: yarat-
 mak
irtidad: dinden
 dönme, İslâm di-

nini terk ederek
 başka bir dini
 seçme
izzet: itibar, mağ-
 lubiyeti kabul et-
 meyen bir yücelik
küfr-ü mutlak:
 tam bir küfür, in-
 kâr ve dinsizlik
mahiyet: esas, ni-
 telik, özellik
mahiyet-i küfür:

küfrün iç yüzü,
 esası
mürted: dinden çı-
 kan
nifak: münafıklık,
 ikiyüzlülük
şe'n: bir şeyin ge-
 reği
tecessüm etmek:
 cisimleşmek,
 maddi yapı ka-
 zanmak

mezraasındaki hakikatçikler âhirette süm-büller vermesi noktasında bu zehirli çekirdek, o zakkum ağacına işaret eder, “Ben onun bir mâyesiyim,” der. “Ve beni kalbinde taşıyan bedbaht için o zakkum ağacının bir hususi nümunesi, benim meyvem olur.”

Madem küfür hadsiz hukuka bir tecavüzdür; elbette hadsiz bir cinayettir. Öyle ise hadsiz bir azaba müstehak eder. Madem bir dakika katl, on beş sene cezada (sekiz milyona yakın dakikada) hapis azabını çekmesini adalet-i beşeriye kabul edip maslahata ve hukuk-u âmmeye muvafık görür. Elbette bir küfür bin katl kadar olması cihetiyle, bir dakika küfr-ü mutlak, sekiz milyara yakın dakikalarda azap çek-

adalet-i beşeriye:

insanlığın adaleti

bedbaht: kötü

bahtlı, talihsiz

cihet: taraf, yön

hadsiz: sayısız,

sınırsız

hakikat: doğru,

gerçek

hukuk-u âmme:

kamusal haklar,
umumun hukuku

hususî: özel

katl: öldürme

küfr-ü mutlak:

tam bir küfür, in-
kâr ve dinsizlik

maslahat: fayda,
gaye

mâye: maya, asıl,

esas

mezra: tarla

muvaflık: uygun

müstehak: hak et-
miş, lâyük

nümune: örnek,
misal

zakkum: Cehen-
nemde bir ağacın
ismi

mesi, o kanun-u adalete muvafık geliyor. Bir sene ömrünü o küfürde geçiren, iki (2) trilyon sekiz yüz seksen (880) milyara yakın dakikada azaba müstehak ve

۱ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۱

Her ne ise... Kur'ân-ı Hakîmin Cennet ve Cehennem hakkındaki mu'cizâne izahatı ve Kur'ân'ın tefsiri ve ondan gelen Risale-i Nur'un Cennet ve Cehennemin vücutlarına dair hüccetleri, daha başka beyana ihtiyaç bırakmamışlar.

وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا

خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۲

۱ “Onlar orada ebedî olarak kalıcıdırılar.” Nisâ Sûresi, 4:169.

۲ “Göklerin ve yerin yaratılışını tefekkür ederler. ‘Bu kâinatı boş yere yaratmadın, ey Rabbimiz,’ derler. ‘Seni bütün noksanlardan tenzih ederiz. Sen de bizi Cehennem ateşinin azâbından koru.” Âl-i İmran Sûresi, 3:191.

beyan: açıklama
hüccet: güçlü delil
izahat: açıklamalar
kanun-u adalet:
adalet kanunu
Kur'ân-ı Hakim:
her âyet ve sûre-

sinde sayısız hikmet ve faydalar bulunan Kur'ân
mazhar olmak:
erişmek, nail olmak
mu'cizâne: mu'ci-

zeli bir şekilde
muvafık: uygun
müstehak: hak etmiş, lâyük
tefsir: açıklama, yorum
vücut: varlık

رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ
غَرَامًا ۖ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۝¹

gibi pek çok âyetlerin ve başta Resul-i Ekrem (a.s.m.) ve umum peygamberler ve ehl-i hakikatın, her vakit dualarında en ziyade,

أَجْرُنَا مِنَ النَّارِ.. نَجِّنَا مِنَ النَّارِ.. خَلِّصْنَا مِنَ النَّارِ ve vahiy ve şuhuda binaen onlarca kat'iyet kesb eden "Cehennemden bizi hıfz eyle" demeleri gösteriyor ki, nev-i beşerin en büyük meselesi Cehennemden kurtulmaktır. Ve kâinatın pek çok ehemmiyetli ve

¹ "Cehennem azâbını bizden uzaklaştır. Onun azâbı dâimî bir helâktir. Gerçekten de orası ne kötü bir durak, ne kötü bir konaktır!" Furkan Sûresi, 25:64-65.

binaen: -dayanarak
ehl-i hakikat: hak ve doğruluk üzere olan kimseler
hıfz eylemek: korumak
kâinat: evren, yaratılan herşey
kat'iyet: kesinlik

kesb etmek: kazanmak
nev-i beşer: insanlar, insanlık
Resul-i Ekrem: Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)
şuhud: kalp

gözüyle görme
umum: bütün
vahiy: Cenab-ı Hak tarafından Cebrail (a.s.) vasıtası ile peygamberlere gelen bilgi
ziyade: çok, fazla

muazzam ve dehşetli bir hakikati Cehen-nemdir ki, bir kısım o ehl-i şuhud ve keşif ve tahkik onu müşahede eder. Ve bir kısmı tereşsuhatını ve gölgelerini görür, dehşetinden feryat ederler, “Bizi ondan kurtar” derler.

Evet, bu kâinatta hayır-şer, lezzet-elem, ziya-zulmet, hararet-bürudet, güzellik-çirkinlik, hidayet-dalâlet birbirine karşı gelmesi ve içine girmesi, pek büyük bir hikmet içindir. Çünkü şer olmazsa hayır bilinmez. Elem olmazsa lezzet anlaşılmaz. Zulmetsiz ziya, ehemmiyeti olmaz. Soğukla,

bürudet: soğukluk

dalâlet: hak yoldan ayrılma, sapkınlık

dehşet: korku, ürküntü

ehl-i şuhud ve keşf ve tahkik: maneviyat âlemlerinde iman hakikatlerini Allah'ın lütuf ve ihsanıyla gözleme yeteneğine sahip, hakikatleri delilleriyle bilen veli zâtlar

feryat etmek: bağırpıp çağırmak

hararet: ısı, sıcaklık

hayır: iyilik

hidayet: doğru ve hak yol

hikmet: fayda, gaye; herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde yaratılması

kâinat: evren, yaratılan herşey

lezzet-elem: tatlı-acı

muazzam: azametli, çok büyük

müşahede etmek: görmek, gözlemlemek

nev-i beşer: insanlar, insanlık

şer: kötülük, fenalık

tereşsuhat: sızıntılar, izler

ziya: ışık, aydınlık

zulmet: karanlık

hararetin dereceleri tahakkuk eder. Çirkinlikle, hüsnün tek bir hakikati, bin hakikat ve binler çeşit hüsnün mertebeleri vücut bulur. Cehennemsiz, Cennetin pek çok lezzetleri gizli kalır. Bunlara kıyasen, herşey, bir cihette zıddıyla bilinebilir. Ve birtek hakikati, sümbül verip çok hakikatler olur.

Madem bu karışık mevcudat dâr-ı fâni-den dâr-ı bekâyâ akıp gidiyor. Elbette, nasıl ki hayır, lezzet, ıstık, güzellik, iman gibi şeyler Cennete akar; öyle de, şer, elem, karanlık, çirkinlik, küfür gibi zararlı maddeler Cehenneme yağar. Ve bu mütemadiyen çalkanan kâinatın selleri o iki havza girer, durur.

Kerametli Yirmi Dokuzuncu Sözün âhi-

cihet: taraf, yön
dâr-ı bekâ: devamlı ve kalıcı olan âhiret yurdu
dar-ı fâni: gelip geçici yer, dünya
hakikat: doğru, gerçek
hararet: ısı, sıcaklık

hayır: iyilik
hüsn: güzellik
kâinat: evren, yaratılan herşey
keramet: Allah'ın bir ikramı olarak sevgili kullarında görünen olağanüstü hâl
mevcudat: varlık-

lar
mütemadiyen: sürekli olarak
şer: kötülük, fenalık
tahakkuk etmek: gerçekleşmek
vücut bulmak: var olmak

rindeki remizli nüktelerine havale ederek kısa kesiyoruz.

Ey bu medrese-i Yusufiyede benim ders arkadaşlarım!

Bu dehşetli haps-i ebedîden kurtulmanın kolayı, çaresi, bu dünyevî hapsimizden istifade ederek, elimiz mecburiyetle yetişmeyen çok günahlardan kurtulduğumuzla beraber, eski günahlardan tevbe edip farzlarımızı edâ ederek herbir saat bu hapisteki ömrümüzü bir gün ibadet hükmüne getirmekle o ebedî hapisten necatımız ve o nuranî cennete girmemiz için en iyi bir fırsattır. Bu fırsatı kaçırsak, dünyamız ağladığı gibi âhiretimiz dahi ağlayacak

âhir: son

dünyevî: dünya-ya ait, dünya ile ilgili

ebedî: sonu olmayan, sonsuz

edâ etmek: yerine getirmek

istifade etmek: faydalanmak, yararlanmak

haps-i ebedî: son-

suz bir hapis, Cehennem

havale etmek:

göndermek

mecburiyet: zorunluluk

medrese-i Yusufiye: Hz. Yusuf'un (a.s.) hapiste kalmasına benzetilerek, iman ve

Kur'ân hizmetinden dolayı tutuklananların hapsedildiği yer mânâsında hapishane

necat: kurtuluş

nuranî: nurlu, aydınlık

nükte: ince anlam-
lı söz

remizli: işaretli

خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ¹ tokadını yiyeceğiz.

Bu makam yazıldığı zaman Kurban Bayramı geldi.

Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber'lerle nev-i beşerin beşten birisine, üç yüz milyon insanlara birden *Allahu ekber* dedirmesi; koca küre-i arz, büyüklüğü nisbetinde o *Allahu ekber* kelime-i kudsiyesini semâvâtteki seyyarat arkadaşlarına işittiriyor gibi, yirmi binden ziyade hacıların Arafat'ta ve iydde beraber birden *Allahu ekber* demeleri, Resul-i Ekrem Aleyhissalâ-tü Vesselâmın bin üç yüz sene evvel âl ve sahabeleriyle söylediği ve emrettiği *Allahu*

¹ "O dünyada da, âhirette de ziyana uğramıştır." Hac Sûresi, 22:11.

âl: soy, aile

Aleyhissalâtü

Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

Allahu ekber: "Allah en büyüktür"

iyd: bayram

kelime-i kudsiye: kutsal söz

küre-i arz: yerküre, dünya

nev-i beşer: insanlar, insanlık

nisbetinde: ölçüsünde

Resul-i Ekrem: Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

sahâbe: Hz. Peygamber'i (a.s.m.) dünya gözüyle gören ve onun yolundan giden Müslümanlar

semavat: gökler

seyyarat: gezegenler, gök cisimleri

ekber kelâmının bir nevi aks-i sadâsı olarak, rububiyet-i İlâhiyenin Rabbü'l-Arz ve Rabbü'l-Âlemîn azamet-i ünvanıyla küllî tecellisine karşı geniş ve küllî bir ubûdiyetle bir mukabeledir diye tahayyül ve his ve kanaat ettim.

Sonra, acaba bu kelâm-ı kudsînin bizim meselemizle dahi münasebeti var mı diye tahattur ettim. Birden hatıra geldi ki:

Başta bu kelâm olarak sâir bâkiyat-ı salihat ünvanını taşıyan *Lâ ilâhe illâllah, ve'l-hamdü lillâh* ve *Sübhanallah* gibi şêairden

aks-i sadâ: yankı
Allahu ekber: "Allah en büyüktür"
azamet-i ünvan: ünvanın büyüklüğü
bâkiyât-ı sâlihât: ebedî âlemde sevap olarak bâki kalan kutsal sözler, dine uygun iyi ve yararlı işler
kelâm: ifade, söz
kelâm-ı kudsî: kutsal kelâm, söz
külfî: büyük, kapsamlı, geniş tür
Lâ ilâhe illâllah: "Allah'tan başka

ilâh yoktur"
mukabele: karşılık
nevi: tür
Rabbü'l-Âlemîn: âlemlerin Rabbi olan Allah
Rabbü'l-Arz: dünyanın Rabbi olan Allah
rububiyet-i İlâhiye: Allah'ın herbir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundur-

ması
Sübhanallah: "Allah her türlü eksiklikten sonsuz derecede yücedir"
tahattur etmek: hatırlamak
tahayyül: hayal etme
tecelfî: yansıma, görünme
ubûdiyet: Allah'a kulluk
ve'l-hamdü lillâh: "ezelden ebede her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet Allah'a mahsustur"

çok kelâmlar cüz'î ve küllî, meselemizi ihtar ve tahakkukuna işaret ederler.

Meselâ; Allahu ekber'in bir vech-i mânâsı Cenâb-ı Hakkın kudreti ve ilmi herşeyin fevkinde büyüktür; hiçbir şey daire-i ilmin-den çıkamaz, tasarruf-u kudretinden kaçamaz ve kurtulamaz. Ve korktuğumuz en büyük şeylerden daha büyüktür. Demek haşri getirmekten ve bizi ademden kurtarmaktan ve saadet-i ebediyeyi vermekten daha büyüktür. Her acip ve tavr-ı aklın haricindeki herşeyden daha büyüktür ki,

âyeti-¹ مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ ¹

¹ “Sizin yaratılmanız da, diriltilmeniz de, sadece tek bir kişinin yaratılıp diriltilmesi gibidir.” Lokman Sûresi, 31:28.

acip: hayret verici, şaşırtıcı

adem: hiçlik, yokluk

Allahu ekber: “Allah en büyüktür”

Cenâb-ı Hak:

Hakkın ta kendisi olan sonsuz şeref ve yücelik sahibi Allah

cüz'î: ferdî, az, küçük

daire-i ilim: ilim dairesi

fevkinde: üstünde

haşr: insanların öldükten sonra âhirette diriltilip muhakeme için Allah'ın huzurunda toplanması

ihtar: hatırlatma, uyarı

kelâm: ifade, söz

kudret: Allah'ın bütün varlığı kuşatan güç ve iktidarı

küllî: büyük, kap-

samlı, geniş tür

saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk

tahakkuk: gerçekleşme

tasarruf-u kudret: Allah'ın sonsuz kudretinin tasarrufu

tavr-ı akl: akıl ölçüsü, çizgisi

vech-i mânâ: mânâ ve anlamlarının bir yönü

nin sarahat-i kat'iyesiyle, nev'i beşerin haşri ve neşri, birtek nefsin icadı kadar o kudrete kolay gelir. Bu mânâ itibarıyledir ki, darb-ı mesel hükmünde büyük musibetlere ve büyük maksatlara karşı, herkes “Allah büyüktür, Allah büyüktür” der, kendine tesellî ve kuvvet ve nokta-i istinat yapar.

Evet, nasıl ki Dokuzuncu Sözde, bu kelime iki arkadaşıyla bütün ibâdâtın fihristesi olan namazın çekirdekleri ve hülâsaları ve içinde ve tesbihatında tekrar ile namazın mânâsını takviye için *Sübhânallah, El-hamdü lillâh, Allahu ekber* üç muazzam

Allahu ekber: “Allah en büyüktür”

darb-ı mesel:

meşhur söz, atasözü

Elhamdû lillâh:

“ezelden ebede her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet Allah’a mahsustur”

fihriste: içindekiler, içerik

haşir ve neşir: öldükten sonra âhîrette diriltilecek muhakeme için Allah'ın huzurun-

da toplanma ve tekrar dağılıp yayılma

hülâsa: kısaca, özet

ibâdât: ibadetler

icad: var etme, vücuda getirme

itibarıyle: özelliğiyle

kudret: Allah'ın bütün varlığı kuşatan güç ve iktidarı

musibet: belâ, dert, felâket

nefs: can, hayat, kişinin kendisi

nev'i beşer: insan türü, insanlık

nokta-i istinad:

dayanak noktası

sarahat-i kat'iyeye:

tam bir açıklıkla mânâ ifade etmesi

Sübhânallah: “Allah her türlü eksiklikten sonsuz derecede yücedir”

tesbihat: tesbihler; Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lâ-yık ifadelerle an-

ma

hakikatlere ve insanın kâinatta gördüğü medar-ı hayret, medar-ı şükran ve medar-ı azamet ve kibriyâ, acip ve güzel ve büyük, pek çok fevkalâde şeylerden aldığı hayret ve lezzet ve heybetten neş'et eden suallerine pek kuvvetli cevap verdiği gibi, On Altıncı Sözün âhirinde izah edilen şu: Nasıl bir nefer, bayramda bir müşir ile beraber huzur-u padişaha girer; sair vakitte, zabiti-nin makamıyla onu tanır. Aynen öyle de, her adam hacda bir derece velîler gibi Cenâb-ı Hakkı *Rabbû'l-Arz* ve *Rabbû'l-Âlemîn* ünvanı ile tanımaya başlar. Ve o kibriya mertebeleri kalbine açıldıkça, ruhunu

acip: hayret verici, şaşırtıcı

âhir: son

Cenâb-ı Hak:

Hakkın ta kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah

fevkalâde: olağanüstü

huzur-u padişah: padişahın huzuru

izah: açıklama

kâinat: evren, yaratılan herşey

kibriyâ: yücelik, büyüklük

medar-ı azamet

ve kibriya: haşmet, yücelik ve büyüklük sebebi, kaynağı

medar-ı hayret: hayret sebebi

medar-ı şükran: teşekkür sebebi

muazzam: azametli, çok büyük

müşir: mareşal

nefer: asker, er

neş'et etmek: çıkmak, yetişmek

Rabbû'l-Arz: dünyanın Rabbi olan Allah

Rabbû'l-Âlemîn: bütün âlemlerin

Rabbi olan Allah

sair: diğer, başka

veli: Allah dostu

zabit: subay

istilâ eden mükerrer ve hararetli hayret suallerine yine *Allahu ekber* tekrarıyla umuma cevap verdiği misillü, On Üçüncü Lemanın âhîrinde izahı bulunan ki, şeytanların en ehemmiyetli desiselerini köküyle kesip cevap-ı kat'î veren yine *Allahu ekber* olduğu gibi, bizim âhiret hakkındaki suâlimize de kısa fakat kuvvetli cevap verdiği misillü, *Elhamdû lillâh* cümlesi dahi haşri ihtar edip ister. Bize der: “Mânâm âhiretsiz olmaz. Çünkü, ezelden ebede kadar her kimden ve her kime karşı bütün hamd ve şükür ona mahsustur, ifade ettiğimden, bütün nimetlerin başı ve nimetleri hakikî nimet yapan ve bütün zîşuuru ademin hadsiz musibetlerinden kurtaran, yal-

adem: hiçlik, yokluk
âhir: son
âhiret: öteki dünya
Allahu ekber: “Allah en büyüktür”
cevab-ı kat'î: şüphesiz bırakmayacak kesin cevap
desise: hile, aldatma
ebed: sonu olmayan, sonsuzluk

Elhamdû lillâh:
 “ezelden ebede her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet Allah'a mahsustur”
ezel: başlangıcı olmayan, sonsuzluk
haşr: yeniden diriliş; insanların öldükten sonra âhirette diriltilip mu-

hakeme için Allah'ın huzurunda toplanması
ihtar: hatırlatma
izah: açıklama
misillü: gibi
mükerrer: tekrar tekrar, defalarca
nimet: iyilik, ihsan
umum: bütün
zîşuur: şuur sahibi, bilinçli

nız saadet-i ebediye olabilir ve benim o küllî mânâma mukabele eder.”

Evet, her mü'min, namazlardan sonra, hergün hiç olmazsa yüz elliden ziyade *El-hamdü lillâh*, *Elhamdû lillâh* şer'an demesi ve mânâsı da, ezelden ebede kadar bir hadsiz geniş hamd ve şükrü ifade etmesi, ancak ve ancak saadet-i ebediyenin ve Cennetin peşin bir fiyatı ve muaccel bir bahasıdır. Ve dünyanın kısa ve fânî elem-lerle âlûde olan nimetlerine münhasır olmaz ve mahsus değil; ve onlara da, ebedî nimetlere vesile olmaları cihetiyle bakar, şükreder. *Sübhânallah* kelime-i kudsiyesi

âlûde: bulaşık, karışık

baha: değer, kıymet, fiyat

cihetiyle: yönüyle

ebed: sonu olmayan, sonsuzluk

ebedî: sonu olmayan, sonsuz

elem: acı, keder

Elhamdû lillâh: “ezelden ebede her türlü hamd ve övgü Allah'a mahsustur”

ezel: başlangıcı olmayan, sonsuzluk

fânî: geçici, ölümlü

hadsiz: sayısız, sınırsız

hamd: övgü ve şükür

kelime-i kudsiye: kutsal kelime

küllî: büyük, kapsamlı

muaccel: peşin

mukabele etmek: karşılık vermek

münhasır: ait,

mahsus, sadece ona bağlı

nimet: iyilik, ihsan

saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk

Sübhânallah: “Allah her türlü eksiklikten sonsuz derecede yücedir”

şer'an: şeriata göre

şükr: teşekkür, övgü

ziyade: çok, fazla

ise, Cenâb-ı Hakkı şerikten, kusurdan, noksaniyetten, zulümden, aczden, merhametsizlikten, ihtiyaçtan ve aldatmaktan ve kemâl ve cemâl ve celâline muhalif olan bütün kusurattan takdis ve tenzih etmek mânâsıyla, saadet-i ebediyeyi ve celâl ve cemâl ve kemâl-i saltanatının haşmetine medar olan dâr-ı âhireti ve ondaki Cenneti ihtar edip delâlet ve işaret eder. Yoksa, sâbıkan ispat edildiği gibi, saadet-i ebediye olmazsa, hem saltanatı, hem kemâli, hem celâl, hem cemâl, hem rahmeti, kusur ve noksan lekeleriyle lekedar olurlar.

acz: acizlik, güçsüzlük

celâl: haşmet, görkem

cemâl: güzellik

Cenâb-ı Hak:

Hakkın tâ kendisi olan, sonsuz şeref sahibi Allah

dâr-ı âhiret: öteki dünya, âhiret yurdu

delâlet: işaret etme, delil olma

haşmet: büyüklük, yücelik

ihtar etmek: hatırlatmak

kemâl: kusursuzluk, mükemmellik

kemâl-i saltanat: saltanatın mükemmelliği, kusursuzluğu

kusurat: kusurlar, eksiklikler

lekedar: lekeli

medar olmak: dayanak olmak, sebep olmak

muhalif: aykırı, zıt

noksaniyet: noksanlık, eksiklik

rahmet: İlâhî şefkat, merhamet

saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk

sâbıkan: bundan önce

şerik: ortak

takdis ve tenzih

etmek: Allah'ın her türlü eksiklik ve çirkinlikten yüce olduğunu ilân etmek

İşte bu üç kudsî kelimeler gibi, *Bismillâh* ve *Lâ ilâhe illâllah* ve sâir kelimat-ı mübareke, herbiri erkân-ı imaniyenin birer çekirdeği ve bu zamanda keşfedilen et hülâsası ve şeker hülâsası gibi, hem erkân-ı imaniyenin, hem Kur'ân hakikatlarının hülâsaları ve bu üçü namazın çekirdekleri oldukları gibi, Kur'ân'ın dahi çekirdekleri ve parlak bir kısım sûrelerin başlarında pırlanta gibi görünmeleri ve çok sünûhatı tesbihatta başlayan Risale-i Nur'un dahi hakiki madenleri ve esasları ve hakikatlerinin çekirdekleridirler. Ve velâyet-i Ahmediye ve ubudiyet-i Muhammediye Aleyhissalâtü

Bismillâh: Allah'ın adıyla

erkân-ı imaniye: imanın esasları, şartları

hakikat: doğru, gerçek

hülâsa: öz, özet

kelimat-ı mübareke: mübarek, bereketli kelimeler

keşfetmek: açığa çıkarmak

kudsî: her türlü

kusur ve noksandan uzak, mukaddes

Lâ ilâhe illâllah:

Allah'tan başka ilâh yoktur

sâir: diğer, başka

sünûhat: Allah'ın lütfuyla kalbe gelen mânâlar

tesbihat: tesbihler; Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lâ-

yık ifadelerle anma

ubudiyet-i Muhammediye:

Peygamber Efendimizin (a.s.m) Allah'a olan mükemmel kulluğu ve ibadeti

velâyet-i Ahmediye: Peygamber Efendimizin (a.s.m) velilik yönü

Vesselâm cihetinde, öyle bir daire-i zikirde, namazdan sonraki tesbihatta bir tarîkat-ı Muhammediyenin (a.s.m.) virdidirler ki, her namaz vaktinde yüz milyondan ziyade mü'minler beraber, o halka-i kübrâyı zikirde, ellerinde tesbihler *Sübhânallah* otuz üç, *Elhamdü lillâh* otuz üç, *Allahu ekber* otuz üç defa tekrar ederler.

İşte böyle gayet muhteşem bir halka-i zikirde, sabıkan beyan ettiğimiz gibi, hem Kur'ân'ın, hem imanın, hem namazın hü-lâsaları ve çekirdekleri olan üç kelime-i

Aleyhissalâtü

Vesselâm: Allah'ın salât ve vesselâmı onun üzerine olsun

Allahu ekber: "Allah en büyüktür"

beyan etmek: açıklamak

cihet: şekil, yön

daire-i zikir: zikir dairesi

Elhamdü lillâh:

"ezelden ebede her türlü hamd ve övgü Allah'a mahsustur"

halka-i kübrâyı

zikir: büyük zikir halkası

halka-i zikir: zikir halkası

hülâsa: öz, özet, esas

sabıkan: bundan önce

Sübhânallah: "Allah her türlü eksiklikten sonsuz derecede yücedir"

tarîkat-ı Muhammediye: Peygamber Efendimi-

zin (a.s.m) yolu, sünneti

tesbih: Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lââyık ifadelerle anma

tesbihat: tesbihler; Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lââyık ifadelerle anma

vird: devamlı yapılan zikir, dua

ziyade: çok, fazla

mübarekeyi namazdan sonra otuzüçer defa okumak ne kadar kıymettar ve sevaplı olduğunu elbette anladınız.

Bu risalenin başında Birinci Meselesi namaza dair güzel bir ders olduğu gibi, hiç düşünmediğim halde, adeta ihtiyarsız olarak, onun âhiri de namaz tesbihatına dair ehemmiyetli bir ders oldu.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى اِنْعَامِهِ ¹

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ

الْحَكِيمُ ²

¹ “Verdiği nimetler üzerine Allah’a hamd olsun.”

² “Seni her türlü noksandan tenzih ederiz, Senin bize öğrettiğinden başka bilgimiz yoktur. Sen herşeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın.” Bakara Sûresi, 2:32.

âhir: son
ehemmiyetli:
önemli
kelime-i mübare-
ke: mübarek keli-
me

kıymettar: kıymet-
li, değerli
risale: mektup; *Ri-*
sale-i Nur Külliya-
tı’ndan her bir bö-
lüm

tesbihat: tesbih-
ler; Allah’ı her tür-
lû kusurdan yüce
tutarak şanına lâ-
yık ifadelerle an-
ma

İman ağacının meyveleri

(Meyve Risalesi'nden)

On Birinci Mesele

Meyvenin On Birinci Meselesinin başı, bir meyvesi Cennet ve biri saadet-i ebediye ve biri rüyetullah olan iman şecere-i kudsiyesinin hadsiz, küllî ve cüz'î meyvelerinden yüzer nümuneleri Risale-i Nur'da beyan ve hüccetlerle ispat edildiğinden, izahını Siracü'n-Nur'a havale edip küllî erkânının değil, belki cüz'î ve cüzlerin, cüz'î ve hususî

beyan: açıklama
cüz'î: ferdî, küçük, az

hadsiz: sayısız, sınırsız

havale etmek: göndermek, yönlendirmek

hüccet: delil

izah: açıklama
küllî: büyük, kapsamlı

nümune: örnek, misal

rüyetullah: kulların âhirette Allah'ı görmesi

saadet-i ebediye:

sonsuz mutluluk

Siracü'n-Nur: Risale-i Nur'un bazı bölümlerinden derlenmiş bir risale

şecere-i kudsiye: kutsal ağaç

meyvelerinden birkaç nümune beyan edilecek.

Birisi: Bir gün bir duada, “Yâ Rabbi! Cebrail, Mikâil, İsrail, Azrail hürmetlerine ve şefaatlerine, beni cin ve insin şerlerinden muhafaza eyle!” meâlinde duayı dediğim zaman, herkesi titreten ve dehşet veren Azrail namını zikrettiğim vakit, gayet tatlı ve tesellidâr ve sevimli bir hâlet hissettim, Elhamdû lillâh dedim. Azrail’i cidden sevmeye başladım. Melâikeye iman rükününün bu cüz’î ferdinin pek çok meyvelerinden yalnız bir cüz’î meyvesine gayet kısa bir işaret ederiz.

Birisi: İnsanın en kıymetli ve üstünde titrediği malı, onun ruhudur. Onu zâyî olmaktan ve fenadan ve başıboşluktan mu-

beyan: açıklama

cin ve ins: cinler ve insanlar

cüz’î: ferdî, küçük, az

dehşet vermek: korku vermek

Elhamdû lillâh: “ezelden ebede

her türlü hamd ve övgü Allah’a mahsustur”

fena: geçicilik, ölümlülük

hâlet: durum, hal

melâike: melekler

muhafaza etmek: korumak

nümune: örnek, misal

rûkn: esas, şart

şer: kötülük, fenalık

tesellidâr: teselli veren

zâyî: kayıp, ziyan

hafaza etmek için kuvvetli ve emin bir ele teslimin derin bir sevinç verdiğini kat'î hissettirdim. Ve insanın amelini yazan melekler hatırıma geldi.

Baktım, aynen bu meyve gibi çok tatlı meyveleri var.

Birisi: Her insan kıymetli bir sözünü ve fiilini bâkileştirmek için iştiaqla kitabet ve şiir, hattâ sinema ile hıfzına çalışır. Hususan, o fiillerin Cennette bâki meyveleri bulunsa, daha ziyade merak eder. Kirâmen Kâtibin insanın omuzlarında durup onları ebedî manzaralarda göstermek ve sahiplerine daimî mükâfat kazandırmak, o kadar bana şirin geldi ki, tarif edemem.

Sonra, ehl-i dünyanın, beni hayat-ı içtimaiyedeki herşeyden tecrit etmek içinde

amel: davranış, iş

bâki: kalıcı, devamlı

bâkileştirmek: devamlı ve kalıcı hâle getirmek

ebedî: sonsuz, sonu olmayan

ehl-i dünya: dünyaya dalıp, âhireti

düşünmeyenler

hayat-ı içtimaiye: sosyal hayat

hıfz: koruma, saklama

hususan: bilhas- sa, özellikle

iştiaqla: arzu ve istekle

kat'î: kesin bir şe-

kilde

Kirâmen Kâtibîn:

sağ ve sol yanı- mızdaki günah ve sevap yazan melekler

kitabet: yazım

muhafaza: koruma

tecrit etmek: soyutlamak

bütün kitaplarımdan ve dostlarımdan ve hizmetçilerimden ve tesellî verici işlerden ayrı düşürmeleriyle beraber gurbet vahşeti beni sıkarken ve boş dünya başıma yıkılırken, melâikeye imanın pek çok meyvelerinden birisi imdadıma geldi; kâinatımı ve dünyamı şenlendirdi, melekler ve ruhânîlerle doldurdu,¹ âlemimi sevinçle güldürdü. Ve ehl-i dalâletin dünyaları vahşet ve boşluk ve karanlıkla ağladıklarını gösterdi.

Hayalim bu meyvenin lezzetiyle mesrur iken, umum peygamberlere imanın pek çok meyvelerinden buna benzer birtek meyvesini aldı, tattı. Birden, bütün geçmiş zamanlardaki enbiyalarla yaşamış gibi onlara imanım ve tasdikim, o zamanları ışıklandırdı ve imanımı küllî yapıp genişlendir-

¹ *Tirmizî*, Zühd: 9; *İbni Mâce*, Zühd: 19; *Müsned*: 5:172, 173.

ehl-i dalâlet: doğru ve hak yoldan sapmış, inançsız kimseler

enbiya: nebiler, peygamberler

imdad: yardım

kâinat: evren, ya-

ratılan herşey

külfî: büyük, kapsamlı

melâike: melekler

mesrur: sevinçli, mutlu

ruhanî: maddî yapısı olmayan ve

gözle görülemeyen ruh âlemine ait varlık

tasdik: doğrulama, onaylama

vahşet: ürküntü, yabanilik

di ve Âhîrzaman Peygamberimizin imana ait olan dâvâlarına binler imza bastırdı, şeytanları susturdu.

Birden, Hikmetü'l-İstiâze Lem'asında kat'î cevabı bulunan bir سوال kalbime geldi ki:

“Bu meyveler gibi hadsiz tatlı semereler ve faideler ve hasenatın gayet güzel neticeleri ve menfaatleri ve Erhamürrâhimînin gayet merhametkârane tevfiikleri ve inayetleri ehl-i hidâyete yardım edip kuvvet verdikleri halde, ehl-i dalâlet neden çok defa galebe eder ve bazen yirmisi, yüz tane ehl-i hidâyeti perişan eder?” diye, mânen

Âhîrzaman Peygamberi: dünya hayatının kıyâmetinde yakın son devresinde gönderilen Peygamberimiz Hz. Muhammed (a.s.m.)
ehl-i dalâlet: doğru ve hak yoldan sapmış, inançsız kimseler
ehl-i hidâyete: doğ-

ru yolda olanlar, iman nimetine ermiş olanlar
Erhamürrâhimîn: merhametlilerin en merhametlisi olan Allah
gayet: son derece
hadsiz: sınırsız
hasenat: iyilikler, güzellikler
Hikmetü'l-İstiâze Lem'ası: Risale-i

Nur Külliyyatı'ndan
 On Üçüncü Lem'a
inayet: yardım, ihsan, lütuf
kat'î: kesin bir şekilde
merhametkârâne: merhametli bir şekilde
semere: meyve
tevfik: başarı, muvaffakiyet

benden soruldu. Ve bu tefekkür içinde şeytanın gayet zayıf desiselerine karşı Kur'ân'ın büyük tahşidatı ve melâikeleri ve Cenâb-ı Hakkın yardımını ehl-i imana göndermesi hatıra geldi. Risale-i Nur'un onun hikmetini kat'î hüccetlerle izahına binaen, o sualin cevabına gayet kısa bir işaret ederiz.

Evet, bazen serseri ve gizli, muzır bir adamın bir saraya ateş atmaya çalışması yüzünden, yüzer adamın yapması gibi, yüzer adamın muhafazasıyla ve bazan devlete ve padişaha iltica ile o sarayın vücudu devam edebilir. Çünkü, onun vücudu, bütün şeraitin ve erkânın ve esbâbın vücu-

binaen: -dayanarak

Cenâb-ı Hak: Hakkın ta kendisi olan, sonsuz şeref ve yücelik sahibi Allah

desise: hile, aldatma

ehl-i iman: iman edenler, mü'minler

erkân: esaslar, şartlar

esbab: sebepler

hikmet: fayda, gaye, sır

hüccet: kesin delil

iltica: sığınma

izah: açıklama

kat'î: kesin bir şekilde

melâike: melekler

muhafaza: koru-

ma

muzır: zararlı

şerâit: şartlar, belirtiler

tahşidat: öneminden dolayı bir şeyin üzerinde fazla durma

tefekkür: düşünme, düşünce

vücut: varlık, var oluş

duyla olabilir. Fakat onun ademi ve harap olması, birtek şartın ademiyle vâki ve bir serserinin bir kibritiyle yanıp mahvolduğu gibi, ins ve cin şeytanları az bir fiil ile büyük tahribat ve dehşetli mânevî yangınlar yaparlar. Evet, bütün fenalıklar ve günahlar ve şerlerin mayası ve esasları ademdir, tahriptir. Sureten vücudun altında, adem ve bozmak saklıdır. İşte cinnî ve insî şeytanlar ve şerirler bu noktaya istinaden gayet zayıf bir kuvvetle hadsiz bir kuvvete karşı dayanıp, ehl-i hak ve hakikatı Cenâb-ı Hakkın dergâhına ilticaya ve kaçmaya her vakit mecbur ettiğinden, Kur'ân, onları himaye için büyük tahşidat yapar.

adem: hiçlik, yokluk

Cenâb-ı Hak:

Hakkın ta kendisi olan, sonsuz şeref ve yücelik sahibi Allah

cinnî: cin taifesinden, cinler

dergâh: Allah'ın yüce katı, huzuru

ehl-i hak ve haki-

kat: hak ve doğruluk üzere olan kimseler

fenalık: kötülük

hadsiz: sayısız, sınırsız

himaye: koruma

iltica: sığınma

ins ve cin: insanlar ve cinler

insî: insan cinsinden

istinaden: dayanarak

sureten: şekil olarak

şer: kötülük

şerir: şerliler, kötüler

tahribat: tahripler, yıkıp bozmalar

tahrip: bozup yıkma

tahşidat: yoğunlaşma, öneminden dolayı bir şeyin üzerinde fazla durma, yığınak

vâki: olmuş, meydana gelmiş

vücud: varlık, var oluş

Doksan dokuz esmâ-i İlâhiyeyi onların ellerine verir. O düşmanlara karşı sebat etmelerine çok şiddetli emirler verir.

Bu cevaptan, birden pek büyük bir hakikatın ucu ve azametli, dehşetli bir mesele- nin esası göründü. Şöyle ki:

Nasıl ki Cennet, bütün vücut âlemlerinin mahsulâtını taşıyor ve dünyanın yetiştirdiği tohumları bâkiyâne sümbüllendiriyor. Öyle de, Cehennem dahi, hadsiz dehşetli adem ve hiçlik âlemlerinin çok elîm neticelerini göstermek için, o adem mahsulâtlarını kavuruyor. Ve o dehşetli Cehennem fabrikası, sair vazifeleri içinde, âlem-i vücut kâinatını âlem-i adem pisliklerinden temizlettiriyor. Bu dehşetli meselenin şimdilik kapısını açmayacağız; inşaallah sonra izah edilecek.

adem: hiçlik, yokluk

âlem: dünya

âlem-i adem: yokluk âlemi

âlem-i vücut: varlık âlemi

azametli: büyük

bâkiyâne: daimî,

kalıcı bir şekilde

dehşetli: korkunç, ürkütücü

elîm: acıklı, üzücü

esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri

hadsiz: sayısız,

sınırsız

hakikat: doğru,

gerçek

izah etmek: açıklamak

kâinat: evren, yaratılan herşey

mahsulât: ürünler

sair: diğer, başka

vücut: varlık, varoluş

Hem meleklerle iman meyvesinden bir cüz'ü ve Münker ve Nekir'e¹ ait bir nümunesi şudur:

“Herkes gibi ben dahi muhakkak gireceğim” diye mezarıma hayalen girdim. Ve kabirde yalnız, kimsesiz, karanlık, soğuk, dar bir haps-i münferitte, bir tecrid-i mutlak içindeki tevahhuş ve meyusiyetten tedehhüş ederken, birden Münker ve Nekir taifesinden iki mübarek arkadaş çıkıp geldiler. Benimle münazaraya başladılar. Kalbim ve kabrim genişlediler, nurlandılar, hararetlendiler. Âlem-i ervâha pencereler açıldı. Ben de, şimdi hayalen ve istikbalde

¹ bk. *Tirmizî*, Cenâiz: 70; *İbni Mâce*, Cenâiz: 65; *Müsned*: 3:126, 4:288.

âlem-i ervah: ruhlar âlemi
cüz: kısım, parça
haps-i münferit: tek başına hapis, hücre hapsi
istikbal: gelecek
meyusiyet: ümitsizlik
muhakkak: gerçeği kesin olarak bilinen

mübarek: bereketli, hayırlı
münazara: tartışma
Münker ve Nekir: sorgu melekleri, öldükten sonra insanları kabirde sorgulayan melekler
nümune: örnek,

misal
taife: grup, topluluk
tecrid-i mutlak: tam bir yalnızlık, yalnız başına bırakılma
tedehhüş: dehşete düşme, korkma
tevahhuş: korkma, ürküntü

hakikaten göreceğim o vaziyete bütün canımla sevindim ve şükrettim.

Sarf ve nahiv ilmini okuyan bir medrese talebesinin vefat edip, kabirde Münker ve Nekir'in: "Men Rabbüke" (Senin Rabbin kimdir?) diye suallerine karşı, kendini medresede zannedip nahiv ilmiyle cevap vererek, "Men mübtedâdır, Rabbüke onun haberidir. Müşkül bir meseleyi benden sorunuz, bu kolaydır" diyerek, hem o melâikeleri, hem hazır ruhları, hem o vâkıayı müşahede eden orada bulunan bir keşfü'l-kubur velîsini güldürdü ve rahmet-i İlâhiyeyi tebessüme getirdi. Azaptan kurtuldu-

haber: isim cümlesinde yüklem

hakikaten: gerçekten

keşfü'l-kubur velîsi: kabirdeki ölülerin hallerini anlayan ve bilen Allah dostu zât, evliya

melâike: melekler

Men Rabbüke: "Rabbin kimdir?"

men: kim

mübtedâ: Arapça dilbilgisinde isim cümlelerinde özne

Münker ve Nekir: sorgu melekleri, öldükten sonra insanları kabirde sorgulayan melekler

müşahede etmek: görmek, gözlemlemek

müşkül: zor

nahiv: dilbilgisi, gramer

Rabbüke: senin Rabbin

rahmet-i İlâhiye: Allah'ın her şeyi kuşatan sonsuz rahmeti, şefkati

sarf ve nahiv:

Arapça dilbilgisi, gramer

vâkıa: olay, hâdise

ğu gibi, Risale-i Nur'un bir şehid kahramanı olan merhum Hâfız Ali, hapiste Meyve Risalesini kemâl-i aşkla yazarken ve okurken vefat edip kabirde melâike-i suale mahkemedeki gibi Meyve hakikatleriyle cevap verdiği misillü, ben de ve Risale-i Nur şakirtleri de, o suallere karşı Risale-i Nur'un parlak ve kuvvetli hüccetleriyle istikbalde hakikaten ve şimdi mânen cevap verip onları tasdike ve tahsine ve tebrike sevk edecekler inşaallah.

Hem meleklerle imanın saadet-i dünyeviye medar cüz'î bir nümunesi şudur ki:

İlmihalden iman dersini alan bir mâsum çocuğun, yanında ağlayan ve mâsum bir

cüz'î: ferdî, az, küçük

hakikat: doğru, gerçek

hakikaten: gerçekten

hüccet: kesin delil

inşaallah: Allah'ın izniyle

istikbal: gelecek

kemâl-i aşk: büyük bir aşkla, arzuya, istekle

mânen: mânevî olarak

mâsum: suçsuz

medar: dayanak noktası, eksen

melâike-i sual:

sorgu melekleri

merhum: rahmete kavuşmuş, vefat etmiş

misillü: gibi

nümune: örnek, misal

saadet-i dünyeviye: dünya hayatındaki mutluluk

şakirt: öğrenci

şehid: Allah yolunda canını feda eden Müslüman

tahsin: beğenme,

güzelliğini ilân etme

tasdik: doğruluğunu kabul etme, onaylama

kardeşinin vefatı için vâveylâ eden diğer bir çocuğa, “Ağlama, şükreyle. Senin kardeşin meleklerle beraber Cennete gitti. Orada gezer, bizden daha iyi keyfedecek, melekler gibi uçacak, her yeri seyredebilir” deyip, feryat edenin ağlamasını tebessüme ve sevince çevirmesidir.

Ben de aynen bu ağlayan çocuk gibi, bu hazin kışta ve elîm bir vaziyetimde gayet elîm iki vefat haberini aldım. Biri, hem âli mekteplerde birinciliği kazanan, hem Risale-i Nur'un hakikatlerini neşreden biraderzâdem merhum Fuad; ikincisi, hacca gidip sekerat içinde tavaf ederken, tavaf içinde vefat eden Âlime Hanım namındaki merhume hemşirem... Bu iki akrabamın ölümleri, İhtiyar Risalesinde yazılan merhum

âli: yüksek
biraderzade: kardeş oğlu, yeğen
elîm: acıklı, üzücü
hakikat: doğru, gerçek
hazin: hüznü veren, acıklı
hemşire: kızkardeş

mektep: okul
merhum: rahmete kavuşmuş, vefat etmiş
merhume: rahmete kavuşmuş, vefat etmiş kadın
neşretmek: yaymak
sekerat: can çe-

kişme
tavaf etmek: hac-cın şartlarından olarak, hacıların Kâbe etrafında yedi kez dolaşmaları
vâveylâ: çığlık, feryad

Abdurrahman'ın vefatı gibi beni ağlatırken, imanın nuruyla o mâsum Fuad, o saliha Hanım insanlar yerinde meleklerle, hûrilere arkadaş olduklarını ve bu dünyanın tehlike ve günahlarından kurtulduklarını mânen, kalben gördüm. O şiddetli hüznün yerinde büyük bir sevinç hissedip hem onları, hem Fuad'ın pederi kardeşim Abdülmecid'i, hem kendimi tebrik ederek Erhamürrahimîne teşekkür ettim. Bu iki merhumeye rahmet duası niyetiyle buraya yazıldı, kaydedildi.

Risale-i Nur'daki bütün mîzanlar ve muvazeneler, imanın saadet-i dünyeviye ve uhreviye medar meyvelerini beyan ederler. Ve o küllî ve büyük meyveler, bu

beyan etmek:

açıklamak

Erhamürrâhimîn:

merhametlilerin
en merhametlisi
olan Allah

hûri: Cennet kızı

külfî: büyük, kapsamlı

mâsum: suçsuz

medar: dayanak

noktası, eksen

merhume: rahmette kavuşmuş, vefat etmiş kadın

mîzan: tartı, ölçü

muvazene: karşılaştırma, mukayese

rahmet: İlâhî şefkat, merhamet

saadet-i dünyevi-

ye: dünya hayatındaki mutluluk

saliha: dinin emir ve yasaklarına uygun hareket eden, takva sahibi kadın

uhreviye: âhirete ait

dünyada gösterdikleri saadet-i hayatiye ve lezzet-i ömür cihetiyle her mü'minin imanı ona bir saadet-i ebediyeyi kazandıracak, belki sümbül verecek ve o surette inkişaf edecek diye haber verirler. Ve o küllî ve pek çok meyvelerinden beş meyvesi, meyve-i Mirac olarak Otuz Birinci Sözün âhîrinde ve beş meyvesi Yirmi Dördüncü Sözün Beşinci Dalında nümune olarak yazılmış.

Erkân-ı imaniyenin herbirinin ayrı ayrı pek çok, belki hadsiz meyveleri olduğu gibi, mecmuunun birden çok meyvelerinden bir meyvesi, koca Cennet ve biri de saadet-i ebediye ve biri de belki en tatlısı da rüyet-i İlâhiyedir diye, başta demiştik. Ve Otuz İkinci Sözün âhirindeki muvazenede,

âhir: son
cihetiyle: yönüyle
erkân-ı imaniye:
 imanın esasları,
 şartları
hadsiz: sayısız,
 sınırsız
inkişaf etmek:
 açığa çıkmak
küllî: büyük, kap-

samlı
lezzet-i ömür: ya-
 şama lezzeti
mecmu: bütün
meyve-i Mirac:
 Miraç meyvesi
muvazene: karşı-
 laştırma, mukaye-
 se
mü'min: Allah'a

inanan
nümune: örnek,
 misal
rüyet-i İlâhî: Allah'-
 ın cemâlini görme
saadet-i ebediye:
 sonsuz mutluluk
saadet-i hayatiye:
 hayatın mutluluğu
suret: biçim, şekil

imanın saadet-i dâreyne medar bir kısım semereleri güzel izah edilmiş.

İman-ı bi'l-kader rüknünün kıymettar meyveleri bu dünyada bulunduğuna bir delil, umum lisanında **مَنْ أَمِنَ بِالْقَدَرِ أَمِنَ مِنَ الْكَدَرِ** darb-ı mesel olmuştur. Yani, “Kadere iman eden gamlardan kurtulur.” Risale-i Kaderin âhîrinde güzel bir temsil ile, iki adamın şâhâne bir sarayın bahçesine girmesiyle, bir küllî meyvesi beyan edilmiş. Hattâ ben kendi hayatımda binler tecrübelerimle gördüm ve bildim ki, kadere iman olmazsa hayat-ı dünyeviye saadeti mah-

âhir: son
beyan etmek: açıklamak
darb-ı mesel: meşhur söz, atasözü
gam: sıkıntı, üzüntü
hayat-ı dünyeviye: dünya hayatı
iman-ı bil-kader: kadere iman
izah etmek: açıklamak

kader: Allah'ın meydana gelecek hâdiseleri olmadan önce bilmesi, takdir etmesi, plânlaması
kıymettar: kıymetli, değerli
küllî: büyük, kapsamlı
lisan: dil
medar: dayanak noktası, eksen

Risale-i Kader: Kader Risalesi (Yirmi Altıncı Söz)
rükn: esas, şart
saadet: mutluluk
saadet-i dâreyn: dünya ve âhîret mutluluğu
semere: meyve
temsil: analoji, kıyaslama tarzında benzetme
umum: bütün

volur. Elîm musibetlerde, ne vakit kadere iman cihetine bakardım, musibet gayet hafifleşiyor görüyordum. Ve “Kadere iman etmeyen nasıl yaşayabilir?” diye hayret ederdim.

Melâikeye iman rüknünün küllî meyvelelerinden birisine, Yirmi İkinci Sözün İkinci Makamında şöyle işaret edilmiş ki:

Azrail Aleyhisselâm Cenâb-ı Hakka münâcât edip demiş: “Kabz-ı ervâh vazifesinde senin ibâdın benden küsecekler, şekvâ edecekler?”

Ona cevaben denilmiş: “Senin vazifene hastalıkları ve musibetleri perde yapacağım—tâ ibâdımın şekvâları onlara gitsin, sana gelmesin.”

Aleyhisselâm: Allah'ın selâmı onun üzerine olsun

Cenâb-ı Hak:

Hakkın ta kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah

cihet: taraf, yön

elîm: acıklı, üzücü

gayet: son derece

ibâd: kullar

kabz-ı ervah: ruhları teslim alma

kader: Allah'ın meydana gelecek hâdiseleri olma-dan önce bilmesi, takdir etmesi, plânlaması

küllî: büyük, kapsamlı

melâike: melekler

musibet: belâ, dert, felâket

münâcât etmek: yalvarmak, yakarmak

rükn: esas, şart

şekvâ: şikayet

Aynen bu perdeler gibi, Azrail Aleyhisselâmın vazifesi de bir perdedir—tâ haksız şekvâlar Cenâb-ı Hakka gitmesin. Çünkü ölümdaki hikmet ve rahmet ve güzellik ve maslahat cihetini herkes göremez. Zâhire bakıp itiraz eder, şekvâya başlar. İşte bu haksız şekvâlar Rahîm-i Mutlaka gitmemek hikmetiyle, Azrail Aleyhisselâm perde olmuş.

Aynen bunun gibi, bütün meleklerin, belki bütün esbab-ı zâhiriye'nin vazifeleri, izzet-i rububiyetin perdeleridir. Tâ güzellikleri görünmeyen ve hikmetleri bilinmeyen şeylerde kudret-i İlâhiyenin izzeti ve kudsi-

Aleyhisselâm: Allah selâmı onun üzerine olsun

Cenâb-ı Hak:

Hakkın ta kendisi olan şeref ve yücelik sahibi Allah

cihet: taraf, yön

esbab-ı zahiriye: görünürdeki sebepler

hikmet: fayda, gaye; herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı,

faydalı ve tam yerli yerinde olması

izzet: mağlup olmaz üstünlük, yücelik

izzet-i rubûbiyet: her varlığı yarattı-
lış amacına hikmetli bir biçimde ulaştırarak terbiye ve idare eden Allah'ın şeref ve yüceliği

kudret-i İlâhiye:

Allah'ın güç ve iktidarı

maslahat: fayda, gaye

Rahîm-i Mutlak: sınırsız şefkat ve merhamet sahibi olan ve rahmetinin çok özel tecellileri olan Allah

rahmet: İlâhî şefkat, merhamet

şekvâ: şikayet
zâhir: açık, görünen

yeti ve rahmetinin ihatası muhafaza edilsin, itiraza hedef olmasın ve hasis ve ehemmiyetsiz ve merhametsiz şeylerle kudretin mübaşeretini nazar-ı zâhirîde görünmesin. Yoksa, hiçbir sebebin hakikî tesiri ve icada hiç kâbiliyeti olmadığını, herşeyde tevhid sikkeleri kat'î gösterdiğini, Risale-i Nur hadsiz delilleriyle ispat etmiş. Halk etmek, icad etmek Ona mahsustur. Esbab yalnız bir perdedir. Melâike gibi zîşuur olanların, yalnız cüz-i ihtiyarıyla cüz'î, icadsız, kesb denilen bir nevi hizmet-i fitri-

cüz'î: ferdî, bireysel, küçük

cüz-i ihtiyarî: insandaki az bir irade serbestliği

ehemmiyetsiz: önemsiz

esbab: sebebler

hadsiz: sayısız, sınırsız

hakikî: gerçek

halk etmek: yaratmak

hasis: âdi, basit

icad: var etme, vücuda getirme

ihata: içine alma,

kapsama

kâbiliyet: yetenek

kat'î: kesin bir şekilde

kesb etmek: kazanmak

kudret: Allah'ın bütün varlığı kuşatan güç ve iktidarı

kudsiyet: kusur ve noksandan uzak oluş, kutsallık

melâike: melekler

muhafaza etmek: korumak

mübaşeret: temas

etme

nazar-ı zahirî: dışa dönük, yüzey-sel bakış

nevi: tür

rahmet: İlâhî şefkat, merhamet

sikke: damga, mühür

tevhid: birleme; herşeyin bir olan Allah'a ait olduğunu bilme ve inanma

zîşuur: şuur sahibi, bilinçli

ye ve amelî bir nevi ubudiyetten başka el-
lerinde yoktur.

Evet, izzet ve azamet isterler ki, esbab,
perdedar-ı dest-i kudret ola aklın nazarında.

Tevhid ve ehadiyet isterler ki, esbab elle-
rini çeksınler tesir-i hakikîden.

İşte, nasıl ki melekler ve umur-u hayriye-
de ve vücudiyede istihdam edilen zâhirî
sebepler, güzellikleri görünmeyen ve bilin-
meyen şeylerde kudret-i Rabbâniyeyi ku-
surdan, zulümden muhafaza edip takdis
ve tesbih-i İlâhîde birer vesiledirler.

amelî: amelle ilgili,
eylemsel

azamet: büyüklük

ehadiyet: Allah'ın

birliğinin herbir

varlıkta ayrı ayrı

tecellî etmesi

esbab: sebepler

hizmet-i fitriye:

yaratılıştan gelen

hizmet

istihdam etmek:

çalıştırmak

izzet: mağlup ol-

maz üstünlük, yü-

celik

kudret-i Rabbâni-

ye: herşeyi terbi-

ye ve idare eden

Allah'ın sonsuz
kudreti

nazar: bakış, dik-
kat

nevi: tür

perdedar-ı dest-i

kudret: kudret

elinin perdecisi;

hikmetli olduğu

hâlde ilk bakışta

çirkin gibi görü-

nen hâdiselerde

İlâhî kudreti gizle-

yen perde

takdis: Allah'ı her

türlü eksiklik ve

çirkinlikten yüce

tutma

tesbih-i İlâhî: Al-

lah'ı her türlü ku-
surdan yüce tuta-

rak şanına lâayık

ifadelerle anma

tesir-i hakikî: ger-

çek tesir

tevhid: birleme;

herşeyin bir olan

Allah'a ait olduğu-

nu bilme ve inan-

ma

ubûdiyet: Allah'a

kulluk

umûr-u hayriye:

hayırlı işler

vücudî: varlıkla il-

gili

zâhirî: görünürde

Aynen öyle de, cinnî ve insî şeytanlar ve muzır maddelerin umur-u şerriyede ve ademiyyede istimalleri dahi, yine kudret-i Sübhâniyeyi gadirden ve haksız itirazlardan ve şekvâlara hedef olmaktan kurtarmakla takdis ve tesbihat-ı Rabbâniyeye ve kâinattaki bütün kusurattan müberrâ ve münezzehiyetine hizmet ediyorlar. Çünkü, bütün kusurlar ademden ve kâbiliyetsizlikten ve tahripten ve vazife yapmamaktan—ki birer ademdirler—ve vücudu olmayan ademî fiillerden geliyor. Bu şeytanî ve şerli perdeler o kusurata merci olup itiraz ve

adem: hiçlik, yokluk
ademî: yokluğa ait
cinnî ve insî: cinlerden ve insanlardan olan
gadir: zulüm, acımasızlık
istimal: kullanma
kâbiliyetsizlik: yeteneksizlik
kâinat: evren, yaratılan herşey
kudret-i Sübhâniye: her türlü kusurdan yüce olan Cenab-ı Hakkın kudreti

kusurat: kusurlar
merci olmak: kaynak olmak
muzır: zararlı
müberrâ: temiz, pâk
münezzehiyet: arınmış ve yüce olma
şekvâ: şikayet
şer: kötülük, fenalık
tahrip: bozup yıma
takdis: Allah'ı her türlü eksiklik ve çirkinlikten yüce tutma

tesbihat-ı Rabbâniye: herbir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri veren, onları terbiye edip idaresi ve ege-menliği altında bulunduran Allah'ı öven ve kusurdan yüce tutan sözler
umur-u şerriye: kötü işler
vücut: varlık, var oluş

şekvâları bi'l-istihkak kendilerine alarak Cenâb-ı Hakkın takdisine vesile oluyorlar.

Zaten şerli ve ademî ve tahripçi işlerde kuvvet ve iktidar lâzım değil. Az bir fiil ve cüz'î bir kuvvet, belki vazifesini yapmama ile bazan büyük ademler ve bozmaklar oluyor; o şerir fâiller muktedir zannedilirler. Halbuki, ademden başka hiç tesirleri ve cüz'i bir kesbden hariç bir kuvvetleri yoktur. Fakat o şerirler ademden geldiklerinden, o şerirler hakiki fâildirler. Bi'l-istihkak, eğer zîşuur ise cezayı çekerler.

Demek seyyiatta o fenalar fâildirler. Fakat haseneler ve hayırlarda ve amel-i sa-

adem: hiçlik, yokluk

ademî: yokluğa ait

bi'l-istihkak: hakıyla, lâıyıkıyla, hak etmek suretiyle

Cenâb-ı Hak:

Hakkın ta kendisi olan, sonsuz şeref ve yücelik sahibi Allah

cüz'î: ferdî, az, küçük

fâil: işi yapan

fena: geçici, ölüm-lü

hakiki: gerçek

hasene: iyilik, sevap

iktidar: güç, kudret

kesb: elde etme, kazanma

muktedir: güçlü, güç ve iktidar sahibi

seyyiat: günahlar,

kötülükler

şekvâ: şikayet

şer: kötülük, fenalık

şerir: şerliler, kötüler

tahrip: bozup yıkmak

takdis: Allah'ı her türlü eksiklik ve çirkinlikten yüce tutma

zîşuur: şuur sahibi, bilinçli

lihde vücut olmasından, o iyiler hakiki fâil ve müessir değiller. Belki kâbildirler, feyz-i İlâhîyi kabul ederler. Ve mükâfatları dahi sırf bir fazl-ı İlâhîdir diye, Kur'ân-ı Hakîm

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ

فَمِنْ نَفْسِكَ ¹

ferman eder.

Elhâsıl, vücut kâinatları ve hadsiz adem âlemleri birbirleriyle çarpışırken ve Cennet ve Cehennem gibi meyveler verirken ve bütün vücut âlemleri “*Elhamdülillâh, el-hamdülillâh*” ve bütün adem âlemleri

¹ “Sana her ne iyilik erişirse Allah'tandır. Sana her ne kötülük gelirse, o da kendi nefsendendir.” Nisâ Sûresi, 4:79.

adem: hiçlik, yokluk

amel-i salih: dince makbul olan iyi, güzel ve faydalı iş

Elhamdü lillâh: “ezelden ebade her türlü hamd ve övgü Allah'a mahsustur”

elhâsıl: kısacası, netice olarak,

özetle

fâil: işi yapan

fazl-ı İlâhî: Allah'ın lütfu, ihsanı

ferman etmek: buyurmak, emretmek

feyz-i İlâhiye: Allah'ın feyzi, lütfu

hadsiz: sınırsız

hakiki: gerçek

kâinat: evren, ya-

ratılan herşey

Kur'ân-ı Hakîm:

her âyet ve sûresinde sayısız hikmetler bulunan Kur'ân

müessir: tesir eden

mükâfat: ödül

vücut: varlık, var oluş

“Sübhânallah, sübhânallah” derken ve ihâtalı bir kanun-u mübareze ile melekler şeytanlarla ve hayırlar şerlerle, tâ kalbin etrafındaki ilham, vesvese ile mücadele ederken, birden meleklerle imanın bir meyvesi tecellî eder, meseleyi halledip karanlık kâinatı ışıklandırır. **اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ** âyetinin envârından bir nurunu bize gösterir ve bu meyve ne kadar tatlı olduğunu tattırır.

İkinci bir küllî meyvesine, Yirmi Dördüncü ve *elif* (|)’ler kerametini gösteren Yirmi Dokuzuncu Sözler işaret edip parlak bir

¹ “Allah göklerin ve yerin nûrudur.” Nur Sûresi, 24:35.

envâr: nurlar, ışıklar

ihâtalı: kuşatıcı, kapsamlı

ilham: Allah tarafından kalbe gelen ve doğan mânâlar

kâinat: evren, yaratılan herşey

kanun-u mübareze: karşılıklı mücadele, çatışma kanunu

keramet: Allah’ın bir ikramı olan olağanüstü haller

küllî: büyük, kapsamlı

Sübhânallah: “Al-

lah her türlü eksiklikten sonsuz derecede yücedir”

şer: kötülük, fenalık

tecellî etmek: yansımak, görünmek

vesvese: kuruntu, şüphe

surette meleklerin vücudunu ve vazifesini ispat etmişler. Evet, kâinatın her tarafında, cüz'î ve küllî herşeyde, her nevide, kendini tanıttırmak ve sevdirmek içinde merhametkârane bir haşmet-i rububiyet, elbette o haşmete, o merhamete, o tanıttırmaya, o sevdirmeye karşı şükür ve takdis içinde bir geniş ve ihatalı ve şuurkârâne bir ubûdiyetle mukabele etmesi lâzım ve kat'îdir. Ve şuursuz cemâdat ve erkân-ı azîme-i kâinat hesabına o vazifeyi ancak hadsiz melekler görebilir ve o saltanat-ı rubûbiye-

cemâdat: cansız varlıklar

cüz'î: küçük, az, ferdî

erkân-ı azîme-i

kâinat: kâinattaki

büyük temel unsurlar, varlıklar

hadsiz: sınırsız

haşmet-i rububiyet: herbir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri veren, onları terbiye eden Allah'ın idare ve egemenliğinin ihtisarı

ihatalı: kuşatıcı, kapsamlı

kâinat: evren, yaratılan herşey

kat'î: kesin bir şekilde

küllî: büyük, kapsamlı

merhametkârâne: merhametli bir şekilde

mukabele etmek: karşılık vermek

nevi: tür

saltanat-ı rububiyet: Allah'ın herbir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için

muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması

suret: biçim, şekil
şuurkârâne: şuurlu ve bilinçli bir şekilde

şuursuz: bilinçsiz
takdis: kutsama, Allah'ı her türlü eksiklik ve çirkinlikten yüce tutma

ubûdiyet: Allah'a kulluk

vücut: varlık

tin her tarafta, serâda, Süreyya'da, zeminin temelinde, dışında hakîmâne ve haşmetkârâne icraatını onlar temsil edebilirler.

Meselâ, felsefenin ruhsuz kanunları pek karanlık ve vahşetli gösterdikleri hilkat-ı arziye ve vaziyet-i fitriyesini, bu meyve ile nurlu, ünsiyetli bir tarzda “Sevr” ve “Hut” namlarındaki iki meleğin omuzlarında, yani nezaretlerinde ve Cennetten getirilen ve fâni küre-i arzın bâki bir temel taşı olmak, yani ileride bâki Cennete bir kısmını devretmeye bir işaret için “sahret” namında uhrevî bir madde, bir hakikat gönderilip

bâki: devamlı, kalıcı

fâni: geçici, ölümlü

hakikat: gerçek

hakîmâne: hikmetli bir şekilde

haşmetkârâne: heybetli, görkemli bir şekilde

hilkat-ı arz: yeryüzünün yaratılışı

hût: balık

küre-i arz: yerküre, dünya

nam: ad

nezaret: gözetim

sahret: Kudüs'te, Beyt-i Mukaddeste çok eski ve tarihi bir kaya. Bu kayaya “Hacer-i Muallak” da der. Hz. Peygamberin (a.s.m.) Mîrac Gecesinde bu kayadan Burak'a binerek semâya çıktığı hakkında rivâyet vardır.

serâ: yer, dünya

sevr: öküz

Süreyya: gök, sema, Ülker yıldızı

temsil: analogi, kıyaslama tarzında benzetme

uhrevî: âhirete ait

ünsiyetli: canayakın, dost

vahşetli: ürkütücü

vazife-i fitriye: yaratılışa ait hal, durum, tabîi hal

zemin: yer

Sevr ve Hut meleklerine bir nokta-i istinad edilmiş diye Benî İsrail'in eski peygamberlerinden rivayet var ve İbn-i Abbas'tan da hi mervîdir. Maatteessüf bu kudsî mânâ, mürûr-u zamanla bu teşbih, avâmın nazarında hakikat telâkki edilmekle aklın haricinde bir suret almış. Madem melekler havada gezdikleri gibi toprakta ve taşta ve yerin merkezinde de gezerler; elbette onların ve küre-i arzın üstünde duracak cismânî taş ve balığa ve öküze ihtiyaçları yoktur.

Hem meselâ küre-i arz, küre-i arzın nevi-leri adedince başlar ve o nevilerin fertleri sayısınca diller ve o ferdlerin âzâ ve yaprak ve meyveleri miktarınca tesbihatlar

avâm: halk tabakası, sıradan insanlar
âzâ: azalar, organlar
Benî İsrail: İsrailoğulları
cismanî: maddi vücuda sahip
hakikat: gerçek
Hut: balık
kudsî: her türlü kusur ve noksan-

dan uzak, mukaddes
küre-i arz: yer küre, dünya
maatteessüf: ne yazık ki
mervî: rivâyet edilen, nakledilen
mürur-u zaman: zamanın geçmesi
nazar: bakış, dikkat
nevi: tür

nokta-i istinad: dayanak noktası
rivâyet: nakletme
Sevr: öküz
telâkki: anlama, kabul etme
tesbihat: Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lââyık ifadelerle anma
teşbih: benzetme

yaptığı için, elbette o haşmetli ve şuursuz ubudiyet-i fitriyeyi bilerek, şuurdârâne temsil edip dergâh-ı İlâhiyeye takdim etmek için, kırk bin başlı ve her başı kırk bin dil ile ve herbir dil ile kırk bin tesbihat yapan bir melek-i müekkeli bulunacak ki, ayn-ı hakikat olarak Muhbir-i Sadık haber vermiş.

Ve hilkat-i kâinatın en ehemmiyetli neticesi olan insanlarla münasebât-ı Rabbâniyeyi tebliğ ve izhar eden Cebrail Aleyhisselâm ve zîhayat âleminde en haşmetli ve en dehşetli olan diriltmek ve hayat vermek

Aleyhisselâm: Allah'ın selâmı onun üzerine olsun

ayn-ı hakikat: gerçeğin ta kendisi

dehşetli: korkunç, ürktücü

dergâh-ı İlâhiye: Allah'ın yüce katı

ehemmiyetli: önemli

haşmetli: ihtişamlı, görkemli

hilkat-i kâinat: kâinatın, evrenin

yaratılışı

izhar etmek: göstermek, ortaya çıkarmak

melek-i müekkel: görevli, vazifeli melek

Muhbir-i Sadık: doğru sözlü haber verici, Peygamber Efendimiz (a.s.m.)

münasebât-ı Rabbâniye: Rab olan Allah ile olan bağlantı, ilişki

şuurdârâne: şuur-

lu bir şekilde, bile-

rek ve anlayarak

şuursuz: bilinçsiz

tebliğ etmek: bildirmek, ulaştırmak

tesbihat: Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lâıyk ifadelerle anma

ubudiyet-i fitriye: yaratılıştan gelen kulluk

zîhayat: canlı, hayat sahibi

ve ölümle terhis etmekteki Hâlık mahsus olan icraat-ı İlâhiyeyi, yalnız temsil edip ubudiyetkârâne nezaret eden İsrail Aleyhisselâm ve Azrail Aleyhisselâm ve hayat dairesinde rahmetin en cemiyetli, en geniş, en zevkli olan rızıktaki ihsanat-ı Rahmâniyeye nezaretle beraber şuursuz şükürleri şuurla temsil eden Mikâil Aleyhisselâm gibi meleklerin pek acip mahiyette olarak bulunmaları ve vücutları ve ruhların bekâları, saltanat ve haşmet-i rububiyetin muktezasıdır. Onların ve herbirinin mahsus teliflerinin vücutları, kâinatta güneş gibi gö-

acip: hayret verici, şaşırtıcı

Aleyhisselâm: Allah'ın selâmı onun üzerine olsun

bekâ: devamlılık, kalıcılık

cemiyetli: geniş kapsamlı

Hâlık: her şeyi yaratan Allah

haşmet-i rububiyet: herbir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu

şeyleri veren, onları terbiye eden Allah'ın idare ve egemenliğinin büyüklüğü, ihtişamı

icraat-ı İlâhiye:

Allah'ın icraat ve faaliyeti

ihsânât-ı Rahmâniye: rahmeti her şeyi kuşatan Allah'ın bütün varlığa olan rızıkları, lütuf ve bağışları

mahiyet: asıl, esas, nitelik

mahsus: has, özel

mukteza: gerek, gereklilik

nezaret etmek:

gözetmek

nezaret: gözetim

rahmet: ilâhî şefkat, merhamet

şuursuz: bilinçsiz

taife: grup, topluluk

terhis etmek: göreve son vermek

ubûdiyetkârâne: kulluk ederek

vücut: beden, varlık

rünen saltanat ve haşmetin vücudu derecesinde kat'îdir ve şüphesizdir. Melâikeye ait başka maddeler bunlara kıyas edilsin.

Evet, küre-i arzda dört yüz bin nevileri zîhayattan halk eden, hattâ en âdi ve müteaffin maddelerden zîruhları çoklukla yaratan ve her tarafı onlarla şenlendiren ve mu'cizat-ı san'atına karşı, onlara dilleriyle “*Mâşâallah, Bârekâllah, Sübhânallah*” dediren ve ihsanat-ı rahmetine mukâbil “*El-hamdü lillâh, Ve's-şükrü lillâh, Allahu ekber*” o hayvancıklara söylettiren bir Kadîr-i Zülcelâli ve'l-Cemâl, elbette, bilâşek velâ

âdi: basit

Allahu ekber: “Allah en büyüktür”

Bârekâllah: “Allah ne mübarek yaratmış”

Elhamdû lillâh: “ezelden ebede her türlü hamd ve övgü Allah'a mahsustur”

halk etmek: yaratmak

haşmet: büyüklük, görkem

ihsanat-ı rahmet: rahmetin, merha-

metin ihsanları

Kadîr-i Zülcelâl

ve'l-Cemâl: kudreti herşeyi kuşatan, sonsuz güzellik, haşmet ve yücelik sahibi olan Allah

kat'î: kesin olarak

küre-i arz: yerküre, dünya

Mâşâallah: “Allah dilemiş ve ne güzel yaratmış”

melâike: melekler

mu'cizat-ı san'at: san'at mu'cizeleri

mukâbil: karşılık

müteaaffin: ko-

kuşmuş, çürümüş

nevi: tür

Sübhânallah: “Allah her türlü eksiklikten sonsuz derecede yücedir”

Ve's-şükrü lillâh:

“şükür Allah'a mahsustur”

vücut: beden, varlık

zîhayat: canlı, hayat sahibi

zîruh: ruh sahibi

şüphe, koca semâvâta münasip, isyansız ve daima ubudiyette olan sekeneleri ve ruhanîleri yaratmış, semâvâtı şenlendirmiş, boş bırakmamış ve hayvanatın taifelerinden pek çok ziyade ayrı ayrı nevileri meleklerden icad etmiş ki, bir kısmı küçücük olarak yağmur ve kar katrelerine binip san'at ve rahmet-i İlâhiyeyi kendi dilleriyle alkışlıyorlar; bir kısmı, birer seyyar yıldızlara binip feza-yı kâinatta seyahat içinde azamet ve izzet ve haşmet-i rububiyete karşı tekbir ve tehlil ile ubudiyetlerini âleme ilân ediyorlar.

azamet: büyüklük

bilâşek velâ şüphe: şeksiz ve şüphesiz

feza-yı kâinat:

uzay

haşmet-i rububiyet: herbir varlığa

yaratılış gayelerine ulaşmaları için

muhtaç olduğu

şeyleri veren, onları

terbiye eden

Allah'ın idare ve

egemenliğinin büyüklüğü, ihtişamı

hayvanat: hay-

vanlar

icad etmek: var etmek, yaratmak

izzet: mağlup olmaz üstünlük, yücelik

katre: damla

münasip: uygun

nevi: tür

rahmet-i İlâhiye:

Allah'ın merhamet ve şefkati

sekene: sakinler, oturanlar

semavat: gökler

seyyar: gezen,

dolaşan

taife: grup, topluluk

tehlil: "Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur" mânâsındaki "lâ ilâhe illallah" sözünü söylemek

tekbir: "Allah en büyüktür" mânâsında "Allahu Ekber" demek

ubûdiyet: Allah'a kulluk

ziyade: çok, fazla

Evet, zaman-ı Âdem'den beri bütün semavi kitaplar ve dinler meleklerin vücutlarına ve ubudiyetlerine ittifakları ve bütün asırlarda meleklerle konuşmalar ve muhaverele, kesretli tevatürle insanlar içinde vuku bulduğunu nakil ve rivayetleri ise, görmediğimiz Amerika insanların vücutları gibi meleklerin vücutlarını ve bizimle alâkadar olduklarını kat'î ispat eder.

İşte, şimdi gel, iman nuruyla bu küllî ikinci meyveye bak ve tat: Nasıl kâinatı baştan başa şenlendirip, güzelleştirip bir mescid-i ekbere ve büyük bir ibadethâneye çeviriyor! Ve fen ve felsefenin soğuk, hayatsız, zulmetli, dehşetli göstermelerine

alâkadar: alâkalı, ilgili
ibadethâne: ibadet yeri
ittifak: birleşme, birlik
kâinat: evren, yaratılan herşey
kat'î: kesin olarak
kesretli: pek çok
küllî: büyük, kapsamlı

mescid-i ekber: büyük mescid, kâinat
muhavere: karşılıklı konuşma
nakil: aktarma, anlatma
semâvî: ilâhî, Allah'tan gelen
tevatür: çeşitli kâinallardan gelen ve doğruluğu ke-

sin olarak kanıtlanan haber
ubûdiyet: Allah'a kulluk
vuku bulmak: meydana gelmek
vücut: beden, varlık
zaman-ı Âdem: Âdem peygamberin zamanı
zulmetli: karanlık

mukâbil, hayatlı, şuurlu, ışıklı, ünsiyetli, tatlı bir kâinat göstererek bâki hayatın bir cilve-i lezzetini, ehl-i imana, derecesine göre dünyada dahi tattırır.

Tetimme: Nasıl ki vahdet ve ehadiyet sırasıyla kâinatın her tarafında aynı kudret, aynı isim, aynı hikmet, aynı san'at bulunmasıyla Hâlıkın vahdet ve tasarrufu ve icad ve rububiyeti ve hallâkiyet ve kudsiyeti, cüz'î-küllî herbir masnuun hal diliyle ilân ediliyor. Aynen öyle de, her tarafta

bâki: kalıcı, devamlı

cilve-i lezzet: lezzet veren tecelli, lezzetin bir yansıması

cüz'î: ferdî, az, küçük

ehadiyet: Allah'ın birliğinin her bir varlıkta ayrı ayrı tecellî etmesi

ehl-i iman: iman edenler, mü'minler

Hâlık: her şeyi yaratan Allah

hallâkiyet: yaratıcılık

hikmet: fayda, ga-

ye; herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde olması

icad: var etme, vücuda getirme

kâinat: evren, yaratılan herşey

kudret: Allah'ın bütün varlığı kuşatan güç ve iktidarı

kudsiyet: kusur ve noksandan uzak oluş, kutsallık

küllî: büyük, kapsamlı

masnu: sanat eseri varlık

mukâbil: karşılık

rububiyet: Rablik; Allah'ın her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması

tasarruf: dilediği gibi kullanma ve yönetme

tetimme: ek

ünsiyetli: canayakın, dost

vahdet: Allah'ın birliği

melekleri halk edip her mahlûkun lisan-ı hal ile şuursuz yaptıkları tesbihatı, meleklerin ubudiyetkârâne dilleriyle yaptırıyor. Meleklerin hiçbir cihette hilâf-ı emir hareketleri yoktur. Hâlis bir ubudiyetten başka hiçbir icad ve emirsiz hiçbir müdahale, hattâ izinsiz şefaathleri dahi olmaz. Tam

بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ¹ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ² sırrına mazhardırlar.

¹ “Hayır, (onların evlât dedikleri) Allah’ın ikramda bulunduğu kullardır.” Enbiyâ Sûresi, 21:26.

² “Verilen emri yerine getirirler.” Tahrîm Sûresi, 66:6.

cihet: şekil, yön
hâlis: içten, katıksız, samimi
halk etmek: yaratmak
hilâf-ı emir: emre aykırı
lisan-ı hâl: hal dili

mahlûk: yaratık
mazhar: ayna, yansıma yeri
şefaath: Allah’ın izniyle af vesilesi olma
şuursuz: bilinçsiz
tesbihat: Allah’ı

her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lââyık ifadelerle anma
ubûdiyet: kulluk
ubûdiyetkârâne: kulluk ederek

Dünyanın ölümü

(Yirmi Dokuzuncu Söz, İkinci Maksat'ın
Dördüncü Esası'ndan)

İnce remizli bir mesele: Nasıl ki su, kendi zararına olarak incimad eder. Buz, buzun zararına temeyyu eder. Lüb, kısrın zararına kuvvetleşir. Lâfız, mânâ zararına kalınlaşır. Ruh, ceset hesabına zayıflaşır. Ceset, ruh hesabına inceleşir. Öyle de, âlem-i kesif olan dünya, âlem-i lâtif olan âhiret hesabına, hayat makinesinin işlemesiyle şeffaflaşır, lâtifleşir. Kudret-i fâtıra, gayet hayret verici bir faaliyetle, kesif, câmid, sönmüş, ölmüş eczalarda nur-u hayatı serp-

âhiret: öteki dünya, öldükten sonraki hayat

âlem-i kesif: katı ve yoğun olan madde âlemi

âlem-i lâtif: nurlu ve şeffaf olan âhiret

câmid: cansız,

sert, katı

ecza: parçalar, bölümler

incimad: donma

kesif: katı, yoğun, saydam olmayan

kısr: kabuk

kudret-i fâtıra: yaratıcı kudret

lâfız: söz, kelime

lâtif: ince, cismanî olmayan

lüb: öz, iç

nur-u hayat: hayat ışığı

remiz: işaret

şeffaf: saydam

temeyyu: erime

mesi bir remz-i kudrettir ki, âlem-i lâtif hesabına şu âlem-i kesifi nur-u hayatla eritiyor, yandırıyor, ışıklandırıyor, hakikatini kuvvetleştiriyor.

Evet, hakikat ne kadar zayıfsa da, ölmez, suret gibi mahvolmaz. Belki teşahhuslarda, suretlerde seyrüsefer eder. Hakikat büyür, inkişaf eder, gittikçe genişlenir. Kışır ve suret ise eskileşir, inceleşir, parçalanır; sabit ve büyümüş hakikatin kâmetine yakışmak için, daha güzel olarak tazeleşir. Ziyade ve noksan noktasında, hakikat ile suret mâkûsen mütenasiptirler. Yani suret kalınlaştıkça hakikat inceleşir. Suret inceleştikçe, hakikat o nisbette kuvvet bulur.

İşte, şu kanun, kanun-u tekâmüle dahil

âlem-i kesif: katı ve yoğun olan madde âlemi
âlem-i lâtif: nurlu ve şeffaf olan âhiret
hakikat: gerçek mahiyet, iç yüz, esas
inkişaf etme: açılma, gelişme
kâmet: boy, en-

dam
kanun-u tekâmül: gelişme ve mümkünleşme kanunu
kışır: kabuk
mâkûsen mütenasip: ters orantılı
nisbet: oran, ölçü
nur-u hayat: hayat ışığı

remz-i kudret: kudret işareti
seyrüsefer etme: gidip gelme, doluşma
suret: şekil, görünüş
teşahhus: şahıslanma, maddi yapıya sahip olma
ziyade: fazla

olan bütün eşyaya şamildir. Demek, herhalde bir zaman gelecek ki, kâinat hakikat-i uzmâsının kışır ve sureti olan âlem-i şehadet, Fâtır-ı Zülcelâlin izniyle parçalanacak, sonra daha güzel bir surette tazele-necektir.

يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ ¹ sırrı tahakkuk edecektir. Elhasıl, dünyanın mevti mümkün, hem hiç şüphe getirmez ki mümkün-dür.

¹ "O gün yeryüzü başka bir şekle girer." İbrahim Sûresi, 14:48.

âlem-i şehadet:

görünen âlem,
dünya

elhasıl: özetle, sonu-
nuç olarak

Fâtır-ı Zülcelâl:

sonsuz haşmet
sahibi olan ve

herşeyi harika,
üstün sanatıyla
yaratan Allah

hakikat-i uzmâ:

en büyük hakikat

kâinat: evren, ya-

ratılmış herşey

kışır: kabuk

mevt: ölüm

suret: şekil, görü-
nüş

şamil: içine alan,
kapsamlı

tahakkuk: gerçek-
leşme

Hız. Muhammed'in (a.s.m.) ibadeti

(Haşır Risalesi'nden)

BEŞİNCİ HAKİKAT

Bâb-ı Şefkat ve Ubûdiyet-i Muhammediyedir (aleyhissalâtü vesselâm). İsm-i Mücîb ve Rahîmin ciltesidir.

Hiç mümkün müdür ki, en ednâ bir hâceti en ednâ bir mahlûkundan görüp kemâl-i şefkatle, ummadığı yerden is'âf eden ve en gizli bir sesi en gizli bir mahlûkundan işitip imdad eden, lisan-ı hâl ve kal ile

aleyhissalâtü vesselâm: Allah'ın salât ve vesselâmı onun üzerine olsun
bâb: kapı
ednâ: önemsiz, basit
hâcet: ihtiyaç
imdad: yardım
is'âf etmek: yardı-

ma koşmak
kemâl-i şefkat: tam ve mükemmel şefkat
lisan-ı hâl ve kal: hal ve konuşma dili
mahlûk: yaratık
Mücîb: bütün dualara cevap veren Allah

Rahîm: rahmeti herşeyi kuşatan, sonsuz şefkat ve merhamet sahibi olan Allah
ubûdiyet-i Muhammediye: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in mükemmel kulluğu

istenilen herşeye icabet eden nihayetsiz bir şefkat ve bir merhamet sahibi bir Rab, en büyük bir abdinden, **HASIYE** en sevgili bir

HASIYE Evet, bin üç yüz elli sene saltanat süren ve saltanatı devam eden ve ekser zamanda üç yüz elli milyondan ziyade raiyeti bulunan ve hergün bütün raiyeti onunla tecdid-i biat eden ve onun kemâlâtına şehadet eden ve kemâl-i itaatle evamirine inkıyad eden; ve arzın nısfı ve nev-i beşerin humsu, o zâtın sıbğı ile sıbğalansa, yani mânevî rengiyle renklense ve o zât onların mahbub-u kulûbu ve mürebbî-i ervahı olsa, elbette o zât, şu kâinatta tasarruf eden Rabbin en büyük abdidir. Hem ekser envâ-i kâinat o zâtın birer meyve-i mucizesini taşımak suretiyle onun vazifesini ve memuriyetini alkışlasa, elbette o zât, ➔

abd: kul

arzın nısfı: dünyanın yarısı

ekser: pekçok

envâ-ı kâinat: kâinattaki varlıkların türleri

evamir: emirler

haşiye: dipnot, açıklayıcı not

icabet etme: cevap verme

inkıyad eden: boyun eğen

kâinat: evren, yaratılmış herşey

kemâlât: mükemmellikler, kusursuzluklar, üstün-

lükler

kemâl-i itaat: tam itaat, emre uyma

mahbub-u kulûb: kalplerin sevgilisi

meyve-i mu'cize: mu'cizenin meyvesi, neticesi

mürebbî-i ervah: ruhların terbiyecisi

nev-i beşerin

humusu: insanlığın beşte biri

nihayetsiz: sonsuz

Rab: herbir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için

muhtaç olduğu şeyleri veren, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulunduran Allah

raiyet: halk, tabi olanlar

saltanat: hükümlanlık, egemenlik

sıbğa: boya

tasarruf eden:

herşeyi dilediği gibi idare edip kullanan

tecdid-i biat: bağlılık sözünü yenileme

ziyade: fazla

mahlûkundan, en büyük hacetini görüp bitirmesin, is'âf etmesin, en yüksek duayı işitip kabul etmesin?

Evet, meselâ hayvanatın zayıflarının ve yavrularının rızık ve terbiyeleri hususunda görünen lûtf ve suhuleti gösteriyor ki, şu kâinatın Mâliki, nihayetsiz bir rahmetle rububiyet eder. Rububiyetinde bu derece rahîmâne bir şefkat, hiç kabil midir ki, mah-

► şu kâinat Hâlıkının en sevgili mahlûkudur. Hem bütün insaniyet, bütün istidadıyla istediği bekâ gibi bir haceti ki, o hacet ise, insanı esfel-i sâfilînden âlâ-yı illiyyîne çıkarıyor; elbette o hacet, en büyük bir hacettir ve en büyük bir abd, umumun namına onu Kâdiyu'l-Hâcâtan isteyecek.

abd: kul
âlâ-yı illiyyîn: yücelerin en yücesi
bekâ: süreklilik, kalıcılık
esfel-i sâfilîn: aşağıların en aşağısı
hâcet: ihtiyaç
Hâlık: herşeyi yaratan Allah
hayvanat: hayvanlar
is'âf etmek: yardıma koşmak
istidad: kabiliyet, yetenek

kabil: mümkün, olabilir
Kâdiyu'l-Hâcât: varlıkların bütün ihtiyaçlarını karşılayan Allah
kâinat: evren, yaratılmış herşey
lûtûf: yardım, iyilik, bağış
mahlûk: yaratık
Mâlik: herşeyin sahibi olan Allah
nam: ad
rahîmâne: şefkat ve merhametle

rahmet: merhamet, şefkat
rububiyet: Rablik; Allah'ın herbir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması
suhulet: kolaylık
umum: genel, herkes

lûkatın en efdalinin en güzel duasını kabul etmesin? Bu hakikati On Dokuzuncu Sözde izah ettiğim vech ile, şurada dahi mükerreren şöyle beyan edelim:

Ey nefsimle beraber beni dinleyen arkadaş! Hikâye-i temsiliyede demiştik: “Bir adada bir içtima var. Bir yâver-i ekrem bir nutuk okuyor.” Onun işaret ettiği hakikat şöyledir ki:

Gel, bu zamandan tecerrüt edip, fikren Asr-ı Saadete ve hayalen Ceziretü'l-Araba gidiyoruz. Ta ki, Resul-i Ekremi (aleyhissalâtü vesselâm) vazife başında ve ubûdiyet içinde görüp ziyaret ederiz.

Bak: O zât nasıl ki risaletiyle, hidayetiyle

aleyhissalâtü vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

Asr-ı Saadet: Peygamberimizin yaşadığı dönem, mutluluk asrı

beyan etmek: açıklamak

Ceziretü'l-Arap: Arap Yarımadası; Arabistan

efdal: en faziletli,

en üstün
hakikat: gerçek, doğru

hidayet: doğru ve hak yolda oluş, İslâmiyet

hikâye-i temsiliye: analojik, kıyaslama dayanan benzetmeli hikâye

içtima: toplanma
mahlûkat: yaratılmışlar

mükerreren: tekrarlayarak

nefis: kişinin kendisi

Resul-i Ekrem: Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

risalet: peygamberlik

tecerrüt: sıyrılma

ubûdiyet: kulluk

vecih: yön, şekil

yaver-i ekrem: çok değerli, yüksek rütbeli memur

saadet-i ebediyenin sebep-i husulü ve vesile-i vusulüdür. Onun gibi, ubûdiyetiyle ve duasıyla o saadetin sebep-i vücudu ve Cennetin vesile-i icadıdır.

İşte, bak: O zât öyle bir salât-ı kübrâda, bir ibadet-i ulyâda saadet-i ebediye için dua ediyor ki; güya bu cezire, belki bütün arz onun azametli namazıyla namaz kılar, niyaz eder. Çünkü, ubûdiyeti ise, ona itti-ba eden ümmetin ubûdiyetini tazammun ettiği gibi, muvafakat sırrıyla bütün enbiyanın sırr-ı ubûdiyetini tazammun eder. Hem o salât-ı kübrâyı öyle bir cemaat-i uz-mâda kılar, niyaz ediyor ki, güya benî Âdemin Hazret-i Âdem'den asrımıza, belki

arz: yer, dünya
azametli: büyük
benî Âdem:
 Âdemoğulları, in-sanlar
cemaat-i uz-mâ:
 çok büyük cemaat
cezire: yarımada
enbiya: peygamberler
ibadet-i ulyâ: en yüce ibadet
ittiba: tabi olmak, uymak

muvafakat: uygunluk
niyaz: dua, yalvarma, yakarma
saadet: mutluluk
saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk
salât-ı kübrâ: en büyük namaz
sebeb-i husul: meydana gelme sebebi
sebeb-i vücud:

varlık sebebi
sırr-ı ubûdiyet: kulluk sırrı
tazammun: içermek, içine alma
ubûdiyet: kulluk
ümmet: Peygambere inanıp onun yolundan gidenler
vesile-i icad: varlık vesilesi
vesile-i vusul: kavuşma vesilesi

kıyamete kadar bütün nuranî ve kâmil insanlar ona tebaiyetle iktida edip duasına âmin derler.**HAŞİYE**

HAŞİYE Evet, münacat-ı Ahmediye (a.s.m.) zamanından şimdiye kadar bütün ümmetin bütün salâtları ve salâvatları onun duasına bir âmin-i daimî ve bir iştirak-i umumîdir. Hattâ ona getirilen her bir salâvat dahi, onun duasına birer âmindir. Ve ümmetinin her bir ferdi, her bir namazın içinde ona salât ve selâm getirmek ve kametten sonra Şafiîlerin ona dua etmesi, onun saadet-i ebediye hususundaki duasına gayet kuvvetli ve umumî bir âmindir. İşte, bütün beşerin fitrat-ı insaniyet lisan-ı hâliyle, bütün kuvvetiyle istediği bekâ ve saadet-i ebediyeyi, o nev-i beşer namına zât-ı Ahmediye (a.s.m.) istiyor ve beşerin nuranî kısmı, onun arkasında âmin diyorlar. Acaba hiç mümkün müdür ki, şu dua kabule karîn olmasın?

âmin: Allahım kabul eyle

âmin-i daimî: sürekli tekrarlanan "Allahım kabul eyle!" duası

bekâ: devamlılık ve kalıcılık, sonsuzluk

beşer: insanlar
fitrat-ı insaniyet: insanlığın yaratılışı, tabiatı

haşîye: dipnot, açıklayıcı not

iktida: uyma

iştirak-i umumî: genel katılım

kamet: farz namaza durmadan ön-

ce okunan ezan

kâmil: olgunluk ve kemâl sahibi

karîn: yakın

kıyamet: dünyanın sonu, varlığın bozulup dağılması

lisan-ı hâl: hal ve beden dili

münacat-ı Ahmediye: Peygamberimizin duası

nev-i beşer: insanlık

nuranî: nurlu, parlak

saadet-i ebediye: sonu olmayan, sonsuz mutluluk

salât: Peygamber-

rimiz için yapılan dua

salâvat: Peygamberimize rahmet ve esenlik dileme

Şafiî: İmam-ı Şafiî'nin kurduğu mezhepten olanlar

tebaiyet: tabi olma, uyma

umumî: genel

ümme: Peygambere inanıp onun yolundan gidenler

zât-ı Ahmediye: Peygamberimiz Hz. Muhammed (a.s.m.)

Bak: Hem öyle bekà gibi bir hacet-i amme için dua ediyor ki, değil ehl-i arz, belki ehl-i semâvât, belki bütün mevcudat niyazına iştirak edip lisan-ı hâl ile “Oh, evet, yâ Rabbenâ! Ver, duasını kabul et, biz de istiyoruz” diyorlar. Hem bak, öyle hazinâne, öyle mahbubâne, öyle müştakane, öyle tazarrukârâne saadet-i bakiye istiyor ki,¹ bütün kâinatı ağlattırıp duasına iştirak ettiriyor.

Bak: Hem öyle bir maksat, öyle bir gaye için saadet isteyip dua ediyor ki, insanı ve bütün mahlûkatı esfel-i sâfilîn olan fena-yı

¹ bk. *Tirmizî*, Deavât 30.

bekà: devamlılık ve kalıcılık, sonsuzluk
ehl-i arz: yeryüzündekiler
ehl-i semavat: semâdaki varlıklar; melekler, ruhanîler vb.
esfel-i sâfilin: aşağıların en aşağısı
hâcet-i amme: genel ihtiyaç

hazinâne: hüzünlü bir şekilde
iştirak etmek: katılmak
kâinat: evren, yaratılmış herşey
lisan-ı hâl: hal ve beden dili
mahbubâne: sevimli bir şekilde
mahlûkat: yaratıklar
mevcudat: varlıklar

müştakane: çok isteyerek, iştiyakla
niyaz: istek, dua
saadet: mutluluk
saadet-i bakiye: devamlı, sonsuz bir mutluluk
tazarrukârâne: yalvarıp yakarak
yâ Rabbenâ: ey Rabbimiz

mutlaka sukuttan, kıymetsizlikten, faidesizlikten, abesiyetten, âlâ-yı illiyyîn olan kıymete, bekâya, ulvî vazifeye, mektubât-ı Samedâniye olması derecesine çıkarıyor.

Bak: Hem öyle yüksek bir fizâr-ı istimdatkârâne ile istiyor ve öyle tatlı bir niyaz-ı istirhamkârâne ile yalvarıyor ki, güya bütün mevcudata, semâvâta, Arşa işittirip, vecde getirip, duasına “Âmin, Allahümme âmin” dedirtiyor. **HÂŞİYE**

HÂŞİYE Evet, şu âlemin Mutasarrıfı, bütün tasarrufatı bilmüşahede şuurâne, alîmâne, hakîmâne olduğu halde, hiçbir ➔

abesiyet: faydasızlık, gayesizlik
âlâ-yı illiyyîn: yücelerin en yücesi
âlem: dünya, kâinat
alîmâne: herşeyi çok iyi bilerek
Allahümme âmin: ey Allahım kabul eyle
âmin: Allahım kabul eyle
Arş: Allah'ın büyüklüğünün ve yüceliğinin tecelli ettiği yer
bekâ: devamlılık ve kalıcılık, sonsuzluk
bilmüşahede: gö-

rüldüğü gibi
fena-yı mutlak: sonsuz yok oluş
fizâr-ı istimdatkârâne: yardım dileyerek inleyip ağlamak
hakîmâne: hikmetli bir şekilde
haşîye: dipnot, açıklayıcı not
mektubat-ı Samedâniye: Allah tarafından gönderilmiş birer mektup gibi, şuur sahiplerine ilâhî san'atı anlatan eserler
mevcudat: varlıklar
Mutasarrıf: son-

suz tasarruf hakkı olan, her işi kendi istek ve kurallarına göre idare eden Allah
niyaz-ı istirhamkârâne: rahmet dileyerek dua etmek
semavat: gökler
sukut: düşüş
şuurâne: şuurlu bir şekilde
tasarrufat: herşeyi dilediği gibi kullanma ve yönetme
ulvî: yüce
vecd: kendini kaybedercesine ilâhî aşka dalma

Bak: Hem öyle Semî' ve Kerîm bir Kadîrden, öyle Basîr ve Rahîm bir Alîmden saadet ve bekâyı istiyor ki, bilmüşahede

► cihetle mümkün değildir ki, o Mutasarrıf, kendi masnuatı içinde en mümtaz bir ferdin harekâtına şuuru ve ıttılayı bulunmasın. Hem hiçbir cihetle mümkün değildir ki, o Mutasarrıf-ı Alîm, o ferd-i mümtazın harekâtına ve daavâtına (dualarına) ıttılayı bulunduğu halde, ona karşı lâkayt kalsın, ehemmiyet vermesin. Hem hiçbir cihetle mümkün değildir ki, o Mutasarrıf-ı Kadîr-i Rahîm, onun dualarına lâkayt kalmadığı halde, o duaları kabul etmesin. Evet, zât-ı Ahmediyenin (a.s.m.) nuruyla âlemin şekli değişti. İnsan ve bütün kâinatın mahiyet-i hakikiyeleri o nur, o ziya ile inkişaf etti. Ve göründü ki, şu kâinatın mevcudatı, ►

âlem: dünya, kâinat

Alîm: herşeyi hakkıyla bilen, sonsuz ilim sahibi Allah

Basîr: herşeyi gören Allah

bekâ: devamlılık, kalıcılık

bilmüşahede: görüldüğü gibi

cihet: yön

daavât: dualar

ferd-i mümtaz:

seçkin insan

harekât: hareketler

ıttıla: bilgi sahibi olma

inkişaf etmek: açığa çıkmak

Kadîr: herşeye gücü yeten, sonsuz güç ve kudret sahibi Allah

kâinat: evren, yaratılmış herşey

Kerîm: sınırsız ikram, lütuf, ihsan ve cömertlik sahibi Allah

lâkayt: ilgisiz

mahiyet-i hakikiye: gerçek mahiyeti, içyüzü

masnuat: sanat eseri varlıklar

mevcudat: varlıklar

Mutasarrıf: sonsuz tasarruf hakkı olan, her işi kendi istek ve kurallarına göre idare eden Allah

Mutasarrıf-ı Alîm: herşeyi bilerek yöneten ve kullanan, sonsuz ta-

sarruf ve yetki sahibi olan Allah

Mutasarrıf-ı Kadîr-i

Rahîm: herşeyde istediği gibi tasarruf edebilen ve herşeye gücü yeten, merhamet ve şefkat sahibi Allah

Rahîm: rahmeti herşeyi kuşatan, sonsuz merhamet ve şefkat sahibi olan Allah

saadet: mutluluk

Semî': herşeyi duyan ve işiten Allah

şuur: bilinç, idrak, anlayış

zât-ı Ahmediye: Peygamber Efendimizin zâtı, kişiliği
ziya: ışık

en gizli bir zîhayatın en gizli bir arzusunu, en hafi bir niyazını görür, iştir, kabul eder, merhamet eder, lisan-ı hâl ile de olsa ica-

►esmâ-i İlâhiyeyi okutan birer mektubât-ı Samedâniye, birer muvazzaf memur ve bekâya mazhar kıymettar ve mânidar birer mevcuttur. Eğer o nur olmasaydı, mevcudat fena-yı mutlaka mahkûm ve kıymetsiz, mânâsız, faydasız, abes, karma karışık, tesadüf oyuncağı bir zulmet-i evham içinde kalırdı. İşte, şu sırdandır ki, insanlar zât-ı Ahmediyenin (a.s.m.) duasına âmin dedikleri gibi, Arş ve ferş ve serâdan Süreyyaya kadar bütün mevcudat, onun nuruyla iftihar edip alâkadarlık gösteriyorlar. Zaten ubûdiyet-i Ahmediyenin (a.s.m.) ruhu, duadır. Belki kâinatın harekâtı ve hidemâtı, bir nevi duadır. Meselâ, bir çekirdeğin hareketi, Hâlıkından, bir ağaç olmasına bir nevi duadır.

abes: gayesiz, faydasız

âmin: Allahım kabul eyle

Arş/Arş-ı Âzam: Allah'ın büyüklük ve yüceliğinin tecelli ettiği yer

bekâ: devamlılık, kalıcılık

esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri

fena-yı mutlak: sonsuz yok oluş

ferş: yer

hafi: gizli

Hâlık: herşeyi yaratan Allah

harekât: hareketler

hidemât: hizmet-

ler, vazifeler

iftihar: övünme

kâinat: evren, yaratılmış herşey

kıymettar: kıymetli, değerli

lisan-ı hâl: hal ve beden dili

mânidar: mânâlı, anlamlı

mazhar: sahip, erişmiş

mektubat-ı Samedâniye: Allah tarafından gönderilmiş birer mektup

gibi, şuur sahiplerine İlâhî san'atı anlatan eserler

mevcudat: varlıklar

mevcut: varlık

muvazzaf: görevli

niyaz: dua, yalvarma

serâ: yer, dünya

Süreyya: Ülker yıldızı

ubûdiyet-i Ahmediye: Peygamber Efendimizin mü-

kemmel kulluk ve ibadeti

zat-ı Ahmediye:

Peygamber Efendimizin zâtı, kişiliği

zîhayat: canlı

zulmet-i evham:

vehimler, kuruntular karanlığı

bet eder. Öyle suret-i hakîmâne, basîrâne, rahîmânede verir ve icabet eder ki, şüphe bırakmaz, o terbiye ve tedbir öyle Semî ve Basîre mahsus, öyle bir Kerîm ve Rahîme hastır.

Acaba, bütün benî Âdemi arkasına alıp, şu arz üstünde durup, Arş-ı Âzama müteveccihen el kaldırıp, nev-i beşerin hülâsa-ı ubûdiyetini cami' hakikat-i ubûdiyet-i Ahmediye (a.s.m.) içinde dua eden şu şeref-i nev-i insan ve ferîd-i kevn ü zaman olan Fahr-i Kâinat ne istiyor, dinleyelim.

Arş-ı Âzam: Allah'ın büyüklük ve yüceliğinin tecelli ettiği yer

arz: yer, dünya

Basîr: herşeyi gören Allah

basîrâne: görerek, bilerek

benî Âdem: Âdemoğulları, insanlar

camî': içine alan, kapsayan

Fahr-i Kâinat: kâinatın kendisiyle övündüğü zât olan Peygamberimiz (a.s.m.)

ferîd-i kevn ü zaman: zamanın ve

yaratılan herşeyin bir tanesi

hakikat-i ubûdiyet-i Ahmediye: Peygamberimizin kulluğunun aslı ve esası

hülâsa-ı ubûdiyet: ibadetin, kulluğun özü

icabet etmek: cevap vermek

Kerîm: sınırsız ikram, lütuf, ihsan ve cömertlik sahibi Allah

mahsus: özel, özgü

müteveccihen: yönelerek

nev-i beşer: in-

sanlık

Rahîm: rahmeti herşeyi kuşatan, sonsuz merhamet ve şefkat sahibi olan Allah

rahîmâne: şefkatli ve merhametli bir şekilde

Semî': herşeyi duyan ve işiten Allah

suret-i hakîmâne: hikmetli bir şekilde

şeref-i nev-i insan: insanlığın şerefi

tedbir: idare etme, çekip çevirme

Bak: Kendine ve ümmetine saadet-i ebediye istiyor. Bekà istiyor. Cennet istiyor. Hem, mevcudat âyinelerinde cemâllerini gösteren bütün esmâ-i kudsiye-i İlâhiye ile beraber istiyor. O esmâdan şefaât talep ediyor, görüyorsun. Eğer âhiretin hesapsız esbab-ı mucibesi, delâil-i vücudu olmasaydı, yalnız şu zâtın tek duası, baharımızın icadı kadar Hâlık-ı Rahîmin kudretine hafif gelen şu Cennetin binasına sebebiyet vercekti. **HÂŞİYE**

HÂŞİYE Evet, âhirete nisbeten gayet dar bir sahife hükmünde olan rû-yi zeminde had ve hesaba gelmeyen harika ➔

âhiret: öteki dünya, öldükten sonraki hayat

âyine: ayna

bekà: süreklilik, kalıcılık

binasına: kurulmasına, inşa edilmesine

cemâl: güzellik

delâil-i vücud: varlık delilleri

esbab-ı mucibe: gerektirici sebepler

esmâ: isimler

esmâ-i kudsiye-i

İlâhiye: Allah'ın her türlü kusur ve noksandan yüce isimleri

had ve hesaba gel-

memek: sonsuz ve sınırsız olmak

Hâlık-ı Rahîm: sonsuz merhamet ve şefkat sahibi ve herşeyi yoktan yaratan Allah

haşiye: dipnot, açıklayıcı not

kudret: güç, iktidar

mevcudat: varlıklar

nisbeten: oranla, kıyasla

rû-yi zemin: yer-yüzü

saadet-i ebediye: sonu olmayan, sonsuz mutluluk

şefaât talep etme: Allah'ın izniyle affına vesile olmasını isteme

ümme: Peygambere inanıp onun yolundan gidenler

Evet, baharımızda yeryüzünü bir mahşer eden, yüz bin haşir nûmunelerini icad eden Kadîr-i Mutlaka, Cennetin icadı nasıl ağır olabilir? Demek, nasıl ki onun risaleti şu dar-ı imtihanın açılmasına sebebiyet verdi, **لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَّا خَلَقْتُ الْآفَلَكَ**¹ sırrına

► san'at nûmunelerini ve haşir ve kıyametin misallerini göstermek ve üç yüz bin kitap hükmünde olan muntazam envâ-ı masnuatı o tek sahifede kemâl-i intizamla yazıp derc etmek; elbette geniş olan âlem-i âhirette lâtif ve muntazam Cennetin binasından ve icadından daha müşküldür. Evet, Cennet bahardan ne kadar yüksek ise, o derece bahar bahçelerinin hilkatı, o Cennetten daha müşküldür ve hayretfezâdır denilebilir.

¹ “Sen olmasaydın ben âlemleri yaratmazdım.” Ali el-Kâri, *Şerhü’ş-Şifâ*: 1:6; Aclûnî, *Keşfü’l-Hafâ*: 2:164. Ayrıca el-Hâkim’in *el-Müstedrek*’inde bu mânâyı teyit eden şu sahîh hadis naklediliyor: “Peygamber Efendimiz buyurdu: ►

âlem-i âhiret: âhiret âlemi

binasına: kurulmasına, inşa edilmesine

dar-ı imtihan: imtihan yeri, dünya

derc etmek: yerleştirmek

envâ-ı masnuat: san'at eseri varlık çeşitleri

haşir: öldükten sonra âhirette

tekrar diriltirilip Allah'ın huzurunda toplanma

hayretfezâ: hayret verici, şaşırtıcı

hilkat: yaratılış

icad: var etme, yaratma

Kadîr-i Mutlak:

herşeye gücü yeten, sonsuz güç ve kudret sahibi Allah

kemâl-i intizam:

tam ve mükemmel bir düzen

kıyamet: dünyanın sonu, varlığın bozulup dağılması

lâtif: hoş, güzel

maşer: haşir meydanı, toplanma yeri

muntazam: düzensiz

müşkül: zor

nûmune: örnek

risalet: peygamberlik

mazhar oldu. Onun gibi, ubûdiyeti dahi, öteki dar-ı saadetin açılmasına sebebiyet verdi. Acaba hiç mümkün müdür ki, bütün akılları hayrette bırakan şu intizam-ı âlem ve geniş rahmet içinde kusursuz hüsn-ü san'at, misilsiz cemâl-i rububiyet, o duaya icabet etmemekle böyle bir çirkinliği, böyle bir merhametsizliği, böyle bir intizamsızlığı kabul etsin? Yani, en cüz'î, en ehemmiyetsiz arzuları, sesleri ehemmiyetle

► Allah İsmâ'ya (a.s.) şöyle vahyetti, 'Ey İsmâ, Muhammed'e iman et. Ümmetine de emret ki onlardan ona ulaşanlar da iman etsinler. Muhammed olmasaydı Âdem'i yaratmazdım. Muhammed olmasaydı Cennet ve Cehennemi yaratmazdım. Su üzerinde Arşı yarattığımda arş çırpındı. Üzerine *Lâ ilâhe İllallah Muhammedun Resûlullah* yazdım, sakinleşti." (el-Hâkim, *el-Müstedrek*, 2:615) Ayrıca bk. et-Taberânî, *El-Mu'cemü'l-Evsât*, 6:314; et-Taberânî, *El-Mu'cemü's-Sağîr*, 2:182; El-Hallâl, *es-Sünne*, 1:237; el-Beyhakî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 5:489.

cemâl-i rububiyet: Allah'ın her bir varlığa yaratmış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesinin, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altın-

da bulundurmasının güzelliği
cüz'î: kıymetsiz, önemsiz
dar-ı saadet: mutluluk yeri, âhiret
hüsn-ü san'at: güzel san'at
icabet: cevap verme

intizam: düzenlilik
intizam-ı âlem: kâinattaki düzenlilik
mazhar: sahip olma, erişme
misilsiz: benzersiz
ubûdiyet: kulluk

işitip ifa etsin, yerine getirsin; en ehemmiyetli, lüzumlu arzuları ehemmiyetsiz görüp işitmesin, anlamasın, yapmasın? Hâşâ ve kellâ, yüz bin defa hâşâ! Böyle bir cemâl, böyle bir çirkinliği kabul edip çirkin olamaz.HÂŞİYE Demek, Resul-i Ekrem Aleyhis-

HÂŞİYE Evet, inkılâb-ı hakaik ittifaken muhaldır. Ve inkılâb-ı hakaik içinde muhal ender muhal, bir zıt kendi zıddına inkılâbıdır. Ve bu inkılâb-ı ezdad içinde, bilbedahe bin derece muhal şudur ki, zıt, kendi mahiyetinde kalmakla beraber, kendi zıddının aynı olsun. Meselâ, nihayetsiz bir cemâl, hakikî cemâl iken, hakikî çirkinlik olsun. İşte, şu misalimizde meşhud ve kat'ıyyü'l-vücut olan bir cemâl-i Rububiyet, cemâl-i Rububiyet mahiyetinde daim iken, ayn-ı çirkinlik olsun. İşte, dünyada muhal ve bâtil misallerin en acibidir.

acib: ilginç, şaşırtıcı

ayn-ı çirkinlik: çirkinliğin ta kendisi

bâtil: yalan, sahte

bilbedahe: açıkça

cemâl: güzellik

cemâl-i Rububiyet: Allah'ın her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesinin, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altın-

da bulundurmasının güzelliği

hakikî: gerçek, doğru

hâşâ ve kellâ: asla ve asla, kesinlikle öyle değil

haşiye: dipnot, açıklayıcı not

inkılâb: değişme, dönüşme

inkılâb-ı ezdad: zıtların değişmesi

inkılâb-ı hakaik: gerçeklerin tersine değişmesi

ittifaken: fikir birli-

ğiyle, birleşerek

kat'ıyyü'l-vücut:

varlığı kesin olma

mahiyet: özellik, nitelik

meşhud: görünen

muhale ender mu-

hal: imkansızlık

inde imkansızlık

muhale: imkansız

nihayetsiz: sonsuz

Resul-i Ekrem:

Allah'ın en şerefli ve değerli elçisi olan Hz. Muhammed (a.s.m.)

salâtü Vesselâm, risaletiyle dünyanın kapısını açtığı gibi, ubûdiyetiyle de âhiretin kapısını açar.

عَلَيْهِ صَلَوَاتُ الرَّحْمَنِ مِلَّةَ الدُّنْيَا وَدَارِ الْجَنَانِ ❁
 اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ ذَلِكَ الْحَبِيبِ
 الَّذِي هُوَ سَيِّدُ الْكَوْنَيْنِ وَفَخْرُ الْعَالَمِينَ وَحَيَاةُ الدَّارَيْنِ
 وَوَسِيلَةُ السَّعَادَتَيْنِ وَذُو الْجَنَاحَيْنِ وَرَسُولُ الثَّقَلَيْنِ
 وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ
 وَعَلَى إِخْوَانِهِ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ آمِينَ ❶ ❁

❶ Dünya ve Cennetler dolusu Rahmân'ın rahmeti onun üzerine olsun. Allahım! Kulun ve resulün olan, iki cihanın efendisi ve iki âlemin medar-ı iftihar ve iki dünyanın hayatı ve iki cihan saadetinin vesilesi ve zülcenâheyn ve cin ve insin peygamberi olan şu Habîbine, bütün âl ve ashabına ve nebî ve resul kardeşlerine salât ve selâm et. Âmin.

âhiret: öteki dünya, öldükten sonraki hayat
Aleyhissalâtü

Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun

risalet: peygamberlik
ubûdiyet: kulluk

Ölüm nimettir

(Kastamonu Lâhikası, 138. Mektup)

Aziz, sıddık kardeşlerim,

Bu şiddetli kışta ve mânevî, dehşetli, ayrı tarz bir kışta ve nev-i beşer ictimai hayatında müthiş kanlı diğer tarz bir kışta, çırpınan biçarelere rikkat-i cinsiye ve şefkat-i neviye cihetinden gayet derecede bir hü-zün ve elem hissettim. Çok yerlerde beyan ettiğim gibi, yine Erhamürrâhimîn ve Ahkemülhâkimîn olan onların Hâlık-ı Kerîm ve Rahîmin hikmet ve rahmeti, benim kal-

aziz: çok değerli, izzetli, saygın

sıddık: çok doğru ve bağlı

nev-i beşer: insanlar

ictimai hayat: toplumsal hayat

biçare: çaresiz

rikkat-i cinsiye: kendi cinsinden olana karşı duyulan acıma hissi

şefkat-i neviye: kendi nevinden

olana duyulan şefkat, acıma

cihet: yön, taraf

elem: acı, sıkıntı, üzüntü

beyan etme: açıklama, izah

Erhamürrâhimîn: merhametlilerin en merhametlisi olan Allah

Ahkemülhâkimîn: hâkimlerin hâkimi olan Allah

Hâlık-ı Kerîm ve

Rahîm: sonsuz cömertlik ve merhamet sahibi ve her şeyi yaratan Allah

hikmet: fayda, gaye; herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde yaratılması

rahmet: şefkat, merhamet ve ih-san

bimin imdadına yetiştı. Mânen denildi ki:

“Senin bu şiddet-i teessürün, o Hakîm ve Rahîmin hikmetini, rahmetini bir nevi tenkit hükmüne geçer. Rahmet-i İlâhiyeden ileri şefkat olunmaz. Hikmet-i Rabbaniyeden daha ekmel hikmet, dâire-i imkânda olamaz. Âsiler, cezalarını; mâsumlar, mazlumlar, zahmetlerinden on derece ziyade mükâfatlarını alacaklarını düşün. Senin daire-i iktidarının haricinde olan hâdisâta, Onun merhamet ve hikmet ve ada-

âsi: isyan eden, başkaldıran
daire-i iktidar: iktidar dairesi
ekmel: en mükemmel
hâdisât: olaylar
Hakîm: herşeyi belirli maksat ve faydalara uygun ve tam yerli yerinde yaratan, hikmet sahibi Allah
hikmet: fayda, gaye; herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde yara-

tılması
hikmet-i Rabbâniye: kâinatın Rabbi tarafından herşeyin belirli gayelere yönelik olarak anlamlı, faydalı ve tam yerli yerinde yaratılması
mâsum: suçsuz, günahsız
mazlum: zulme, haksızlığa uğrayan
mükâfat: ödül
nevi: çeşit, tür
Rahîm: rahmeti

her şeyi kuşatmakla birlikte, dilediği varlıklara çok özel ihsanı ve hususi rahmet tecellîsi olan Allah
rahmet: şefkat, merhamet ve ihsan
rahmet-i İlâhiye: Allah'ın sonsuz rahmeti, şefkat ve merhameti
şefkat: acıma, merhamet
şiddet-i teessür: şiddetli üzüntü
ziyade: çok, fazla

leti ve rububiyeti noktasında bakmalısın.” Ben de o lüzumsuz şiddetli elem-i şefkat-ten kurtuldum.

Otuz sene evvel aşâirlerde gezerken, böyle sual ettiler: “Acaba şu zaman ve dehrin şikâyetindeki—hattâ büyük zâtlar ve evliyalar dahi felekten ve zamandan şikâyet ediyorlar—ondan, Sâni-i Zülcelâlin san’at-ı bediine itiraz çıkmaz mı?

Cevap: Hayır ve asla! Belki mânâsı şudur: Güya şikâyetçi der ki: “İstediğim emir ve arzu ettiğim şey ve teşehhî ettiğim hal, hikmet-i ezeliyenin düsturuyla tanzim olunan âlemin mahiyeti müstait değil ve ina-

aşâir: aşîretler;
kabileler

dehr: uzun zaman
dilimi, asır

düstur: kâide, kural

elem-i şefkat: şefkat acısı

felek: tali’, baht;
devir; dünya

hikmet-i ezeliye:
Allah’ın ezeli hikmeti

mahiyet: asıl, te-

mel nitelik, özellik
müstait: uygun,
yetenekli

rububiyet: Rablık;
Cenâb-ı Hakkın
herbir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve ege-menliği altında bulundurması

san’at-ı bedi: güzel ve harika
san’at

Sâni-i Zülcelâl:
büyüklük ve yücelik sahibi, herşeyi san’atlı bir şekilde yapan Allah

tanzim: düzenleme, düzene koyma

teşehhî etme:
hırsla isteme, şiddetle isteme

yet-i ezeliyenin pergeliyle nakşolunan feleğin kanunu müsait değil ve meşiet-i ezeliyenin matbaasında tab olunan zamanın tabiatı muvafık değil ve mesâlih-i umumiye-yi tesis eden hikmet-i İlâhiye razı değildir ki, şu âlem-i imkân, Feyyaz-ı Mutlakın yed-i kudretinden, şu ukulûmuzun hendese-siyle ve tehevvüsümüzün iştahısıyla iste-diğimiz herbir semeratı koparsın. Verse de tutamaz, düşse de kaldıramaz.”

Evet, bir şahsın tehevvüsü için büyük bir daire-i muhita hareket-i mühimmesinden durdurulmaz.

âlem-i imkân:

dünya, imkân âlemi

daire-i muhita:

kuşatıcı, geniş daire

felek: tali', baht;

devir; dünya

Feyyâz-ı Mutlak:

pek çok feyiz, bolluk ve bereket veren Allah

hareket-i mühim-

me: önemli hareket

hendese: plân,

geometri

hikmet/hikmet-i

İlâhiye: fayda,

gaye; herşeyin

belirli gayelere

yönelik olarak,

mânâlı, faydalı ve

tam yerli yerinde

yaratılması

inayet-i ezeliye

Allah'ın ezelf in-

yeti, düzeni

mesâlih-i umumi-

ye: genel, herkesi

ilgilendiren fayda-

lar

meşiet-i ezeliye:

ezelf olan Allah'ın

hikmeti, iradesi

muvafık: uygun

nakşolunan: işle-

nen

semerât: meyve-

ler, neticeler

tab olunan: bası-

lan

tabiat: âdet, ka-

nun, yapı

tehevvüs: heves-

lenme

tesis eden: kuran,

yerleştiren

ukul: akıllar

yed-i kudret: Al-

lah'ın kudret eli

İşte, otuz sene evvelki cevaba, Risale-i Nur dahi zelzeleler bahsinde böyle küçük bir haşiye ilhak ediyor ki, herbir unsurun, maddî ve mânevî kış ve zelzele gibi hâdiselerin, yüzer hayırlı neticeleri ve gayeleri varken, şerli ve zararlı birtek neticesi için onu vazifesinden durdurmak, o yüzer hayırlı neticeleri terk etmekle, yüzer şer yapmak, ta bir tek şer gelmesin gibi, hikmete, hakikate, rububiyete münafi olur. Fakat, küllî kanunların tazyikinden feryat eden fertlere, inâyât-ı hâssa ve imdâdât-ı hususiyeyle ve ihsânât-ı mahsusayla Rahmânürrahîm, her biçarenin imdadına yetiş-

biçare: çaresiz
hakikat: gerçek
haşiye: dipnot, açıklayıcı not
hikmet/hikmet-i ilâhiye: fayda, gaye; herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânânî, faydalı ve tam yerli yerinde yaratılması
ihsânât-ı mahsus: özel ihsanlar, yardımlar, bağışlar

ilhak etme: ekleme
imdad: yardım
imdâdât-ı hususiye: özel yardımlar
inâyât-ı hâssa: özel yardımlar
küllî: büyük, kapsamlı, geniş
münafi: zıt
Rahmânürrahîm: bütün her şeye ve herbir varlığa, şefkat ve merhametiyle muamele eden Allah

rububiyet: Rablik; herbir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeylerin verilmesi, onların terbiye edilip idare ve egemenlik altında bulundurulması
şer: kötü
tazyik: baskı
unsur: madde
zelzele: deprem, sarsıntı

bilir. Dertlerine, derman yetiştirir. Fakat o ferdin hevesiyle değil, hakikî menfaatiyle yardım eder. Bazan, dünyada istediği bir cama mukabil, âhirette bir elmas verir.

(*Mesnevî-i Nûriye, Lasiyyemalar'dan*)

(...) Müzeyyen masnuat-ı fâniye, fena ve adem için değildir. Ancak, onların suretleri ve misalleri, mânâları, neticeleri alınır; âlem-i bekâda, ehl-i bekâ için ebedî manzaraların yapılmasına medar olurlar. Yahut ebedî âlemde Sâni-i Ebedî istediği şekillere sokar. Çünkü, o masnûat, bekâ

adem: yokluk
âlem-i bekâ: devamlı ve kalıcı olan âhîret âlemi
bekâ: devamlılık ve kalıcılık, sonsuzluk
ebedî: sonsuz
ehl-i bekâ: bâkî olanlar, sonsuza dek yaşayanlar
fenâ: geçip gitme,

kaybolma
hakikî: asıl, gerçek
masnuat: san'atla yaratılmış varlıklar
masnuat-ı fâniye: gelip geçici olan sa'nat eseri varlıklar
medar: sebep, vesile

misal: akis, yansıma, temessül; örnek
mukabil: karşılık
müzeyyen: süslü
Sâni-i Ebedî: varlığının sonu olmayan ve herşeyi mükemmel bir san'atla yaratan Allah
suret: görüntü

içindir. Onların o zahirî ölüm ve fenâları, vazifelerinden terhistir, idam değildir.

Evet, onların ölümleri fena olsa bile, yalnız bir cihetten fenaya gider, çok cihetlerden bâki kalır. Meselâ, kudret-i Ezeliyye-nin yarattığı şu gül çiçeğine bak: Evet, nasıl bir kelime ağızdan çıkar çıkmaz zahiren fenaya giderse de, Allah'ın izniyle kulaklarda, kâğıtlarda, kitaplarda milyonlarca timsalleri kaldığı gibi, akıllarda da akıllar adedince mânâları kalır. Kezalik, o gül kısa bir zamanda vazifesi tamam olur olmaz solar, ölür, gider. Amma onu gören bütün insanların kuvve-i hafızalarında ve halefiyle hâmile olan tohumlarında suretleri, mânâları bâkidir. Demek, o gülün tohumu olsun, kuvve-i hafızalar olsun, o gül çiçeği-

bâki: devamlı, kalıcı

cihet: yön

fenâ: geçip gitme, kaybolma

halef: birinin yerine sonradan geçen

kezâlik: böylece,

bunun gibi
kudret-i Ezeliyye:

Allah'ın ezelden beri var olan kudreti, güç ve muktedir olan iktidarı

kuvve-i hafıza:
hafıza gücü, bellek

suret: görüntü

terhis: göreve son verme

timsal: örnek, benzer

zahiren: dış görünüş itibarıyla

zahirî: görünürde, dış görünüşte

nin suretini, ziynetini, menzilini hıfz için sanki birer fotoğraf ve bekâsı için birer menzildir.

Ey arkadaş! İnsan da başıboş, serseri, sâhipsiz bir hayvan değildir. Ancak, onun da bütün harekât ve ef'âli yazılıyor, tesbit ediliyor. Ve a'mâlinin neticeleri hıfzediliyor ki, muhasebe-i kübrâda ona göre derece alsın. Hülâsa, her güz mevsiminde yapılan tahribat, gelecek bahar mevsimlerinde gelen yeni misafirler için yer tedarik etmek ve bir nevi terhis ve izinlerdir.

Ve keza, bu âlemde tasarruf eden Sâniin öyle bir kitab-ı mübînî vardır ki, ne küçük

âlem: kâinat
a'mâl: ameller, iş-
 ler
bekâ: devamlılık
 ve kalıcılık, son-
 suzluk
ef'âl: fiiller, hare-
 ketler
güz mevsimi:
 sonbahar
harekât: hareket-
 ler
hıfz: koruma, sak-
 lama
hülâsa: özetle
kitab-ı mübîn: her

şeyin açıkça yazı-
 lı olduğu, Allah
 katındaki kitap;
Kur'ân-ı Kerim
menzil: oturulan
 mekân, yer
**muhasebe-i küb-
 râ:** büyük muha-
 sebe, hesaba çe-
 kilme; Allah'ın bü-
 tün insanları öl-
 dükten sonra di-
 rilttiğinde hayatla-
 rının tamamından
 hesaba çekmesi
nevi: tür, çeşit

Sâni: herşeyi mü-
 kemmel bir
 san'atla yaratan
 Allah
suret: görüntü
tahribat: yıkımlar,
 bozmalar
tasarruf etmek:
 dilediği gibi kul-
 lanmak
tedarik etmek: el-
 de etmek
terhis: göreve son
 verme
ziynet: süs

ve ne büyük, o kitapta yazılıp hıfz edilme-
miş hiçbir şey yoktur.

(*Meyve Risalesi, Yedinci Mesele'den*)

Nasıl ki iki kışlada yatan ve duran mutî askerler, bir kumandanın çağırmasıyla silâh başına ve vazife başına boru sesiyle gelmeleri gibi, aynen öyle de, bu iki kışla-
nın misalinde ve emre itaatinde koca se-
mâvât ve küre-i arz Sultan-ı Ezelînin asker-
lerine iki mutî kışla gibi, ne vakit Hazret-i
İsrafil Aleyhisselâmın borusuyla o kışlalar-
da ölümle yatanlar çağrılrsa, derhal ceset li-
baslarını giyip dışarı fırlamalarını ispat
edip gösteren, her baharda arz kışlası için-
dekiler, melek-i ra'dın borusuyla aynı vazi-

Aleyhisselâm: Al-
lah'ın selâmı
onun üzerine ol-
sun
arz: dünya
hıfz: koruma, sak-
lama

küre-i arz: yer kü-
re, dünya
libas: elbise
melek-i ra'd: gök
gürültüsü ile vazi-
feli melek
mutî: emre uyan,

itaatkâr
semavat: gökler
Sultan-ı Ezelî: hü-
küm ve saltanatı-
nın başlangıcı ol-
mayan Allah

yeti göstermesiyle nihayetsiz azameti anlaşılan bir saltanat-ı rububiyet; elbette ve elbette ve herhalde ve hiç şüphe getirmez ki, Onuncu Sözde ispatına binaen o rahmet ve hikmet ve inayet ve adalet ve saltanat-ı sermediyenin gayet kat'î istedikleri dâr-ı âhiret ve daire-i haşir ve neşrin açılmamasıyla o nihayetsiz cemâl-i rahmet nihayetsiz bir çirkin merhametsizliğe inkılâp etmesi ve o hadsiz kemâl-i hikmet, hadsiz kusurlu abesiyete ve faidesiz israfata dönmesi ve o gayet şirin inayet, gayet acı ihanetlere değişmesi ve o gayet mizanlı ve hak-

abesiyet: faydasız ve gayesiz oluş

azamet: büyüklük

binaen: -dayanarak

cemâl-i rahmet: rahmetin güzelliği

daire-i haşir ve

neşr: yeniden dirilip toplanma ve tekrar dağılıp yayılma sahası

dâr-ı âhiret: âhiret yurdu

hikmet: fayda, gaye; Allah'ın herşeyi belirli gayelere yönelik olarak,

mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde yaratma sıfatı

inayet: bütün yararların, hikmetlerin ve faydaların kaynağı olan nizam, düzenlilik

inkılâp: büyük değişim, dönüşüm

israfat: israflar, savurganlıklar

kat'î: kesin bir şekilde

kemâl-i hikmet: mükemmel bir hikmet

mizanlı: ölçülü,

dengeli

rahmet: ilâhî şefkat, merhamet

saltanat-ı rububiyet: rablık saltanatı; Allah'ın her bir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması

saltanat-ı sermediye: sonsuz saltanat

kaniyetli adalet, gayet şiddetli zulümlere kalb olması ve o gayet derecede haşmetli ve kuvvetli saltanat-ı sermediye sukut etmesi ve haşrin gelmemesiyle bütün haşmeti kaybolması ve kemâlât-ı rububiyeti acz ve kusur ile lekedar olması, hiçbir cihet-i imkânı yok, hiçbir akıl ihtimal vermez, yüz muhal içinde birden bulunur, dâire-i imkân haricinde bâtil ve mümtenidir.

Çünkü nâzenin ve nazdar beslediği ve akıl ve kalb gibi cihazatla saadet-i ebediye ve âhirette bekâ-i daimîye iştîyak hissini

acz: acizlik, güçsüzlük
âhiret: öteki dünya, öldükten sonraki sonsuz hayat
bâtil: doğru olmayan, yalan, yanlış
bekâ-i daimîye: devamlı olarak kalma, kalıcı olma
cihazat: cihazlar, organlar
cihet-i imkân: mümkün olma yönü
daire-i imkân: varlığı da yokluğu da eşit olan daire,

kâinat
hakkaniyet: doğruluk, gerçekçilik
haşmet: ihtişam, görkem
haşr: insanların öldükten sonra tekrar diriltilip muhakeme için Allah'ın huzurunda toplanması
iştîyak: arzu, istek
kalb olmak: dönüşmek
kemâlât-ı rububiyet: rablığın, ilâhî terbiyenin mükemmellik ve ku-

sursuzluğu
lekedar: lekeli
muhal: imkânsız, akıl dışı
mümteni: imkânsız
nazdar: nazlı, cilveli
nâzenin: ince, narin, duyarlı
saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk
saltanat-ı sermediye: sonsuz saltanat
sukut etmek: düşmek, alçalmak

verdiği halde onu ebedî idam etmek, ne kadar gadirli bir merhametsizlik; ve onun yalnız dimağına yüzer hikmetler ve faideler taktığı halde onu dirilmemek üzere bütün cihazatını ve binler faideleri bulunan istidadâtını âkıbetsiz bir ölümle faidesiz, neticesiz, hikmetsiz bütün bütün israf etmek, ne derece hilâf-ı hikmet ve binler vaid ve ahidlerini yerine getirmemekle—hâşâ—acizini ve cehlini göstermek, ne kadar o haşmet-i saltanata ve o kemâl-i rububiyete zıttır, her zîşuur anlar. Bunlara kıyasen, inayet ve adâleti tatbik eyle...

acz: acizlik, güçsüzlük

ahid: verilen söz, andlaşma

âkıbetsiz: sonuçsuz, neticesiz

cehl: cahillik, bilgisizlik

cihazat: cihazlar, âletler

dimağ: akıl, bilinç, beyin

ebedî: sonu olmayan, sonsuz

gadirli: zulümlü

hâşâ: asla, kesinlikle öyle değil

haşmet-i saltanat: sultanlığın haşmeti, ihtişamı

hikmet: fayda, gaye; herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde olması

hilâf-ı hikmet: hikmete zıt

idam etmek: yok etmek

inayet: bütün yararların, hikmetle-

rin ve faydaların kaynağı olan ni-

zam, düzenlilik

istidadât: kabiliyetler, yetenekler

kemâl-i rububiyet: rabliğin, ilâhî terbiyenin mükemmellik ve kursuzluğu

tatbik eylemek: uygulamak

vaid: korkutma, tehdit etme

zîşuur: şuur sahibi, bilinçli

İşte, Hâlıkımızdan sorduğumuz âhirete dair sualimize *Rahmân, Hakîm, Adl, Kerîm, Hâkim* isimleri mezkûr hakikatle cevap veriyorlar; şeksiz, şüphesiz, güneş gibi âhireti ispat ediyorlar.

Hem madem biz gözümüzle görüyoruz, öyle ihâtalı ve azametli bir hafîziyet hükmeder ki, zîhayat herşeyin ve her hâdisenin çok sûretlerini ve gördüğü fitrî vazifesinin defterini ve esmâ-i İlâhiyeye karşı lisan-ı hal ile tesbihatına dair sahife-i a'mâlini misâlî levhalarda ve çekirdeklerinde ve

Adl: sonsuz adalet sahibi, adaletle iş gören, herşeyin hakkını veren Allah
âhiret: öteki dünya, öldükten sonraki sonsuz hayat
azametli: büyük
esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri
fitrî: doğal, yaratılıştan gelen
hafîziyet: koruyuculuk
hakikat: doğru, gerçek
Hakîm: herşeyi hikmetle, belirli

gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde yaratan Allah
Hâlık: her şeyi yaratan Allah
ihâtalı: kuşatıcı, kapsamlı
Kerîm: ikram sahibi; sonsuz cömertlik ve ikram sahibi olan Allah
lisan-ı hal: hal dili
mezkûr: anılan,
Rahmân: rahmeti

sonsuz, yarattıklarını esirgeyip koruyan, şefkat eden ve rızıklandıran Allah
sahife-i a'mâl: iş ve davranışların yazıldığı sahife
şeksiz: kuşkusuz, şüphesiz
tesbihat: Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lâyık ifadelerle anma
zîhayat: canlı, hayat sahibi

tohumcuklarında ve Levh-i Mahfuzun nümunecikleri olan kuvâ-yı hafızalarında ve bilhassa insanın dimağındaki pek büyük ve pek küçük kütüphanesi olan kuvve-i hafızasında ve sair maddî ve mânevî in'ikâs âyinelerinde kaydeder, yazdırır, zapteder, muhafaza altına alır. Sonra, mevsimi geldikçe bütün o mânevî yazıları maddî bir tarzda da gözümüze gösterip milyonlarla misâller ve deliller ve nûmuneler kuvvetiyle **وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ**¹ âyetindeki en acip bir hakikat-ı haşriyeyi, kudretin bir çiçeği olan her bahar, kendi çiçek-i ekberinde milyarlar dille kâinata ilân eder. Ve başta nev-i insan olarak eşya, fenaya düşmek ve

¹ "Amel defterleri açıldığında." Tekvir Sûresi, 81:10.

acip: hayret verici, şaşırtıcı

çiçek-i ekber: en büyük çiçek

dimağ: akıl, bilinç, beyin

fena: yokluk, gelip geçicilik

hakikat-i haşriye:

haşir gerçeği

in'ikâs: yansıma

kudret: Allah'ın bütün varlığı kuşatan güç ve iktidarı

kuvve-i hafıza:

hafıza duygusu, bellek

Levh-i Mahfuz:

herşeyin bütün ayrıntılarıyla yazıldığı kader levhası, Allah'ın ilminin bir adı

nev-i insan: insan

türü, insanlık

sair: diğer, başka

ademe sukut etmek ve hiçlikte mahvolmak ve başta nev-i beşer olarak zîhayatlar idam edilmek için yaratılmamışlar. Belki bekàya terakki ile ve devama tasaffi ile ve sermedî vazifeye istidadıyla girmek için halk olduklarını gayet kuvvetli ispat eder.

adem: hiçlik, yokluk

bekà: kalıcılık, devamlılık

halkolunmak: yaratılmak

istidad: kâbiliyet,

ruhsal özellik, yetenek

nev-i beşer: insanlar

sermedî: sürekli, devamlı

sukut etmek: düş-

mek, alçalmak

tasaffi: saflaşma, temizlenme

terakki: ilerleme, yükselme

zîhayat: canlı, hayat sahibi

(Meyve Risalesi'nden)

İkinci haşıye:

Denizli hapsinden tahliyemizden sonra, meşhur Şehir Otelinin yüksek katında oturmuştum. Karşımda güzel bahçelerde kesretli kavak ağaçları birer halka-i zikir tarzında gayet lâtif, tatlı bir surette hem kendileri, hem dalları, hem yaprakları havanın dokunmasıyla cezbekârâne ve câzibedârâne hareketle raksları, kardeşlerimin müfarakatlarından ve yalnız kaldığımdan hüzünlü ve gamlı kalbime ilişti. Birden güz ve kış mevsimi hatıra geldi ve bana bir gaflet bastı. Ben o kemâl-i neş'e ile cilvele-

câzibedârâne: çekici bir şekilde

cezbekârâne: kendinden geçerek

cilve: görüntü, yansıma

gaflet: âhirete, Allah'ın emir ve yasaklarına duyar-

sız davranma hâli, umursamazlık

gamlı: üzüntülü

halka-i zikir: zikir halkası

haşıye: dipnot, açıklayıcı not

kemâl-i neş'e: tam bir neşe ve sevinç

kesretli: çoğunlukta

lâtif: tatlı, şirin, hoş

müfarakat: ayrılıklar

raks: dans, oyun

tahliye: serbest bırakma, bırakılma

nen o nâzenin kavaklara ve zîhayatlara o kadar acıdım ki, gözlerim yaşla doldu. Kâinatın süslü perdesi altındaki ademleri, firakları ihtar ve ihsasiyle kâinat dolusu firakların, zevâllerin hüznüleri başıma toplandı.

Birden, hakikat-i Muhammediyenin (a.s.m.) getirdiği nur imdada yetişti. O hadsiz hüznüleri gamları, sürurlara çevirdi. Hattâ o nurun, herkes ve her ehl-i iman gibi benim hakkımda milyon feyzinden yalnız o vakitte o vaziyete temas eden imdat ve tesellîsi için, zât-ı Muhammediyeye (a.s.m.) karşı ebediyen minnettâr oldum. Şöyle ki:

Ol nazar-ı gaflet, o mübarek nâzeninleri

adem: hiçlik, yokluk

ebediyen: sonsuza dek

ehl-i iman: iman edenler, mü'minler

feyz: bereket, nimet

firak: ayrılık

gam: sıkıntı, üzüntü

hadsiz: sayısız,

sınırsız

hakikat-i Muhammediye: Hz. Muhammed'in hakikati, mânevî şahsiyeti

ihsas: hissettirme

imdad: yardım

nazar-ı gaflet: hakikatten habersiz şekilde bakış

nâzenin: ince, narin, duyarlı

sürur: mutluluk, sevinç

zât-ı Muhammediye: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in zâtı, şahsiyeti

zîhayat: canlı, hayat sahibi

vazifesiz, neticesiz bir mevsimde görünüp, hareketleri neş'eden değil, belki güya ademden ve firaktan titreyerek hiçliğe düş-tüklerini göstermekle, herkes gibi bendeki aşk-ı bekâ ve hubb-u mehâsin ve muhabbet-i vücût ve şefkat-i cinsiye ve alâka-i hayatiyeye medar olan damarlarıma o derece dokundu ki, böyle dünyayı bir mânevî cehenneme ve akıllı bir tâzip âletine çevirdiği sırada, Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmın beşere hediye getirdiği nur perdeyi kaldırdı; idam, adem, hiçlik, vazifeszlik, abes, firak, fanilik yerinde, o kavakların herbirinin yaprakları adedince hikmetleri mânâları ve Risale-i Nur'da ispat edildiği gibi, üç kısma ayrılan neticeleri ve vazifeleri var diye gösterdi.

adem: hiçlik, yokluk

alâka-i hayatiye: hayatla alakalı, hayatın devamıyla ilgili olan

Aleyhissalâtü

Vesselâm: Allah'ın salât ve selâmı üzerine olsun

aşk-ı bekâ: devam-

lı olarak var olma, kalıcı olma aşkı

firak: ayrılık

hikmet: fayda, gaye; herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde olması

hubb-u mehâsin:

güzellik sevgisi

medar: dayanak

noktası, eksen

muhabbet-i vüc-

ud: var olma

sevgisi

şefkat-i cinsiye:

kendi cinsine olan

şefkat

tâzip: azap verme,

cezalandırma

Birinci kısım: Sâni-i Zülcelâlin esmâsına bakar. Meselâ, nasılki bir usta, harika bir makineyi yapsa, onu takdir eden herkes o zâta “Mâşâallah, bârekâllah” deyip alkışlar. Öyle de, o makine dahi, ondan mak-sut neticeleri tam tamına göstermesiyle, li-san-ı haliyle ustasını tebrik eder, alkışlar. Her zîhayat ve herşey böyle bir makinedir; ustasını tebriklerle alkışlar.

İkinci kısım hikmetleri ise, zîhayatın ve zîşuurun nazarlarına bakar. Onlara şirin bir mütalâagâh, birer kitab-ı marifet olur. Mânâlarını zîşuurun zihinlerinde ve suretlerini kuvve-i hafızalarında ve elvâh-ı misâliyyede ve âlem-i gaybın defterlerinde daire-i vü-

âlem-i gayb: gayb âlemi, görünmeyen âlem

bârekâllah: “Allah ne mübarek yaratmış”

elvâh-ı misâli: misâli levhalar, mânevî kopyalama tabloları

esmâ: Allah’ın isimleri

hikmet: fayda, gaye; herşeyin belirli

gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde olması

kitab-ı marifet: Allah’ı tanıtan kitap

kuvve-i hafıza: bellek, hafıza duyusu

lisan-ı hâl: hal dili

mâşaallah: Allah dilemiş ve ne güzel yaratmış

mütalâagâh: dikkatlice okuma ve inceleme yeri

nazar: bakış, dikkat

Sâni-i Zülcelâl: herşeyi san’atla yapan büyüklük ve haşmet sahibi Allah

zîhayat: canlı, hayat sahibi

zîşuur: şuur sahibi, bilinçli

cutta bırakıp, sonra âlem-i şهادeti terk eder, âlem-i gayba çekilir. Demek, surî bir vücudu bırakır, mânevî ve gaybî ve ilmî çok vücutları kazanır.

Evet madem Allah var ve ilmi ihâta eder. Elbette adem, idam, hiçlik, mahv, fena, hakikat noktasında, ehl-i imanın dünyasında yoktur. Ve kâfirlerin dünyaları ademle, firakla, hiçlikle, fânilikle doludur. İşte bu hakikati, umumun lisanında gezen bu gelen darb-ı mesel ders verip, der:

“Kimin için Allah var, ona herşey var. Ve kimin için yoksa, herşey ona yoktur, hiçtir.”

Elhasıl, nasıl ki, iman, ölüm vaktinde insanı idam-ı ebedîden kurtarıyor;

adem: hiçlik, yokluk

âlem-i gayb: gayb âlemi, görünmeyen âlem

âlem-i şهادet: görünen âlem, dünya

daire-i vücut: varlık dairesi

darb-ı mesel: meşhur söz, atasözü

ehl-i iman: iman edenler, mü'minler

elhasıl: kısaca, özetle

fânilik: geçicilik, ölümlülük

fena: geçicilik, ölümlülük

firak: ayrılık

gaybî: bilinmeyen, gayb âlemine ait

hakikat: doğru,

gerçeklik

idam-ı ebedî: dirilmemek üzere

sonsuz yok oluş

ihâta etmek: içine almak, kapsamak

lisan: dil

mahv: yok olma

surî: dış görünüşe ait, görünüşte

umum: genel

vücut: varlık, var oluş

öyle de, herkesin hususî dünyasını dahi idamdan ve hiçlik karanlıklarından kurtarıyor. Ve küfür ise, hususan küfr-ü mutlak olsa, hem o insanı, hem hususî dünyasını ölümle idam edip mânevî cehennem zulmetlerine atar, hayatının lezzetlerini acı zehirlere çevirir. Hayat-ı dünyeyiyeyi âhiretine tercih edenlerin kulakları çınlasın! Gelsinler, buna ya bir çare bulsunlar veya imana girsinler, bu dehşetli hasâratı kurtulsunlar.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ

الْحَكِيمُ¹

Duanıza çok muhtaç ve
size çok müştak kardeşiniz
Said Nursî

¹ “Seni her türlü noksandan tenzih ederiz, Senin bize öğrettiğinden başka bilgimiz yoktur. Sen herşeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın.” Bakara Sûresi, 2:32.

dehşetli: korkunç,
ürkütücü
hasârat: zararlar
hayat-ı dünyeviye: dünya hayatı
hususan: bilhas-

sa, özellikle
hususî: özel
idam-ı ebedî: diril-
memek üzere
sonsuz yok oluş

küfr-ü mutlak:
tam bir küfür, inkâr, hiçbir dinî meseleyi kabul etmeme

(Yirmi Dördüncü Mektup'un
İkinci Makamı'ndan)

BİRİNCİ İŞARET

فَاوَّلًا: بِتَبَدُّلِ التَّعَيُّنَاتِ الْإِعْتِبَارِيَّةِ مَعَ اسْتِحْفَافِ
الْمَعَانِي الْجَمِيلَةِ وَالْهُوَيَّاتِ الْمِثَالِيَّةِ ❁

fıkrası ifade ediyor ki:

Bir mevcut, vücuttan gittikten sonra, zâhiren kendisi ademe, fenâyâ gider; fakat ifade ettiği mânâlar bâki kalır, mahfuz olur. Hüviyet-i misaliyesi ve sureti ve mahiyeti dahi âlem-i misalde ve âlem-i misalin nûmuneleri olan elvâh-ı mahfuzada ve

adem: yokluk, hiçlik

âlem-i misal: bütün varlıkların ve olayların görüntülerinin yansıdığı madde ötesi âlem

bâki: kalıcı

elvâh-ı mahfuz: herşeyin kaderi-

nin kaydedilip muhafaza edildiği mânevî levhalar

fenâ: yok olma

fıkra: bölüm

hüviyet-i misaliye: bir şeyin yansıyan kimliği

mahfuz: korunmuş

mahiyet: bir şeyin temel özelliği

mevcut: var olan şey

nûmune: örnek

suret: biçim, şekil

vücut: varlık

zâhiren: görünüş itibarıyla

elvâh-ı mahfuzanın nümuneleri olan kuvve-i hafızalarda kalır. Demek, bir vücud-u sûrî kaybeder, yüzer vücud-u mânevî ve ilmî kazanır.

Meselâ, nasıl ki bir sahifenin tab'ına medar olan matbaa hurufatına bir vaziyet ve bir tertip verilir ve bir sahifenin tab'ına medar olur; ve o sahife ise, suretini ve hüviyetini, basılan müteaddit yapraklara verip ve mânâlarını çok akıllara neşrettikten sonra, o matbaa hurufatının vaziyeti ve tertibi de değiştirilir. Çünkü daha ona lüzum kalmadı; hem başka sahifelerin tab'ı lâzım geliyor. İşte, aynen bunun gibi, şu mevcudat-ı arziye, hususan nebâtiye, kalem-i kader-i İlâhî onlara bir tertip, bir va-

elvâh-ı mahfuza:

herşeyin kaderi-
nin kaydedilip
muhafaza edildiği
mânevî levhalar

hurufat: harfler

hususan: özellikle

hüviyet: kimlik

kalem-i kader-i

İlâhî: Allah'ın ka-
der kalemî; Al-
lah'ın olacak ha-

diseleri olmadan
önce bilip yazması

kuvve-i hafıza:

hafıza duygusu,
bellek

medar: dayanak,
kaynak

mevcudat-ı arzi-

ye: yeryüzündeki
varlıklar

müteaddit: çeşitli

nebatî: bitkisel

neşretme: yayma

nümune: örnek

sahife: sayfa

suret: biçim, şekil

tab' etmek: bas-
mak

tertip: düzen

vücud-u mânevî

ve ilmî: ilmî ve
mânevî varlık

vücud-u sûrî: gö-
rünürdeki varlık

ziyet verir; bahar sahifesinde kudret onları icad eder; ve güzel mânâlarını ifade ederek, suretleri ve hüviyetleri âlem-i misal gibi âlem-i gaybın defterine geçtikleri için, hikmet iktiza ediyor ki, o vaziyet değişsin, tâ yeni gelecek diğer bahar sahifesi yazılsın, onlar dahi mânâlarını ifade etsinler.

İKİNCİ İŞARET

وَتَانِيًا: مَعَ إِيْتَاكِ الْحَقَائِقِ الْغَيْبِيَّةِ وَالنُّسُوجِ اللَّوْحِيَّةِ ❁

Bu fıkra işaret eder ki:

Herbir şey, cüz'î olsun, küllî olsun, vücuttan gittikten sonra—hususan zîhayat olsa—çok hakaik-i gaybiye netice vermekle beraber, âlem-i misalin defterlerinde olan

âlem-i gayb: görünmeyen âlem
âlem-i misal: bütün varlıkların ve olayların görüntülerinin yansıdığı madde ötesi âlem
cüz'î: ferdî, küçük, az, sınırlı
fıkra: kısım, bölüm
hakaik-i gaybiye:

bilinmeyen ve görünmeyen âlemlerin iç yüzü
hikmet: herşeyin belirli gayelere yönelik olarak, mânâlı, faydalı ve tam yerli yerinde olması
hususan: özellikle

hüviyet: kimlik
icad: var etme
iktiza: gerektirme
kudret: ilâhî güç, kuvvet ve iktidar
küllî: tür; kapsamlı
sahife: sayfa
suret: biçim, şekil
vücut: varlık
zîhayat: canlı

levh-i misâlî üstünde etvâr-ı hayatı adedin-
ce suretleri bırakıp, o suretlerden mânidar
olan ve mukadderât-ı hayatiye denilen
sergüzeşt-i hayatiyeleri yazılır ve ruhaniya-
ta bir mütalâagâh olur.

Nasıl ki, meselâ bir çiçek vücuttan gider;
fakat yüzer tohumcuklarını ve tohumcuk-
larda mahiyetini vücutta bırakmakla bera-
ber, küçük elvâh-ı mahfuzada ve elvâh-ı
mahfuzanın küçük nümuneleri olan hafı-
zalarda binler suretini bırakıp, zîşuurlara
etvâr-ı hayatıyla ifade ettiği tesbihât-ı Rab-
bâniye ve nukuş-u esmâiyeyi okutturur,
sonra gider. Öyle de, yeryüzünün saksısın-

elvâh-ı mahfuza: herşeyin kaderi-
nin kaydedilip
muhafaza edildiği
mânevî levhalar
etvâr-ı hayat: ha-
yat boyu yaşanan
değişiklikler, ha-
yat safhaları
levh-i misâlî: üze-
rinde görüntülerin
yansıdığı levha
mahiyet: bir şeyin
temel özelliği

mânidar: anlamlı
**mukadderât-ı ha-
yatiye:** hayat bo-
yu başa gelmesi
takdir edilmiş
olaylar
mütalâagâh: ince-
leme ve düşünme
alanı
nukuş-u esmâ:
isimlerin nakışları
nümune: örnek
ruhaniyat: ruhanî

olan varlıklar,
maddî yapısı ol-
mayan varlıklar
**sergüzeşt-i haya-
tiye:** hayat serü-
veni
suret: biçim, şekil
**tesbihât-ı Rabbâ-
niye:** Allah'ı öven
ve kusurdan yüce
tutan sözler
vücut: varlık
zîşuur: şuur sahibi

da güzel masnuatla münakkaş olan bahar mevsimi, bir çiçektir. Zâhiren zevâl bulur, ademe gider. Fakat onun tohumları adedince ifade ettikleri hakaik-i gaybiye ve çiçekleri adedince neşrettiği hüviyet-i misaliye ve mevcudatı adedince gösterdikleri hikmet-i Rabbâniyeyi kendine bedel olarak vücutta bırakıp sonra bizden saklanır. Hem o giden baharın arkadaşları olan sair baharlara yer boşaltır-tâ onlar gelip vazife görsünler. Demek o bahar zâhirî bir vücut çıkarır, mânen bin vücut giyer.

ÜÇÜNCÜ İŞARET

وَالثَّالِثُ: مَعَ نَشْرِ الثَّمَرَاتِ الْآخِرَوِيَّةِ وَالْمَنَاظِرِ السَّرْمَدِيَّةِ

fıkrası ifade ediyor ki:

adem: yokluk, hiçlik

fıkra: bölüm

hakaik-i gaybiye:

bilinmeyen ve görünmeyen âlemlerin iç yüzleri

hikmet-i Rabbâni-

ye: kâinatın Rabbi tarafından her şeyin belirli gaye-

lere yönelik olarak anlamlı, faydalı ve tam yerli yerinde yaratılması

hüviyet-i misâli-

ye: yansıyan kimlik, örnek mahiyet, şahsiyet

masnûat: san'at eserleri

mevcudat: varlıklar

münakkaş: nakışlanmış, süslenmiş

neşretme: yayma

sair: diğer, başka

vücut: beden, varlık

zâhiren: görünürde

zâhirî: görünürdeki

zeval: sona erme

Dünya bir destgâh ve bir mezraadır; âhîret pazarına münasip olan mahsulâtı yetiştirir. Çok Sözlerde ispat etmişiz: Nasıl ki cin ve insan amelleri âhîret pazarına gönderiliyor. Öyle de, dünyanın sair mevcudatı dahi, âhîret hesabına çok vazifeler görüyorlar ve çok mahsulât yetiştiriyorlar. Belki küre-i arz onlar için geziyor. Belki denilebilir ki, onun içindir. Bu sefine-i Rabbâniye, yirmi dört bin senelik bir mesafeyi bir senede geçip meydan-ı haşrin etrafında dönüyor.

Meselâ, ehl-i Cennet elbette arzu ederler ki, dünya maceralarını tahattur etsinler ve birbirine nakletsinler. Belki o maceraların levhalarını ve misallerini görmeyi çok merak ederler. Elbette, sinema perdelerinde görmek gibi, o levhaları, o vak'aları müşa-

amel: iş, davranış

destgâh: tezgâh

ehl-i Cennet:

Cennet ehli, Cennetlikler

ins: insanlar

küre-i arz: yerkü-

re, dünya

mahsulât: ürünler

mevcudat: varlıklar

meydan-ı haşir:

haşir meydanı

mezraa: tarla

sair: diğer, başka

sefine-i Rabbâniye:

Allah'ın gemisi, dünya

tahattur etme: hatırlama

vak'a: olay

hede etseler, çok mütelezziz olurlar. Madem öyledir; herhalde, dâr-ı lezzet ve menzil-i saadet olan dâr-ı Cennette,

۱ عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ۱ işaretiyle, sermedî manzaralarda, dünyevî maceraların muhaveresi ve dünyevî hâdisâtın manzaraları Cennette bulunacaktır.

İşte bu güzel mevcudatın bir an görünmesiyle kaybolması ve birbiri arkasından gelip geçmesi, menâzır-ı sermediyeyi teşkil etmek için bir fabrika destgâhları hükmünde görünüyor. Meselâ, nasıl ki ehl-i medeniyet fâni vaziyetlere bir nevi bekâ vermek ve ehl-i istikbale yadigâr bırakmak için, güzel veya garip vaziyetlerin suretlerini

۱ "Karşılıklı tahtlarda." Hicr Sûresi, 15:47.

bekâ: devamlılık
ve kalıcılık

dâr-ı Cennet:

Cennet diyarı

dâr-ı lezzet: ger-
çek ve daimî lez-
zet yeri olan Cen-
net

destgâh: tezgâh

dünyevî: dünyaya
ait

ehl-i istikbâl: ge-

lecek nesil

ehl-i medeniyet:

medenî insanlar

fânî: geçici

hâdisât: olaylar

**menâzır-ı serme-
diye:** devamlı, sü-
rekli manzaralar

menzil-i saadet:

mutluluk yeri

mevcudat: varlıklar

muhavere: karşı-

lıklı konuşma

müşahede etme:

gözlemleme

mütelezziz olma:

lezzet alma

nevi: tür, çeşit

sermedî: sürekli

suret: resim

teşkil etme: oluş-
turma

yadigâr: miras,
hediye

alıp sinema perdeleriyle istikbale hediye ediyor; zaman-ı maziyi zaman-ı halde ve istikbalde gösteriyor ve derc ediyorlar. Ay-nen öyle de, şu mevcudat-ı bahariye ve dünyeviyede kısa bir hayat geçirdikten sonra, onların Sâni-i Hakîmi, âlem-i bekâya ait gayelerini o âleme kaydetmekle beraber, âlem-i ebedîde, sermedî manzarlarda onların etvâr-ı hayatlarında gördükleri vezâif-i hayatiyeyi ve mu'cizât-ı Sübhâniyeyi menâzır-ı sermediyede kaydetmek, mukteza-yı ism-i Hakîm ve Rahîm ve Vedûddur.

âlem-i bekâ: devamlı ve kalıcı âlem
âlem-i ebedî: sonsuz âhiret âlemi
derc etme: yerleştirme
etvâr-ı hayat: hayat safhaları, hayatta yaşanan değişiklikler
istikbal: gelecek zaman
menâzır-ı sermediye: devamlı, sürekli manzarlalar

mevcudât-ı bahariye: baharda meydana çıkan varlıklar
mu'cizât-ı Sübhâniye: her türlü eksiklikten uzak olan Allah'ın mu'cizeleri
mukteza-yı ism-i Hakîm: Allah'ın Hakîm isminin gereği
Rahîm: herbir varlıkta merhamet ve şefkati tecelli eden Allah

Sâni-i Hakîm: herşeyi hikmetle ve san'atlı bir şekilde yapan Allah
sermedî: sürekli, devamlı
Vedûd: kullarını çok seven ve şefkat eden, Kendisine çok sevgi beslenen Allah
vezâif-i hayatiye: hayat görevleri
zaman-ı hal: şimdiki zaman
zaman-ı mazi: geçmiş zaman

DÖRDÜNCÜ İŞARET

وَرَابِعًا: مَعَ اِغْلَانِ التَّسْبِيحَاتِ الرَّبَّانِيَّةِ وَاطْهَارِ

الْمُقْتَضَيَاتِ الْأَسْمَائِيَّةِ ❁

fıkrası ifade ediyor ki:

Mevcudat, etvâr-ı hayatıyla, müteaddit envâ-ı tesbihat-ı Rabbâniyeyi yapıyor. Hem esmâ-i İlâhiyenin iktiza ve istilzam ettikleri hâlâtı gösteriyor ki: Meselâ Rahîm ismi şefkat etmek ister, Rezzâk ismi rızık vermek iktiza eder, Lâtîf ismi lütfetmek istilzam eder. Ve hâkezâ, bütün esmânın birer birer muktezası vardır. İşte, herbir zîhayat, hayatıyla ve vücuduyla o esmânın muktezasını göstermekle beraber, cihazatı

cihazat: cihazlar, donanımlar

envâ-ı tesbihat-ı

Rabbâniye: Allah'ı tesbih etmenin çeşitleri

esmâ: isimler

esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri

etvâr-ı hayat: hayat safhaları, hayatta yaşanan değişiklikler

fıkra: bölüm, ifade

hâkezâ: böylece, bunun gibi

hâlât: haller

iktiza etme: gerektirme

istilzam etmek:

gerektirmek

Lâtîf: çok lütuf ve ihsanda bulunan Allah

mevcudat: varlıklar

mukteza: bir şeyin gereği

müteaddit: birçok

Rahîm: herbir varlıkta merhamet ve şefkati tecelli eden Allah

Rezzak: bütün yaratılmışların rızıkını veren Allah

vücut: varlık, var oluş

zîhayat: canlı

adedince Sâni-i Hakîme tesbihat yapıyorlar.

Meselâ, nasıl ki bir insan güzel meyveler yer. O meyveler midesinde dağılır, erir, zâhiren mahvolur. Fakat ağzından, midesinden başka bütün hüceyrât-ı bedeniyede faaliyetkârâne bir lezzet, bir zevk vermekle beraber, aktâr-ı bedendeki vücudu ve hayatı beslemek ve idame-i hayat etmek gibi pek çok hikmetlerin vücuduna medar oluyor. O taam kendisi de, vücud-u nebâtîden hayat-ı insaniye tabakasına çıkıyor, terakki ediyor. Aynen öyle de, şu mevcudat zevâl perdesinde saklandıkları vakit,

aktâr-ı beden: beden her tarafı
faaliyetkârâne: faaliyet göstererek
hayat-ı insaniye: insan hayatı
hikmet: herşeyin belirli gayelere yönelik olarak faydalı, anlamlı ve tam yerli yerinde olması
hüceyrât-ı bedeniye: beden hücreleri

idame-i hayat: hayatı devam ettirme
mahvolma: yok olma
medar: dayanak, sebep
mevcudat: varlıklar
Sâni-i Hakîm: herşeyi hikmetle ve san'atlı bir şekilde yapan Allah
taam: yemek

terakki etme: ilerleme, yükselme
tesbihat: Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lâayık ifadelerle anma
vücud: varlık, var oluş
vücud-u nebâtî: bitkisel varlık
zâhiren: görünüş itibariyle
zevâl: kaybolma

onların yerinde herbirisinin pek çok tesbihatı bâki kalmakla beraber, pek çok esmâ-i İlâhiyenin de nukuşlarını ve mukteziyâtını o esmânın ellerine bırakır, yani bir vücud-u bâkiyeve tevdi ederler, öyle giderler.

Acaba fâni ve muvakkat bir vücudun gitmesiyle, onun yerine bir nevi bekâya mazhar binler vücut kalsa, denilir mi ki “Ona yazık oldu” veyahut “Abes oldu” veyahut “Şu sevimli mahlûk neden gitti” şekvâ edilebilir mi? Belki onun hakkındaki rahmet, hikmet, muhabbet öyle iktiza ediyorlar ve öyle olmak gerektir. Yoksa, birtek zarar

abes: anlamsız, gayesiz, boş
bâki: devamlı, kalıcı
bekâ: devamlılık ve kalıcılık
esmâ: isimler
esmâ-i İlâhiye: Allah'ın isimleri
fânî: geçici
hikmet: kâinattaki ve yaratılıştaki İlâhi gaye ve fayda
iktiza etme: ge-

rektirme
mahlûk: varlık
mazhar: erişme, nail olma, yansıma ve görünme yeri
muhabbet: sevgi
mukteziyât: Allah'ın güzel isimlerinin gerektirdiği durumlar
muvakkat: geçici, süreli
nevi: tür

nukuş: nakışlar
rahmet: merhamet ve şefkat
şekvâ: şikâyet
tesbihat: Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lâıyk ifadelerle anma
tevdi etme: bırakma
vücud: varlık
vücud-u bâki: sürekli vücut

gelmemek için, binler menfaati terk etmek lâzım gelir ki, o halde binler zarar olur.

Demek Rahîm, Hakîm ve Vedûd isimleri, zevâle ve firaka muarız değiller; belki istilzam edip iktiza ediyorlar.

BEŞİNCİ İŞARET

وَخَامِسًا: لِظُهُورِ الشُّؤُنَاتِ السُّبْحَانِيَّةِ وَالْمَشَاهِدِ
الْعِلْمِيَّةِ ❁

fıkrası ifade ediyor ki:

Mevcudat, hususan zîhayat olanlar, vücud-u surîden gittikten sonra, bâki çok şeyleri bırakırlar, öyle giderler.

İkinci Remizde beyan edildiği gibi, Zât-ı

bâki: devamlı, kalıcı

beyan etme: açıkla-
ma, anlatım

fıkra: bölüm, kısım

firak: ayrılık

Hakîm: herşeyi
belirli maksat ve
faydalara uygun
ve tam yerli yerin-
de yaratan, hik-

met sahibi Allah

hususan: özellikle

iktiza etme: ge-
rektirme

istilzam etme: ge-
rektirme

mevcudat: varlıklar

muarız: ters, zıt

Rahîm: herbir var-
lıkta merhamet ve
şefkati tecelli

eden Allah

remiz: ince işaret

Vedûd: kullarını

çok seven ve şef-
kat eden, Kendisi-
ne çok sevgi bes-
lenen Allah

vücud-u surî: gö-
rünürdeki varlık

zevâl: kaybolma

zîhayat: canlı

Vâcibü'l-Vücudun kudsiyet ve istiğnâ-yı kemâline muvafık bir tarzda ve ona lââyık bir surette, hadsiz bir muhabbet, nihayetsiz bir şefkat, gayetsiz bir iftihar, tabiri caizse, mukaddes, hadsiz bir memnuniyet, bir sevinç—tabirde hata olmasın—hadsiz bir lezzet-i mukaddese, bir ferah-ı münezzeh, şuûnât-ı rububiyetinde bulunur ki, onların âsârı bilmüşahede görünüyor. İşte o şuûnat iktiza ettikleri hayretnümâ faaliyet içinde, mevcudat, tebdil ve tağyirle, zevâl ve

âsâr: eserler
bilmüşahede: gözle görerek
ferah-ı münez-zeh: salt sevinç
gayetsiz: sonsuz
hadsiz: sınırsız
hayretnümâ: hayret verici
iftihar: övünme
iktiza etme: gerektirme
istiğnâ-yı kemâl: mükemmelliğini hiçbir şeye muhtaç olmaması
kudsiyet: kusur ve noksandan uzak oluş, kutsallık
lezzet-i mukaddese: her türlü nok-

sanlıktan uzak lezzet
mevcudat: varlıklar
muhabbet: sevgi
mukaddes: her türlü kusur ve noksandan yüce, kutsal
muvafık: uygun
nihayetsiz: sonsuz
suret: biçim, şekil
şuûnât: Cenâb-ı Hakkın yüce sıfatlarının mahiyetlerinde bulunan ve onları tecelliye sevk eden Zâtına ait kutsal özellikler
şuûnât-ı rububiyet: idare ve terbiye edici Rabbi-

mizin zâtına mahsus kutsal özellikler, temel nitelikler
tabir: ifade, açıklama
tabiri caizse: açıklanması uygunsa
tağyir etme: değiştirme, başkalaştırma
tebdil etme: başka bir şeyle değiştirme
Zât-ı Vâcibü'l-Vücud: varlığı gerekli olan, var olmak için hiçbir sebebe ihtiyacı bulunmayan Zât, Allah
zevâl: batış, koyboluş

fenâ içinde sür'atle sevk ediliyor, mütemadiyen âlem-i şهادetten âlem-i gayba gönderiliyor. Ve o şuûnâtın cilveleri altında, mahlûkat, daimî bir seyr ü seyelân, bir hareket ve cevelân içinde çalkanmakta ve ehl-i gafletin kulaklarına vâveylâ-yı firak ve zevâli ve ehl-i hidayetin sem'ine velvele-i zikir ve tesbihi dağıtmaktadırlar.

Bu sırra binaen, herbir mevcut, Vâcibü'l-Vücudun bâki şuûnâtının tezahürüne bâki birer medar olacak mânâları, keyfiyetleri,

âlem-i gayb: gayb âlemi, görünmeyen âlem

âlem-i şهادet: görünen âlem, dünya

bâki: devamlı, kalıcı

binaen: dayanarak

cevelân: dolaşma, gezme

cilve: yansıma, görüntü

ehl-i gaflet: âhirete, Allah'ın emir ve yasaklarına karşı duyarsız olan kimseler

ehl-i hidayet: doğru yolda olanlar, iman etmiş olanlar

fenâ: geçip gitme, yok olma

keyfiyet: durum, özellik

mahlûkat: yaratılmışlar

medar olma: dayanma sebep olma

mevcut: varlık

mütemadiyen: sürekli olarak

sem': işitme

seyr ü seyelân: devamlı akıp gitme ve değişme

sür'at: hız

şuûnât: Cenâb-ı Hakkın yüce sıfatlarının mahiyetlerinde bulunan ve onları tecelliye

sevk eden Zâtına ait kutsal özellikler

tesbih: Allah'ı her türlü kusurdan yüce tutarak şanına lâyık ifadelerle anma

tezahür: belirme, görünme

Vâcibü'l-Vücud:

varlığı zorunlu olan ve var olmak için hiçbir sebebe ihtiyacı bulunmayan Allah

vâveylâ-yı firak:

ayrılık feryadı

velvele-i zikir: zikir sesleri

zevâl: batış, koyuluş

hâletleri vücutta bırakıp öyle gidiyorlar. Hem o mevcut, bütün müddet-i hayatında geçirdiği etvar ve ahvâli, ilm-i ezêlinin ünvanları olan İmam-ı Mübîn, Kitab-ı Mübîn, Levh-i Mahfuz gibi vücud-u ilmî dairelerinde vücud-u haricîsini temsil eden mufasssal bir vücut dahi bırakıp öyle giderler. Demek, her fâni, bir vücudu terk eder, binler bâki vücutları kazanır, kazandırır.

Meselâ, nasıl ki harikulâde bir fabrika makinesine âdi bazı maddeler atılır; içinde yanarlar, zâhiren mahvolur, fakat o fabri-

âdi: basit
ahvâl: haller, durumlar
bâki: devamlı, kalıcı
etvar: tavırlar, hâller
fâni: gelip geçici
hâlet: durum, hâl
harikulâde: olağanüstü
ilm-i ezêlî: Allah'ın herşeyi ve bütün zamanları kuşatan sonsuz ilmi
İmâm-ı Mübîn: Allah'ın ilim ve emirlerinin, eşya-

nın geçmiş ve geleceğe ait kaide-
 lerinin yazıldığı defter
Kitâb-ı Mübîn: Allah'ın apaçık kudret defteri olan kâinat, Allah'ın kudret ve iradesinin genel kanunlar defteri
Levh-i Mahfuz: herşeyin bütün ayrıntılarıyla yazıldığı kader levhası; Allah'ın ilminin bir adı
mevcut: varlık

mufasssal: ayrıntılı
müddet-i hayat: hayat süresi
temsil: analogi; kıyaslama tarzında benzetme
vücut: varlık
vücut-u haricî: maddî vücut, beden
vücut-u ilmî: ilim seviyesinde olan varlık
vücut: beden, varlık
zâhiren: görünüş itibariyle

kanın imbiklerinde çok kıymettar kimya maddeleri ve edviyeler teressüp eder. Hem onun kuvvetiyle ve buharıyla o fabrika'nın çarkları döner; bir taraftan kumaşları dokumasına, bir kısmı kitap tab'ına, bir kısmı da şeker gibi başka kıymettar şeyleri imal etmesine medar oluyor, ve hâkezâ... Demek, o âdi maddelerin yanmasıyla ve zâhiren mahvolmasıyla binler şeyler vücut buluyor. Demek, âdi bir vücut gider, âli çok vücutları irsiyet bırakır. İşte, şu halde, o âdi maddeye “Yazık oldu” denilir mi? “Fabrika sahibi neden ona acımadı, yandırdı; o sevimli maddeleri mahvetti?” şikâyet edilir mi?

Aynen öyle de, ¹ وَاللّٰهُ الْمَثَلُ الْاَعْلٰی Hâlık-ı Hakîm ve Rahîm ve Vedûd, mukteza-yı

¹ “En yüce sıfatlar Allah’ındır.” Nahl Sûresi, 16:60.

âdi: basit

âli: yüce, yüksek

edviye: ilaçlar

hâkezâ: bunun gibi

Hâlık-ı Hakîm ve

Rahîm ve Ve-

dûd: Hakîm, Ra-
hîm ve Vedûd

olan yaratıcı

imbik: süzme âleti

irsiyet bırakma:

miras bırakma

kıymettar: değerli

medar olma: da-
yanma sebep ol-
ma

tab' etmek: bas-

mak

teressüb etme:

süzülme

vücut: beden, var-

lık

zâhiren: görünüş
itibariyle

rahmet ve hikmet ve vedûdiyet olarak kâinat fabrikasına hareket veriyor. Herbir vücud-u fâniyi çok bâki vücutlara çekirdek yapar, makàsıd-ı Rabbâniyesine medar eder, şuûnât-ı Sübhâniyesine mazhar kılar, kalem-i kaderine mürekkep ittihaz eder ve kudretin dokumasına bir mekik yapar. Ve daha bilmediğimiz pek çok inâyât-ı gâliye ve makàsıd-ı âliye için, kendi faaliyet-i kudretiyle kâinatı faaliyete getirir. Zerrâtı cevelâna, mevcudatı seyerâna, hayvânâtı seyelâna, seyyârâtı deverâna getirir, kâi-

bâki: devamlı, sürekli

cevelân: dolaşma, hareket etme

deverân: dönüş

faaliyet-i kudret: Allah'ın güç ve iktidarıyla faaliyette bulunması

inâyât-ı gâliye: büyük yardımlar, ikramlar

ittihaz etme: edinme

kalem-i kader: kader kalemi, Allah'ın olacak hadiseleri olmadan önce bilip yazması

kudret: güç, iktidar

makàsıd-ı âliye:

yüce gayeler
makàsıd-ı Rabbâniye: herşeyin Rabbi olan Allah'ın yüce gayeleri

mazhar kılmak: erişirme, kavuşturma

medar: dayanak, sebep

mevcudat: varlıklar

mukteza-yı rahmet ve hikmet: rahmet ve hikmetin gereği

seyelân: akma

seyeran: gezme

seyyârât: gezegenler

şuûnât-ı Sübhâniye: her türlü eksiklikten sonsuz derecede münez-

zeh olan Allah'ın Zâtına mahsus özellikleri

vedûdiyet: çok sevgi besleme hâli

vücud-u fâni: geçici, ölümlü varlık

vücut: beden, varlık

zerrat: atomlar

natı konuşturur, âyâtını ona sessiz söylettirir ve ona yazdırır. Ve mahlûkat-ı arziyeyi, rububiyeti noktasında, havayı emir ve iradesine bir nevi arş, ve nur unsurunu ilim ve hikmetine diğer bir arş, ve suyu ihsan ve rahmetine başka bir arş, ve toprağı hıfz ve ihyâsına bir çeşit arş yapmış; o arşlardan üçünü mahlûkat-ı arziye üstünde gezdiriyor.

Kat'iyen bil ki, bu Beş Remizde ve Beş İşarete gösterilen parlak hakikat-i âliye, nur-u Kur'ân ile görünür ve imanın kuvvetiyle sahip olunabilir. Yoksa, o hakikat-i

arş: Cenâb-ı Alah'ın sınırsız egemenliğinin ve büyüklüğünün tecelli ettiği yer
âyât: âyetler, deliller
hakikat-i âliye: yüce gerçek
hıfz: koruma
hikmet: herşeyin belirli gayelere yönelik olarak

faydalı, anlamlı ve tam yerli yerinde olması
ihsan: bağış, iyilik
ihyâ: hayat verme
irade: dileme
mahlûkat-ı arziye: dünyadaki varlıklar
nevi: tür
nur: aydınlık, ışık
nur-u Kur'ân: Kur'ân'ın nuru

rahmet: merhamet ve şefkat
remiz: işaret
rububiyet: Rablik; herbir varlığa yaratılış gayelerine ulaşmaları için muhtaç olduğu şeyleri vermesi, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulundurması

bâkiye yerine, gayet müthiş bir zulümat geçer. Ehl-i dalâlet için dünya firaklar ve zevâllerle dolu ve ademlerle mâlâmâldir. Kâinat, onun için mânevî bir cehennem hükmüne geçer. Herşey onun için âni bir vücut ile hadsiz bir adem ihata ediyor. Bütün mazi ve müstakbel zulümat-ı ademle memlûdür; yalnız kısacık bir zaman-ı halde bir hazin nur-u vücut bulabilir. Fakat sırr-ı Kur'ân ve nur-u iman ile, ezelden ebede kadar bir nur-u vücut görünür, ona alâkadar olur ve onunla saadet-i ebediyesini temin eder.

adem: yokluk, hiçlik

alâkadar: ilgili

ebed: sonu olmayan, sonsuzluk

ehl-i dalâlet: doğru ve hak yoldan sapmış olanlar

ezel: başlangıcı olmayan zaman

firak: ayrılık

hadsiz: sınırsız

hakikat-i bakiye: devamlı, kalıcı hakikat

hazin: hüzünlü

ihata etme: kuşatma

mâlâmâl: ağzına kadar dolu

mazi: geçmiş

memlû: dolu

müstakbel: gelecek

nur-u iman: iman ışığı, aydınlığı

nur-u vücut: varlık nuru

saadet-i ebediye: sonsuz mutluluk

sırr-ı Kur'ân:

Kur'ân'ın sırrı; rehberliği

temin etmek: sağlamak

vücut: beden, varlık

zaman-ı hal: şimdiki zaman

zeval: kaybolma

zulümat: karanlıklar

zulümat-ı adem: yokluk ve hiçlik karanlıkları

Elhasıl, biz Şair-i Mısırî'nin tarzında deriz:

Derya olunca nefes,

Pârelenince kafes,

Tâ kesilince bu ses,

Çağırırım: Yâ Hak, yâ Mevcud, yâ Hayy,

yâ Mâbud,

Yâ Hakîm, yâ Maksud, yâ Rahîm, yâ Vedûd!

Ve bağırarak derim:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ الْمُبِينُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

صَادِقُ الْوَعْدِ الْآمِنُ ¹

¹ Melik, Hak ve Mübîn olan Allah'tan başka ibadete lâayk hiçbir ilâh yoktur. Emin ve vaadinde sadık olan Muhammed Onun Resulüdür.

derya: deniz

elhâsıl: sonuç olarak

pârelenme: parçalanma

yâ Hak: ey varlığı hak olan ve her hakkın sahibi olan Allah

yâ Hakîm: ey herşeyi belirli maksat ve gayelere uygun olarak faydalı ve tam yerli yerin-

de yaratan, hikmet sahibi Allah

yâ Hayy: ey gerçek hayat sahibi olan ve her canlıya hayat veren Allah

yâ Mâbud: ey ancak kendine ibadet edilen Allah

yâ Maksud: ey bütün varlıkların rızasına ermeyi ve cemâlini görmeyi arzuladıkları

Allah

yâ Mevcud: ey varlığı ezeli ve ebedî olan Allah

yâ Rahîm: ey rahmeti herbir varlıkta tecelli eden şefkat ve merhamet sahibi Allah

yâ Vedûd: ey kullarını çok seven ve şefkat eden, kendisine çok sevgi beslenen Allah

Ve iman ederek ispat ederim:

إِنَّ الْبَعْثَ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ وَالْجَنَّةَ حَقٌّ وَالنَّارَ حَقٌّ
وَأَنَّ السَّعَادَةَ الْآبَدِيَّةَ حَقٌّ وَإِنَّ اللَّهَ رَحِيمٌ حَكِيمٌ
وَدُودٌ وَإِنَّ الرَّحْمَةَ وَالْحِكْمَةَ وَالْمَحَبَّةَ مُحِيطَةٌ
بِجَمِيعِ الْأَشْيَاءِ وَشُؤْنَاتِهَا ❶ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
هَدَيْنَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَيْنَا اللَّهُ لَقَدْ
جَاءَتْ رُسُلٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ ❷

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ

الْحَكِيمُ ❸

❶ Şüphesiz, ölümden sonra diriliş haktır. Cennet haktır. Cehennem ateşi haktır. Saadet-i ebediye haktır. Şüphesiz ki Allah çok merhametli ve çok hikmetlidir; O mahlûkatını çok sever ve nihayetsiz bir muhabbetle seilmeye lâyıktır. Ve şüphesiz ki Onun rahmeti, hikmeti ve muhabbeti, bütün eşyayı bütün şuûnatıyla kuşatır.

❷ "Dediler: Bizi buna erıştiren Allah'a hamd olsun; yoksa Allah hidayet etmeseydi, biz kendiliğimizden buna erişmezdik. Gerçekten Rabbimizin peygamberleri bize hakkı getirdiler." A'râf Sûresi, 7:43.

❸ "Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bilgimiz yoktur. Muhakkak ki ilmi ve hikmeti herşeyi kuşatan Sensin." Bakara Sûresi, 2:32.

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا ۝¹
 اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَوةً تَكُوْنُ لَكَ
 رِضَاءٌ وَلِحَقِّهِ اَدَاءٌ وَعَلَى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ اٰمِيْنَ
 وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ ۝²

سُبْحَانَ مَنْ جَعَلَ حَقِيْقَةَ اَرْضِهِ: مَشْهَرَ صَنْعَتِهِ *
 مَحْشَرَ خَلْقَتِهِ * مَظْهَرَ قُدْرَتِهِ * مَدَارَ حِكْمَتِهِ *
 مَزْهَرَ رَحْمَتِهِ * مَزْرَعَ جَنَّتِهِ * مَمَرَّ الْمَخْلُوْقَاتِ *
 مَسِيْلَ الْمَوْجُوْدَاتِ * مَكِيْلَ الْمَصْنُوْعَاتِ * فَمُرِيْنَ
 الْحَيَوَانَاتِ مُنْقَشِ الطُّيُوْرَاتِ * مُثْمَرِ الشَّجَرَاتِ *
 مُزْهَرِ النَّبَاتَاتِ * مُعْجَزَاتِ عِلْمِهِ * خَوَارِقِ صُنْعِهِ
 * هَدَايَا جُوْدِهِ * بَرَاهِيْنُ لُطْفِهِ * دَلَائِلُ الْوَحْدَةِ
 لَطَائِفُ الْحِكْمَةِ * شَوَاهِدُ الرَّحْمَةِ * تَبَسُّمُ الْأَزْهَارِ

¹ "Ey Rabbimiz, unuttur veya hataya düşer de bir kusur işlersek bizi onunla hesaba çekme." Bakara Sûresi, 2:286.

² Allahım! Efendimiz Muhammed'e ve âl ve ashabına Senin razı olacağın ve onun lâîk ve müstehak olduğu bir rahmetle salât ve selâm et. Âmin. Ezelden ebede her türlü hamd, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

مِنْ زِينَةِ الْأَثْمَارِ ❀ تَسْجَعُ الْأَطْيَارِ فِي نَسْمَةِ الْأَسْحَارِ
 ❀ تَهْرُجُ الْأَمْطَارِ عَلَى خُدُودِ الْأَزْهَارِ ❀ تَزِينُ الْأَزْهَارِ..
 تَبْرِجُ الْأَثْمَارِ.. فِي هَذِهِ الْجَنَانِ ❀ تَرْحُمُ الْوَالِدَاتِ عَلَى
 الْأَطْفَالِ الصِّغَارِ فِي كُلِّ الْحَيَوَانَاتِ وَالْإِنْسَانِ.. تَعْرِفُ
 وَدُودِ.. تَوَدُّدُ رَحْمَنِ.. تَرْحُمُ حَنَانِ.. تَحْنُنُ مَنَانِ لِلْجِنِّ
 وَالْإِنْسَانِ وَالرُّوحِ وَالْحَيَوَانِ وَالْمَلِكِ وَالْجَانِ ❶ ❀

❶ Her türlü noksandan ve kusurdan münezzehtir o Zât ki, il-
 minin mucizeleri, san'atının harikaları, cûd ve sehâsının
 hediyeleri, lûtfunun burhanları, vahdetinin delilleri, hikme-
 tinin lâtifeleri, rahmetinin şahitleri olan müzeyyen hayvâ-
 nâtı, münakkaş kuşları, meyveli ağaçları ve çiçekli nebâ-
 tâtı ile, yeryüzü bahçesini san'atının meşheri, mahlûkatı-
 nın mahşeri, kudretinin mazharı, hikmetinin medarı, rah-
 metinin çiçekliği, Cennetinin tarlası, mahlûkatının resmî
 geçit meydanı, mevcudatının seyelângâhı, masnuatının
 ölçeği yapmıştır. Bu yeryüzü bahçelerinde, meyvelerin
 ziynetiyle gülen çiçeklerin tebessümü, seher yeliyle şaki-
 yan kuşların sec'aları, çiçeklerin yaprakçıklarındaki dam-
 laların şıpıltısı, çiçeklerin süslenmesi, meyvelerin açılıp
 saçılması, bütün hayvânât ve insan validelerinin küçük
 yavrulara terahhumu, cin ve insana ve hayvânâta ve ru-
 haniyat ve melâikeye bir Vedûd'un kendisini tanıttırması,
 bir Rahmân'ın kendini sevdirmesi, bir Hannân'ın terahhu-
 mu, bir Mennân'ın en lâtif rahmet cilvelerini izhar etmesidir.

Bediüzzaman'ın tazieleri

Kastamonu Lâhikası, 122. Mektup'tan

Isparta'da, Risale-i Nur'un ders ve neşrine iki köşkünü bir zaman tahsis eden kardeşimiz Şükrü Efendinin iki genç evlâdının vefatı beni müteessir etti. Çünkü, beş altı yaşında iken, mâsume kerimesi yanıma geldikçe, her defa “Adın nedir?” soruyordum. Mâsumâne, kemal-i fahirle, “Hayrûnnisa” derdi; beni şefkatle güldürüyordu. Cenâb-ı Hak, o mübarek mâsumeyi birden Cennetine aldı, şu dünya cehenneminden kurtardı. Ve merhum mahdumu Hayati ise, hastalık, inşaallah onu da Hayrûnnisa gibi günahsız, mâsum yaptı. Bera-

Cenâb-ı Hak:

Hakkın ta kendisi olan, sonsuz şeref ve azamet sahibi yüce Allah

kemal-i fahir: tam bir övünme

kerime: kız evlat

mahdum: efendi,

kendisine hizmet edilen

mâsumâne: masum bir şekilde

mâsume: suçsuz, günahsız kız çocuk

merhum: rahmete kavuşmuş, vefat

etmiş

mübarek: bereketli, hayırlı

müteessir etme: üzme

neşir: yayma

tahsis: bir tarafa ait kılma, ayırma

ber Cennet tarafına gittiler. Bu nokta-i nazardan, ben o iki çocuğu tebrik ediyorum. Ve peder ve validelerini de hem taziye, hem mânen tebrik ediyorum ki, o iki evlât-ları ¹ وَلَدَانِ مُخَلَّدُونَ sırrına mazhar oldular. Ben, o ikisini, Risale-i Nur'un vefat eden şakirtleri içinde dualarıma dahil ettim.

¹ “Ebediyen yaşlanmayacak çocuklar.” Vâkıa Sûresi, 56:17; İnsan Sûresi, 76:19.

mazhar olma:

erişme, nail olma

nokta-i nazar: bakış noktası, görüş

açısı

peder: baba

şakirt: talebe, öğrenci

taziye: yakını ölen

kimseye baş sağ-

lığı dileme

valide: anne

(On Üçüncü Şuâ'dan)

Güzel ve tam yerinde bir tâziyename

Aziz, sıddık kardeşlerim,

Ben لِكُلِّ مُصِيبَةٍ: ﴿إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾¹

hem kendimi, hem sizi, hem Risale-i Nur'u tâziye ve merhum Hâfız Ali'yi ve Denizli Mezaristanını tebrik ediyorum. Meyve Risalesinin hakikatini ilmelyakîn ile bilen bu kahraman kardeşimiz, aynelyakîn ve hakkalyakîn makamına çıkmak için, kabre cesedini bırakıp melekler gibi yıldızlarda

¹ Her türlü musîbet karşısında söylediğimiz söz şudur: "Biz Allah'ın kullarıyız; sonunda yine Ona döneceğiz." Bakara Sûresi, 2:156,

aynelyakîn: gözlem ve müşahadeye dayanarak kuşkuya yer bırakmayacak derecede kesin bilgi sahibi olma

aziz: çok değerli, izzetli

hakikat: asıl, gerçek, doğru

hakkalyakîn: bizzat yaşamak suretiyle, kuşkuya yer bırakmayacak derecede kesin bilgi sahibi olma

ilmelyakîn: ilmî ve sağlam delillere dayanarak, kuşkuya yer bırakmayacak şekilde ke-

sin bilme

merhum: rahmete kavuşmuş, vefat etmiş

sıddık: çok doğru ve bağlı

tâziye: baş sağlığı dileme

tâziyename: baş sağlığı dileyen yazı veya mektup

âlem-i ervahta seyahate gitti ve tam vazifesini yapıp terhisle istirahat çekildi. Cenâb-ı Erhamürrâhimîn, Risale-i Nur'un bütün yazılan ve okunan harfleri adedince defter-i a'mâline hasenat yazdırsın. Âmin. Ve onların sayısınca onun ruhuna rahmetler yağdırsın. Âmin. Ve kabrinde Kur'ân'ı, Risale-i Nur'u ona şirin ve enis arkadaş eylesin. Âmin. Ve Nur fabrikasına onun yerine on kahramanı ihsan edip çalıştırsın. Âmin, âmin, âmin.

Siz dahi benim gibi dualarınızda onu yâd ediniz. Bin lisan onun lisanı yerine istimal edip, o kaybettiği bir hayat ve bir dil yerinde mânevî bin hayat kazandı diye rahmet-i İlâhîden ümitvarız.

âlem-i ervah: ruhânî varlıkların bulunduğu âlem
âmin: "Allahım kabul eyle"
Cenâb-ı Erhamürrâhimîn: merhametlilerin en merhametlisi olan şeref ve azamet sa-

hibi yüce Allah
defter-i a'mâl: iyi ve kötü işlerin kaydedildiği mânevî defter
enis: dost, arkadaş
hasenat: sevaplar, iyilikler
ihsan: ikram etme, bağışlama

istimal: kullanma
lisan: dil
rahmet/rahmet-i İlâhî: Allah'ın rahmeti, şefkat ve merhameti
terhis: göreve son verme, serbest bırakma
yad: anma

Aziz, sıddık kardeşlerim,

Cenâb-ı Erhamürrâhimîne hadsiz şükür olsun ki; bu acip zamanda ve garip yerde, talebe-i ulûmun kıymetli şerefini ve ehemmiyetli hizmetlerini kazanmayı sizler vasıtasıyla bizlere de müyesser eyledi.

Ehl-i keşf-i kuburun müşahedesıyla, müteaddit vâkıatla, tahsil-i ulûm ânında vefat eden bazı müştak ve ciddî bir talebe-i ulûm, şehidler gibi kendini hayatta ve kendi dersiyle meşgul görüyor. Hattâ meşhur bir ehl-i keşf-i'l-kubur, vefat eden ve ilm-i sarf ve nahvi okuyan bir talebenin kabrin-

acip: hayret verici, şaşırtıcı

aziz: çok değerli, izzetli

Cenâb-ı Erhamürrâhimîn: merhametlilerin en merhametlisi olan şeref ve azamet sahibi yüce Allah

ehl-i keşf-i'l-kubur: mânen kabirdeki ölülerin hallerini anlayan-

lar

hadsiz: sayısız, sınırsız

ilm-i sarf ve

nahv: Arapça gramer ilmi, dilbilgisinde kelime ve cümle yapısını inceleyen ilim

müşahade: görme, gözlem

müştak: arzulu, çok istekli

müteaddit: bir

çok, çeşitli

müyesser eyle-

mek: nasip etmek, kolaylaştırmak

sıddık: çok doğru ve bağlı

tahsil-i ulûm: ilimlerin tahsil edilmesi, öğrenilmesi

talebe-i ulûm: ilim talebeleri

vakiât: olaylar

de Münker, Nekir'e nasıl cevap verecek diye murakabe etmiş. Ve müşahede edip işitmiş ki, melek-i suâl, ondan sordu. “*Men Rabbûke?* Senin Rabbin kimdir?” dediği zaman, o nahiv dersiyle iştigal ederken vefat eden talebe, o meleğin cevabında demiş: “*Men mübtedâdır, Rabbûke* onun haberidir.” Nahiv ilmince cevap vermiş, kendini medresede zannetmiş.

İşte bu vâkıya muvafık olarak, ben merhum Hâfız Ali'yi aynen hayattaki gibi Risale-i Nur'la meşgul olarak en yüksek bir ilimde çalışan bir talebe-i ulûm vaziyetinde ve tam şehidler mertebesinde ve tarz-ı ha-

melek-i suâl: suâl melekleri, Münker-Nekir

men Rabbûke:

Rabbin kim?

men: kim

merhum: rahmete kavuşmuş, vefat etmiş

murakabe: bakma, gözetme

muvafık: uygun

mübtedâ: Arapça isim cümlelerinde

özne

Münker/Nekir: öldükten sonra insanları iman bakımından sorguya çekecek olan melekler

müşahede: görme, gözlemlleme

Nahiv ilmi: Arapça dilbigisinde cümle yapısını inceleyen ilim

Rab: herbir varlığa muhtaç olduğu şeyleri veren, onları terbiye edip idaresi ve egemenliği altında bulunduran Allah

Rabbûke: senin Rabbin

talebe-i ulûm: ilim talebeleri

vâkıa: gerçekte olan

yatlarında biliyorum ve o kanaatle ona ve onun gibi Mehmed Zühdü'ye ve Hâfız Mehmed'e bazı dualarımda derim: “Yâ Rabbî! Bunları kıyamete kadar Risale-i Nur kisvesinde hakaik-i imaniye ve esrar-ı Kur'âniye ile kemâl-i ferah ve sevinçle meşgul eyle. Âmin. İnşaallah.”

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ 1

Aziz, sıddık kardeşlerim,

Ben merhum Hâfız Ali'yi unutamıyorum. Onun acısı beni çok sarsıyor. Eski zamanlarda bazen böyle fedakâr zâtlar, kendi dostu yerine ölüyorlardı. Zannederim, o merhum benim yerimde gitti. Onun fevka-

1 Her türlü kusur ve noksandan yüce olan Allah'ın adıyla.

âmin: “Allahım kabul eyle”

aziz: çok değerli, izzetli

esrar-ı Kur'âniye: Kur'ân'ın esrarı, sırları

hakaik-i imaniye: iman hakikatleri,

gerçekleri

inşaallah: Allah'ın izniyle

kemâl-i ferah:

mükemmel bir rahatlık, huzur, neşe

kisve: elbise, örtü
merhum: rahmete

kavuşmuş, vefat etmiş

sıddık: çok doğru ve bağlı

tarz-ı hayat: hayat tarzı

Yâ Rabbî: Ey Rabbim!

lâde hizmetini eğer sizler gibi o sistemde zâtlar yapmasaydı Kur'ân'a, İslâmiyete büyük bir zâyiat olurdu. Ben, onun vârisleri olan sizleri tahattur ettikçe, o acı gidiyor, bir inşirah geliyor. Medar-ı hayrettir ki, ben şimdi onun mânevî, belki maddî hayatıyla âlem-i berzaha gitmesi cihetiyle, o âleme gitmek için bende bir iştîyak zuhur etti ve ruhumu başka bir perde açıldı. Nasıl ki buradan Isparta'daki kardeşlerimize selâm gönderip muarefe, muhabere ile sohbet ediyoruz. Aynen öyle de, Hâfız Ali'nin tavattun ettiği âlem-i berzah, nazarımda Isparta, Kastamonu gibi olmuş. Hatâ bu gece, mesmuatıma göre, buradan birisi oraya gönderilmiş. On defadan ziyade teessüf ettim. "Niçin Hâfız Ali'ye onunla

âlem-i berzah: kabir âlemi
cihetiyle: yönüyle
fevkalâde: olağanüstü
inşirah: ferahlanma, huzur, açılma
iştîyak: çok kuvvetli arzu ve istek
medar-ı hayret:

hayret sebebi
mesmuât: duyumlar
muarefe: karşılıklı görüşme, tanışma
muhabere: haberleşme
nazar: bakış, dikkat
tahattur: hatırla-

ma
tavattun: vatan edinme, yerleşme
teessüf: üzülmeye, hayıflanma
vâris: mirasçı
zâyiat: kayıplar
ziyade: çok
zuhur: belirme, görünme

selâm göndermedim?” Sonra ihtar edildi ki, selâm göndermek için vasıtalarla ihtiyaç yok; kuvvetli rabıtası telefon gibidir. Hem o gelir, alır. O büyük şehid Denizli’yi bana sevdendiriyor; daha buradan gitmek istemiyorum. O ve Mehmed Zühtü ve Hâfız Mehmed, hayatlarında gördükleri vazife-i imaniye ve Nuriyeye devam ediyorlar. Onlar pek yakından temâşâ ediyorlar, belki de yardım ediyorlar. Evliya-yı azîmenin daire-sinde kıymetli hizmet noktasında mevki almalarından, ben de o ikisinin Hâfız Mehmed’le beraber isimlerini silsilemde akitabların isimleri yanında yâd edip hediyelerimi bağışlıyorum.

evliya-ı azîme:
büyük veliler
ihtar: hatırlatma
rabıta: bağ

temâşâ: bakma,
seyretme
vazife-i imaniye:

iman vazifesi
yâd etmek: an-
mak

(Emirdağ Lâhikası II, 63. Mektup'tan)

Rabian: Dinar Baraklı köyünden Mehmed Çavuş ve kardeşi, bir adamla beraber yanıma geldiler. Pek ciddî gördüm. Sonra bana bir mektubunda bir şey yazıyor ve bir parça mektubunu leffen gönderiyorum. Bu kardeşimiz bazı şeyler soruyor. Risale-i Nur suallere ihtiyaç bırakmıyor. Ve benim bedelime herşeye cevap veriyor. Yalnız çocuk tâziyesine dair risalede

يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وَلَدَانٌ مُّخَلَّدُونَ¹ ye dair sualinde bir kısım eski tefsirler, demişler:

“Cennette çocuktan gayet ihtiyara kadar herkes otuz üç yaşında olacak.”

Bunun hakikati—Allahü â'lem—şu ola-

¹ “Etraflarında ebediyen yaşlanmayacak çocuklar dolaşır.” Vâkıa Sûresi, 56:17.

Allahü â'lem: Allah en iyisini bilir
hakikat: asıl, esas, gerçek
leffen: ekli, bitişik

rabian: dördüncü olarak
risale: kitap, mektup; Risale-i Nur'dan her bir bölüm

tefsir: açıklama, yorum; Kur'ân-ı Kerimi mânâ bakımından açıklama, yorum

cak ki: Sarih âyet **وَلَدَانُ** tâbiri ifade eder ki, feraiz-i şer'iyeyi yapmaya mecbur olmayan ve mesnûniyet cihetiyle de yapmayan ve kable'l-bülûğ vefat eden çocuklar, Cennete lââyık ve sevimli çocuk olarak kalacaklar. Fakat şer'an yedi yaşına gelen bir çocuğa namaz gibi farzlara peder ve valideleleri onları alıştırmak için, teşvikkârâne emretmek ve on yaşına girse şiddetle namaz kıldırmak ve alıştırmak şeriatta var. Demek, "Vacip olmadığı halde, nafîle nevin-den yedi yaşından hadd-i bülûğa kadar büyükler gibi namaz kılıp oruç tutan ço-

feraiz-i şer'iyeye: dinen yapılması kesin olarak emredilen şeyler

hadd-i bülûğ: ergenlik çağı

kable'l-bülûğ: ergenlik yaşından önce

mesnûniyet cihetiyle: yaş yönünden; yaşın küçük olması bakımından

nafîle: dinen yapıl-

ması hoş görülen ve terk edilmesi konusunda yasaklayıcı bir emir bulunmayan şey; zorunlu olmadan yapılan ibadet

nevi: tür, çeşit

sarih: açık, anlaşılır

şer'an: dinen, şeriata göre

şeriat: Allah tarafından bildirilen emir ve yasaklara

dayanan hükümlerin hepsi

tâbir: ifade

teşvikkârâne: teşvik ederek, bir şeye yönlendirerek

vacip: zorunlu; yerine getirilmesi her Müslüman için gerekli ve borç olup, yapılmadığı takdirde günah olan Allah'ın emirleri

cuklar, mütediyyin büyükler gibi büyük mükâfatı görmek için otuz üç yaşında olacaklar” diye, bir kısım tefsir bu noktayı izah etmeden, umum çocuklara teşmil etmişler. Has iken âmm zannedilmiş.

Allah dostlarına korku yoktur

(Yirmi Dokuzuncu Lem'a,
Altıncı Bab'dan)

İlâhî! Ben ve bütün canlılar, kendisinden kaçış olmayan ölüm ve yok olmaktan şiddetli bir korku ile korkuyoruz. Ve benim, devamı olmayan hayat ve ömre karşı şiddetli bir sevgim var. Halbuki ecellerle bizim cisimlerimize hücum eden ölümün sür'ati, ne bende, ne de bir başkasında dünyevî emellerden hiçbir emel bırakmaksızın hepsini kesip atıyor ve hiç bir lezzet

âmm: genel
has: özel
izah etmek: açık-
lamak
mükâfat: ödül
mütediyyin: din-

dar
tefsir: açıklama,
yorum; Kur'ân-ı
Kerimi mânâ ba-
kımından açıkla-

ma, yorumlama
teşmil etmek: içi-
ne almak, kapla-
mak
umum: bütün

bırakmaksızın hepsini tahrip ediyor. Bu feci belâyâ karşı dayanak noktası ancak Senin kudretin ve buna karşı bizi tesellî edecek ancak Senin kuvvetindir, ey ölümü ve hayatı yaratan Hâlık-ı Mevt ve Hayat! Ey sürekli hayat sahibi olan Zât! Ey kendisine bağlanan ve yönelenlerin, kendisini tanıyan ve sevenlerin hayatını devamlı hale getiren, ölümü onlar için hayatın yenilenmesi ve yer değiştirme hükmüne getiren Zât! İşte o zaman “Haberiniz olsun ki, Allah’ın dostları için ne bir korku vardır, ne de onlar mahzun olacaklardır” (Yûnus Sûresi, 10:62) sırrıyla, ölüm ne bir hüznün, ne de elem sebebi olur.

Bediüzzaman'ın rabıta-i mevti

(On Yedinci Lem'a'dan)

ON İKİNCİ NOTA

Ey bu notaları dinleyen dostlarım! Biliniz ki, ben hilâf-ı âdet olarak, gizlemesi lâzım gelen, Rabbime karşı kalbimin tazarru ve niyaz ve münâcâtını bazan yazdığımın sebebi; ölüm, dilimi susturduğu zamanlarda, dilime bedel kitabımın söylemesinin kabulünü rahmet-i İlâhiyeden rica etmektir. Evet, kısa bir ömürde, hadsiz günahlarıma kefaret olacak, muvakkat lisanımın tevbe ve nedametleri kâfi gelmiyor. Sabit ve bir derece daim olan kitabın lisanı daha ziya-

daim: devamlı, sürekli

hadsiz: sınırsız

hilâf-ı âdet: alışılmışın dışında

kâfi: yeterli

kefaret: günahlardan ve hatalardan arınma vasıtası

lisan: dil

muvakkat: geçici

münâcât: Allah'a

yalvarış, dua

nedamet: pişmanlık

niyaz: yalvarıp yalvarma

nota: bildiri

rahmet-i İlâhiye:

Allah'ın her şeyi kuşatan sonsuz rahmeti

tazarru: dua, yalvarış

tevbe: pişmanlık duyarak günaha dönüş

de o işe yarar. İşte, on üç sene HASIYE evvel, dağdağalı bir fırtına-i ruhiye neticesinde, Eski Said'in gülmeleri Yeni Said'in ağlamalarına inkılâp edeceği hengâmda, gençliğin gaflet uykusundan ihtiyarlık sabahıyla uyandığım bir anda, şu münâcât ve niyaz, Arabî yazılmıştır. Bir kısmının Türkçe meâli şudur ki:

Ey Rabb-i Rahîmim ve ey Hâlık-ı Kerîmim! Benim sû-i ihtiyarımla ömrüm ve gençliğim zayi olup gitti. Ve o ömür ve gençliğin meyvelerinden elimde kalan, elem verici günahlar, zillet verici elemeler,

HASIYE Bu risalenin telifinden on üç sene evvel.

dağdağa: karışıklık, gürültü

elem: acı, keder

evvel: önce

fırtına-i ruhiye:

ruhta meydana gelen fırtına

gaflet: duyarsızlık, umursamazlık

Hâlık-ı Kerîm: ikramı bol olan ve her şeyi yaratan Allah

haşiye: dipnot

hengâm: zaman, çağ, devir

inkılâp etmek: dönüştürmek

meâl: açıklama, anlam

münâcât: Allah'a yalvarış, dua

netice: son, sonuç

niyaz: yalvarıp yalvarma

Rabb-i Rahîm: her bir varlığa

merhamet ve şefkat gösteren ve herşeyi terbiye ve idare eden Allah

risale: kitap

sû-i ihtiyar: iradeyi kötüye kullanma

telif: yazma, kaleme alma

zayi: kayıp

zillet: hor ve hakir duruma düşme

dalâlet verici vesveseler kalmıştır. Ve bu ağır yük ve hastalıklı kalb ve hacâletli yüzümle kabre yakınlaşıyorum. Bilmüşahede, göre göre, gayet sür'atle, sağa ve sola inhiraf etmeyerek, ihtiyarsız bir tarzda, vefat eden ahbap ve akran ve akaribim gibi, kabir kapısına yanaşıyorum.

O kabir, bu dâr-ı fâniden firâk-ı ebedî ile ebedü'l-âbâd yolunda kurulmuş, açılmış evvelki menzil ve birinci kapıdır.¹ Ve bu bağlandığım ve meftun olduğum şu dâr-ı dünya da, kat'î bir yakîn ile anladım ki, hâliktir gider ve fânidir ölür. Ve bilmüşahede, içindeki mevcudat dahi, birbiri arka-

¹ bk. *Tirmizî*, Zühd 5; *İbni Mâce*, Zühd 32; *Müsned* 1:63.

ahbap: dostlar,
sevgililer
akarib: akrabalar,
yakınlar
akran: arkadaşlar
bilmüşahede:
gözle görerek
dalâlet: hak ve
doğru yoldan sap-
kınlık, ayrılık
dâr-ı dünya: dün-
ya yurdu
dâr-i fâni: geçici

âlem, dünya
ebedü'l-âbâd:
sonsuzların son-
suzu, âhiret hayatı
fâni: geçici olan,
ölümlü
firâk-ı ebedî: son-
suz ayrılık
hacâlet: utanç
hâlik: helâk olan,
yok olma özelliği
taşıyan
ihtiyarsız: irade

dışı
inhiraf etmek:
sapmak, dönmek
kat'î: kesin
meftun: düşkün
menzil: yer, me-
kân
mevcudat: varlık-
lar
sür'at: hız
vesvese: kuruntu
yakîn: kesin ve
doğru bilgi

sından kafilé kafilé göçüp gider, kaybolur. Hususan benim gibi nefs-i emmâreyi taşıyanlara şu dünya çok gaddardır, mekkârdır. Bir lezzet verse, bin elem takar, çektirir. Bir üzüm yedirse, yüz tokat vurur.

Ey Rabb-i Rahîmim ve ey Hâlık-ı Kerî-

mim! **كُلُّ أَتٍ قَرِيبٌ**¹ sırrıyla ben şimdiden görüyorum ki, yakın bir zamanda, ben kefenimi giydim, tabutuma bindim, dostlarımla veda eyledim. Kabrime teveccüh edip giderken, Senin dergâh-ı rahmetinde, cenazemin lisan-ı haliyle, ruhumun lisan-ı kâliyle bağırarak derim: “El-aman, el-

¹ “Her gelecek şey yakındır.” *İbn-i Mâce*, Mukaddime:7; *Dârimî*, Mukaddime 23.

dergâh-ı rahmet:

Allah'ın rahmet kapısı

elem: acı, keder

gaddar: acımasız

Hâlık-ı Kerîm: ikramı bol olan ve her şeyi yaratan Allah

hususan: özellikle

kafilé: grup, toplu-

luk

lisan-ı hal: hal ve beden dili

lisan-ı kal: söz ile anlatım

mekkâr: düzenbaz, hileci

nefs-i emmâre: hazır zevke düşkün ve insanı kö-

tülüğe sevk eden duygu

Rabb-i Rahîm:

herbir varlığa merhamet ve şefkat gösteren ve herşeyi terbiye ve idare eden Allah
teveccüh etmek: yönelmek

aman! Ya Hannân! Yâ Mennân! Beni günahlarımın hacâletinden kurtar!”

İşte kabrimin başına ulaştım, boynuma kefenimi takıp kabrimin başında uzanan cismimin üzerine durdum. Başımı dergâh-ı rahmetine kaldırıp bütün kuvvetimle feryad edip nidâ ediyorum: “El-aman, el-aman! Yâ Hannân! Yâ Mennân! Beni günahlarımın ağır yüklerinden halâs eyle!”

İşte, kabrime girdim, kefenime sarıldım. Teşyîciler beni bırakıp gittiler. Senin af ve rahmetini intizar ediyorum. Ve bilmüşahede gördüm ki, Senden başka melce ve mence yok. Günahların çirkin yüzünden ve mâsiyetin vahşî şeklinden ve o mekânın

bilmüşahede:

gözle görerek

dergâh-ı rahmet:

Allah'ın rahmet kapısı

el-aman el-aman:

“imdat imdat” anlamına gelen ve yardım dilemeyi ifade eden söz

feryad: bağırıp çağırma

hacâlet: utanç

halâs: kurtulma, kurtuluşa erme

Hannân: rahmetinin en hoş cilvelerini gösteren ve çok merhametli olan Allah

intizar etmek:

beklemek

mâsiyet: günah, isyan

mekân: yer

melce: sığınak

mence: kurtulacak yer

Mennân: ihsanı bol olan ve çok nimetler veren Allah

nidâ: sesleniş

rahmet: ilâhî şefkat, merhamet

teşyîci: cenazeyi kabre getiren

darlığından, bütün kuvvetimle nidâ edip diyorum:

“El-aman, el-aman! Ya Rahmân! Yâ Hannân! Yâ Mennân! Yâ Deyyân! Beni çirkin günahlarımın arkadaşlıklarından kurtar! Yerimi genişlettir! İlâhî, Senin rahmetin melceimdir ve Rahmeten li'l-Âlemîn olan Habibin, Senin rahmetine yetişmek için vesilemdir. Senden şekvâ değil, belki nefsimi ve halimi Sana şekvâ ediyorum.

“Ey Hâlık-ı Kerîmim ve ey Rabb-i Rahîmim! Senin Said ismindeki mahlûkun ve

Deyyân: herkesin hakkını ve hesabını en iyi bilen Allah

el-aman el-aman: “imdat imdat” anlamına gelen ve yardım dilemeyi ifade eden söz

Habib: Allah'ın en sevgili kulu olan Hz. Peygamber (a.s.m.)

Hâlık-ı Kerîm: her şeyi yaratan ve sonsuz cömertlik sahibi olan Allah

Hannân: rahmetinin en hoş cilvele-

rini gösteren ve çok merhametli olan Allah

ilâhî: ey Allah'ım

mahlûk: yaratılmış, varlık

melce: sığınak

Mennân: ihsanı bol olan ve çok nimetler veren Allah

nefis: insanı daima kötülüğe, maddî zevk ve isteklere sevk eden kuvvet

nidâ: sesleniş

Rabb-i Rahîm: her bir varlığa

merhamet ve şefkat gösteren ve herşeyi terbiye ve idare eden Allah

Rahmân: çok merhamet sahibi olan ve şefkatle bütün yaratıkların rızkını veren Allah

rahmet: ilâhî şefkat, merhamet

Rahmeten li'l-Âlemîn: âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamberimiz

şekvâ: şikâyet

vesile: aracı, vasıta

masnuun ve abdin, hem âsi, hem âciz, hem gafil, hem cahil, hem alîl, hem zelîl, hem müsi', hem müsin, hem şakî, hem seyyidinden kaçmış bir köle olduğu halde, kırk sene sonra nedamet edip Senin dergâhına avdet etmek istiyor. Senin rahmetine iltica ediyor. Hadsiz günah ve hatîatlarını itiraf ediyor. Evham ve türlü türlü illetlerle müptelâ olmuş, Sana tazarru ve niyaz eder. Eğer kemâl-i rahmetinle onu kabul etsen, mağfiret edip rahmet etsen, zaten o Senin şânındır. Çünkü Erhamürrâhimîn-sin. Eğer kabul etmezsen, Senin kapından

abd: kul
âciz: güçsüz, elinden bir şey gelmeyen
alîl: hasta, hastalıklı
âsi: isyan eden
avdet etmek: geri gelmek, dönmek
dergâh: Allah'ın yüce katı, huzuru
Erhamürrâhimîn: merhamet edenlerin en merhametlisi olan Allah
evham: kuruntular, şüpheler
gafil: duyarsız,

umursamaz
hadsiz: sınırsız
hatîat: yanlışlar, hatâlar
illet: hastalık
iltica etmek: sığınmak
kemâl-i rahmet: mükemmel bir şefkat ve merhamet
mağfiret etmek: bağışlamak
masnu: sanatla yapılmış, sanat değeri yüksek
müptelâ olmak: bağımlı olmak, tu-

tulmak
müsi': kötülük eden
müsin: yaşlı, ihtiyarlamış
nedamet etmek: pişman olmak
rahmet: lâhî şefkat, merhamet
seyyid: efendi
şakî: eşkıya, haydut
şân: yücelik, azamet
tazarru ve niyaz: dua etme, yalvarıp yakarma
zelîl: alçak, aşağı

başka hangi kapıya gideyim? Hangi kapı var? Senden başka Rab yok ki dergâhına gidilsin. Senden başka hak mâbud yoktur ki ona iltica edilsin.”

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ آخِرُ الْكَلَامِ فِي
الدُّنْيَا وَأَوَّلُ الْكَلَامِ فِي الْآخِرَةِ وَفِي الْقَبْرِ: أَشْهَدُ أَنْ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ¹ ❁

¹ Senden başka ilâh yoktur. Sen birsin. Senin hiçbir şerikin yoktur. Dünyada son, âhirette ve kabirde ilk söz: Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur; yine şehadet ederim ki Muhammed (a.s.m.) Allah'ın Resulüdür.

dergâh: Allah'ın
yüce katı, huzuru

iltica etmek: sı-
ğınmak

mâbud: ibadet

edilen

Rab: her bir varlı-
ğa yaratılış gaye-
lerine ulaşmaları
için muhtaç oldu-

ğu şeyleri veren,
onları terbiye edip
idaresi ve ege-
menliği altında
bulunduran Allah

İndeksler

Konu İndeksi

- acz, 42, 87
adalet, 310, 317, 318
adem, 74, 94, 121–23, 159,
160, 172, 232, 233,
262, 263, 275, 276, 327
âdiliyet, 108, 110
ahbap, 48
âhiret, 69, 255
ahlâk, 221
aile, 219, 220, 221, 222
akıl, 39, 318
âlâ-yı illiyyîn, 299
âlem
 âlem-i berzah, 187, 199
 âlem-i ervah, 127, 264,
 355
 âlem-i gayb, 69, 105, 342
 âlem-i mânâ, 79
 âlem-i misal, 329, 331
 âlem-i şehadet, 69, 105,
 291, 342
Allahu ekber, 247
amel
 amel-i salih, 277
 sahife-i amel, 142, 320
ân, 74, 83, 173
anarşi, 222
anne, 49, 50
 anne şefkati, 7–19
arı, 111
Arş
 hıfz ve ihyâ arşı, 346
 ihsan ve rahmet arşı, 346
 ilim ve hikmet arşı, 346
arz, 284, 321
 hareket-i seneviye, 334
 mahsulatı, 226
Asr-ı Saadet, 295
aşk, 24, 26, 42, 43, 54, 56,
120–21, 140
 aşk-ı mecazî, 19
 mecazî aşk, 94
aşk-ı lâhûtî, 120
Âyet-i Hasbiye, 40, 172
âyine, 38, 44, 55, 74, 78,
87, 95, 96, 102–4, 108,
119, 135–36, 190, 192
 âyinenin zevâli, 93–97,
 103–4, 140–41
aynelyakîn, 43, 354
azamet, 65, 246, 249, 274,
285, 296

374 ■ Taziye Risalesi

bahar, 56–61, 65, 79, 112–14, 142, 143, 192, 303, 304, 315, 321, 331, 333, 336
bâkiyat, 246
basar, sıfât-ı, 88
bayram, 249
beka, 20–39, 43–56, 20–39, 322, 335, 336
 aşk-ı beka, 42, 43, 54, 156, 325
berzah, 15, 139, 152–54, 199, 359
Besmele, 251
bid'at, 203
birşeyden herşeyi yapmak, 57–59
burâk, 130
cazibe, 121, 145
Cehennem, 180, 215, 263, 277
 hikmeti, 231–45
celâl, 234, 237, 238, 252
cemâl, 95, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 106, 108–14, 119, 120, 139–41, 303, 305, 306, 317
cemiyet, 224
Cennet, 15, 18, 71, 113, 143–47, 180, 213, 243, 251, 252, 263, 277, 303, 304
 Cennet çocukları, 8–10, 361–63
 cismanî lezzetler, 227–31
 Firdevs Cenneti, 10–13
cezbe, 121
cismanî lezzetler, 225–28

cismaniyet, 225–28
çekirdek, 58, 64, 111, 151
çocuklar, 212
 çocuk ölümü, 7–19, 212–13, 267–68
dağ, 58
dalâlet, 200, 203
 ehl-i dalâletin galebesi, 260–63
dil, 66, 229
dimağ, 66, 319
dua, 88, 225, 226, 227
 cevap, 118, 292–307, 312–13
 istidat lisanı, 299
 lisan-ı hal, 298, 118
duygular, 67, 68
dünya
 âhiretin mezraası, 135, 333–36
 dünya faniliği, 15–16
 dünya hayatı, 127–28
 dünya sevgisi, 15–19, 134–35, 193
 dünyanın yüzleri, 134–37, 134–35
 faniliği, 134–37, 181–92, 15–19
eğlence, 219
ehadiyet, 65, 70, 274, 287
elvâh-ı mahfuza, 329, 332
emaneti sahibine satmak, 71
emir ve irade arşı, 346
emr-i tekvinî, 57–59
enâniyet, 55, 122
esbab, 144

- sebeb ve müsebbep*,
 272–74
 eserden müessire, 93–97,
 99–102
 esfel-i sâfilîn, 298
 Eski Said, 366
 esmâ-i lâhiye, 25, 28, 38,
 67, 70, 83, 89, 108,
 113, 127, 135, 145,
 190, 193, 235, 263,
 284, 303, 320, 332
cismaniyette tecellîsi,
 224–25, 337–40
esmânın güzellikleri, 95–
 97, 100–102
esmâya muhabbet, 43–
 45, 47–49, 193
hakikat-i eşya, 193, 116
vahdet ve ihata, 75–81
 Esmâ-i lâhiye, 174
 ezeliyet, 83–84, 119, 120
 faaliyet, 63, 100
 fakr, 42, 60, 87
 felsefe, 280, 286
 fen, 286
 ferah-ı münezzeh, 341
 fettahiyet, 72, 112
 fitrat, vazife-i, 320
 fiil
ihtiyarî fiiller, 276
lâhî fiiller, 65, 75–76, 98,
 99–102, 109, 174
 firak, 33, 75, 76, 129, 173,
 174, 220, 324, 325, 327
 Fütuhul-Gayb, 202
 gafil kafaya bir tokmak, 175
 gaflet, 172, 175–80, 185,
 188, 191, 193, 194
 gaye-i vücut, 236, 335–36
 gazap, 89
 gençlik, 189, 190, 194, 214
 gınâ, 87
 gölge, 44, 55, 99, 103, 105
 göz, 229
 gurbet, 172
 gül, 314–15
 günah, 188, 203
 güz, 315
 güzellik, 93–123
 güzellik cinsleri, 99–102
 hac, 245–51
 hafıza, 76–78, 111, 314,
 321, 330, 332
 hafiziyet, 111
 hakîmiyet, 108
 hakkalyakîn, 44, 354
 hallâkiyet, 65, 287
 hamd, 120, 250
 hapis, 215, 217, 244
 Harb-i Umumî, 181
 hasenat, 276
 hastalık, 172, 217
 haşir, 72, 146
haşir akidesinin neticeleri,
 255
 haşmet, 65, 279, 282, 283,
 318, 319
 hava, 346
 havl ve kuvvet, 59, 87
 hayat, 49, 50, 52, 53, 55,
 69, 81–93, 174, 289,
 290
esmâ, sıfât ve suunata
âyinedarlığı, 87–91
gayesi, 82–83

376 ■ Taziye Risalesi

hukuk-u hayat, 84–87,
110, 320
hayat, sıfât-ı, 88–89
hayır, 276
hayır ve şer, 121–22, 242
hayvanat, 57, 66, 72
heves, 313
hıfz, 59, 143, 200–201, 241,
258
hikmet, 107, 116, 117, 173,
287, 308, 309, 312,
317, 339, 345
hikmet kelimeleri, 84
hissiyat, 67
hodfuruşluk, 185
hüsün, 24, 25, 96, 97, 98,
99, 103, 104, 119, 120,
305
hüviyet-i misaliye, 329
iaşe, 60
icad, 273, 285, 288
idam-ı ebedî, 232
ihata, 88, 273, 327
ihسان, 25, 61, 118, 119,
139, 141, 200
hususî ihسانat, 312–13
ihtimam, 116–19
ihtiyarlık, 154–55, 155,
154–55, 215
ihyâ ve imâte, 283
ikram, 112, 118
ilham, 278
ilim, sıfât-ı, 57–59, 77, 88,
116, 247–48, 327, 343
ilim (talebe-i ulûm), 356
ilmelyakîn, 43, 72, 74, 78,
100, 354
İmam-ı Mübîn, 343

iman, 346–48
kadere iman, 270
mehasini, 43–45, 80–81,
91–93, 172–74, 267–
70
meleklerle iman, 288
peygamberlere iman, 259
tahkikî iman, 69
iman ve dalâlet
lezzet ve elem, 238–39,
326–28
imkân, daire-i, 70
imtihan, 304
in'âm, 119
inâyet, 63, 311, 317, 319,
345
inâyât-ı hasa, 312
incizap, 121, 145
inkılâb-ı hakaik, 306
insan, 200
ahsen-i takvim, 70–73
âlem-i asgar, 67–69, 22
beka arzusu, 26–33, 167–
69, 206, 227, 293,
298, 318–19
camiiyeti, 22, 70–72
*esmâ ve sıfâta âyinedar-
lığı*, 38, 70–72, 87–91
istidadı, 71
kemâlâtı, 45–47
muhabbet kabiliyeti, 22
ubudiyeti, 71
zikir ve ubûdiyeti, 38
intisap, 46, 56–73, 76, 78,
174
intizam, 58, 65, 67, 304,
305
iptal-i his, 220

- irade, 88, 116
 irade-i cüz'iyeye, 273
 irtidat, 238
 İslâmiyet, 69
 iştah, 61
 iştîyak, 145
 izzet, 237, 272, 274, 285
 kabir, 133–34, 146, 149,
 177, 178, 185, 195–
 203, 354, 367
kabir suali, 264, 357
 kader, 8, 58, 270, 271, 330,
 345
 Kadir Gecesi, 35
 kâinat
gayesi, 236
kitab-ı kebir, 110
 kalb, 22, 23, 24, 30, 33, 39,
 66, 182, 184, 318
muhabbet ve kalb, 21–25
 kanun, 290
 kar, 285
 kavak, 323
 kazâ, 8
 kefareti, 180
 kelâm, sıfât-ı, 84–87, 118–
 19
 Kelime-i Tevhid, 125, 253
 kemâl, 25, 44, 45, 98, 100,
 114, 119, 139, 141,
 252, 317
 kerîmiyet, 112
 kesb, 273, 276
 kesret ve kesret, 146
 kıyamet, 175–80
 kibriyâ, 144, 249
 Kırâmen Kâtibîn, 258
 Kitab-ı Mübîn, 315, 343
 kudret, 63, 87, 247, 272,
 274, 287, 289, 290,
 303, 314, 331, 345
azamet ve kudret, 65
kudret harfleri, 80
 kudsiyet, 287
 kulak, 229
 Kur'ân, 8, 35, 59, 70, 137,
 162, 163, 165, 182,
 183, 185, 186, 190,
 191, 193, 198, 200,
 201, 202, 253, 346, 347
Kur'ân ve haşır, 227–31
tekrarlar, 328
tergib ve terhib, 261
 Kurban Bayramı, 245
 kuş, 58
 küfür, 122–23
cinayet ve cezası, 234–40
küfr-ü mutlak, 238, 328
 kün feyekûn, 59
 lâtifeler, 38, 67, 68
 Levh-i Mahfuz, 51, 321, 343
 levh-i misalî, 332
 lezzet-i mukaddese, 341
 lisan-ı hal, 63, 118, 320
 lisan-ı kal, 63
 lütuf, 200
 mağfiret, 371
 mahbub
mecazî mahbub, 145
 mahkeme-i kübrâ, 315
 mâlâyâniyat, 149
 mânâ-yı harfî, 134, 135,
 137
 marifetullah, 30, 31, 70, 88–
 89
 mâsivâ, 22, 24

378 ■ Taziye Risalesi

mazi ve müstakbel, 30, 33,
335–36, 347

mazlum, 216

medrese-i Yusufiye, 219,
244

Mektubat (İmam-ı Rabbanî),
202

mektubat-ı Samedaniye,
168

mektubât-ı Samedâniye,
299

melek, 128, 216, 288

Hut, 280

kırk bin başlı melek, 282

Kıramen Kâtibîn, 258

melek-i ra'd, 316

Münker ve Nekir, 264,
357

Sevr, 280

memnuniyet-i mukaddese,
341

menâzır-ı sermediye, 335,
336

merhamet, 293, 301, 305

Mertebe-i Hasbiye, 43–123

Mevlevî, 121, 179

mevt, rabîta-i, 188

meyve, 151, 152

Meyve Risalesi, 354

milliyet, 222

Miraç, 35, 36, 168

misalî, levh-i, 334–35

misaliye, hüviyet-i, 329–30

mizan, 65, 110

muhabbet, 22, 23, 24, 25,
26, 139, 141, 144–46,
193, 339, 341

âyineye muhabbet, 44, 55

fitrî muhabbet, 44

hakikî mahbup, 44

hayata muhabbet, 42

muhabbet sebepleri, 54–
56

muhabbet-i Zâtî, 45

muhabbet-i mukaddese, 89

muhabbetullah, 23–25, 30,
31, 45–46, 70, 23–25

mukaddes sevinç, 341

musavviriyet, 112

musibet, 179, 216

musibet ve mâsumlar,
308–13

mübareze, kanun-u, 278

Münker ve Nekir, 264, 357

müşahade ve dellâllık, 86

Nakşî, 21

namaz, 248

tesbihatı, 248, 251

nebatat, 57

nefis, 30, 66, 71, 122

nifak, 238

nimet

ihtiyarlık ve ölüm nimeti,
159–61

niyet, 93

nur, 346, 347

ölüm, 94, 128–37, 138–39,
198–201, 171, 177,

186, 187, 198–201,

209, 283, 314, 365

mahiyeti, 156–58, 159–61

mahlûkiyeti, 128–37

ömür, 84, 93, 291

peder, 16

râbîta, 360

rabîta-i mevt, 188

- rahîmiyet, 108
 rahmâniyet, 108
 rahmet, 50, 87, 111, 118,
 142, 145, 154, 155,
 192, 201, 232, 252,
 268, 272, 283, 284,
 305, 339, 345, 365,
 368, 369, 370, 371
fırah, ölüm ve rahmet,
 131–37
rahmet sözleri, 80
rahmeti itham, 309
 raks, 121
 rıza, 31, 32, 34, 51
 rızık, 58, 109, 283, 294, 337
 rikkat-i cinsiye, 49, 157, 325
 Risale-i Nur
 imanla ölüm, 264
 Kur'ân ve Risale-i Nur,
 50–53, 124–25
 risalet, 295
 riya, 185
 rububiyet, 65, 68, 71, 72,
 200, 246, 279, 283,
 305, 310, 312, 318, 346
tezahür-ü rububiyet, 236
 ruh, 30, 39, 76, 79, 127,
 128, 130, 131, 283, 332
bekası, 159–60
ceset ve ruh, 289
kabz-ı ervah, 271
 rüya, 37
 rüyet-i İlâhiye, 145, 269
 saadet, 91–93
 saadet-i ebediye, 71, 73,
 139, 160, 162, 168,
 221, 247, 251, 318, 347
 sadaka, 180
 sahret, 280
 salâvat, 169, 297
 salihat, 246
 saltanat, 252, 283, 317, 319
 samediyet, 70
 san'at, 75, 80, 114, 173,
 284, 304, 305
 sefahet, 203, 219
 sem', sıfât-ı, 88
 semâ', 121
 semâvât
 hayat ve semâvât, 284–
 86
 senâ, 117, 120
 sermediyet, 92
 Sevr ve Hut, 280
 sıfât-ı İlâhiye, 88–89, 97,
 99–102, 109, 135
 sırat, 130
 sinek, 64
 sinema, 197, 258, 334, 336
 siyaset, 195
 sofrâ-i nimet, 60–61, 69,
 111
 su, 346
 sur-u İsrâfil, 316
 süt, 109
 şeâir, 245
 şefaât, 288
 şefkat, 16, 89, 118, 119,
 292–307, 337
 suiistimali, 308–9
 şehidlik, 130, 356
 şekvâ, 275, 339, 370
 şer, 275
 şeytan, 260, 262, 275
 şuhud ve işhad, 88–89,
 118–19

380 ■ Taziye Risalesi

- şuûnât, 88, 89, 98, 109
şükûr, 250, 279
taakkul, 116–19, 278–81
taayyûnât-ı itibariye, 331
tagayyür, 341
tahabbüb, 119
tahiyyat, 85, 326
tahrip, 262, 275
takdis, 274
tanzim, 116
tarikât-ı Muhammediye, 254
tavuk, 58
tebeddül, 341
teceddüd, 79, 95, 104
tecellî
 âyinenin zevâli, 96, 103–4
 zıddiyet itibarıyla tecellî,
 83–84
tehlil, 285
tekâmül, 290
tekbir, 248–51, 285
tekeffül, 64
tenasüp, 110
tenezzüh, 99, 140, 252
terbiye, 294
tesbihat, 77, 85, 274, 275,
 281, 288, 320, 332,
 339, 342
tesir-i hakiki, 273
teşbih, 281
tevbe, 232, 244
teveddüd, 116–19, 278–80,
 344
tevhid, 273, 274
tezyin, 116
tohum, 58, 151, 200, 201,
 314
toprak, 60, 199, 201, 346
ubudiyet, 279
 ubudiyet-i Muhammediye,
 253, 292–307
uhuvvet, 47, 174
uyku, 155
vaad, 319
vahdet, 65, 147, 287
vatan, 222
vedûdiyet, 345
velâyet-i Ahmediye, 253
vesvese, 278
visal, 31–33
vücub, daire-i, 70
vücub-u vücud, 101
vücut, 69, 71, 73–80, 172,
 173, 174, 233, 277, 327
 daire-i esmâ, 70, 78
 vücud-u haricî, 343
 vücud-u ilmî, 74, 327
 vücud-u misâlî, 77
 vücut mertebeleri, 73–81,
 331–33, 342–46
 vücut ve adem, 329–30
yağmur, 285
yaver-i ekrem, 295
yavrular, 109, 294
yaz, 59
Yeni Said, 366
Yusuf, kıssa-i, 166
zaaf, 87
zaman, 29, 35, 73–74, 83,
 93, 182, 295, 302, 335–
 36, 347
 bast-ı zaman, 35–38
 zamandan şikâyet, 310
Zâtın güzelliği, 98, 115
zebâni, 234
zelzele

İzmir zelzelesi, 179
zerre, 345

zeval, 94, 104, 156, 185,
188, 220, 324
zikir, 254, 323, 342

Esmâ-i İlâhiye İndeksi

Âdil, 320
Ahkemü'l-Hâkimîn, 308
Âlîm, 300
Âlîm-i Kerîm, 227
Allah, 180, 284, 327
Bâkî, 25, 27, 28, 31, 32, 34
Bâkî-i Hakikî, 25, 31, 49
Bâkî-i Sermedî, 45, 46, 47
Bâkî-i Zülcelâl, 27, 28, 32,
53
Bâkî-i Zülkemâl, 45, 48, 51,
54
Basîr, 300, 302
Cemîl-i Bâkî, 136
Cemîl-i Zülcelâl, 96, 108,
145
Cenâb-ı Erhamürrâhimîn,
355, 356
Cenâb-ı Hak, 8, 16, 164,
247, 249, 252, 261, 262,
271, 276, 352
Cenab-ı Hakk, 108
Erhamürrâhimîn, 18, 260,
268, 308
Ezel, 192
Fâil, 101
Fâil-i Hakîm-i Rahîm, 139
Fâtır, 27
Fâtır-ı Kerîm, 27
Fâtır-ı Rahîm, 129

Fâtır-ı Zülcelâl, 291
Fettah, 72, 112
Ganiyy-i Mutlak, 61
Hak, 348
Hakîm, 148, 309, 320, 336,
340, 348
Hâkim, 320
Hakîm-i Rahîm, 180
Hâkim-i Zülcelâl, 234
Hâlık, 12, 27, 83, 85, 87, 88,
89, 101, 144, 180, 192,
201, 204, 225, 227, 283,
287, 301, 320, 366, 368,
370
Hâlık-ı Hakîm, 225, 344
Hâlık-ı Kerîm, 366, 368, 370
Hâlık-ı Kerîm ve Rahîm, 308
Hâlık-ı Rahîm, 14, 18, 27,
127, 201, 303
Hâlık-ı Rahmânürrahîm, 170
Hâlık-ı Zülcelâl, 143, 192
Hannân, 369, 370
Hayy, 82, 348
Hayy-ı Kayyûm, 83, 84, 86
Îlâh, 45, 92
Kadıyu'l-Hâcât, 294
Kadîr, 300
Kadîr-i Mutlak, 57, 63, 304
Kadîr-i Rahîm, 227
Kadîr-i Zülcelâl, 143

382 ■ Taziye Risalesi

Kadîr-i Zülcelâlî ve'l-Cemâl, 284
Kahhâr, 129
Kâinat Hâlıkı, 294
Kâinat Mâlikî, 294
Kâmil-i Mutlak, 44
Kerîm, 12, 27, 148, 200, 300, 302, 320, 366, 368, 370
Kerîm-i Mutlak, 111
Mâbud, 144, 348
Mâbud-u Lemyezel, 140, 146
Mahbub, 23
Mahbub-u Bâkî, 23, 140, 141, 154
Mahbub-u Lâyezâl, 140, 146
Maksud, 348
Mâlik, 144
Mâlik-i Kerîm, 60
Mennân, 369, 370
Mevcud, 348
Mevlâ-yı Kerîm, 143
Mihmandar-ı Kerîm, 136
Muhyî, 129
Musavvir, 112
Mutasarrıf, 299, 300
Mutasarrıf-ı Alîm, 300
Mutasarrıf-ı Kadîr-i Rahîm, 300
Mücîb, 292
Mümît, 129
Mün'im-i Hakikî, 17
Müsemmâ, 136
Müstağnî-i Mutlak, 118
Nakkâş, 192
Nakkâş-ı Ezelî, 192

Padişah-ı Bîmisâl, 85
Padişah-ı Zülcelâl, 216
Rab, 45, 72, 92, 129, 131, 135, 144, 265, 293, 298, 357, 365, 366, 368, 370
Rabb-ı Rahîm, 91
Rabb-i Rahîm, 144, 366, 368, 370
Rabbû'l-Arz ve Rabbû'l-Âlemîn, 249
Rabbû'l-Arz ve Rabbû'l-Âlemîn, 246
Rahîm, 12, 27, 200, 201, 292, 300, 302, 309, 336, 340, 344, 348, 366, 368, 370
Rahîm-i Mutlak, 272
Rahmân, 129, 130, 134, 158, 320
Rahmân-ı Rahîm, 111, 312
Rezzâk, 337
Rezzâk-ı Kerîm, 59, 127
Rezzâk-ı Rahîm, 61
Sahib-i Kâinat, 212
San'atkâr, 80
San'atkâr-ı Zülcelâl, 98
Sânîi, 101, 192, 200, 315
Sânî-i Ebedî, 313
Sânî-i Hakîm, 127, 336, 338
Sânî-i Kerîm, 129, 200
Sânî-i Zülcelâl, 102, 192, 310, 326
Sânî-i Zülcemâl, 99
Semî, 300, 302
Seyyid, 144
Sultan, 57
Sultan-ı Ezel ve Ebed, 171
Sultan-ı Ezelî, 147, 316

Şems-i Ezel ve Ebed, 96
 Vâcibü'l-Vücûd, 75, 106,
 123, 341, 342
 Vedûd, 336, 340, 344, 348
 Zât-ı Akdes, 99, 101, 106
 Zât-ı Bâki-i Hayy-ı Kayyûm,
 92
 Zât-ı Ezelî, 84

Zât-ı Hayy ve Muhyî, 82
 Zât-ı Hayy-ı Kayyûm, 82
 Zât-ı Vâcibü'l-Vücûd, 103
 Zât-ı Zülcelâl, 142
 Zât-ı Zülcelâl ve'l-İkram, 72
 Zât-ı Zülkemâl ve Zülcemâl,
 44
 Zülcelâl, 27, 28, 32, 192

Şahıs İndeksi

Abdullah ibni Abbas, 281
 Abdurrahman (Biraderzâ-
 de), 268
 Abdülkadir-i Geylânî (Gavs-ı
 Âzam), 198
 Abdülmecid (Nursî), 268
 Âdem (a.s.), 286, 296
 Ali (r.a.), 266
 Azrail (a.s.), 257, 271, 272,
 283
 Bediüzzaman Said Nursî
Eski Said, 366
İstanbul hayatı, 181, 195–
 97
şefkat ve rikkat-i cinsiye,
 308
Yeni Said, 366
 Cebrâil (Cibril) (a.s.), 257,
 282

Fuad (Biraderzâde), 267,
 268
 Hafız Ali, 354, 357, 358, 359
 Hafız Halid, 7
 Hafız Mehmed, 358, 360
 Hayatî, 352
 Hayrünnisa, 352
 Hulûsi (İbrahim Hulûsi Efen-
 di), 163
 İmam-ı Rabbânî (Ahmed
 Fârûkî), 202
 İsrâfil (a.s.), 257, 283, 316
 Mehmed Çavuş, 361
 Mehmed Zühdü (Bedevî),
 358, 360
 Mikâil (a.s.), 257, 283
 Muhammed (a.s.m.), 292
 Niyazi-i Mısırî, 348
 Şükrü Efendi, 352

Mekân İndeksi

Amerika, 286	İzmir, 179
Barla, 176	Kastamonu, 359
Bayezid, 182, 185	Kosturma, 198
Denizli, 323, 354, 360	Mısır, 164
Isparta, 352, 359	Süreyya, 280
İstanbul, 176, 181, 182, 185, 195, 196, 197, 198, 199, 201	Şehir Oteli, 323